

КОДЕКСИ ГРАЖДАНИИ

ҶУМҲУРИИ ТОҶИКИСТОН

ҚИСМИ II

(Ахбори Маҷлиси Олии Ҷумҳурии Тоҷикистон, соли 1999, №12, мод. 323; соли 2002, № 4, қисми 1, мод. 170; соли 2006, №4, мод.194; соли 2009, №12, мод.821; с.2010, №7, мод.540; Қонуни ҚТ аз 03.07.2012с., №849, ҚҚТ аз 22.07.2013с. №977)

ФАСЛИ IV

НАМУДҲОИ АЛОҲИДАИ ҶҲДАДОРВ

БОБИ 29. Хариду фурӯш

1. Муқаррароти умумии хариду фурӯш

Моддаи 488. Шартномаи хариду фурӯш

1. Мутобиқи шартномаи хариду фурӯш як тараф (фурӯшанда) ҷҳдадор мешавад, ки молро ба моликият (ҳуқуқи пешбурди хоҷагидорӣ ё идораи оперативӣ)-и тарафи дигар (харидор) диҳад ва харидор ҷҳдадор мешавад ин молро қабул карда, бар ивазаш маблағи муайяни пулӣ (арзиши он)-ро супорад.
2. Нисбат ба фурӯши қоғазҳои қиматнок ва арзишҳои асьорӣ, агар дар қонун қоидаҳои махсуси фурӯши онҳо муайян нагардида бошад, муқаррароти пешбининамудаи ҳамин зербоб истифода бурда мешавад.
3. Муқаррароти пешбининамудаи ҳамин зербоб нисбат ба фурӯши ҳуқуқи амвол, агар аз мӯҳтаво ё хусусияти ин ҳуқуқ тартиби дигаре барнаояд, низ истифода бурда мешавад.
4. Хусусиятҳои намудҳои шартномаи хариду фурӯш (хариду фурӯши чакана, маҳсулотсупорӣ, маҳсулотсупорӣ барои эҳтиёҷоти давлатӣ, контрактатсия, таъмини барқ, фурӯши амволи ғайриманқул, фурӯши корхонаҳо)-ро, ҳамин Кодекс ва қонунҳои дигар муқаррар менамоянд.

Моддаи 489. Шақли шартномаи хариду фурӯш

Шартномаи хариду фурӯши иншооти ғайриманқул, ба истиснои ҳолатҳои, ки дар қисми 1 моддаи 466 ҳамин Кодекс зикр шудааст, бояд ба таври нотариалӣ тасдиқ карда шавад.

Шартномаи хариду фурӯши иншооти ғайриманқул бояд мутобиқи моддаи 189 ҳамин Кодекс ба қайди давлатӣ гирифта шавад.

Моддаи 490. Шартҳои шартнома оид ба мол

1. Тахти мафҳуми мол дар шартномаи хариду фурӯш бо риояи қоидаҳои моддаи 141 ҳамин Кодекс ҳама гуна ашё қарор гирифтаниш мумкин аст.
2. Шартномаи хариду фурӯш ба моли нақд, инчунин моле ки дар оянда сохта шуданаш мумкин аст, агар дар ҳамин Кодекс ё шартнома тартиби дигаре пешбинӣ нагардида бошад, баста шуданаш мумкин аст.

Моддаи 491. Ҷӯдадории фӯрӯшанда оид ба додани мол

1. Фӯрӯшанда ӯҳдадор аст моли дар шартномаи хариду фӯрӯш пешбинишударо ба харидор диҳад.

2. Агар дар шартномаи хариду фӯрӯш тартиби дигаре пешбинӣ нагардида бошад, фӯрӯшанда ӯҳдадор аст ҳамзамон бо додани мол ба харидор асбобу анҷоми марбути он, инчунин ҳуҷҷатҳои ба он тааллуқдошта (паспорти техники, сертификати сифат ва ғайра)- ро, ки қонун ё дигар санадҳои меъёрии ҳуқуқӣ ё шартнома пешбинӣ намудааст, диҳад.

Моддаи 492. Мӯҳлати иҷрои ӯҳдадории супурдани мол

1. Мӯҳлати аз ҷониби фӯрӯшанда иҷро кардани ӯҳдадории ба харидор супурдани мол тибқи шартномаи хариду фӯрӯш ва агар шартнома имкон надихад, ки ин мӯҳлат муайян карда шавад, тибқи қоидаҳои пешбининамудаи моддаи 335 ҳамин Кодекс муқаррар карда мешавад.

2. Шартномаи хариду фӯрӯш бо шarti иҷрои он дар мӯҳлати қатъиян муайянгардида, агар аз шартнома аниқ чунин барояд, ки ҳангоми вайрон кардани ин мӯҳлат харидор нисбат ба иҷрои шартнома ҳавасмандии худро аз даст медиҳад, басташуда эътироф мегардад.

Фӯрӯшанда ҳуқуқ надорад бидуни розигии харидор чунин шартномаро то фарорасӣ ё баъди гузашти мӯҳлати дар он муқарраршуда ва инчунин дар ҳолате, ки харидор аз иҷрои шартнома даст накашидааст, иҷро кунад.

Моддаи 493. Лаҳзаи иҷрои ӯҳдадории фӯрӯшанда оид ба супурдани мол

1. Агар дар шартномаи хариду фӯрӯш тартиби дигаре пешбинӣ нагардида бошад, ӯҳдадории фӯрӯшанда оид ба супурдани мол ба харидор дар лаҳзаи зайл иҷрошуда ба ҳисоб меравад:

- ба харидор ё ба шахси аз ҷониби ӯ зикргардида супурдани мол, агар дар шартнома ӯҳдадории фӯрӯшанда вобаста ба расонидани мол пешбинӣ гардида бошад;

- ба ихтиёри харидор пешниҳод кардани мол, агар мол бояд ба харидор ё шахси зикрнамудаи ӯ дар маҳалли қойғиршавии мол супурда шавад.

Мол ҳангоме ба ихтиёри харидор ё шахси зикрнамудаи ӯ воғузошта ба ҳисоб меравад, ки агар он бо мақсади ҳамин шартнома бо роҳи тамғагузорӣ, огоҳонӣ, ба харидор интиқол додан ё усули дигар дақиқ ҳаммонанд (идентификатсия) карда шуда бошад.

2. Дар ҳолатҳое ки аз шартномаи хариду фӯрӯш ӯҳдадории фӯрӯшанда дар мавриди расонидани мол ё дар маҳалли қойғиршавии мол додани он ба харидор барнаояд ва агар дар шартнома тартиби дигаре пешбинӣ нагардида бошад, ӯҳдадории фӯрӯшанда аз лаҳзаи ба боррасон чихати ҳамлу нақл ба харидор ё ташкилоти алоқа супурдани мол иҷрогардида ҳисобида мешавад.

Моддаи 494. Ҷӯдадории фӯрӯшанда оид ба ҳифзи моли фӯрӯхташуда

Ҳангоме ки ҳуқуқи моликият (ҳуқуқи пешбурди хоҷагидорӣ ё идораи оперативӣ) ба харидор қабл аз супурдани амвол мегузарад, фӯрӯшанда вазифадор аст, то супурдани он амволро ҳифз намояд ва ба бесифат шудани он роҳ надихад.

Агар дар шартномаи байни тарафҳо тартиби дигаре пешбинӣ нагардида бошад, харидор бояд хароҷоти барои ин кор заруриро ба фӯрӯшанда ҷуброн намояд.

Моддаи 495. Гузаштани таваккали тасодуфан нобуд шудани мол

1. Агар дар шартномаи хариду фӯрӯш тартиби дигаре пешбинӣ нагардида бошад, таваккали тасодуфан нобуд шудан ё тасодуфан зарар дидани мол аз лаҳзае ба харидор мегузарад, ки мутобиқи қонун ё шартнома фӯрӯшанда ӯҳдадории худро оид ба супурдани мол ба харидор иҷронамуда меҳисобад.

2. Таваккали тасодуфан нобуд шудан ё тасодуфан зарар дидани моле, ки хангоми дар роҳ будани он (интиқоли он) фурӯхта шудааст, агар дар шартномаи тарафҳо ё анъанаҳои муомилоти қорӣ тартиби дигаре пешбини нагардида бошад, аз лаҳзаи бастании шартномаи хариду фурӯш ба харидор мегузарад.

3. Шарт шартнома дар бораи он, ки таваккали тасодуфан нобуд шудан ё тасодуфан зарар дидани мол аз лаҳзаи ба боррасони аввалин супурдани он ба харидор мегузарад, агар дар лаҳзаи бастании шартномаи фурӯшанда медонист ё мебоист донанд, ки мол нобуд шудааст ё зарар дидааст, вале ба харидор иттилоъ надодааст, тибқи талаби харидор аз ҷониби суд ғайриқонунӣ эътироф шуданаш мумкин аст.

Моддаи 496. Ҷаъдодории фурӯшанда вобаста ба додани моли аз ҳуқуқи ашхоси сеюм озод

1. Фурӯшанда вазиғадор аст ба харидор моли аз ҳуқуқи ҳама гуна ашхоси сеюм озодро, ба истисноии ҳолате ки харидор розӣ шудааст моли дорои гаронии ҳуқуқи ашхоси сеюмро қабул кунад, супорад.

Аз ҷониби фурӯшанда иҷро накардани чунин ҷаъдодорӣ, ба истисноии ҳолатҳои исботи он, ки харидор дар мавриди ҳуқуқҳои ашхоси сеюм медонист ва ё мебоист донанд, ба харидор ҳуқуқ медиҳад, ки паст кардани арзиши хариди мол ё бекор кардани шартномаи хариду фурӯш ва ҷуброни зарарро талаб намояд.

2. Қоидаҳои пешбиниамудаи қисми 1 ҳамин модда мутаносибан инчунин дар ҳолатҳое ки нисбат ба ҳамин мол дар лаҳзаи супурдани он ба харидор даъвои ашхоси сеюм вуҷуд дошт ва харидор огоҳ буд ва агар ин даъвоҳо минбаъд тибқи тартиби муқарраршуда ҳаққонӣ эътироф гардида бошанд, истифода бурда мешаванд.

Моддаи 497. Ҷаъдодорихоии харидор ва фурӯшанда дар ҳолатҳои пешниҳоди

даъво оид ба кашида гирифтани амвол

1. Агар шахси сеюм тибқи асосҳои то иҷрои шартномаи хариду фурӯш бамиёномада ба харидор дар мавриди кашида гирифтани амвол даъво арз кунад, харидор ҷаъдодор аст барои иштирок дар парвандаи фурӯшандаро ҷалб намояд ва фурӯшанда вазиғадор аст дар ин парванда ба ҷонибдорӣ харидор баромад кунад.

2. Аз ҷониби харидор барои иштирок дар парвандаи ҷалб накардани фурӯшанда, агар фурӯшанда исбот намояд, ки дар парвандаи иштирок намуда, ӯ метавонист аз харидор кашида гирифтани моли фурӯхташударо пешгирӣ намояд, ӯро аз масъулият дар назди харидор озод мекунад.

3. Фурӯшандае, ки аз ҷониби харидор барои иштирок дар парвандаи ҷалб шудааст, вале дар он иштирок накардааст, аз ҳуқуқи исботи он, ки харидор парвандаро нодуруст пеш мебарад, маҳрум карда мешавад.

Моддаи 498. Масъулияти фурӯшанда хангоми аз харидор кашида гирифтани мол

1. Хангоми аз ҷониби ашхоси сеюм аз харидор кашида гирифтани мол тибқи асосҳое, ки то иҷрои шартномаи хариду фурӯш ба миён омадаанд, ба истисноии ҳолатҳое, ки харидор оид ба мавҷуд будани чунин ҳолатҳо медонист ва ё мебоист донанд, фурӯшанда вазиғадор аст зарари ба харидор расонидашударо ҷуброн намояд.

2. Дар сурати аз ҷониби ашхоси сеюм талаб карда гирифтани амволи бадастовардаи харидор созишномаи тарафҳо дар мавриди аз ҷавобгарӣ озод намудани фурӯшанда ё маҳдуд кардани он эътибор надорад.

Моддаи 499. Оқибатҳои аз ҷониби фурӯшанда рад кардани супоридани мол

1. Агар фурӯшанда ба харидор додани моли фурӯхтаашро рад намояд, харидор ҳуқуқ дорад аз иҷрои шартномаи хариду фурӯш даст кашад ва ҷуброни зарарро талаб намояд.

2. Хангоми додани ашёи инфироди муайяншударо рад кардани фурӯшанда харидор ҳуқуқ дорад нисбат ба фурӯшанда талаботи пешбиниамудаи моддаи 429 ҳамин Кодексро пешниҳод кунад.

Моддаи 500. Оқибатҳои иҷро накардани ўҳдадори додани асбобу анҷом ва ҳуҷҷатҳои марбути мол

Агар фурӯшанда ба харидор асбобу анҷом ё ҳуҷҷатҳои марбути молро надихад ё додани онро, ки бояд мутобиқи қонунҳо ё шартнома (қисми 2 моддаи 491) анҷом диҳад рад намояд, харидор ҳуқуқ дорад барои додани он мӯҳлати мувофиқ муқаррар намояд.

Дар ҳолате ки агар асбобу анҷом ё ҳуҷҷатҳои марбути мол дар мӯҳлати муқарраршуда аз ҷониби фурӯшанда супурда нашавад, агар дар шартнома тартиби дигаре пешбинӣ нашуда бошад, харидор ҳуқуқ дорад аз қабули мол даст кашад ва ҷаброни зарарро талаб намояд.

Моддаи 501. Теъдоди мол

1. Теъдоди моли ба харидор додашаванда дар шартномаи хариду фурӯш бояд бо воҳидҳои ченаки дахлдор ё дар шакли пулӣ инъикос гардад.

2. Агар шартномаи хариду фурӯш имконият надихад, ки теъдоди моли додашаванда муайян гардад, шартнома басташуда ҳисобида намешавад.

Моддаи 502. Оқибатҳои вайрон кардани шартҳои шартнома вобаста ба теъдод

1. Дар сурате ки фурӯшанда шартҳои шартномаро вайрон карда, ба харидор нисбат аз теъдод камтар мол диҳад, агар дар шартнома тартиби дигаре пешбинӣ нагардида бошад, харидор ҳуқуқ дорад ё теъдоди боқимондаи камбудро талаб кунад ё аз молҳои додашуда ё аз пардохти маблағи он даст кашад ва агар маблағи он пардохта шуда бошад, баргардонидани маблағи пардохташуда ва товони зарарро талаб намояд.

2. Дар сурате ки агар фурӯшанда нисбат ба теъдоди дар шартномаи хариду фурӯш зикргардида ба харидор теъдоди бештарро дода бошад, харидор вазифадор аст тибқи тартиби пешбининамудаи қисми 1 моддаи 519 ҳамин Кодекс фурӯшандаро огоҳ созад. Агар теъдоди мол нисбат ба теъдоди дар шартнома нишон дода шуда зиёд бошад, харидор ҳуқуқ дорад ин молро қабул кунад ва мувофиқи нархи шартнома маблағи онро пардозад.

Моддаи 503. Навъ (ассортимент)-и молҳо

1. Агар тибқи шартномаи хариду фурӯш додани мол бояд бо таносуби муайян вобаста ба навъ, намуна, андоза, ранг ва дигар аломатҳои (ассортимент) сурат гирад, фурӯшанда вазифадор аст ба харидор молро тибқи навъе, ки байни тарафҳо мувофиқа шудааст, супорад.

2. Агар навъ (ассортимент) дар шартномаи хариду фурӯш муайян нашуда бошад ва дар шартнома тартиби муайян кардани он муқаррар нагардида бошад, вале аз моҳияти ўҳадорӣ чунин барояд, ки мол бояд ба харидор тибқи навъ (ассортимент) супурда шавад, фурӯшанда ҳуқуқ дорад ба харидор, бо назардошти талаботи ӯ, ки ҳангоми бастанӣ шартнома ба фурӯшанда маълум гардида буд, мувофиқи навъ (ассортимент) мол диҳад ё аз иҷрои шартнома даст кашад.

Моддаи 504. Оқибатҳои вайрон кардани шартҳои шартнома вобаста ба навъ (ассортимент)-и мол

1. Ҳангоми аз ҷониби фурӯшанда тибқи шартномаи хариду фурӯш додани мол бо навъ (ассортимент)-е, ки ба шартнома мутобиқат намекунад, харидор ҳуқуқ дорад аз қабул ва пардохти он даст кашад ва агар арзиши он пардохта шуда бошад, баргардонидани маблағи пардохташударо талаб намояд.

2. Агар фурӯшанда дар баробари моле, ки навъ (ассортимент)-и он ба шартномаи хариду фурӯш мувофиқ аст, ба харидор моли хилофи шартҳои шартнома оид ба навъ (ассортимент)-ро супорад, харидор ҳуқуқ дорад мувофиқи салоҳиди худ:

- молҳои ба шартҳои шартнома оид ба навъ (ассортимент) мувофиқро қабул намояд ва аз молҳои дигар даст кашад;

- аз ҳамаи молҳои додашуда даст кашад;

- иваз намудани молҳои ба шартӣ навъ (ассортимент)-и мол ва молҳои ба навъ (ассортимент)-и пешбиниамудай шартнома мувофиқ набударо талаб намояд;

- тамоми молҳои додашударо қабул кунад.

3. Ҳангоми радди қабули молҳои навъ (ассортимент)-ашон ба шартҳои шартномаи хариду фурӯш номувофиқ ё пешниҳоди талаб оид ба иваз намудани молҳое, ки ба шартӣ навъ (ассортимент) мувофиқ намебошанд, харидор ҳамчунин ҳуқуқ дорад аз пардохти онҳо даст кашад ва агар арзиши онҳо пардохта шуда бошад, баргардонидани маблағи пардохташударо талаб намояд.

4. Молҳое, ки ба шартҳои шартномаи хариду фурӯш оид ба навъ (ассортимент) мувофиқ нестанд, агар харидор дар мӯҳлати мувофиқи баъди гирифтани он ба фурӯшанда дар бораи радди қабули онҳо иттилоъ надихад, қабулгардида ба ҳисоб меравад.

5. Агар харидор аз молҳои навъ (ассортимент)-ашон ба шартҳои шартномаи хариду фурӯш номувофиқ даст накашад, ӯ вазифадор аст арзиши онҳоро тибқи нархи бо фурӯшанда мувофиқашуда пардозад.

Моддаи 505. Сифати мол

1. Фурӯшанда бояд ба харидор молеро, ки сифати он ба талаботи шартномаи хариду фурӯш ё одатан барои ҳамин мақсад истифодаи чунин мол мувофиқ аст, диҳад.

2. Ҳангоми тибқи намуна ва (ё) тибқи тасвир (тавсиф) фурӯштани мол фурӯшанда вазифадор аст ба харидор молеро диҳад, ки ба намуна ва (ё) тасвир (тавсиф) мувофиқ аст.

3. Агар тибқи тартиби муқаррарнамудай қонун нисбат ба сифати моли фурӯхташаванда талаботи ҳатмӣ пешниҳод гардида бошад, дар ин сурат фурӯшандае, ки фаъолияти соҳибкорию анҷом медиҳад, вазифадор аст ба харидор моли ба ин талабот мувофиқро супорад.

Мутобиқи созишномай байни фурӯшанда ва харидор нисбат ба моле, ки ба талаботи ҳатмии тибқи тартиби муқаррарнамудай қонун пешбинишуда ҷавобгӯ мебошад, моли дорой талаботи баландтар дода шуданаш мумкин аст.

Моддаи 506. Кафолати сифат

1. Моле, ки фурӯшанда ӯҳдадор аст ба харидор диҳад, дар лаҳзаи супоридан ба харидор, агар дар шартномаи хариду фурӯш лаҳзаи дигари муайян кардани мутобиқати молҳо ба ин талабот пешбинӣ нагардида бошад, бояд ба талаботи пешбиниамудай моддаи 505 ҳамин Кодекс мутобиқ бошад.

2. Дар сурате ки агар дар шартномаи хариду фурӯш аз ҷониби фурӯшанда додани кафолати сифати мол пешбинӣ гардида бошад, фурӯшанда вазифадор аст ба харидор молеро диҳад, ки ба талаботи дар шартнома муқаррар гардида (мӯҳлати кафолат) мувофиқат намояд.

3. Кафолати сифат, агар дар шартномаи хариду фурӯш тартиби дигаре пешбинӣ нагардида бошад, инчунин барои ҳамаи ҷузъҳои таркиби он (асбобу анҷом) дода мешавад.

Моддаи 507. Тартиби баҳисобгирии мӯҳлати кафолат

1. Мӯҳлати кафолат, агар дар шартномаи хариду фурӯш тартиби дигаре пешбинӣ нагардида бошад, аз лаҳзаи ба харидор супурдани мол (моддаи 491) ба ҳисоб гирифта мешавад.

2. Агар харидор аз имконияти истифодаи моли тибқи шартнома ба он мӯҳлати кафолат муқарраршуда вобаста ба ҳолатҳои марбут ба фурӯшанда маҳрум гардида бошад, мӯҳлати кафолат то лаҳзаи аз ҷониби фурӯшанда рафъ нашудани ҳолатҳои дахлдор, ҷараён намеёбад ба шарте, ки фурӯшанда оиди норасоӣҳои мол бо тартиби муқаррар кардаи моддаи 519 ҳамин Кодекс огоҳ карда бошад.

3. Агар дар шартномаи хариду фурӯш тартиби дигаре пешбинӣ нагардида бошад, мӯҳлати кафолат ба асбобу анҷоми таркибӣ ба мӯҳлати кафолат ба асбобу анҷоми асосӣ баробар доништа шуда, ҳамзамон аз рӯзи мӯҳлати кафолати асбобу анҷоми асосӣ ҷараён мегирад.

4. Ҳангоми иваз намудани мол (асбобу анҷоми таркибӣ) ҷараёни мӯҳлати кафолат аз нав оғоз меёбад.

Моддаи 508. Мӯҳлати коршоямии мол

Тибқи қонунҳо, дигар санадҳои меъёрий, талаботи ҳатмии намуна (стандарт)-ҳои давлатӣ ё дигар қоидаҳои ҳатмӣ метавонад мӯҳлате муқарраркарда шавад, ки бо гузашти он мол барои тибқи таъинот истифода бурда шуданаш корношоям эътироф гардад (мӯҳлати коршоямӣ).

Моддаи 509. Ба ҳисобгирии мӯҳлати коршоямии мол

Мӯҳлати коршоямии мол бо давраи вақте, ки аз рӯзи истеҳсоли он ба ҳисоб гирифта шуда, дар қараёни он мол барои истифода коршоям мебошад ё бо санае, ки то фаро расидани он мол барои истифода коршоям аст, муайян карда мешавад.

Моддаи 510. Тафтиши сифати мол

1. Тафтиши сифати мол мутобиқи қонунҳо, дигар санадҳои ҳуқуқӣ, талаботҳои ҳатмии намуна (стандарт)-и давлатӣ ё шартнома анҷом дода мешавад.

Дар ҳолатҳое, ки агар намуна (стандарт)-ҳои давлатӣ, дигар санадҳои меъёрии ҳуқуқӣ оид ба намуна (стандартизатсия) вобаста ба тафтиши сифат талаботи ҳатмӣ пешбинӣ карда бошанд, тафтиши сифат бояд мутобиқи талаботи дар онҳо зикргардида анҷом дода шавад.

2. Агар тибқи тартиби муқаррарнамудаи қисми 1 ҳамин модда, шартҳои тафтиши сифат пешбинӣ нагардида бошад, дар он сурат тафтиши сифат бояд мутобиқи анъаноти муомилоти қорӣ ё шартҳои дигари тафтиши одатан истифодашаванда нисбат ба моле, ки тибқи шартнома бояд супурда шавад, сурат мегирад.

3. Агар қонунҳо, талаботи ҳатмии намуна (стандарт)-ҳои давлатӣ, дигар санадҳои меъёрий оид ба намуна (стандартизатсия) ё шартнома ӯҳдадорӣ фурӯшандаро оид ба тафтиши сифати моли ба харидор фурӯхташаванда (озмоиш, ташхис, азназаргузаронӣ (муоина)) ва ғайра пешбинӣ намуда бошанд, фурӯшанда бояд мутобиқи талаби харидор далелҳои анҷом дода шудани тафтиши сифати молро пешниҳод намояд.

4. Тафтиши сифати мол аз ҷониби фурӯшанда ва харидор бояд таҳти ҳамагон як шароит анҷом дода шавад.

Моддаи 511. Оқибатҳои додани моли дорӣ сифати номатлуб

1. Агар норасоӣҳои мол аз ҷониби фурӯшанда қайду шарт нашуда бошад, харидоре, ки ба ӯ моли сифатан номатлуб дода шудааст, ҳуқуқ дорад бо интиҳоби хеш аз фурӯшанда талаб намояд, ки:

- ба андозаи муносиб нархи фурӯшро паст кунад;
- ройгон, дар мӯҳлатҳои мувофиқ норасоӣҳои молро бартараф намояд;
- хароҷоти вобаста ба рафъи норасоӣҳои молро ҷуброн намояд.

2. Дар сурати моҳиятан вайрон кардани талабот нисбат ба сифати мол (ошкор намудани норасоӣҳои рафънопазир, норасоӣҳое, ки бидуни хароҷоти беандоза ё масрафи вақт бартараф кардани онҳо ғайриимкон аст, ё чандин маротиба ошкор гардидаст ё баъди бартараф намудан боз такрор меёбад ва дигар норасоӣҳои монанд) харидор ҳуқуқ дорад тибқи салоҳдиди хеш:

- аз иҷрои шартномаи хариду фурӯш даст кашад ва баргардонидани маблағи барои харидорӣ мол масрафшударо талаб намояд;
- иваз намудани молро бо моли дорӣ сифати матлуби ба шартнома мувофиқ талаб намояд.

3. Дар сурати сифатан номатлуб будани қисми моле, ки ба маҷмӯъ (комплект)-и мол (моддаи 515) шомиланд, харидор метавонад нисбат ба ҷунин мол ҳуқуқҳои пешбининамудаи қисмҳои 1 ва 2 ҳамин моддаро истифода барад.

Моддаи 512. Норасоӣҳои мол, ки барои он фурӯшанда ҷавобгар аст

1. Фурӯшанда барои норасоӣҳои мол ҷавобгар аст агар харидор исбот карда тавонад, ки норасоӣҳои мол то ба харидор додани он ё бо сабабҳои то ин лаҳза ба миёномада фаро расидаанд.

2. Фурӯшанда нисбат ба моле, ки барои он кафолат додааст, агар исбот карда натавонад, ки норасоӣҳои мол баъди ба харидор додани он дар натиҷаи аз ҷониби харидор риоя накардани қоидаҳои истифодаи мол ё ниғаҳдошт ё таъсири ашхоси сеюм ё қувваи рафънопазир ба миён омадааст, ҷавобгар мебошад.

Моддаи 513. Мӯҳлати ошкор намудани норасоӣҳои моли додашуда

1. Агар дар қонунҳо ё шартномаи хариду фурӯш тартиби дигаре пешбинӣ нагардида бошад, харидор ҳуқуқ дорад вобаста ба норасоӣҳои мол, ба шарт ин норасоӣҳо дар мӯҳлатҳои муайяннамудаи ҳамин модда ошкор карда шуда бошанд, талабот арз намояд.

2. Агар ба мол мӯҳлати кафолат ё мӯҳлати коршоямӣ муқаррар нагардида бошад, аз ҷониби харидор талаботи вобаста ба норасоӣҳо ба шарт арз карда мешавад, ки агар норасоӣҳои мол дар мӯҳлати мувофиқ, вале дар зарфи ду сол аз рӯзи ба харидор додани мол ошкор гардидааст ва агар қонун ё шартномаи хариду фурӯш мӯҳлати бештареро пешбинӣ накарда бошанд. Мӯҳлат барои ошкор кардани норасоӣҳои моле, ки бояд интиқол дода шавад ё таҳти ирсали почта қарор гирад, аз рӯзи дар маҳалли таъинот гирифтани мол ба ҳисоб гирифта мешавад.

3. Агар барои мол мӯҳлати кафолат муқаррар гардида бошад, харидор ҳуқуқ дорад ҳангоми ошкор намудани камбудии вобаста ба норасоӣҳои мол дар ҷараёни мӯҳлати кафолат талабот арз намояд.

Агар дар шартномаи хариду фурӯш ба асбобу анҷоми таркибӣ нисбат ба асбобу анҷоми асосӣ мӯҳлати кӯтоҳтари кафолат муқаррар гардида бошад, харидор ҳуқуқ дорад ҳангоми дар ҷараёни мӯҳлати кафолати асбобу анҷоми асосӣ ошкор намудани норасоӣҳои вобаста ба норасоӣҳои маҷмӯи таркибӣ талабот арз кунад.

Агар дар шартномаи хариду фурӯш ба асбобу анҷоми такмилӣ нисбат ба асбобу анҷоми асосӣ мӯҳлати бештари кафолат муқаррар гардида бошад ва норасоӣҳои асбобу анҷоми такмилӣ, сарфи назар аз гузашти мӯҳлати кафолат ба асбобу анҷоми асосӣ, дар ҷараёни мӯҳлати кафолат ошкор гардида бошанд, харидор ҳуқуқ дорад оид ба норасоӣҳои мол шикоят арз кунад.

4. Нисбат ба моли барои он мӯҳлати коршоямӣ муқарраргардида харидор ҳуқуқ дорад оид ба норасоӣҳои мол, агар он дар ҷараёни мӯҳлати коршоямӣ ошкор гардида бошад, талабот арз кунад.

5. Агар харидор норасоӣҳои молро баъди гузашти мӯҳлати кафолат ё мӯҳлати коршоямӣ ошкор намуда бошад ва агар исбот карда тавонад, ки норасоӣҳои мол то ба харидор додани он ё бо сабабҳои то ин лаҳза фарорасида ба миён омадаанд, фурӯшанда ҷавобгариро ба зимма дорад.

Моддаи 514. Мукаммалии мол

1. Фурӯшанда ӯҳдадор аст ба харидор молеро диҳад, ки ба шартҳои шартномаи хариду фурӯш оид ба мукаммалии мол мувофиқ мебошад.

2. Ҳангоми дар шартномаи хариду фурӯш муайян карда нашудани мукаммалии мол, фурӯшанда вазифадор аст ба харидор молеро фурӯшад, ки мукаммалии он тибқи анъанаҳои муомилоти корӣ ё талаботи дигари одатан пешниҳодшаванда муайян мегардад.

Моддаи 515. Маҷмӯъ (комплект)-и мол

1. Агар шартномаи хариду фурӯш ӯҳдадорию фурӯшандаро ба харидор дар маҷмӯъ (комплект) додани номгӯи муайяни мол пешбинӣ карда бошад, ӯҳдадорӣ аз лаҳзаи ба харидор додани ҳамаи моле, ки ба маҷмӯъ (комплект) дохил гардидаанд, иҷрошуда ба ҳисоб меравад.

2. Агар дар шартномаи хариду фурӯш тартиби дигаре пешбинӣ нагардида бошад ва аз моҳияти ӯҳдадорӣ барнаояд, фурӯшанда вазифадор аст ба харидор ҳамзамон ҳамаи молҳои ба маҷмӯъ тааллуқдоштаро супорад.

Моддаи 516. Оқибати додани молҳои ғайримаҷмӯъ (ғайрикомплект)

1. Дар сурати додани молҳои ғайримаҷмӯъ (ғайрикомплект) (моддаи 514) харидор ҳуқуқ дорад тибқи интиҳоби худ аз фурӯшанда талаб намояд, ки:

- ё мутаносибан нархро паст кунад;

- ё дар мӯҳлатҳои мувофиқ молро мукамал намояд.

2. Агар фурӯшанда дар мӯҳлатҳои мувофиқ талаби харидорро дар мавриди мукамал намудани мол иҷро накунад, харидор ҳуқуқ дорад тибқи ихтиёри худ:

- ё моли номукамалро ба моли мукамал иваз намояд;

- ё аз иҷрои шартномаи хариду фурӯш даст кашад ва баргардонидани маблағи барои онҳо пардохташуда, инчунин ҷуброни зарарро талаб намояд.

3. Оқибатҳои пешбиниамудай қисми 1 ҳамин модда, агар дар шартномаи хариду фурӯш тартиби дигаре пешбинӣ нагардида бошад ва аз моҳияти ўҳдадорӣ барнаояд, инчунин дар ҳолатҳои аз ҷониби фурӯшанда вайрон кардани ўҳдадорӣ ба харидор супурдани маҷмуи мол (моддаи 515) истифода бурда мешавад.

Моддаи 517. Зарф ва борпеч

1. Агар дар шартномаи хариду фурӯш тартиби дигаре пешбинӣ нагардида бошад ва аз моҳияти ўҳдадорӣ барнаояд, фурӯшанда ўҳдадор аст ба харидор молро, ба истиснои молҳои, ки мувофиқи хосияти худ зарф ва (ё) борпечро тақозо намекунанд, дар зарф ва (ё) таҳти борпеч диҳад.

2. Агар дар шартномаи хариду фурӯш талабот нисбат ба зарф ё борпеч муайян нагардида бошад, мол бояд бо усули одатан барои чунин навъ муқарраршуда дар зарф ҷойгир ё борпеч карда шавад ва дар сурати набудани чунин имкон бо усуле, ки ҳангоми ҳамлу нақл ҳифзи чунин навъи молро дар шароити муқаррарии ниғаҳдошт ва интиқол таъмин менамояд.

3. Агар тибқи тартиби муқаррарнамудай қонун нисбат ба зарф ва (ё) борпеч талаботи ҳатмӣ пешбинӣ гардида бошад, дар он сурат фурӯшандае, ки фаъолияти соҳибкориро анҷом медиҳад, вазифадор аст ба харидор молро дар зарф ва (ё) таҳти борпече, ки ба ин талабот ҷавобгӯ мебошад, супорад.

Моддаи 518. Оқибатҳои бидуни зарф ва (ё) борпеч ё дар зарф ва (ё) таҳти борпеч номатлуб додани мол

Дар ҳолатҳои ки агар молҳои дар зарф ҷойгиршаванда ва (ё) борпечдошта ба харидор бидуни зарф ва (ё) борпеч ё дар зарф ва (ё) таҳти борпечи номатлуб дода мешавад, агар аз ўҳдадорӣ ё хосияти мол тартиби дигаре барнаояд, харидор ҳуқуқ дорад аз фурӯшанда дар зарф ҷой додан ё борпеч кардани мол ё иваз намудани зарф ва (ё) борпечи номатлуби молро талаб намояд.

Дар баробари ба фурӯшанда арз намудани талаби зикргардида харидор ҳуқуқ дорад нисбат ба ў инчунин дигар талаботеро, ки аз додани молҳои дорой сифати номатлуб (моддаи 511) бармеоянд, арз кунад.

Моддаи 519. Огоҳ намудани фурӯшанда дар хусуси номатлуб иҷро кардани шартномаи хариду фурӯш

1. Харидор вазифадор аст дар мӯҳлатҳои муқаррар намудай қонунҳои шартномаи хариду фурӯш ва агар чунин мӯҳлат муқаррар нагардида бошад дар мӯҳлатҳои мувофиқи минбаъда, ки чунин вайрон кардани шартҳои дахлдори шартнома вобаста ба хусусият ва таъиноти мол бояд ошкор гардад, фурӯшандаро дар мавриди вайрон кардани шартномаи хариду фурӯш вобаста ба теъдод, навъ (ассортимент), сифат, мукамалӣ, зарф ва (ё) борпеч огоҳ созад.

2. Дар сурати аз ҷониби харидор иҷро накардани ўҳдадорӣҳои зикргардида фурӯшанда, агар исбот карда тавонад, ки он боиси имконпазирии талаботи дахлдори харидор гардидааст ё барои фурӯшанда боиси хароҷоти номутаносибе мешавад, ки дар муқоиса бо хароҷоти ў ҳангоми сари вақт оид ба вайрон карда шудани шартҳои шартнома огоҳ буданаш масраф мегардид, ҳуқуқ дорад пурра ё қисман қонеъ намудани талаботи дахлдори харидорро рад намояд.

3. Агар фурӯшанда медонист ё мебоист донанд, ки молҳои ба харидор додашуда ба шартҳои шартномаи хариду фурӯш мувофиқ нестанд, ў ҳуқуқ надорад ба иҷро нашудани ўҳдадорӣҳои барои харидор пешбиниамудай қисми 1 ҳамин модда истинод кунад.

Моддаи 520. Ҷӯдадории харидор оид ба қабули мол

1. Харидор ӯҳдадор аст моли ба ӯ додашударо, ба истиснои ҳолатҳое, ки ӯ ҳуқуқ дорад иваз намудани молро талаб кунад ё аз иҷрои шартномаи хариду фурӯш даст кашад, қабул кунад.

2. Дар ҳолатҳое ки харидор бо вайрон кардани қонунҳо ё шартномаи хариду фурӯш молро қабул намекунад ё қабули онро рад менамояд, фурӯшанда ҳуқуқ дорад аз харидор қабули молро талаб кунад ё аз иҷрои шартнома даст кашад.

Моддаи 521. Ҷӯдадории харидор оид ба пардохти нарх

1. Харидор ӯҳдадор аст молро тибқи нархе, ки мувофиқи қоидаҳои моддаи 456 ҳамин Кодекс муайян карда мешавад, пардозад.

2. Ҳангоми вобаста ба вазни мол муқаррар гардидани нарх, агар дар шартномаи хариду фурӯш тартиби дигаре пешбинӣ нагардида бошад, он тибқи вазни ҳолис муайян карда мешавад.

3. Агар шартномаи хариду фурӯш пешбинӣ намояд, ки нархи мол бояд вобаста ба нишондиҳандаҳое, ки нархи молро қайду шарт менамоянд (арзиши асли, хароҷот ва ғайра) тағйир ёбад, вале ҳамзамон тариқи аз нав арзёбӣ намудани нарх муайян нагардида бошад, нарх бо назардошти мутаносибии ин нишондиҳандаҳо дар лаҳзаи иҷрои ӯҳдадорӣ вобаста ба додани мол муайян карда мешавад.

Қоидаҳои пешбиниамудаи ҳамин қисм, агар ҳамин Кодекс, дигар санадҳои қонунӣ тартиби дигаре муқаррар накарда бошанд ё аз моҳияти ӯҳдадорӣ барнаояд, истифода бурда мешаванд.

Моддаи 522. Пардохти мол

1. Агар аз шартҳои шартнома ва қонунҳо ӯҳдадории дар мӯҳлати муайян пардохтани арзиши мол барнаояд, харидор вазифадор аст арзиши онро баъди додани мол аз ҷониби фурӯшанда ё додани ҳуҷҷатҳои ихтиёрдорӣ ба ин мол бидуни таъхир пардозад.

2. Агар дар шартномаи хариду фурӯш тамдиди пардохти арзиши моли додашуда пешбинӣ нагардида бошад, харидор вазифадор аст ба фурӯшанда маблағро вобаста ба ҳаҷми пурраи моли додашуда пардозад.

3. Агар харидор сари вақт арзиши моли тибқи шартномаи хариду фурӯш додашударо напардозад, фурӯшанда ҳуқуқ дорад бо интиҳоби худ пардохти арзиши мол ва пардохти фоизҳоро вобаста ба истифодаи воситаҳои пулии ғайр (бегона) (моддаи 426) талаб намояд.

4. Агар харидор ҳилофи шартномаи хариду фурӯш аз қабули мол ва пардохти арзиши он даст кашад, фурӯшанда ҳуқуқ дорад бо интиҳоби худ пардохти арзиши молро талаб кунад ё аз иҷрои шартнома даст кашад.

Моддаи 523. Пешпардохти мол

1. Дар ҳолатҳое ки агар дар шартномаи хариду фурӯш ӯҳдадории харидор дар мавриди то аз ҷониби фурӯшанда додани мол пурра ё қисман пардохтани арзиши мол (пешпардохт) пешбинӣ гардида бошад, харидор вазифадор аст дар мӯҳлатҳои муқаррарнамудаи шартнома ва агар дар шартнома чунин мӯҳлат муқаррар нагардида бошад, дар мӯҳлатҳои тибқи моддаи 335 ҳамин Кодекс муайянгардида, пардозад.

2. Дар сурати ӯҳдадориҳои пешбиниамудаи шартномаи хариду фурӯшро дар хусуси пешпардохти арзиши мол иҷро накардани харидор қоидаҳои пешбиниамудаи моддаи 353 ҳамин Кодекс татбиқ карда мешавад.

3. Дар ҳолатҳое ки агар фурӯшанда маблағи пешпардохтро гирифта, ӯҳдадории худро вобаста ба додани мол (моддаи 492) анҷом надиҳад, харидор ҳуқуқ дорад додани молҳои арзишашон пардохташуда ё баргардонидани пешпардохти барои молҳои аз ҷониби фурӯшанда доданашударо бо ҳисоб кардани фоиз аз рӯзе, ки мебоист додани мол сурат гирад, то рӯзи додани мол ба харидор ё ба ӯ баргардонидани пешпардохт, талаб кунад.

4. Дар шартнома ӯҳдадории фурӯшанда оид ба пардохти фоиз ба маблағи пешпардохт аз лаҳзаи аз харидор гирифтани ин маблағ пешбинӣ шуданаш мумкин аст.

Моддаи 524. Пардохти молҳое, ки ба кредит фурӯхта шудааст

1. Дар ҳолате ки тибқи шартномаи хариду фурӯш пардохти мол пас аз муддати муайяни баъди додани он ба харидор (фурӯши мол ба кредит) пешбинӣ шудааст, харидор бояд пардохтро дар мӯҳлати дар шартнома пешбинигардида ва агар чунин мӯҳлат дар шартнома пешбинӣ нагардида бошад, дар мӯҳлатҳои мутобиқи моддаи 335 ҳамин Кодекс муайяншуда пардозад.

2. Дар ҳолати аз ҷониби фурӯшанда иҷро нагардидани ўҳдадории додани мол қоидаҳои пешбиниамудаи моддаи 353 ҳамин Кодекс истифода бурда мешаванд.

3. Дар сурате ки агар харидори молро гирифта ўҳдадориашро вобаста ба пардохти арзиши мол иҷро нанамояд, фурӯшанда ҳуқуқ дорад пардохти мол ё баргардонидани молҳои пардохташударо талаб намояд.

Агар дар шартнома тартиби дигаре пешбинӣ нагардида бошад, дар ҳолатҳои дар мӯҳлати муайянгардида аз ҷониби харидор иҷро накардани ўҳдадориҳо оид ба пардохти моли додашуда, аз рӯзе ки мол мебоист пардохта шавад то рӯзи пардохти он аз ҷониби харидор, ба маблағи мӯҳлаташ гузаронидашуда мутобиқи моддаи 426 ҳамин Кодекс бояд фоиз супурда шавад.

4. Дар шартнома ўҳдадории харидор дар мавриди аз рӯзи гирифтани мол супурдани фоизе, ки ба нархи мол мутаносиб мебошад, пешбинӣ карда шуданаш мумкин аст.

5. Фурӯши мол ба кредит тибқи нархҳои дар рӯзи фурӯш амалкунанда анҷом дода мешавад. Тағйирёбии минбаъдаи нарх ба молҳои ба кредит фурӯхташуда, агар дар қонун тартиби дигаре пешбинӣ нагардида бошад, боиси ҳисобу китоби нав намегардад.

Моддаи 525. Бастанӣ шартномаи хариду фурӯш бо кредит

Шартномаи бо кредит фурӯштани мол бо шартҳои пардохти давра ба давра, агар дар он ҳамзамон бо дигар шартҳои муҳими шартномаи хариду фурӯш нархи мол, тартиб, мӯҳлат ва андозаи пардохт зикр гардида бошад, басташуда эътироф мегардад.

Моддаи 526. Суғуртаи мол

1. Агар дар шартномаи хариду фурӯш ўҳдадории фурӯшанда ё харидор дар мавриди суғуртаи мол пешбинӣ гардида, вале дар айни замон шартҳои суғурта ва маблағи ҳадди ақале, ки ба он мол суғурта карда мешавад, зикр нагардида бошад, маблағи ҷуброни суғурта, ки шартномаи суғурта пешбинӣ намудааст, наметавонад аз арзиши мол камтар бошад.

2. Ҳангоми аз ҷониби тарафи анҷомдиҳандаи суғурта тибқи шартҳои шартнома анҷом надодани суғурта тарафи дигар ҳуқуқ дорад молро суғурта намуда, аз тарафи масъул ҷуброни хароҷоти вобаста ба суғуртаро талаб намояд ё аз иҷрои ўҳдадорӣ даст кашад.

Моддаи 527. Нигоҳ доштани ҳуқуқи моликии фурӯшанда

1. Ҳангоми дар шартномаи хариду фурӯш пешбинӣ гардидани он, ки ҳуқуқи моликии ба моли ба харидор додашуда то пардохти он ё фаро расидани дигар ҳолатҳо ба фурӯшанда нигоҳ дошта мешавад, агар дар қонун ё шартнома тартиби дигаре пешбинӣ нагардида бошад ё аз таъинот ва хосияти мол барнаояд, харидор ҳуқуқ надорад то лаҳзаи ба ў гузаштани ҳуқуқи моликии молро бегона намояд ё ба таври дигар онро ихтиёрдорӣ кунад.

2. Дар ҳолатҳои дар мӯҳлати пешбиниамудаи шартнома пардохта нашудани моли додашуда ё ҳолатҳои дигаре, ки вобаста ба он ҳуқуқи моликии ба харидор мегузарад фаро намерасанд, агар дар шартнома тартиби дигаре пешбинӣ нагардида бошад, фурӯшанда ҳуқуқ дорад аз харидор баргардонидани молро талаб намояд.

2. Хариду фурӯши чакана

Моддаи 528. Шартномаи хариду фурӯши чакана

1. Тибқи шартномаи хариду фурӯши чакана фурӯшандае, ки фаъолияти соҳибкориро оид ба фурӯши чаканаи мол анҷом медиҳад, ӯҳдадор мешавад ба харидор молҳоеро диҳад, ки одатан барои истифодаи шахсӣ, манзилӣ ё дигар навъи истифода таъин гардидааст.

2. Шартномаи хариду фурӯши чакана оммавӣ (моддаи 458) мебошад.

Моддаи 529. Офертаи оммавии мол

1. Пешниҳоди мол, ки тамоми шартҳои муҳими шартномаи хариду фурӯши чаканаи моли дар рекламаи мол, феҳраст (каталог) зикргардидаро дар бар гирифтааст, инчунин дигар навъи тасвири мол, ки ба доираи номуайяни ашхос нигаронида шудааст, офертаи оммавӣ эътироф карда мешавад (банди 2 моддаи 469).

2. Ба тамошо гузоштан, намоиши намунаҳои мол ё додани маълумот оид ба молҳои фурӯшӣ (тасвир, феҳрастҳо, аксҳо ва ғайра) дар маҳалли фурӯши мол, сарфи назар аз он, ки оё нарх ва дигар шартҳои муҳими шартномаи хариду фурӯш зикр гардидааст ё на, ба истиснои ҳолатҳои ки фурӯшанда барои фурӯш таъин нагардидани молҳои дахлдорро дақиқ муайян кардааст, офертаи оммавӣ эътироф карда мешавад.

Моддаи 530. Ба харидор пешниҳод намудани маълумот оид ба мол

1. Фурӯшанда вазифадор аст ба ихтиёри харидор оид ба моли барои фурӯш пешниҳодгардида маълумоти зарурӣ ва саҳеҳро гузорад, ки ба талаботи дахлдори муқаррарнамудаи қонун, дигар санадҳои ҳуқуқӣ ё одатан дар савдои чакана пешниҳодшавандаи вобаста ба мӯҳтаво ва усули пешниҳоди он мувофиқ мебошад.

2. Харидор ҳуқуқ дорад то баستاني шартнома молро аз назар гузаронад ва агар ин вобаста ба ҳосияти мол истисно нагардида бошад ва хилофи қоидаҳои дар савдои чакана қабулгардида набошад, дар ҳолати ӯ анҷом додани санҷиши ҳосияти мол ё намоиши истифодаи молро талаб кунад.

3. Агар ба харидор имконияти бетаъхир, дар маҳалли фурӯш ба даст овардани маълумот оид ба мол, ки дар қисмҳои 1 ва 2 ҳамин модда зикр гардидааст, фароҳам оварда нашуда бошад, ӯ ҳуқуқ дорад аз фурӯшанда ҷуброни зарари вобаста ба саркашии беасос аз баستاني шартномаи хариду фурӯши чакана (қисми 4 моддаи 477) ба ӯ расонидашударо талаб намояд ва агар шартнома баста шуда бошад, дар мӯҳлати мувофиқ аз иҷрои шартнома даст кашад, баргардонидани маблағи барои мол пардохташуда ва ҷуброни дигар зарарро талаб намояд.

Моддаи 531. Фурӯши мол бо истифодаи автоматҳо

1. Дар ҳолатҳои ки фурӯши мол бо истифодаи автоматҳо сурат мегирад, соҳиби автомат ӯҳдадор аст ба харидорон бо усули дар автомат ҷойгир намудани иттилоот оид ба фурӯшандаи мол ё бо усули дигар номи фурӯшанда (номи фирмавӣ), маҳалли ҷойгиршавии он, низоми қор, инчунин оид ба амале, ки харидорон барои гирифтани мол ҳатман анҷом диҳанд, маълумот пешкаш намояд.

2. Шартномаи хариду фурӯши чакана бо истифодаи автоматҳо аз лаҳзаи аз ҷониби харидор анҷом додани амале, ки барои харидани мол зарур мебошад, басташуда ҳисобида мешавад.

3. Агар ба харидор моли арзишаш пардохташуда дода нашавад, фурӯшанда вазифадор аст фавран ба харидор дастрас шудани молро таъмин намояд ё маблағи пардохтаи ӯро баргардонад. Дар сурати иҷро накардани ин ӯҳдадорӣ харидор ҳуқуқ дорад аз фурӯшанда ҷуброни зарари расонидашударо талаб намояд.

Моддаи 532. Шартномаи бо шarti ба харидор расонидани мол

1. Дар ҳолатҳои ки шартномаи хариду фурӯши чакана бо шarti ба харидор расонидани мол баста шудааст, фурӯшанда вазифадор аст, ки дар мӯҳлатҳои муқаррарнамудаи шартнома молро ба маҳалли зикрнамудаи харидор ва агар маҳалли супурдани молро харидор зикр накарда бошад, ба маҳалли истиқомати шахрванд ё маҳалли ҷойгиршавии шахси ҳуқуқӣ, ки харидор мебошад, расонад.

2. Шартномаи хариду фурӯши чакана, агар қонунҳо ё шартнома тартиби дигарро пешбинӣ накарда бошанд ё аз моҳияти ӯҳдадорӣ барнаояд, аз лаҳзаи ба харидор ва дар сурати набудани ӯ ба ҳар шахси пешниҳодкардаи қитансия ё дигар санади тасдиқкунандаи баستاني шартнома ё ба расмият даровардани супурдани мол аз ҷониби фурӯшанда иҷрогардида ҳисобида мешавад.

Моддаи 533. Шартнома бо шарт аз ҷониби харидор барои мӯҳлати муайян гирифтани мол

1. Тарафҳо метавонанд бо шарт аз ҷониби харидор барои мӯҳлати муайян гирифтани мол, ки дар ҷараёни он ин мол ба дигар харидор фурӯхта намешавад, шартномаи хариду фурӯши чакана банданд.

2. Агар дар шартнома тартиби дигаре пешбинӣ нагардида бошад, ҳозир нашудани харидор ё дар мӯҳлати муқаррарнамудаи шартнома барои гирифтани мол анҷом надодани дигар амали заруриро фурӯшанда метавонад ҳамчун аз ҷониби харидор рад намудани иҷрои шартнома арзёбӣ намояд.

3. Хароҷоти иловагии фурӯшанда вобаста ба таъмини додани мол ба харидор дар мӯҳлати муайяннамудаи шартнома, агар дар қонун ё шартнома тартиби дигаре пешбинӣ нагардида бошад, ба арзиши мол зам карда мешавад.

Моддаи 534. Фурӯши мол тибқи намунаҳо

1. Тарафҳо метавонанд оид ба фурӯши мол тибқи намуна (тасвир, феҳраст ва ғайра) шартномаи хариду фурӯши чаканаро ба имзо расонанд.

2. Агар дар қонун ё шартнома тартиби дигаре пешбинӣ нагардида бошад, чунин шартнома аз лаҳзаи расидани бор ба маҳалли дар шартнома зикргардида ва агар маҳалли додани мол дар шартнома зикр нагардида бошад, аз лаҳзаи расонидани бор ба ҷои истиқомати шахрванд ё маҳалли ҷойгиршавии шахси ҳуқуқӣ иҷрогардида ҳисобида мешавад.

3. Харидор, бо шарт ба фурӯшанда ҷуброн намудани хароҷоти мувофиқе, ки бо анҷом додани амали дахлдор оид ба иҷрои шартнома сарф намудааст, метавонад то додани мол аз иҷрои шартномаи хариду фурӯши чакана даст кашад.

Моддаи 535. Арзиш ва пардохти мол

1. Харидор, агар дар қонунҳо тартиби дигаре пешбинӣ нагардида бошад ва аз моҳияти ўҳдадорӣ барнаояд, ўҳдадор аст пардохти молро мувофиқи нархе, ки фурӯшанда ҳангоми бастании шартномаи хариду фурӯши чакана эълон намудааст, пардозад.

2. Дар ҳолате ки шартномаи хариду фурӯши чакана пешпардохти молро (моддаи 523) пешбинӣ намудааст, агар дар шартномаи байни тарафҳо тартиби дигаре пешбинӣ нагардида бошад, аз ҷониби харидор дар мӯҳлати муқаррарнамудаи шартнома напардохтани арзиши мол ҳамчун аз ҷониби харидор рад намудани шартнома эътироф карда мешавад.

3. Нисбат ба шартномаҳои хариду фурӯши чакана бо кредит, аз ҷумла бо шарт аз ҷониби харидор давра ба давра пардохтани арзиши мол, қоидаҳои пешбининамудаи моддаи 525 ҳамин Кодекс бояд татбиқ карда нашаванд.

Моддаи 536. Иваз кардани моли дорои сифатан матлуб

1. Харидор ҳуқуқ дорад дар ҷараёни чордаҳ рӯз аз лаҳзаи ба ў додани моли ғайриозуқаворӣ, агар фурӯшанда мӯҳлати бештареро эълон накарда бошад, моли харидаашро дар маҳалли харид ё ҷойҳои дигаре, ки фурӯшанда эълон кардааст, ба моли якхелаи дорои андозаи дигар, навъ, ҳаҷм, тарз, ранг, тақмил (комплектатсия)-и дигар ва ғайра иваз кунад ва дар сурати фарқияти нарх бо фурӯшанда ҳисоббаробаркунии заруриро анҷом диҳад.

Агар фурӯшанда барои иваз моли заруриро надошта бошад, харидор ҳуқуқ дорад моли харидаашро баргардонад ва маблағи пардохтаашро пас гирад.

Талаби харидор дар мавриди иваз ё баргардонидани маблағ, агар мол истифода нашуда бошад, ҳосияти истеъмоли худро гум накарда бошад, дорои далелҳои бошад, ки аз ҳамин фурӯшанда харида шудааст, бояд аз ҷониби фурӯшанда қонеъ гардонидани шавад.

2. Номгӯи молҳое, ки тибқи асосҳои дар ҳамин модда зикргардида иваз ё баргардонидани намешаванд, мувофиқи тартиби муайяннамудаи қонунҳо муқаррар карда мешавад.

Моддаи 537. Ҳуқуқи харидор дар ҳолатҳои ба ӯ фурӯштани моли сифатан номатлуб

1. Харидоре, ки ба ӯ моли сифатан номатлуб фурӯхта шудааст ва агар норасоӣҳои он бо фурӯшанда қайду шарт нагардида бошанд, ҳуқуқ дорад бо интиҳоби худ талаб кунад:

- моли сифатан номатлубро бо моли хушсифат иваз намояд;
- бидуни таъхир, ройгон норасоӣҳоро бартараф созад;
- ҷуброни хароҷоти вобаста ба бартараф намудани норасоӣҳоро пардозад;
- мутаносибан нархи харидро паст кунад.

Харидор ҳуқуқ дорад дар сурати моҳиятан вайрон кардани талаботи сифат нисбат ба моли аз нигоҳи техникӣ мураккаб ва гаронарзиш (қисми 2 моддаи 511) иваз кардани онро талаб намояд.

2. Дар сурати ошкор намудани норасоӣҳои моле, ки хосияти он имконият наметавонад ин норасоӣҳо рафъ карда шаванд (молҳои озӯқаворӣ, маҳсулоти химиявӣ ва ғайра) харидор ҳуқуқ дорад бо интиҳоби худ бо моли хушсифат иваз намудани ҷунин мол ё мутаносибан паст кардани нархи фурӯшро талаб намояд.

3. Бар замми арзу талаботи дар қисмҳои 1 ва 2 ҳамин модда зикргардида харидор ҳуқуқ дорад моли сифатан номатлубро ба фурӯшанда баргардонда, инчунин додани маблағи пардохташуда ва ҷуброни дигар зарарро талаб кунад.

Ҳангоми баргардонидани маблағи харидор, ки барои мол пардохта шуда буд, фурӯшанда ҳуқуқ надорад аз он маблағро, ки дар натиҷаи пурра ё қисман истифода шудани мол, аз даст додани сифати молӣ ва ғайра боиси паст гардидани нархи он гаштааст, нигоҳ дорад.

Моддаи 538. Ҷуброни фарқи нарх ҳангоми ивази мол, паст кардани нархи харид ва баргардонидани моли сифатан номатлуб

1. Ҳангоми ивази моли бесифат ба моли мувофиқи шартномаи хариду фурӯши чакана сифатан матлуб фурӯшанда ҳуқуқ надорад ҷуброни фарқияти нархи моли дар шартнома муқарраршуда ва нархи моли ҳангоми ивази мол ё ҳангоми баровардани қарори суд дар хусуси иваз намудани мол мавҷудбударо талаб кунад.

2. Ҳангоми ивази моли бесифат ба моли шабех, вале моли аз ҷиҳати андоза, шакл ва навъ ва ғайра фарқкунанда фарқи байни арзиши моли ивазшаванда дар лаҳзаи ивази мол ва нархи моли бар ивази моли бесифат додашаванда бояд пардохта шавад.

Агар талаби харидор аз ҷониби фурӯшанда қонеъ нагардида бошад, ин нархҳо вобаста ба нархҳои аз лаҳзаи қабул намудани қарори суд оид ба ивази мол муайян карда мешаванд.

3. Ҳангоми пешниҳоди талабот оид ба мутаносибан паст кардани нархи хариди мол нархи мол дар лаҳзаи пешниҳоди талаб оид ба паст кардани арзиш ва агар талаби харидор ихтиёран қонеъ нашуда бошад, аз лаҳзаи аз ҷониби суд баровардани қарор оид ба мутаносибан кам кардани нархи мол ба ҳисоб гирифта мешавад.

4. Ҳангоми ба фурӯшанда баргардонидани моли бесифат харидор ҳуқуқ дорад пардохтани фарқияти байни нархи моли дар шартномаи хариду фурӯши чакана пешбинигардида ва нархи моли дахлдор дар лаҳзаи ихтиёран қонеъ кардани талаботи ӯ мавҷудбударо ва агар талабот қонеъ гардонидани нашуда бошад, дар лаҳзаи баровардани қарори суд мавҷудбударо талаб намояд.

Моддаи 539. Масъулияти фурӯшанда ва дар шакли асл (натура) иҷро намудани ўҳдадорӣ

Дар сурати аз ҷониби фурӯшанда иҷро накардани ўҳдадорӣ шартномаи хариду фурӯши чакана ҷуброни зарар ва пардохти ноустувора нафурӯшандаро аз ўҳдадорӣ дар шакли асл (натура) иҷро намудани он озод намекунад.

Моддаи 540. Ҷуброни зарари маънавӣ

Зарари маънавию, ки ба истеъмолкунанда дар натиҷаи аз ҷониби фурӯшанда вайрон кардани ҳуқуқҳои ӯ расонида шудааст, ҳангоми мавҷуд будани гуноҳ аз ҷониби шахсе, ки зарар расонидааст, ҷуброн карда мешавад. Андозаи ҷуброни зарари расонидашуда, агар дар санадҳои қонунгузорӣ тартиби дигаре пешбинӣ нагардида бошад, аз ҷониби суд муқаррар карда мешавад.

3. Шартномаи маҳсулотсупорӣ

Моддаи 541. Шартномаи маҳсулотсупорӣ

Мутобиқи шартномаи маҳсулотсупорӣ фурӯшанда (маҳсулотсупор) ўҳдадор мешавад, ки дар мўҳлати қайду шартшуда ё мўҳлатҳои истеҳсол ё мўҳлатҳои аз ҷониби ӯ харидани мол барои харидор ҷиҳати истифода дар фаъолияти соҳибкорӣ ё мақсадҳои дигар, молро ба харидор расонад.

Моддаи 542. Мўҳлати амали шартномаи маҳсулотсупорӣ

1. Шартномаи маҳсулотсупорӣ ба мўҳлати як сол, ба мўҳлати бештар аз як сол (шартномаи дарозмуддат) ё ба мўҳлати дигари дар созишномаи тарафҳо пешбинигардида баста шуданаш мумкин аст.

Агар дар шартнома мўҳлати он муайян нагардида бошад, шартнома ба мўҳлати як сол басташуда эътироф карда мешавад.

2. Агар дар шартномаи дарозмуддат теъдоди моли супоридашаванда ё дигар шартҳои шартнома барои як сол ё ба мўҳлати камтар аз он муайян гардида бошад, дар шартнома бояд тартиби аз ҷониби тарафҳо ба мувофиқа расонидани ин шартҳо барои мўҳлатҳои минбаъда то қатъ гардидани мўҳлати амали шартнома муайян карда шаванд. Ҳангоми дар шартнома мавҷуд набудани чунин тартиб шартнома ба мўҳлати як сол ё ба мўҳлате, ки шартҳои шартнома ба мувофиқа расонида шудаанд, басташуда эътироф карда мешавад.

3. Ҳангоми аз ҷониби яке аз тарафҳои шартномаи дарозмуддат рад кардан ё саркашӣ аз мувофиқаи теъдоди маҳсулоти супурдашаванда ё шартҳои дигари шартнома барои давраи минбаъда, ки тибқи тартиби муайяннамудаи шартнома муқаррар гардидааст, тарафи дигар ҳуқуқ дорад бо талаботи муайян намудани шартҳои маҳсулотсупорӣ барои давраҳои дахлдор ё бекор кардани шартнома ба суд муроҷиат намояд.

Моддаи 543. Бастани шартномаи маҳсулотсупорӣ

1. Ҳангоми пешниҳоди як тараф дар хусуси бастани шартномаи маҳсулотсупорӣ, ки дар шакли лоиҳаи шартнома ба тарафи дигар фиристода шудааст ва тарафи дигар минбаъд розӣ аст тибқи шартҳои дигар шартномаро имзо кунанд, дар мўҳлати на дертар аз 30 рӯзи баъди гирифтани лоиҳа протоколи ихтилофи назар таҳия намуда, онро бо шартномаи ба имзо расонидашуда бармегардонад. Тарафе, ки протоколи ихтилофи назарро гирифтааст, вазифадор аст дар мўҳлати 30 рӯз ҷиҳати ба мувофиқа расонидани он (дар сурати имконпазир яқоя бо тарафи дигар) тадбирҳо андешад.

2. Агар дар мўҳлати муайянкарда тарафи лоиҳаи шартномаро гирифта чораҳои оиди бастани шартнома наандешида бошад, шартнома баста нашуда ба ҳисоб меравад.

Моддаи 544. Давраҳои маҳсулотсупорӣ

1. Агар тарафҳо дар давоми мўҳлати қараёни амали шартномаи молсупорӣ бо қисматҳои алоҳида супоридани маҳсулотро пешбинӣ карда бошанд, мўҳлати расонидани қисматҳои алоҳида (давраи маҳсулотсупорӣ) дар он муайян нашуда бошад, дар он сурат мол бояд ҳар моҳ бо қисматҳои баробар расонида шаванд, зеро аз қонунҳо ё анъанаҳои муомилоти корӣ ё моҳияти ўҳдадорӣ тартиби дигаре барнамеояд.

2. Ҳамзамон бо муайян кардани давраи маҳсулотсупорӣ дар шартнома инчунин қадвали маҳсулотсупорӣ (ҳар даҳрӯза, шабонарӯзӣ, соат ба соат ва ғайра) муқаррар карда шуданаш мумкин аст.

3. Маҳсулотсупорӣ пеш аз мўҳлат танҳо бо розигии харидор анҷом дода шуданаш мумкин аст.

Моли пеш аз мўҳлат супоридашуда ва аз ҷониби харидор қабулгардида ба ҳисоби теъдоди моле, ки бояд дар давраи минбаъда расонида шавад, ба ҳисоб гирифта мешавад.

Моддаи 545. Ҳалли ихтилофи назар ҳангоми бастанӣ шартномаи маҳсулотсупорӣ

1. Дар сурати ҳангоми бастанӣ шартномаи маҳсулотсупорӣ оид ба шартҳои алоҳида байни тарафҳо ба миён омадани ихтилофи назар тарафе, ки бастанӣ шартномаро пешниҳод намуда, оид ба мувофиқаи шартҳои пешниҳоди тарафи дигарро гирифтааст, бояд дар мӯҳлати сӣ рӯз аз рӯзи гирифтани ин пешниҳод, агар дар қонун мӯҳлати дигаре муқаррар нагардида бошад ё бо тарафҳо мувофиқа нагардида бошад, дар хусуси ба мувофиқа расонидани шартҳои дахлдори шартнома тадбирҳо андешад ё ба таври хаттӣ тарафи дигарро оид ба радди бастанӣ шартнома огоҳ созад.

2. Тарафе, ки оид ба шартҳои дахлдори шартнома пешниҳодот гирифта, вале барои мувофиқаи шартҳои шартномаи маҳсулотсупорӣ тадбирҳо наандешидааст ва тарафи дигарро дар мавриди радди бастанӣ шартнома дар мӯҳлати пешбиниамудай қисми 1 ҳамин модда огоҳ накардааст, бояд зарари вобаста ба радди ин шартҳои шартнома расонидашударо ҷуброн намояд.

Моддаи 546. Тартиби маҳсулотсупорӣ

1. Маҳсулотсупорӣ аз ҷониби маҳсулотсупор тибқи шартнома ба харидор ё шахси дар шартнома ба сифати харидор зикргардида бо усули бор карда фиристодан (додан)-и мол анҷом дода мешавад.

2. Дар ҳолатҳое ки агар дар шартнома ҳуқуқи харидор дар бобати ба маҳсулотсупор додани супориш оид ба фиристодани бор ба молгиранда (таъиноти борфиристӣ)-гон пешбинӣ гардида бошад, фиристодан (додан)-и мол аз ҷониби маҳсулотсупор ба молгирандагони дар таъиноти борфиристӣ зикргардида анҷом дода мешавад.

Мӯҳтавои таъиноти борфиристӣ ва мӯҳлатҳои аз ҷониби харидор ба маҳсулотсупор фиристодани он тибқи шартнома муайян карда мешавад. Агар мӯҳлати фиристодани таъиноти борфиристӣ дар шартнома муайян нагардида бошад, он бояд ба маҳсулотсупор дар мӯҳлати на камтар аз сӣ рӯзи то фаро расидани давраи маҳсулотсупорӣ ирсол гардад.

3. Аз ҷониби харидор дар мӯҳлати муайяншуда пешниҳод накардани таъиноти борфиристӣ, агар дар шартнома тартиби дигаре пешбинӣ нагардида бошад, ба маҳсулотсупор ҳуқуқ медиҳад, ки аз иҷрои шартнома даст кашад.

Моддаи 547. Молрасонӣ

1. Маҳсулотсупорӣ аз ҷониби маҳсулотсупор бо усули борфиристӣ (ҳамлу нақл) тавассути нақлиёте, ки дар шартнома пешбинӣ шудааст ва тибқи шартҳои муайяннамудай он анҷом дода мешавад.

Агар дар шартнома тавассути кадом навъи нақлиёт ва тибқи кадом шарт интиқол додани мол муайян нагардида бошад, ҳуқуқи интихоби навъи нақлиёт ё муайян кардани шартҳои ҳамлу нақл ба маҳсулотсупор меғузарад, зеро аз қонунҳо, анъанаҳои муомилоти корӣ ё моҳияти ўҳдадорӣ тартиби дигаре барнамеояд.

2. Тибқи шартномаи маҳсулотсупорӣ аз ҷониби харидор (боргиранда) дар маҳалли ҷойгиршавии маҳсулотсупор гирифтани мол (интихоби мол) пешбинӣ шуданаш мумкин аст.

Агар мӯҳлати интихоби мол дар шартнома пешбинӣ нагардида бошад, интихоби мол аз ҷониби харидор (молгиранда) бояд дар мӯҳлатҳои мувофиқ, пас аз гирифтани огоҳиномаи маҳсулотсупор дар мавриди таҳияи мол анҷом дода мешавад.

Моддаи 548. Пурра намудани камбудии маҳсулотсупорӣ

1. Молрасоне, ки дар давраи муайяни маҳсулотсупорӣ ба пурра нарасонидани мол роҳ додааст, ўҳдадор аст ки теъдоди камбудии молро барои давра (давраҳо)-и минбаъда, дар доираи мӯҳлати амали шартнома, нисбати шартномаҳои дарозмуддат бошад дар доираи ҳамон сола ба пурра нарасонидани мол роҳ додасст, агар дар шартнома тартиби дигаре пешбинӣ нагардида бошад, пурра намояд.

2. Дар ҳолатҳое ки маҳсулотсупор ҳамзамон ба якҷанд молгирандагони дар шартнома ё дар таъиноти борфиристии харидор зикргардида мол мефиристад, моле, ки ба як молгиранда зиёда аз теъдоди дар шартнома ё таъиноти борфиристӣ пешбинигардида фиристода шудааст, барои

пӯшонидани камбудии маҳсулотсупорӣ ба дигар молгиранда ба ҳисоб гирифта намешавад ва агар дар шартнома тартиби дигаре пешбинӣ нагардида бошад, бояд аз ҷониби маҳсулотсупор пурра карда шавад.

3. Агар дар шартнома тартиби дигаре пешбинӣ нагардида бошад, харидор ҳуқуқ дорад, ки молрасонро огоҳ намуда, аз қабули моле, ки мӯҳлати расонидани он гузаштааст, даст кашад. Харидор вазифадор аст молеро, ки то аз ҷониби маҳсулотсупор гирифтани огоҳинома расидааст, қабул намояд ва арзиши онҳоро пардозад.

Моддаи 549. Навъ (ассортимент)-и мол ҳангоми пурра намудани камбудии маҳсулотсупорӣ

1. Навъ (ассортимент)-и моле, ки камбудии молрасонии онҳо бояд барқарор гардад, тибқи созишномаи тарафҳо муайян карда мешавад. Ҳангоми мавҷуд набудани чунин созишнома маҳсулотсупор вазифадор аст камбудии теъдоди молро тибқи навъ (ассортимент)-и барои ҳама давра муайяншуда, ки дар он давра ба камбудии маҳсулотсупорӣ роҳ дода шуда буд, пурра намояд.

2. Нисбат ба теъдоди пешбининомудани шартнома расонидани теъдоди зиёди як номгӯи мол барои пӯшонидани камбудии дигар номгӯи мол, ки ба ҳама як навъ (ассортимент) дохил мешаванд, ба ҳисоб гирифта намешавад ва ба истиснои ҳолатҳое ки чунин маҳсулотсупорӣ бо розигии хаттии пешакии харидор анҷом дода шудааст, бояд пурра карда шавад.

Моддаи 550. Қабули мол аз ҷониби харидор

1. Харидор (молгиранда) бояд барои таъмини қабули моли тибқи шартнома расида тамоми амалиётҳои заруриро анҷом диҳад.

2. Моле, ки харидор (молгиранда) гирифтааст, бояд аз ҷониби ӯ дар мӯҳлатҳои муқаррарнамудани қонунҳо, шартнома ё анъанаҳои муомилоти корӣ аз назар гузаронида шавад.

Харидор (молгиранда) вазифадор аст дар ҳама мӯҳлат теъдод ва сифати молҳои қабулшударо тибқи тартиби муқаррарнамудани қонунҳо, шартнома ё анъанаҳои муомилоти корӣ санҷида, дар мавриди номутобикатиҳои ошкоргардида ва норасоии мол бетаъхир дар шакли хаттӣ молрасонро огоҳ намояд.

3. Дар сурати аз ташкилоти нақлиётӣ гирифтани молҳои расонидашуда харидор (молгиранда) вазифадор аст мутобикати молро бо маълумоти дар ҳуҷжатҳои нақлиётӣ ва ҳамроҳикунанда зикргардида тафтиш намуда, инчунин бо риояи қоидаҳои пешбининомудани қонунҳое, ки фаъолияти нақлиётро танзим менамоянд, ин молҳоро аз ташкилоти нақлиётӣ қабул кунад.

Моддаи 551. Ниғаҳдошти масъулиятноки моле, ки харидор қабул накардааст

1. Ҳангоме ки харидор (молгиранда) мутобики қонунҳо, дигар санадҳои меъёрӣ ё шартномаи маҳсулотсупорӣ аз моли фиристодаи маҳсулотсупор даст мекашад, ӯ вазифадор аст ҳифзи ин мол (ниғаҳдошти масъулиятнок)-ро таъмин намуда, феврал молрасонро огоҳ созад.

2. Маҳсулотсупор вазифадор аст моли таҳти ниғаҳдошти масъулиятнок гирифтаи харидор (молгиранда)-ро интиқол диҳад ё онро дар мӯҳлати мувофиқ ихтиёрдорӣ намояд.

Агар маҳсулотсупор дар ҳама мӯҳлат молро ихтиёрдорӣ накунад, харидор ҳуқуқ дорад онро фурӯшад ё ба маҳсулотсупор баргардонад.

3. Харочоти зарури харидор вобаста ба қабули моли таҳти ниғаҳдошти масъулиятнок, фурӯш ё баргардонидани он ба маҳсулотсупор бояд аз ҷониби маҳсулотсупор ҷуброн карда шавад.

Дар айни замон маблағи аз фурӯши мол гирифташуда, бо ниғаҳдоштани маблағи ба харидор тааллуқдошта, ба маҳсулотсупор гузаронида мешавад.

Моддаи 552. Интихоби мол

1. Агар дар шартнома дар маҳалли ҷойгиршавии маҳсулотсупор ба харидор (молгиранда) додани мол (интихоби мол) пешбинӣ гардида бошад, харидор (молгиранда) бояд моли ба ӯ додашавандаро аз назар гузаронад. Ҳангоми ошкор намудани номутобикатиҳои мол ба шартнома ӯ ҳуқуқ дорад аз қабули он даст кашад.

2. Интиҳоб карда нагирифтани мол аз ҷониби харидор (молгиранда) дар мӯҳлати муқаррарнамудаи шартнома ва агар мӯҳлат муайян нагардида бошад, дар мӯҳлатҳои мувофиқи баъди гирифтани огоҳиномаи маҳсулотсупор дар хусуси тайёр будани мол ба маҳсулотсупор ҳуқуқ медиҳад, ки аз иҷрои шартнома даст кашад ё аз харидор пардохти арзиши молро талаб кунад.

Моддаи 553. Ҳисобу китоб барои моли расонидашаванда

1. Харидор пардохти моли расонидашавандаро бо риояи тартиб ва шакли ҳисобу китобе, ки дар шартнома пешбинӣ гардидааст, анҷом медиҳад.

2. Агар дар шартнома қисм ба қисм расонидани бор пешбинӣ гардида бошад, ки ба маҷмӯъ (комплект) дохил мешавад, аз ҷониби харидор пардохтани он баъди гирифтани охири қисмати он мол (интиҳоби мол)-е, ки ба маҷмӯъ (комплект) дохил мегардад, анҷом дода мешавад, зеро дар шартнома тартиби дигаре пешбинӣ нагардидааст.

3. Агар дар шартнома пешбинӣ гардида бошад, ки пардохт аз ҷониби молгиранда (пардозанда) анҷом дода мешавад ва охири бидуни асос аз пардохт даст кашад ё дар мӯҳлати муқарраршуда пардохтро анҷом надиҳад, маҳсулотсупор ҳуқуқ дорад аз харидор пардохти моли расонидашударо талаб кунад.

Моддаи 554. Зарф ва борпеч

Зарф ва борпеч, тибқи тартиб ва мӯҳлатҳои муқаррарнамудаи қонунҳо ё дигар санадҳои ҳуқуқӣ ё шартнома ба маҳсулотсупоранда баргардонда мешавад.

Моддаи 555. Оқибатҳои расонидани молҳои сифатан номатлуб

1. Харидор (молгиранда)-е, ки барояш моли сифатан номатлуб фиристода шудааст, ҳуқуқ дорад ба молсупор талаботи пешбиниамудаи моддаи 511 ҳамин Кодексро, ба истиснои ҳолатҳое ки агар молсупор огоҳиномаи харидорро оид ба норасоии молҳои расонидашуда гирифта, бидуни таъхир молҳои сифатан номатлубро ба молҳои хушсифат иваз карда бошад пешниҳод намояд.

2. Харидор (молгиранда)-е, ки молҳои ба ӯ расонидашударо чакана ба фурӯш мерасонад, агар дар шартномаи маҳсулотсупорӣ тартиби дигаре пешбинӣ нагардида бошад, ҳуқуқ дорад дар мӯҳлатҳои мувофиқ иваз кардани моли сифатан номатлубро, ки истемолкунанда баргардондааст, талаб намояд.

Моддаи 556. Оқибатҳои фиристодани молҳои номукамал

1. Харидор (молгиранда)-е, ки ба ӯ хилофи шартҳои шартномаи маҳсулотсупорӣ, талаботи қонунҳо, санадҳои дигари меъёрӣ, талаботи маъмулии барои мукаммалии мол пешниҳодшаванда мол расонида шудааст, ҳуқуқ дорад ба маҳсулотсупор ба истиснои ҳолатҳое, ки агар маҳсулотсупор огоҳиномаи харидорро оид ба номукамалии мол гирифта, фавран онро мукамал месозад ё онро ба моли мукамал иваз намуда, талаботи пешбиниамудаи моддаи 516 ҳамин Кодексро пешниҳод кунад.

2. Харидор (молгиранда)-е, ки молҳои ба ӯ расонидашударо чакана ба фурӯш мерасонад, агар дар шартномаи маҳсулотсупорӣ тартиби дигаре пешбинӣ нагардида бошад, ҳуқуқ дорад дар мӯҳлатҳои мувофиқ иваз кардани моли номукамалро, ки истемолкунанда баргардондааст, талаб намояд.

Моддаи 557. Ҳуқуқи харидор дар ҳолати камбудии маҳсулотсупорӣ, иҷро накардани талабот дар бораи рафъи норасоии мол ё дар хусуси мукамал сохтани мол

Агар маҳсулотсупор теъдоди дар шартнома пешбинишудаи молро нарасонида бошад ё талаби харидорро дар мавриди иваз кардани моли бесифат ё дар мавриди мукамал сохтани мол дар мӯҳлатҳои муайян иҷро накунад, харидор (молгиранда) ҳуқуқ дорад аз пардохти арзиши моли сифатан номатлуб ва номукамал даст кашад ва агар арзиши онҳо пардохта шуда бошад, то замони рафъи норасоӣ ва ё такмил ё иваз кардани он баргардонидани маблағи пардохтшударо талаб кунад.

Моддаи 558. Ноустуворона барои кам супурдани маҳсулот

Ноустуворонае, ки қонун ё шартнома барои кам супурдани мол ё гузаронидани мӯҳлати маҳсулотсупорӣ муқаррар намудааст, агар тартиби дигари ситонидани ноустуворона тибқи қонун ё шартнома муқаррар нагардида бошад, аз маҳсулотсупор то иҷрои воқеии ўҳдадорӣ, дар доираи мӯҳлати амали шартнома (моддаи 548) ситонида мешавад.

Моддаи 559. Адо кардани ўҳдадориҳои шабех (якхела) оид ба якчанд шартномаҳои маҳсулотсупорӣ

1. Дар ҳолатҳое ки ба харидор расонидани борҳои якхела аз ҷониби маҳсулотсупор ҳамзамон вобаста ба якчанд шартномаи маҳсулотсупорӣ анҷом дода мешавад ва таъдоди моли расонидашаванда барои адои ўҳдадориҳои маҳсулотсупор оид ба ҳамаи шартномаҳо нокифоя мебошад, молҳои расонидашуда бояд ба ҳисоби иҷрои шартномае, ки маҳсулотсупор ҳангоми маҳсулотсупорӣ зикр намудааст, ба ҳисоб гирифта мешавад.

2. Агар харидор ба маҳсулотсупор маблағи молҳои якхелаи оид ба якчанд шартномаи маҳсулотсупорӣ гирифташро пардохта бошад ва маблағи супурдашуда барои адои ўҳдадориҳои харидор вобаста ба ҳама шартномаҳо нокифоя бошад, маблағи пардохташуда бояд ба ҳисоби иҷрои шартномае, ки харидор ҳангоми пардохти мол ё бидуни таъхир пас аз пардохти мол зикр намудааст, ба ҳисоб гирифта мешавад.

3. Агар маҳсулотсупор ё харидор аз ҳуқуқҳои ба онҳо мутаносибан фароҳамовардаи қисмҳои 1 ва 2 ҳамин модда истифода набурда бошад, иҷрои ўҳдадорӣ ба ҳисоби пӯшонидани он ўҳдадориҳои шартномае ба ҳисоб гирифта мешавад, ки мӯҳлати иҷрои он зудтар фаро расидааст.

Агар мӯҳлати иҷрои ўҳдадорӣ оид ба якчанд шартнома ҳамзамон фаро расида бошад, иҷрои пешниҳодгардида мутаносибан барои адои ўҳдадорӣ вобаста ба ҳамаи шартномаҳо ба ҳисоб гирифта мешавад.

Моддаи 560. Радди якҷонибаи иҷрои шартномаи маҳсулотсупорӣ

1. Радди якҷонибаи иҷрои шартномаи маҳсулотсупорӣ (пурра ё қисман) ё якҷониба тағйир додани он дар сурати аз ҷониби як тараф моҳиятан вайрон кардани шартнома (сарсатри 2 қисми 2 моддаи 482) роҳ дода мешавад.

2. Вайрон кардани шартнома аз ҷониби маҳсулотсупор дар ҳолатҳои зайл моҳиятан арзёбӣ мегардад:

- расонидани моли сифатан номатлуб бо норасоӣҳое, ки наметавонад дар мӯҳлатҳои барои харидор муносиб рафъ гардад;

- якчанд маротиба вайрон кардани мӯҳлати боррасонӣ.

3. Вайрон кардани шартнома аз ҷониби харидор дар ҳолатҳои зайл моҳиятан арзёбӣ мегардад:

- якчанд маротиба вайрон кардани мӯҳлати пардохт;

- якчанд маротиба интиҳоб карда нагирифтани мол.

4. Дар созишномаи тарафҳо асосҳои дигари якҷониба рад кардани иҷрои шартномаи маҳсулотсупорӣ ё якҷониба тағйир додани он пешбинӣ шуданаш мумкин аст.

5. Шартномаи маҳсулотсупорӣ аз лаҳзаи аз ҷониби як тараф гирифтани огоҳиномаи тарафи дигар дар хусуси якҷониба рад кардани иҷрои шартнома, агар мӯҳлати дигари бекор кардан ё тағйир додани шартнома дар огоҳинома пешбинӣ нагардида бошад ё дар созишномаи тарафҳо муайян нашуда бошад, мутаносибан тағйирёфта ё бекоркардашуда ба ҳисоб меравад.

Моддаи 561. Баҳисобгирии зарар ҳангоми бекор кардани шартнома

1. Агар дар мӯҳлатҳои мувофиқи баъди бекор кардани шартнома дар натиҷаи аз ҷониби маҳсулотсупоранда вайрон кардани ўҳдадориҳои харидор аз шахси дигар бо нархи нисбатан баландтар, вале бо нархи муносиб бар ивази моли дар шартнома пешбинишуда мол ба даст оварда бошад, харидор метавонад ба фурӯшанда дар мавриди ҷуброни зарар дар шакли фарқи байни нархи дар шартнома муқарраргардида ва нархе, ки дар аҳди анҷомдодашуда мавҷуд аст, талабот пешниҳод кунад.

2. Агар дар мӯҳлати муносиби баъди бекор кардани шартнома дар натиҷаи аз ҷониби харидор вайрон кардани ўҳдадориҳо маҳсулотсупоранда молро ба шахси дигар ба нархи нисбатан арзонтар нисбат ба оне, ки дар шартнома пешниҳод шудааст, вале бо нархи муносиб фурӯхта бошад, фурӯшанда метавонад ба харидор дар мавриди ҷуброни зарар дар шакли фарқи байни нархи дар шартнома муқарраргардида ва нархе, ки дар аҳди анҷомдодашуда мавҷуд аст, талабот пешниҳод кунад.

3. Қонеъгардони талаботе, ки қисмҳои 1 ва 2 ҳамин модда пешбинӣ намудаанд, тарафери, ки ўҳдадориро иҷро накардааст ё номатлуб иҷро кардааст аз ҷуброни дигар зараре, ки дар асоси моддаи 15 ҳамин Кодекс ба тарафи дигар расонида шудааст, озод намекунад.

4. Маҳсулотсупорӣ барои эҳтиёҷоти давлат

Моддаи 562. Асосҳои маҳсулотсупорӣ барои эҳтиёҷоти давлат

1. Маҳсулотсупорӣ барои эҳтиёҷоти давлат дар асоси фармоиши давлатӣ оид ба маҳсулотсупорӣ барои эҳтиёҷи давлат, инчунин шартномаҳои дар асоси он басташудаи маҳсулотсупорӣ барои эҳтиёҷоти давлатӣ анҷом дода мешавад. Эҳтиёҷоти давлат талаботест, ки бо тартиби муқаррар кардаи қонун муайян гардида, аз ҳисоби маблағи бучет таъмин карда мешавад.

2. Нисбат ба маҳсулотсупорӣ барои эҳтиёҷоти давлатӣ, агар дар ҳамин Кодекс қоидаҳои дигаре пешбинӣ нашуда бошанд, қоидаҳо дар мавриди маҳсулотсупорӣ (моддаҳои 541 - 561) татбиқ мегарданд.

Нисбат ба маҳсулотсупорӣ барои эҳтиёҷоти давлатӣ дар қисмате, ки ҳамин зербоб танзим нанамудааст, қонунҳои маҳсулотсупорӣ барои эҳтиёҷоти давлатӣ истифода бурда мешаванд.

Моддаи 563. Эҳтиёҷоти давлатӣ оид ба бастании шартномаи маҳсулотсупорӣ

1. Агар дар фармоиши давлатӣ пешбинӣ шуда бошад, ки маҳсулотсупорӣ аз ҷониби маҳсулотсупор (ичрокунанда) ба харидоре сурат мегирад, ки фармоишгари давлатӣ тибқи шартномаи маҳсулотсупорӣ барои эҳтиёҷоти давлатӣ муқаррар намудааст, фармоишгари давлатӣ дар мӯҳлати на дертар аз сӣ рӯз аз рӯзи имзои фармоиши давлатӣ ба маҳсулотсупор (ичрокунанда) ва харидор дар мавриди ба маҳсулотсупор (ичрокунанда) вобаста кардани харидор огоҳинома ирсол мекорад.

Огоҳинома дар мавриди ба маҳсулотсупор (ичрокунанда) вобаста кардани харидор, ки аз ҷониби фармоишгари давлатӣ тибқи фармоиши давлатӣ дода шудааст, барои бастании шартномаи давлатии маҳсулотсупорӣ барои эҳтиёҷоти давлатӣ асос ҳисоб меёбад.

2. Маҳсулотсупор (ичрокунанда) вазифадор аст лоиҳаи шартномаи маҳсулотсупори барои эҳтиёҷоти давлатӣ ба харидоре, ки дар огоҳинома оид ба вобаста кардани ў зикр гардидааст, дар мӯҳлати на дертар аз сӣ рӯз аз рӯзи гирифтани огоҳинома аз фармоишгари давлатӣ, агар тартиби дигари таҳияи лоиҳаи шартнома дар фармоиши давлатӣ пешбинӣ нашуда бошад ё лоиҳаи шартнома аз ҷониби харидор пешниҳод нагардида бошад, ирсол дорад.

3. Тарафе, ки лоиҳаи шартномаи маҳсулотсупориро барои эҳтиёҷоти давлатӣ гирифтааст, онро имзо намуда, як нусхаашро дар мӯҳлати на дертар аз сӣ рӯз ба тарафи дигар мефиристад ва дар сурати мавҷуд будани ихтилофоти назар оид ба шартҳои фармоиши давлатӣ дар ҳамин мӯҳлат протоколи ихтилофи назар тартиб дода, онро яқоя бо шартномаи давлатии имзошуда ба тарафи дигар ирсол мекорад.

4. Тарафе, ки лоиҳаи имзошудаи шартномаи маҳсулотсупориро барои эҳтиёҷоти давлатӣ бо протоколи ихтилофи назар гирифтааст, бояд дар муддати сӣ рӯз онро баррасӣ намуда, чиҳати мувофиқа бо тарафи дигар тадбирҳо андешад ва тарафи дигарро дар бораи қабули шартнома дар таҳрири он ё дар мавриди радди протоколи ихтилофи назар огоҳ созад. Ихтилофоти назари ҳаллу фасл нагардида дар муддати сӣ рӯз метавонад аз ҷониби тарафи дигар ба баррасии суд пешниҳод карда шавад.

5. Агар маҳсулотсупор (ичрокунанда) аз бастании шартномаи маҳсулотсупорӣ барои эҳтиёҷоти давлатӣ саркашӣ намояд, харидор ҳуқуқ дорад ба суд бо талаботи доир ба маҷбур кардани маҳсулотсупор (ичрокунанда) барои бастании шартнома дар асоси шартҳои лоиҳаи шартномаи таҳиянамудаи харидор муроҷиат намояд.

Моддаи 564. Радди харидор аз бастании шартномаи маҳсулотсупорӣ барои эҳтиёҷоти давлатӣ

1. Харидор ҳуқуқ дорад аз молҳое, ки дар огоҳинома оид ба вобаста шудан зикр гардидаанд ва аз бастанӣ шартнома дар мавриди таҳвили онҳо пурра ё қисман даст кашад.

Дар ин ҳолат маҳсулотсупор (ичроқунанда) бояд бетаъхир фармоишгари давлатиро огоҳ сохта, ҳуқуқ дорад аз ӯ дар бораи ба дигар харидор вобаста намудан огоҳинома талаб намояд.

2. Фармоишгари давлатӣ дар мӯҳлати на дертар аз сӣ рӯз аз рӯзи гирифтани огоҳиномаи маҳсулотсупор (ичроқунанда) ё дар мавриди ба ӯ вобаста намудани дигар харидор огоҳинома медиҳад ё ба маҳсулотсупор (ичроқунанда) таъиноти борфирестиро бо зикри молгиранда ирсол меорад ё дар мавриди қабул ва пардохти мол розигии худро иттилоъ медиҳад.

3. Ҳангоми аз ҷониби фармоишгари давлатӣ иҷро накардани ўҳдадорихои пешбининамудани қисми 2 ҳамин модда маҳсулотсупор (ичроқунанда) ҳуқуқ дорад аз фармоишгари давлатӣ қабул ва пардохти молро талаб кунад ё тибқи салоҳдиди худ молро фурӯхта, хароҷоти муносиби вобаста ба фурӯши онро аз ҳисоби фармоишгари давлатӣ ҷуброн намояд.

Моддаи 565. Иҷрои фармоиши давлатӣ

1. Дар ҳолатҳое ки тибқи шартҳои фармоиши давлатӣ маҳсулотсупорӣ бевосита ба фармоишгари давлатӣ ё бо супориши ӯ (таъиноти борфирестӣ) ба шахси дигар (молгиранда) анҷом дода мешавад, муносибати тарафҳо дар мавриди иҷрои фармоиши давлатӣ тибқи қоидаҳои пешбининамудани моддаҳои 541 - 561 ҳамин Кодекс танзим мегардад.

2. Дар ҳолатҳое ки маҳсулотсупорӣ барои эҳтиёҷоти давлатӣ аз ҷониби молгирандаи дар таъиноти борфирестӣ зикргардида анҷом дода мешавад, агар дар фармоиши давлатӣ тартиби дигари ҳисобу китоб пешбинӣ нагардида бошад, пардохти мол аз ҷониби фармоишгари давлатӣ сурат мегирад.

Моддаи 566. Пардохти мол тибқи шартномаи маҳсулотсупорӣ барои эҳтиёҷоти давлатӣ

Ҳангоми ба харидорон тибқи шартномаи маҳсулотсупорӣ барои эҳтиёҷоти давлатӣ таҳвил додани мол пардохти он аз ҷониби харидорон мувофиқи нархе, ки дар асоси фармоиши давлатӣ муайян мегардад, агар дар фармоиши давлатӣ тартиби дигари муайян кардани нарх ё ҳисобу китоб пешбинӣ нагардида бошад, анҷом дода мешавад.

Ҳангоми аз ҷониби харидорон пардохтани мол тибқи шартномаи маҳсулотсупорӣ барои эҳтиёҷоти давлатӣ фармоишгари давлатӣ кафолатдихандаи харидор оид ба ҳамин ўҳдадорӣ эътироф карда мешавад (моддаҳои 390 - 396).

Моддаи 567. Ҷуброни зараре, ки вобаста ба иҷро ё бекор кардани фармоиши давлатӣ расонида шудааст

1. Агар дар қонунҳои маҳсулотсупорӣ барои эҳтиёҷоти давлатӣ тартиби дигаре пешбинӣ нагардида бошад, зарари ба маҳсулотсупор (ичроқунанда) вобаста ба иҷрои фармоиши давлатӣ расонидашуда бояд аз ҷониби фармоишгари давлатӣ дар мӯҳлати на дертар аз сӣ рӯз аз рӯзи тибқи фармоиши давлатӣ супурдани мол ҷуброн карда шавад.

2. Дар сурате ки зарари ба маҳсулотсупор (ичроқунанда) вобаста ба иҷрои фармоиши давлатӣ расонидашуда ҷуброн карда нашавад, маҳсулотсупор (ичроқунанда) ҳуқуқ дорад аз иҷрои фармоиши давлатӣ даст кашад ва ҷуброни зарари вобаста ба бекор кардани фармоиши давлатӣ расонидашударо талаб намояд.

3. Ҳангоми тибқи асосҳои дар қисми 2 ҳамин модда зикргардида бекор кардани фармоиши давлатӣ маҳсулотсупор ҳуқуқ дорад аз иҷрои шартномаи маҳсулотсупорӣ барои эҳтиёҷоти давлатӣ даст кашад.

Моддаи 568. Радди фармоишгари давлатӣ аз моле, ки тибқи фармоиши давлатӣ расонида шудааст

Дар ҳолатҳои пешбининамудани қонун фармоишгари давлатӣ ҳуқуқ дорад аз молҳое, ки расонидани онҳо тибқи фармоиши давлатӣ пешбинӣ шудааст, бо шарт ба маҳсулотсупор ҷуброн намудани зарари бо ҷунин раддия расонидашуда пурра ё қисман даст кашад.

Агар дасткашии фармоишгари давлатӣ аз молҳое, ки расонидани онҳо тибқи фармоиши давлатӣ пешбинӣ гардидааст, боиси бекор кардан ё тағйир додани шартномаи маҳсулотсупорӣ барои эҳтиёҷоти давлатӣ гардида бошад, зарари бо чунин бекор кардан ё тағйир додани шартнома ба харидор расонидашуда аз ҷониби фармоишгари давлатӣ ҷуброн карда мешавад.

5. Таъмини барқ

Моддаи 569. Шартномаи таъмини барқ

1. Тибқи шартномаи таъмини барқ ташкилоти таъминкунандаи барқ ўҳдадор мешавад, аз тариқи хати барқи васлшуда нерӯи барқ диҳад ва мизоч (абонент) бошад ўҳдадор мегардад, ки арзиши барқи истифодашударо пардозад, инчунин низоми истифодаи онро, ки дар шартнома пешбинӣ шудааст, риоя намояд, таъмини бехатарии истифодаи шабакаҳои барқи таҳти ихтиёраш қарордошта, инчунин дастгоҳ ва таҷҳизоти истифода менамудаашро вобаста ба истифодаи барқ дар ҳолати коршоямӣ нигоҳ дорад.

2. Нисбат ба муносибатҳои шартномаи таъмини барқ, ки ҳамин Кодекс танзим нанамудааст, қонунҳо ва дигар санадҳои ҳуқуқӣ оид ба таъмини барқ, инчунин қоидаҳои ҳатмии мутобиқи он қабулгардида истифода бурда мешаванд.

Моддаи 570. Бастани шартнома

1. Шартномаи таъмини барқ бо мизоч (абонент) ҳангоми дар ӯ мавҷуд будани таҷҳизоти барқие, ки ба талаботи муқаррар гардида ҷавоб медиҳад ва дар шабакаҳои ташкилоти таъмини барқ тибқи тартиби муқаррарнамуда сабт шудаанд, инчунин мавҷуд будани таҷҳизот ва дастгоҳҳои дахлдори баҳисобгирии истифодаи барқ баста мешаванд.

Шартнома ба мӯҳлати номуайян баста шуда ба ҳисоб меравад ва мумкин аст тибқи асосҳои дар моддаи 577 ҳамин Кодекс нишон дода шуда тағйир ё бекор карда шавад.

2. Дар ҳолатҳое ки ба сифати мизоч (абонент) тибқи шартномаи таъмини барқ шаҳрванде баромад мекунад, ки нерӯи барқро барои истифодаи маишӣ ба қор мебарад, шартнома аз лаҳзаи воқеии тибқи тартиби муқарраршуда васл намудани мизоч (абонент) ба шабакаи васлгардида басташуда эътироф мегардад.

Моддаи 571. Меъёри қувваи барқ

1. Ташкилоти таъминкунандаи барқ вазифадор аст, ба мизоч (абонент) аз тариқи шабакаи васлгардида ба ҳамон миқдоре, ки дар шартнома пешбинӣ гардидааст, бо риояи низоми додани он, ки аз ҷониби тарафҳо мувофиқа шудааст, барқ диҳад. Меъёри барқи додашуда аз ҷониби ташкилоти таъмини барқ ва барқи қабулнамудаи мизоч (абонент) тибқи нишондоди дастгоҳи баҳисобгирии барқ ва дар сурати мавҷуд набудани он тибқи ҳисобу китоб муайян карда мешавад.

2. Дар шартнома ҳуқуқи мизоч (абонент) дар мавриди тағйир додани миқдори барқи дар шартнома муайяншуда бо шартҳои ҷуброни хароҷоти ташкилоти таъмини барқ, ки вобаста ба интиқоли барқ тибқи миқдори дар шартнома пешбинишуда масраф намудааст, пешбинӣ гардида намумкин аст.

3. Дар ҳолатҳои ба сифати мизоч (абонент) тибқи шартномаи таъмини барқ баромад кардани шаҳрванде, ки қувваи барқро барои истеъмоли маишӣ истифода мебарад, ӯ ҳуқуқ дорад қувваи барқро ба миқдори барояш зарурӣ истифода барад. Миқдори барқе, ки аз ҷониби ташкилоти таъмини барқ дода шудааст ва мизоч (абонент) қабул кардааст, тибқи нишондоди дастгоҳи баҳисобгирӣ муайян карда мешавад.

Моддаи 572. Оқибатҳои вайрон кардани шартҳои шартнома оид ба миқдори барқ

Агар ташкилоти таъмини барқ тавассути шабакаи васлгардида нисбат ба он, ки дар шартнома пешбинӣ шудааст, ба мизоч (абонент) камтар барқ дода бошад, агар дар қонунҳо ё шартномаҳо тартиби дигаре пешбинӣ нагардида бошад ва ё аз моҳияти ўҳаддорӣ барнаояд, қоидаҳои пешбининамудаи моддаи 502 ҳамин Кодекс истифода бурда мешаванд.

Моддаи 573. Сифати барқ

1. Сифати барқе, ки ташкилоти таъмини барқ таъмин менамояд, бояд ба талаботи муқаррарнамудаи намуна (стандарт)-ҳои давлатӣ ва дигар санадҳои меъёрий оид ба намуна (стандартизатсия) ё сифати пешбининамудаи шартнома мутобиқат намояд.

2. Дар ҳолати аз ҷониби ташкилоти таъмини барқ вайрон кардани талаботе, ки ба сифати барқ пешниҳод мегардад, агар дар қонунҳо ё шартнома тартиби дигаре пешбинӣ нагардида бошад ё аз хоҳиши ӯҳдадорӣ барнаояд, қоидаҳои пешбининамудаи моддаи 511 ҳамин Кодекс истифода бурда мешавад.

Моддаи 574. Ҷаҳдати мизоч (абонент) оид ба таъмин ва истифодаи шабакаҳо, асбоб, таҷҳизот

1. Мизоч (абонент) вазифадор аст ҳолати дахлдори техникӣ ва бехатарии шабакаҳои барқи истифодашаванда, асбобу анҷом ва таҷҳизотро таъмин намояд, низоми муқарраршудаи истифодаи барқро риоя карда, инчунин ба ташкилоти таъмини барқ дар бораи садамаҳо, сӯхтор, норасогиҳои асбобу анҷомҳои баҳисобгирии барқ ва дигар вайронкорӣҳое, ки ҳангоми истифодаи барқ рух додаанд, фавран иттилоъ диҳад.

2. Дар ҳолатҳое ки оид ба шартномаи таъмини барқ ба ҳайси мизоч (абонент) шаҳрванде баромад карда барқро барои эҳтиёҷоти маишӣ истифода мекунад, агар дар қонунҳо тартиби дигаре пешбинӣ нагардида бошад, ӯҳдадорӣ таъмини ҳолати муносиби техникӣ ва бехатарии шабакаҳои барқ, инчунин асбоби баҳисобгирии истифодаи барқ ба зиммаи ташкилоти таъмини барқ гузошта мешавад.

3. Талабот нисбат ба ҳолати техникӣ ва истифодаи шабакаҳои барқ, асбоб ва таҷҳизот, инчунин тартиби татбиқи назорати риояи он тибқи қонунҳо муайян карда мешавад.

Моддаи 575. Пардохти барқ

Агар дар қонунҳо, санадҳои дигари меъёрий ё созишномаи тарафҳо тартиби дигаре пешбинӣ нагардида бошад, пардохти барқ барои миқдори воқеии барқи истифоданамудаи мизоч (абонент), ки мутобиқи моддаи 571 ҳамин Кодекс муайян карда мешавад, сурат мегирад.

Моддаи 576. Аз ҷониби мизоч (абонент) ба дигар шахс додани барқ

1. Мизоч (абонент) метавонад барқеро, ки ӯ аз ташкилоти таъмини барқ гирифтааст, тавассути шабакаи пайваста танҳо бо розигии ташкилоти таъмини барқ ба шахси дигар мизоч (абонент)-и фаръӣ интиқол диҳад.

2. Нисбат ба шартнома дар мавриди аз ҷониби мизоч (абонент) ба мизоч (абонент)-и фаръӣ интиқол додани барқ, агар дар қонунҳо ё шартнома тартиби дигар пешбинӣ нагардида бошад, қоидаҳои ҳамин зербоб истифода бурда мешаванд.

3. Ҳангоми интиқоли барқ ба мизоч (абонент)-и фаръӣ, агар дар қонунҳо тартиби дигаре муқаррар нагардида бошад, дар назди ташкилоти таъмини барқ мизоч (абонент) масъул мебошад.

Моддаи 577. Тағйир додан ва бекор кардани шартномаи таъмини барқ

1. Дар ҳолатҳое ки ба ҳайси мизоч (абонент) оид ба шартномаи таъмини барқ шаҳрванде баромад мекунад, ки барқро барои эҳтиёҷоти маишӣ истифода мекунад, он ҳуқуқ дорад бо шартҳои оғоз намудани ташкилоти таъмини барқ ва пурра пардохтани арзиши барқи истифодашуда якҷониба шартномаро бекор кунад.

Дар ҳолатҳое ки ба ҳайси мизоч (абонент) оид ба шартномаи таъмини барқ шахси ҳуқуқӣ баромад мекунад, ташкилоти таъмини барқ ҳуқуқ дорад тибқи тартиби якҷониба дар асосҳои пешбининамудаи моддаи 560 ҳамин Кодекс ба истиснои ҳолатҳое, ки қонунҳо ё дигар санадҳои ҳуқуқӣ муқаррар намудаанд, аз иҷрои шартнома даст кашад.

2. Танаффус дар интиқоли барқ, қатъ ё маҳдуд кардани интиқоли барқ тибқи созишномаи тарафҳо, ба истиснои ҳолатҳои тасдиқнамудаи мақомоти назорати давлатии энергетикӣ, ки вазъи ғайриқаноатбахши таҷҳизоти мизоч (абонент) дорои таҳдиди садама мебошад ё ба ҳаёт ва амнияти шаҳрвандон хатар ба миён меоварад, иҷозат дода мешавад. Дар мавриди танаффуси интиқоли барқ, қатъ ё маҳдуд кардани интиқоли он ташкилоти таъмини барқ бояд мизоч (абонент)-ро огоҳ созад.

3. Танаффус дар интиқоли барқ, қатъ ё маҳдуд сохтани интиқоли он бидуни мувофиқаи мизоҷ (абонент) ва бидуни огоҳони дахлдор танҳо дар ҳолатҳои зарурати андешидани тадбирҳои таъхирнопазир чиҳати пешгирӣ ё рафъи садама дар системаи ташкилоти таъмини барқ бо шартӣ фавран огоҳ намудани мизоҷ (абонент) иҷозат дода мешавад.

Моддаи 578. Масъулият оид ба шартномаи таъмини барқ

1. Дар ҳолати иҷро накардан ё иҷрои номатлуби ўҳдадориҳои вобаста ба шартномаи таъмини барқ ташкилоти таъмини барқ ва мизоҷ (абонент) ўҳдадоранд зарари воқеии (қисми 2 моддаи 15) ба ин васила расонидашударо ҷуброн намоянд.

2. Агар танаффус дар интиқоли барқ дар натиҷаи аз ҷониби ташкилоти таъмини барқ танзим намудани низоми истифодаи барқ ҳангоми нокифоя будани иқтидор ва нерӯи барқ бошад, ки дар асоси қонунҳо анҷом дода шудааст, ташкилоти таъмини барқ танҳо дар сурати мавҷуд будани гуноҳи он вобаста ба иҷро накардан ё иҷрои номатлуби ўҳдадориҳои шартнома масъулият дорад.

Моддаи 579. Истифодаи қоидаҳои шартномаи таъмини барқ нисбат ба муносибатҳои дигари оид ба таъминот тавассути шабакаи васлгардида

1. Нисбат ба муносибатҳои оид ба таъмини қувваи гармӣ тавассути шабакаи пайваста, агар дар қонунҳо тартиби дигаре пешбинӣ нагардида бошад, қоидаҳои ҳамин зербоб истифода бурда мешаванд.

2. Нисбат ба муносибатҳои оид ба таъмини газ, нафт ва маҳсулоти нафтӣ ва дигар молҳои тавассути шабакаи пайваста қоидаҳои ҳамин зербоб истифода бурда мешаванд, агар дар қонунҳо ё шартнома тартиби дигаре пешбинӣ нагардида бошад ё аз моҳияти ўҳадорӣ барнаояд.

6. Фурӯши амволи ғайриманқул

Моддаи 580. Шартномаи фурӯши амволи ғайриманқул

1. Тибқи шартномаи хариду фурӯши амволи ғайриманқул (шартномаи фурӯши амволи ғайриманқул) фурӯшанда ўҳаддор мешавад, ки ба моликии харидор бино, иншоот, хона ё дигар амволи ғайриманқулро (моддаи 142) диҳад.

2. Қоидаҳои пешбиниамудай ҳамин зербоб вобаста ба фурӯши корхонаҳои истифода бурда мешаванд, зеро дар қоидаҳои шартномаи фурӯши корхонаҳои (моддаҳои 589 - 596) тартиби дигаре пешбинӣ нагардидааст.

Моддаи 581. Шакли шартномаи фурӯши амволи ғайриманқул

Шартномаи фурӯши амволи ғайриманқул дар шакли хаттӣ бо роҳи тартиб додани як ҳуҷҷате, ки тарафҳои имзо намудаанд, баста (қисми 2 моддаи 466) мешавад.

Риоя накардани шакли шартномаи фурӯши амволи ғайриманқул боиси безътибор шудани он мегардад.

Моддаи 582. Бақайдгирии давлатии гузаштани ҳуқуқи моликии ба амволи ғайриманқул

1. Ба харидор тибқи шартномаи фурӯши амволи ғайриманқул гузаштани ҳуқуқи моликият ба амволи ғайриманқул бояд ба қайди давлатӣ гирифта шавад.

2. Иҷрои шартномаи фурӯши амволи ғайриманқул аз ҷониби тарафҳои то лаҳзаи ба қайди давлатӣ гирифтани гузаштани ҳуқуқи моликият барои тағйир додани муносибати онҳо бо ашхоси сеюм асос буда наметавонад.

3. Дар ҳолате ки агар яке аз тарафҳои аз бақайдгирии давлатии гузаштани ҳуқуқи моликият ба амволи ғайриманқул саркашӣ намояд, суд ҳуқуқ дорад бо талаби тарафи дигар дар мавриди бақайдгирии давлатии гузаштани ҳуқуқи моликият қарор барорад. Тарафе, ки аз бақайдгирии

давлатии гузаштани ҳуқуқи моликият беасос саркашӣ намудааст, бояд ба тарафи дигар зарари дар натиҷаи ба таъхир андохтани бақайдгирӣ расонидашударо ҷуброн намояд.

Моддаи 583. Ҳуқуқи истифодаи қитъаи замин ҳангоми фуруши бино, иншоот ё дигар амволи ғайриманқули дар он ҷойгиршуда

1. Мувофиқи шартномаи фуруши бино, иншоот ё дигар амволи ғайриманқул ба харидор ҳамзамон бо додани ҳуқуқи моликият ба чунин амволи ғайриманқул инчунин ҳуқуқи истифодаи он қисмати қитъаи замин, ки дар он ин амволи ғайриманқул ҷойгир аст ва барои истифодаи он зарур мебошад, дода мешавад.

2. Дар ҳолатҳое ки агар фурушанда истифодабарандаи қитъаи замин бошад, ки дар он амволи ғайриманқули ба фуруш баровардашуда ҷойгир аст, ба харидор ҳуқуқи истифода ё ҳуқуқи иҷора ё дигар ҳуқуқи пешбининамудаи шартномаи фуруши амволи ғайриманқул ё дигар ҳуқуқ ба қисми дахлдори қитъаи замин дода мешавад.

3. Фуруши амволи ғайриманқуле, ки дар қитъаи замини ба фурушанда дар асоси ҳуқуқи истифода қарор надошта ҷойгир шудааст, агар ин хилофи шартҳои истифодаи чунин қитъаҳои замин, ки қонунҳо ё шартнома муқаррар намудаанд, набошад, бидуни розигии истифодабарандаи ин қитъаи замин иҷозат дода мешавад.

Ҳангоми фуруши чунин амволи ғайриманқул харидор ҳуқуқи истифодаи қисми дахлдори қитъаи заминро тибқи ҳамон шарт, ки фурушандаи амволи ғайриманқул доро мебошад, ба даст меорад.

Моддаи 584. Муайян намудани мавзӯи шартномаи фуруши амволи ғайриманқул

Дар шартномаи фуруши амволи ғайриманқул бояд маълумоте зикр ёбад, ки имконият диҳад ба таври дақиқ амволи ғайриманқули ба харидор тибқи шартнома додашаванда муайян гардад, аз ҷумла маълумоте ки тарзи ҷойгиршавии амволи ғайриманқулро дар қитъаи замини дахлдор ё дар таркиби дигар амволи ғайриманқул муқаррар менамояд.

Ҳангоми дар шартнома мавҷуд набудани чунин маълумотҳо шартҳо оид ба амволи ғайриманқуле, ки бояд дода шавад, аз тарафи ҷонибҳо ба мувофиқа расонидашуда ҳисобида намешавад ва шартномаи дахлдор басташуда эътироф намегардад.

Моддаи 585. Нарх дар шартномаи фуруши амволи ғайриманқул

Шартномаи фуруши амволи ғайриманқул бояд нархи ин амволро пешбинӣ намояд.

Ҳангоми дар шартнома мавҷуд набудани нархи амволи ғайриманқуле, ки аз ҷониби тарафҳо дар шакли хаттӣ мувофиқа шудааст, шартномаи фуруши он басташуда ҳисоб намеёбад. Дар айни замон қоидаҳои муайян намудани нархе, ки қисми 3 моддаи 456 ҳамин Кодекс пешбинӣ намудааст, татбиқ намегардад.

Моддаи 586. Додани амволи ғайриманқул

1. Додани амволи ғайриманқул аз ҷониби фурушанда ва қабули он аз ҷониби харидор тибқи ҳуҷҷати доду гирифт бо имзои тарафҳо ё дигар ҳуҷҷати доду гирифт сурат мегирад.

Агар дар қонунҳо ё шартнома тартиби дигаре пешбинӣ нагардида бошад, ўҳдадорӣ фурушанда оид ба додани амволи ғайриманқул ба харидор баъди супурдани ин амвол ба харидор ва аз ҷониби тарафҳо имзо намудани ҳуҷҷати дахлдор оид ба додани амвол иҷрогардида ба ҳисоб меравад.

Аз имзои ҳуҷҷати додани амволи ғайриманқул тибқи шартҳои пешбининамудаи шартнома саркашӣ кардани яке аз тарафҳо мутаносибан ҳамчун аз ҷониби фурушанда рад кардани иҷрои ўҳдадорӣ додани амвол ва аз ҷониби харидор ўҳдадорӣ қабули амвол ҳисобида мешавад.

2. Аз ҷониби харидор қабул намудани амволи ғайриманқуле, ки ба шартҳои шартномаи фуруши амволи ғайриманқул мувофиқ намебошанд, аз ҷумла дар ҳолатҳое ки чунин номутобиқатӣ дар ҳуҷҷати додани амвол қайд шарт гардидааст, барои фурушандаро аз масъулияти иҷрои номатлуби шартнома озод кардан асос буда наметавонад.

Моддаи 587. Оқибатҳои додани амволи ғайриманқули сифатан номатлуб

Дар сурати аз ҷониби фурӯшанда ба харидор додани амволи ғайриманқуле, ки ба шартҳои шартномаи фурӯши амволи ғайриманқул вобаста ба шакли он мутобиқат намекунад, ба истиснои муқаррарот оид ба ҳуқуқи харидор дар мавриди талаб қардани ивази моли сифатан номатлуб ба моле, ки ба шартнома мувофиқат мекунад, қоидаҳои моддаи 511 ҳамин Кодекс истифода бурда мешаванд.

Моддаи 588. Хусусиятҳои фурӯши биноҳои истиқоматӣ

1. Шарти муҳими шартномаи фурӯши бинои истиқоматӣ, хона, қисми бинои истиқоматӣ ё хонае, ки дар онҳо ашхосе зиндагӣ мекунанд, ки мутобиқи қонун ҳуқуқи истифодаи ин биноро баъди аз ҷониби харидор гирифтани он нигоҳ медоранд, номнависи ин ашхос бо зикри ҳуқуқҳои онҳо барои истифодаи бинои истиқомати бафурӯшрасанда нишон дода мешавад.

2. Шартномаи фурӯши бинои истиқоматӣ, хона, қисми хонаи истиқоматӣ бояд ба қайди давлатӣ гирифта шавад ва аз лаҳзаи чунин бақайдгирӣ басташуда ба ҳисоб меравад.

7. Фурӯши корхона

Моддаи 589. Шартномаи фурӯши корхона

1. Тибқи шартномаи фурӯши корхона фурӯшанда ўҳдадор мешавад корхонаро пурра ҳамчун маҷмӯи амвол (моддаи 144) ба моликияти харидор диҳад, ба истиснои ҳуқуқ ва ўҳдадорихо, ки фурӯшанда ҳақ надорад ба дигар ашхос супорад.

2. Ҳуқуқ ва ўҳдадорихо нисбат ба кормандони корхона тибқи тартиби пешбиниамудаи қонунҳо оид ба меҳнат барои гузаштани чунин ҳуқуқ ва ўҳдадорихо дар ҳолати аз нав таъсисдиҳии шахси ҳуқуқӣ аз фурӯшанда ба харидори корхона мегузарад.

3. Ҳуқуқи истифодаи номи фирмавӣ, нишонаҳои мол, нишонаи хизматрасонӣ ва дигар воситаҳои инфиродисозии фурӯшанда ва маҳсулоти он, иҷрои қор ва хизматрасонӣ, агар дар шартнома тартиби дигаре пешбинӣ нагардида бошад, ба харидор мегузарад.

4. Ҳуқуқи фурӯшанда, ки дар натиҷаи иҷозати махсус (литсензия) барои машғул шудан ба фаъолияти дахлдор гирифта шудааст, агар дар қонунҳо тартиби дигаре пешбинӣ нагардида бошад, ба харидори корхона дода намешавад. Ба таркиби ўҳдадорихо, ки тибқи шартнома ба корхона дода мешаванд ва иҷрои онҳо ҳангоми дар он мавҷуд набудани чунин иҷозати махсус (литсензия) аз ҷониби харидор имконнопазир аст, фурӯшандаро аз ўҳдадорихо дахлдор дар назди кредиторон озод намекунад.

Моддаи 590. Шакл ва бақайдгирии давлатии шартномаи фурӯши корхона

1. Шартномаи фурӯши корхона дар шакли хаттӣ бо роҳи таҳияи як ҳуҷҷате, ки тарафҳо имзо намудаанд (қисми 2 моддаи 466), бо замимаи ҳатмии ҳуҷҷате, ки дар қисми 2 моддаи 594 ҳамин Кодекс зикр гардидаанд, баста мешавад.

2. Риоя накардани шакли шартномаи фурӯши корхона боиси безътибор донишони он мегардад.

3. Шартномаи фурӯши корхона бояд ба қайди давлатӣ гирифта шуда, аз лаҳзаи чунин бақайдгирӣ басташуда ба ҳисоб меравад.

Моддаи 591. Муқаррар намудани таркиб ва баҳодихии арзиши корхонае, ки бояд фурӯхта шавад

1. Таркиб ва баҳодихии арзиши корхонае, ки бояд фурӯхта шавад, дар асоси ҳисобраси (инвентаризатсия)-и пурраи корхона, ки тибқи қоидаҳои муқарраршудаи чунин ҳисобрасӣ (инвентаризатсия) гузаронида мешавад, муайян мегардад.

2. То ба имзо расонидани шартномаи фурӯши корхона бояд аз ҷониби тарафҳо акти ҳисобрасӣ (инвентаризатсия), баланси муҳосибавӣ, хулосаи аудитори мустақим оид ба таркиб ва арзиши корхона, ҳамчунин номгӯи ҳамаи қарз (ўҳдадори)-ҳои шомили таркиби корхона бо зикри кредиторон, хусусият, андоза ва мӯҳлати талаботи онҳо таҳия ва мавриди баррасӣ қарор дода шавад.

Амвол, ҳуқуқ ва ўҳдадориҳое, ки дар ҳуҷҷати зикршуда сабт гардидаанд, агар аз моддаи 582 ҳамин Кодекс тартиби дигаре барнаояд ва дар шартнома муқаррар нашуда бошад, бояд аз ҷониби фурӯшанда ба харидор супурда шавад.

Моддаи 592. Ҳуқуқи кредитор ҳангоми фурӯши корхона

1. Кредиторҳо оид ба ўҳдадориҳое, ки ба таркиби корхонаи фурӯхташаванда дохиланд, бояд аз ҷониби фурӯшанда дар шакли хаттӣ оид ба фурӯши корхона то лаҳзаи додани он ба харидор огоҳ карда шаванд.

2. Кредиторе, ки дар шакли хаттӣ фурӯшандаро дар хусуси розигии худ оид ба гузаронидани қарз огоҳ накардааст, ҳуқуқ дорад дар тўли се моҳ аз рўзи гирифтани огоҳинома дар хусуси фурӯхтани корхона ё қатъ ё иҷрои пеш аз мўҳлати ўҳдадорӣ ва аз ҷониби фурӯшанда ҷуброн кардани зарарро талаб кунад ё шартномаи фурӯши корхонаро пурра ё дар қисми дахлдори он безътибор эътироф намояд.

3. Кредиторе, ки дар мавриди фурӯши корхона тибқи тартиби пешбиниамудай қисми 1 ҳамин модда огоҳ карда нашудааст, ҳуқуқ дорад дар бораи қонеъ гардонидани талаботи пешбиниамудай қисми 2 ҳамин модда дар қараёни як сол аз рўзе, ки ӯ дар мавриди аз ҷониби фурӯшанда ба харидор додани корхона фаҳмидааст ва ё мебоист фаҳмад, метавонад даъво пешниҳод намояд.

4. Баъди ба харидор додани корхона фурӯшанда ва харидор вобаста ба қарзҳои ба таркиби корхона гузаронидашуда, ки ба харидор бидуни розигии кредитор гузаронида шудааст, масъулияти муштарак доранд.

Моддаи 593. Додани корхона

Аз ҷониби фурӯшанда ба харидор додани корхона тибқи ҳуҷҷати доду гирифт, ки дар он маълумот оид ба таркиби корхона ва огоҳ намудани кредиторон дар хусуси фурӯши корхона, инчунин маълумот дар бораи норасоии ошкоргардидаи амволи додашуда сабт карда мешаванд ва номгӯи амволе, ки иҷрои вазифаи додани онҳо аз сабаби гум шуданашон имконнопазир аст, сурат мегирад.

Омодасозии корхона барои додани он, аз ҷумла таҳия ва ба имзо пешниҳод намудани ҳуҷҷати доду гирифт вазифаи фурӯшанда ба ҳисоб меравад ва агар дар шартнома тартиби дигаре пешбинӣ нагардида бошад, аз ҳисоби ӯ анҷом дода мешавад.

Моддаи 594. Гузаштани ҳуқуқи моликият ба корхона

1. Ҳуқуқи моликият ба корхона аз рўзи ба қайди давлатӣ гирифтани ин ҳуқуқ ба харидор мегузарад. Аз ҳамин лаҳза таваккали тасодуфан нобуд шудан ва вайрон шудани мол ба харидор мегузарад.

2. Бақайдгирии давлатии ҳуқуқи моликият ба корхона мустақиман баъди ба харидор додани корхона (моддаи 593) анҷом дода мешавад.

Моддаи 595. Оқибатҳои бо норасоӣ додан ва қабул намудани корхона

1. Оқибатҳои тибқи ҳуҷҷати доду гирифт аз ҷониби фурӯшанда додан ва аз ҷониби харидор қабул намудани корхона, ки таркиби он ба таркиби дар шартнома пешбинишуда мутобиқ намебошад, аз ҷумла вобаста ба сифати амволи супурдашуда, агар аз шартнома тартиби дигаре барнаояд ва дар қисмҳои 2-4 ҳамин модда пешбинӣ нагардида бошад, дар асоси қоидаҳои пешбиниамудай моддаҳои 496-498, 502, 505, 511, 516 ҳамин Кодекс муайян карда мешавад.

2. Дар сурате ки корхона тибқи ҳуҷҷати доду гирифт супурда ё қабул карда шудааст, ки дар он норасоии ошкоршудаи корхона ва амволи гумкардашуда зикр гардидаанд (қисми 1 моддаи 595), агар дар ҷунин ҳолатҳо ҳуқуқи пешниҳоди дигар талабҳо дар шартнома пешбинӣ нагардида бошад, харидор ҳуқуқ дорад мутаносибан паст кардани нархи корхонаро талаб намояд.

3. Харидор ҳуқуқ дорад дар сурати ба ӯ дар таркиби корхона додани қарз (ўҳдадори)-ҳои фурӯшанда, ки дар шартнома ё ҳуҷҷати доду гирифт зикр нагардидааст, кам кардани нархи харидро талаб намояд.

4. Фурӯшанда ҳангоми гирифтани огоҳиномаи харидор дар хусуси норасоии амволи дар таркиби корхона ба он додашуда ё дар ин таркиб мавҷуд будани навъҳои алоҳидаи амвол, ки бояд супурда шавад, метавонад бидуни таъхир амволи сифатан номатлубро иваз намояд ё ба харидор амволи камбудро фароҳам орад.

5. Харидор, агар ошкор карда шавад, ки корхона аз сабаби норасоии барои он фурӯшанда ҷавобгар ҷиҳати иҷрои мақсадҳои дар шартномаи фурӯш зикргардида коршоям намебошад ва ин норасоӣ аз ҷониби фурӯшанда мувофиқи шартҳо ва тартибу мӯҳлати шартнома баргараф карда нашудаанд ё рафъи ин норасоӣ ғайриимкон аст, метавонад ба суд дар хусуси бекор кардан ё иваз намудани шартномаи фурӯши корхона ва баргарафидани чизе, ки тарафҳо оид ба иҷрои шартнома анҷом додаанд, талабот пешниҳод намояд.

Моддаи 596. Нисбат ба шартномаи фурӯши корхонаҳои истифода бурдани қоидаҳои оид ба оқибатҳои безъитбор будани аҳдҳо ва оид ба бекор кардан ё тағйир додани шартнома

Қоидаҳои ҳамин Кодекс оид ба оқибатҳои безъитбор будани аҳдҳо ва оид ба бекор кардан ё тағйир додани шартномаи хариду фурӯш, ки баргарафидани он дар шакли асл (натура) ситонидани ҳамаи онҳо, ки тибқи шартнома як тараф ё ҳарду тараф ба даст овардаанд, пешбинӣ менамояд, агар чунин оқибатҳо моҳиятан ҳуқуқ ва манфиатҳои қонунан ҳифзшавандаи кредиторони фурӯшанда ва харидор ё дигар ашхосро вайрон накунад ва ба манфиати ҷомеа муҳолиф набошад, нисбат ба шартномаи фурӯши корхона истифода бурда мешавад.

8. Контрактатсия

Моддаи 597. Шартномаи контрактатсия

1. Мутобиқи шартномаи контрактатсия истеҳсолкунандаи маҳсулоти кишоварзӣ ўҳдадор мешавад, ки дар мӯҳлатҳои қайду шартшуда ба маҳсулоттайёркунанда шахсе, ки харидорони чунин маҳсулотро анҷом медиҳад, барои коркард ё фурӯш маҳсулоти кишоварзӣ диҳад (медихад) ва маҳсулоттайёркунанда ўҳдадор мешавад, ки ин маҳсулотро қабул кунад (қабул мекунад) ва дар мӯҳлатҳои муқарраршуда тибқи нархи муайян ҳаққи онро пардозад (мепардозад).

2. Нисбат ба шартномаи контрактатсия, агар дар ҳамин Кодекс тартиби дигаре пешбинӣ нагардида бошад ва аз моҳияти ўҳдадорӣ тартиби дигаре барнаояд, қоидаҳои шартномаи маҳсулотсупорӣ ва дар ҳолатҳои дахлдор қоидаҳои дар бораи маҳсулотсупорӣ барои эҳтиёҷоти давлатӣ истифода бурда мешавад.

Моддаи 598. Ўҳадорӣ истеҳсолкунандаи маҳсулоти кишоварзӣ

1. Истеҳсолкунандаи маҳсулоти кишоварзӣ ўҳдадор аст ба маҳсулоттайёркунанда маҳсулоти парваришкарда (истеҳсолнамуда)-и кишоварзиро мувофиқи теъдод ва навъ (ассортимент)-е, ки дар шартномаи контрактатсия пешбинӣ шудааст, супорад.

2. Агар пешакӣ ошкор гардад, ки дар натиҷаи аз ҷониби истеҳсолкунандаи маҳсулот иҷрои ўҳадорӣ дар қисми 1 ҳамин модда зикргардида иҷро намешавад ва маҳсулоти кишоварзӣ мувофиқи теъдод ва навъ (ассортимент)-и дар шартномаи контрактатсия пешбинишуда гирифта намешавад, маҳсулоттайёркунанда ҳуқуқ дорад бекор кардан ё тағйир додани шартнома ё ҷуброни зарарро талаб кунад.

Моддаи 599. Ўҳадорӣ маҳсулоттайёркунанда

1. Маҳсулоттайёркунанда ўҳдадор аст аз маҳалли ҷойгиршавии истеҳсолкунанда маҳсулоти кишоварзиро қабул кунад ва агар дар шартномаи контрактатсия тартиби дигаре пешбинӣ нагардида бошад, интиқоли онро таъмин намояд.

2. Агар қабули маҳсулот дар маҳалли ҷойгиршавии маҳсулоттайёркунанда ё дигар маҳалли зикршуда сурат гирад, маҳсулоттайёркунанда ҳуқуқ надорад аз қабули маҳсулоти кишоварзие, ки истеҳсолкунанда тибқи шартномаи контрактатсия ва дар мӯҳлати қайду шартшуда овардааст, саркашӣ намояд.

3. Дар ҳолате ки агар маҳсулоттайёркунанда интиқол ё қабули маҳсулоти кишоварзиро таъмин карда натавонад, ӯ ба истеҳсолкунанда арзиши маҳсулоти кишоварзӣ ва хароҷоти вобаста ба интиқоли онро мепардозад.

4. Маҳсулоттайёркунандае, ки коркарди маҳсулоти кишоварзӣ тибқи шартномаи контрактатсия гирифтаашро анҷом медиҳад, вазифадор аст мувофиқи талаби истеҳсолкунанда партов (боқимонда)-и аз коркарди маҳсулоти кишоварзӣ боқимондари пардохти арзиши он тибқи нархи аз ҷониби тарафҳо мувофиқашуда ба ӯ баргарафад.

Моддаи 600. Масъулияти истеҳсолкунандаи маҳсулоти кишоварзӣ

Истеҳсолкунандаи маҳсулоти кишоварзие, ки ӯҳдадории худро иҷро накардааст ё номатлуб ба ҷо овардааст, ҳангоми мавҷуд будани гуноҳ масъулиятро ба ӯҳда дорад.

БОБИ 30. Мубодила

Моддаи 601. Шартномаи мубодила

1. Мутобиқи шартномаи мубодила ҳар яке аз тарафҳо ӯҳдадор мешавад, ки ба моликияти тарафи дигар бар ивази як мол моли дигар диҳад.
2. Нисбат ба шартномаи мубодила мутаносибан қоидаҳои хариду фурӯш татбиқ мегардад (боби 29), агар он хилофи қоидаҳои ҳамин боб ва моҳияти мубодила набошад. Дар айни замон ҳар яке аз тарафҳо фурӯшандаи моле эътироф мегардад, ки ӯҳдадор мешавад онро супорад ва харидори моле ба ҳисоб меравад, ки ӯҳдадор мешавад бар ивази он қабул кунад.

Моддаи 602. Нарх ва хароҷот вобаста ба шартномаи мубодила

1. Агар аз шартнома тартиби дигаре барнаояд, молҳои ивазшаванда ба тарзи баробарарзиш дар назар дошта мешавад ва хароҷоти вобаста ба супоридан ва қабули он дар ҳар як ҳолат аз ҷониби тарафе анҷом дода мешавад, ки дорои масъулияти дахлдор мебошад.
2. Дар ҳолатҳои нобаробарарзиш эътироф гардидани молҳои мубодилашаванда тарафи моле, ки арзиши он нисбат ба моли барои мубодила пешниҳодшуда пасттар аст, бояд бидуни таъхир, баъди супурдани мол ё ҳуҷҷатҳои танзимкунандаи мол фарқияти байни нархро, агар тарзи дигари пардохт дар шартнома пешбинӣ нагардида бошад, пардозад.
3. Агар молҳои мубодилавӣ баробарарзиш эътироф нагарданд, вале нархи онҳо дар шартнома пешбинӣ нашуда бошад ва бо назардошти шартҳои шартнома муайян кардани он имконнопазир бошад, ин нарх тибқи қоидаҳои пешбининамудаи қисми 3 моддаи 456 ҳамин Кодекс муайян карда мешавад.

Моддаи 603. Иҷрои мутақобилаи ӯҳдадории тибқи шартномаи мубодила супурдани мол

Дар ҳолатҳое ки мутобиқи шартнома мӯҳлати супурдани молҳои мубодилашаванда мувофиқ намеоянд, нисбат ба иҷрои ӯҳдадорӣ оид ба супурдани мол аз ҷониби тарафе, ки бояд онро баъди супурдани мол ба тарафи дигар иҷро кунад, қоидаҳои иҷрои мутақобилаи ӯҳдадорӣ (моддаи 353) истифода бурда мешаванд.

Моддаи 604. Гузаштани ҳуқуқи моликият ба молҳои мубодилашаванда

Агар қонунҳо ё шартнома тартиби дигарро пешбинӣ накарда бошанд, ҳамзамон баъди аз ҷониби ҳарду тараф иҷро намудани ӯҳдадории супурдани молҳои дахлдор, ҳуқуқи моликият ба молҳои мубодилашаванда ба тарафҳо, ки тибқи шартномаи мубодила ба сифати харидор баромад мекунанд, мегузарад.

Моддаи 605. Масъулияти кашида гирифтани моле, ки тибқи шартномаи мубодила ба даст оварда шудааст

Тарафе, ки моли тибқи шартномаи мубодила бадастовардаи ӯ аз ҷониби шахси сеюм кашида гирифтааст, дар сурати мавҷуд будани асосҳои пешбининамудаи моддаи 498 ҳамин Кодекс ҳуқуқ дорад аз тарафи дигар баргардонидани молеро, ки охирин дар натиҷаи мубодила ба даст овардааст ва ҷуброни зарарро талаб наояд.

Моддаи 606. Шартномаи ҳада

Тибқи шартномаи ҳада як тараф (ҳадякунанда) ройгон ба тарафи дигар (ҳадягиранда) ашёро ба моликият ё ҳуқуқи молу мулк (талабот)-ро медиҳад ё онро аз ўҳдадорию молу мулкӣ нисбат ба худ озод менамояд.

Моддаи 607. Шакли шартномаи ҳада

1. Ҳада, ки бо тақдими ҳада ба ҳадягиранда сурат мегирад, ба истиснои ҳолатҳои пешбининамудаи қисмҳои 2 - 3 ҳамин модда шифоҳӣ анҷом дода шуданаш мумкин аст.

Тақдими ҳада тавассути додани он, ба таври рамзӣ супурдани он (супурдани калид ва ғайра) ё супурдани ҳуҷҷатҳои муқарраркунандаи ҳуқуқ, анҷом дода мешавад.

2. Шартномаи ҳадаи амволи манқул бояд дар шакли оддии хаттӣ дар ҳолатҳои зайл баста мешавад:

1) ҳадякунанда шахси ҳуқуқӣ буда, арзиши ашёи дар шартнома қароргирифта аз андозаи **бист нишондиҳанда барои ҳисобҳо** зиёд бошад; **(ҚҶТ аз 03.07.2012с., №849)**

2) ҳадякунанда шахрванд буда, арзиши ашёи шартнома аз андозаи **даҳ нишондиҳанда барои ҳисобҳо** зиёд бошад.

3. Шартномаи ҳадаи амволи ғайриманқул бояд ба таври нотариалӣ тасдиқ ва ба қайди давлатӣ гирифта шавад.

Моддаи 608. Аз ҷониби ҳадягиранда рад кардани қабули ҳада

Ҳадягиранда ҳуқуқ дорад дар ҳар лаҳзае то ба ӯ супурдани ҳада аз он даст кашад. Дар ин ҳолат шартномаи ҳада бастанашуда ба ҳисоб меравад.

Моддаи 609. Манъи ҳада

Ба истиснои тўҳфаҳои оддии дорои арзиши на он қадар баланд ҳада иҷозат дода намешавад:

1) аз ҷониби ашхоси ҳуқуқӣ – ҳадаи амволе, ки ба онҳо тахти ҳуқуқи пешбурди хоҷагидорӣ ё идораи оперативӣ марбут аст;

2) аз номи атофи хурдсол ва шахрвандони ғайри қобили амал эътирофгардида - аз ҷониби намояндагони қонунии онҳо.

Моддаи 610. Маҳдуд сохтани ҳадядиҳӣ

1. Ҳада намудани амволе, ки тахти моликияти муштаракӣ умумӣ қарор дорад, танҳо бо розигии ҳамаи иштирокчиёни моликияти муштарак бо риояи қоидаҳои пешбининамудаи моддаи 301 ҳамин Кодекс иҷозат дода мешавад.

2. Ҳадаи ҳуқуқи марбут ба ҳадякунанда дар мавриди талабот ба шахси сеюм бо риояи қоидаҳои пешбининамудаи моддаҳои 411 - 415, 417 - 419 ҳамин Кодекс анҷом дода мешавад.

3. Ҳадядиҳӣ тавассути бар ивази ҳадягиранда иҷро намудани ўҳдадориҳои он дар назди ашхоси сеюм бо риояи қоидаҳои пешбининамудаи қисми 1 моддаи 334 ҳамин Кодекс анҷом дода мешавад.

Ҳадядиҳӣ тавассути аз ҷониби ҳадякунанда ба зиммаи худ гузаронидани қарзи ҳадягиранда дар назди ашхоси сеюм бо риояи қоидаҳои пешбининамудаи моддаҳои 420 ва 421 ҳамин Кодекс анҷом дода мешавад.

4. Ваколатнома барои анҷом додани ҳадаиҳӣ аз ҷониби намоянда, ки дар он номи ҳадагиранда сабт нагардидааст ва мавзӯи ҳада зикр нагардидааст, қурб надорад.

Моддаи 611. Бекор кардани ҳада

1. Ҳадакунанда, агар ҳадагиранда ба ҳаёти ӯ таҷовуз карда бошад ё ба ҳаёти яке аз аъзои оилаи ӯ ё ҳешу ақраби наздики ӯ сӯиқасд карда бошад ё дидаю доништа (бадқасдона) ба ҳадакунанда зарари ҷисмонӣ расонида бошад, ҳуқуқ дорад ҳадаиҳиро бекор кунад.

Дар сурати дидаю доништа аз ҷониби ҳадагиранда аз ҳаёт маҳрум кардани ҳадакунанда ҳуқуқи дар суд пешниҳод намудани талаби бекор кардани ҳадаиҳӣ ба ворисони ҳадакунанда марбут мебошад.

2. Ҳадакунанда, агар муносибати ҳадагиранда бо ашёи ҳадашуда, ки барои ҳадакунанда дорои арзиши калони ғайриамволӣ буда, боиси таҳдиди бебозгашт несту нобуд шудани он мегардад, ҳуқуқ дорад тибқи тартиби судӣ бекор кардани ҳадакуниро талаб намояд.

3. Тибқи талаби шахси манфиатдор суд метавонад ҳадаиҳиро, ки соҳибкори инфиродӣ ё шахси ҳуқуқӣ бо вайрон кардани муқаррароти қонун дар бораи ғайри қобили пардохт (муфлисӣ) аз ҳисоби маблағҳое, ки вобаста ба фаъолияти соҳибкории ӯ дар қараёни шаш моҳи то лаҳзаи чунин шахсро ғайри қобили пардохт (муфлис) эълон намудан анҷом додааст, бекор кунад.

4. Дар шартномаи ҳада мумкин аст шартҳои ҳуқуқи ҳадакунанда оиди бекор кардани ҳада дар сурате, агар ҳадакунанда аз ҳадагиранда дарозтар умр бинад, муқаррар карда шавад.

Моддаи 612. Оқибатҳои расонидани зарар дар натиҷаи камбудии ашёи ҳадакардашуда

Зараре, ки дар натиҷаи норасоии ашёи ҳадакардашуда ба ҳаёт, саломатӣ ё амволи шахрванди ҳадагиранда расонида шудааст, агар исбот карда шавад, ки ин норасоӣҳо то додани ашё ба ҳадагиранда ба миён омадаанд ва ба шумули норасоӣҳои ошкоро дохил намешаванд ва ҳадакунанда ҳарчанд дар маврид огоҳ буд, вале оид ба онҳо ҳадагирандаро огоҳ насохтааст, бояд аз ҷониби ҳадакунанда мутобиқи қоидаҳои пешбининамудаи боби 59 ҳамин Кодекс ҷуброн карда шавад.

Моддаи 613. Хайрия

1. Хайрия ҳадае эътироф мегардад, ки бо мақсадҳои манфиати умум бахшида шудааст. Хайрияро шахрвандон ва шахсони ҳуқуқӣ ба ҳамаи субъектҳои ҳуқуқи граждани дар ҳолатҳои муқаррар кардаи қонун дода метавонанд.

2. Барои қабули хайрия иҷозат ё розигии касе талаб карда намешавад.

3. Хайрияи амвол ба шахрванд бояд ва ба дигар ашхос мумкин аст аз ҷониби хайркунанда оид ба истифодаи ин амвол тибқи таъиноти муайян қайд шарт карда шавад. Ҳангоми мавҷуд набудани чунин шарт хайрияи амвол ба шахрванд ҳамчун ҳадаи муқаррарӣ ҳисобида мешавад ва дар ҳолатҳои дигар хайрияи амвол аз ҷониби хайриягиранда тибқи таъиноти амвол истифода бурда мешавад.

4. Нисбат ба хайрия моддаи 611 ҳамин Кодекс истифода бурда намешавад.

БОБИ 32. Таъминоти якумрӣ бо саробонӣ

Моддаи 614. Шартномаи таъминоти якумрӣ бо саробонӣ

1. Мувофиқи шартномаи таъминоти якумрӣ бо саробонӣ шахрванд ҳавлии истиқоматӣ, хона ё дигар амволи ғайриманқулеро, ки ба ӯ тааллуқ дорад, ба моликияти пардозандаи саробон, ки ўҳдадор мешавад ин шахрванд ва (ё) шахси сеюми нишондодаи ўро якумрӣ бо саробонӣ таъмин мекунад, таҳвил медиҳад.

2. Шартномаи таъминоти якумрӣ бо саробонӣ метавонад ба фоидаи якчанд шахрванд, ки онҳо ба гирифтани ҳиссаи тахминии баробар ҳуқуқ пайдо мекунанд, баста шавад. Дар сурати фавти яке аз гирандагони таъминот ҳуқуқи гирифтани ҳиссаи таъминот ба гирандаи таъминоте, ки зинда

мондааст мегузарад ва агар дар шартнома тартиби дигаре пешбинӣ нагардида бошад дар сурати фавти охирин гирандаи таъминот ўҳдадории пардохти таъминот қатъ мегардад.

Моддаи 615. Шакли шартномаи таъминоти якумрӣ бо саробонӣ

1. Шартномаи таъминоти якумрӣ бо саробонӣ дар шакли хаттӣ баста шуда ба тариқи нотариалӣ тасдиқ карда мешавад ва шартномае, ки бегона кардани амволи ғайриманқулно бо шартҳои таъминоти якумрӣ бо саробонӣ пешбинӣ менамояд, ҳамчунин ба қайди давлатӣ гирифта мешавад.
2. Риоя накардани қоидаҳои пешбиникардаи қисми якуми ҳамин модда боиси беэтибор шудани он мегардад. Чунин аҳд эътибор надорад.

Моддаи 616. Ўҳдадорӣ дар мавриди таъминот бо саробонӣ

1. Ўҳдадории пардозандаи саробонӣ дар мавриди таъминот бо саробонӣ метавонад аз таъмини эҳтиёҷот ба манзил, хӯрок ва пӯшок ва агар вазъи саломати шаҳрванд талаб намояд, ҳамчунин аз нигоҳубини ӯ иборат бошад.

Дар шартнома ҳамчунин аз тарафи пардозандаи саробонӣ пардохта шудани хароҷоти хизматрасонии маросимӣ пешбинӣ шуда метавонад.

2. Дар шартнома бояд арзиши тамоми ҳаҷми таъминот бо саробонӣ муайян карда шавад. Зимнан ҳаҷми умумии таъминот дар як моҳ наметавонад аз андозаи **чор нишондиҳанда барои ҳисобҳо**, ки бо қонун муқаррар гардидааст, камтар бошад. **(ҚҶТ аз 03.07.2012с., №849)**

3. Ҳангоми ҳалли баҳси байни тарафҳо ба вучудодама оид ба ҳаҷми таъминоте, ки ба шаҳрванд расонида мешавад ё бояд расонида шавад, суд бояд қоидаҳои шартнома ё қонунро дастури амал қарор диҳад.

Моддаи 617. Бо пардохтҳои давра ба давра иваз намудани таъминоти якумрӣ

Дар шартнома имконияти бо пардохти пулии давра ба давра иваз намудани таъминоти молӣ бо саробонӣ пешбинӣ шуда метавонад.

Моддаи 618. Таваккали тасодуфан нобуд шуда ё зарар дидани амволи дода шуда

Тасодуфан нобуд шудани зарар дидани амволи ба саробон супорида, ўро аз таъмини саробонӣ озод наменамояд.

Моддаи 619. Радди шартномаи таъминоти якумрӣ бо саробонӣ

1. Агар дар натиҷаи вайрон кардани ўҳдадориҳои шартномавӣ ё тоқатнопазир гардидани ӯ бо сабабҳои дигари ҷиддӣ аз ҳад зиёд душвор гардидани муносибат тарафҳо наметавонанд аз шартномаи таъминоти якумрӣ бо саробонӣ даст кашанд.

2. Агар шартнома тартиби дигареро пешбинӣ нагардида бошад амволи тибқи шартнома супорида, дар сурати қатъ ёфтани шартнома ба саробон баргардонда мешавад ва хароҷоти то қатъи шартнома барояш ҷуброн карда намешавад.

Моддаи 620. Бегона кардан ва истифода бурдани амволе, ки барои таъминоти якумрӣ таҳвил дода шудааст

1. Пардозандаи таъминот ҳақ дорад амволи ғайриманқулро, ки ба ӯ барои таъминоти якумрӣ таҳвил дода шудааст, танҳо дар сурати мавҷуд будани ризоияти гирандаи таъминот бегона кунад, ба гарав гузорад ё ба тарзи дигар истифода барад.

2. Пардозандаи таъминот вазифадор аст ҳамаи тадбирҳои заруриро андешад, ки дар давраи расонидани таъминоти якумрӣ бо саробонӣ истифодаи амволи зикршуда боиси кам шудани арзиши ин амвол нагардад.

3. Дар сурати ба саробон додани амвол, гирандаи таъминот нисбати таъмини ўҳдадорӣ ҳуқуқи ба гарав мондани ин амволро дорад.

Моддаи 621. Бе кор кардани шартномаи таъминоти якумрӣ бо саробонӣ

1. Шартномаи таъминоти якумрӣ бо саробонӣ метавонад бо талаби тарафҳо бекор карда шавад.
2. Дар ҳолати шартномаро қуллан риоя накардани саробон, гирандаи таъминот ҳуқуқ дорад бекор кардани шартномаро талаб намояд.

Моддаи 622. Қатъи таъминоти якумрӣ бо саробонӣ

1. Ҷӯдадори таъминоти якумрӣ бо саробонӣ ба сабаби ғавти гирандаи таъминот қатъ мегардад.
2. Дар сурати аз тарафи пардозандаи таъминот ба андозаи муҳим вайрон карда шудани ҷӯдадориҳои ӯ гирандаи таъминот ҳуқуқ дорад баргардонидани амволи ғайриманқули барои таъминоти якумрӣ таҳвил дода шударо ё ба ӯ пардохтани нархи харида гирифтани таъминотро талаб намояд. Зимнан, пардозандаи таъминот ҳуқуқ надорад ҷуброни хароҷотеро, ки вобаста бо таъминоти гирандаи таъминот анҷом дода шудааст, талаб намояд.

Моддаи 623. Оқибати ғавти саробон

1. Дар сурати ғавти саробон ҷӯдадори саробонӣ ба ворисоне мегузарад, ки амволи додари қабул кардаанд.
2. Дар сурати аз мерос даст кашидани ворис (ворисон) амвол ба гирандаи таъминот баргардонда мешавад ва дар натиҷаи ин шартнома қатъ меёбад.

БОБИ 33. Кироя (иҷора)-и амвол

1. Муқаррароти умумӣ

Моддаи 624. Шартномаи кироя (иҷора)-и амвол

Мувофиқи шартномаи кироя (иҷора)-и амвол кироядеҳ ӯҳдадор мешавад, ки амволро пулакӣ ба ихтиёрдорӣ ва истифодаи муваққатӣ ё ба истифодаи кироягир таҳвил диҳад.

Моддаи 625. Ҳуқуқи моликияти кироягир ба маҳсулот, мевачот ва даромад аз амволи кироягирифташуда

Маҳсулот, мевачот ва даромадҳои дигаре, ки кироягир дар натиҷаи истифодаи амволи кироягирифташуда ба даст овардааст, моликияти ӯ мебошанд, агар дар қонун ё шартнома тартиби дигаре пешбинӣ нагардида бошад.

Моддаи 626. Объектҳои кироя (иҷора)-и амвол

1. Ба кироя (иҷора)-и амвол метавонанд қитъаҳои замин, канданиҳои ғойданокӣ умумӣ ва дигар объектҳои алоҳидаи табиӣ, корхонаҳо ва дигар маҷмӯъ (комплекс)-ҳои амвол, биноҳо, иншоот, таҷҳизот, воситаҳои нақлиёт ва дигар ашёе, ки дар ҷараёни истифода (ашёи ғайриистеъмолӣ) онҳо хосияти аслии худро гум намеkunанд, дода шаванд.

2. Бо қонун метавонанд навъҳо (гурӯҳҳо)-и корхонаҳо ва навъҳои амволе, ки ба кирояи амвол додани онҳо мумкин нест ё ба кироя додани онҳо маҳдуд карда мешавад, муқаррар карда шаванд.

Моддаи 627. Кироядеҳ

1. Ҳуқуқи ба кироя (иҷора) додани амвол ба молики он тааллуқ дорад.

2. Ҳамчунин ашхосе, ки аз тарафи қонун ё молик барои ба кироя (иҷора) додани амвол ваколатдор карда шудаанд, метавонанд кироядеҳ бошанд.

Моддаи 628. Шақли шартномаи кироя (иҷора)-и амвол

1. Шартномаи кироя (иҷора)-и амвол барои мӯҳлати зиёда аз як сол ва агар ҳатто яке аз тарафҳои шартнома шахси ҳуқуқӣ бошад, сарфи назар аз мӯҳлат, бояд дар шақли хаттӣ баста шавад.

2. Шартномаи кироя (иҷора)-и амволи ғайриманқул, бояд ба қайди давлатӣ гирифта шавад.

3. Шартномаи кироя (иҷора)-и амволе, ки гузариши минбаъдаи ҳуқуқи моликияти амволро ба кироягир пешбинӣ мекунад, дар шақле баста мешавад, ки барои шартномаи хариду фурӯши чунин амвол пешбинӣ гардидааст.

Моддаи 629. Мӯҳлати шартномаи кироя (иҷора)-и амвол

1. Шартномаи кироя (иҷора)-и амвол барои мӯҳлати муайяннамудаи шартнома баста мешавад.

2. Агар дар шартнома мӯҳлати кироя (иҷора)-и амвол муайян нашуда бошад, шартнома барои мӯҳлати номуайян басташуда ҳисоб мегардад. Зимнан, ҳар яке аз тарафҳо ҳуқуқ дорад ҳар вақт аз шартнома сарфи назар намояд ва дар ин бобат тарафи дигарро як моҳ пеш ва ҳангоми кироя (иҷора)-и амволи ғайриманқул се моҳ пеш огоҳ созад. Дар қонун ё шартнома барои огоҳ кардан аз қатъи шартномаи кироя (иҷора)-и амвол, ки барои мӯҳлати номуайян баста шудааст, мӯҳлати дигар муқаррар карда шуда метавонанд.

3. Дар қонун метавонанд барои навъҳои алоҳидаи кироя (иҷора)-и амвол, ҳамчунин барои навъҳои алоҳидаи амвол мӯҳлатҳои ҳадди аксар (ниҳой)-и шартнома муқаррар карда шаванд. Дар ин ҳолатҳо, агар дар шартнома мӯҳлати кироя (иҷора) муайян нашуда бошад ва ягон тарафи аз шартнома то хотимаи мӯҳлати ниҳойи шартнома, ки қонун муқаррар намудааст, сарфи назар накарда бошад, шартнома баъди хотимаи мӯҳлати ниҳой қатъ мегардад.

Шартномаи кироя (иҷора)-и чунин амволе, ки барои мӯҳлати зиёда аз мӯҳлати ниҳойи муқаррарнамудаи қонун баста шудааст, барои мӯҳлати баробар бо мӯҳлати ниҳой басташуда ҳисоб мешавад.

Моддаи 630. Ба кироягир додани амвол

1. Кироядеҳ вазифадор аст амволро ба кироягир дар ҳолате, ки бо шартҳои шартнома ва таъиноти амвол мутобиқ бошад, диҳад.

2. Амвол ба кироя якҷоя бо ҳамаи лавозим ва ҳуҷҷатҳои марбут ба он (паспорти техникӣ, сертификати сифат ва ғайра), агар дар шартнома тартиби дигаре пешбинӣ нашуда бошад, дода мешавад.

Агар чунин лавозим ва ҳуҷҷатҳо дода нашуда бошанд ва кироягир бе онҳо амволро мутобиқи таъиноти он истифода бурда натавонад ё ба дараҷаи муҳим аз он шароите, ки ҳангоми бастанӣ шартнома ба онҳо ҳақ дошт, маҳрум монад, ӯ метавонад аз кироядеҳ додани чунин лавозим ва ҳуҷҷатҳо ё бекор кардани шартнома, ҳамчунин ҷуброни зарарро талаб намояд.

3. Агар кироядеҳ амволи ба кироя додашударо дар мӯҳлати дар шартнома зикршуда ба кироягир надихад ва агар дар шартнома чунин мӯҳлат зикр нашуда бошад, кироягир дар мӯҳлати қобили қабул ҳуқуқ дорад аз кироядеҳ ин амволро мутобиқи моддаи 429 ҳамин Кодекс дархост намояд ё бекор кардани шартномаро талаб кунад.

Моддаи 631. Масъулияти кироядеҳ барои камбудихоӣ амволи ба кироя додашуда

1. Кироядеҳ барои камбудихоӣ амволи ба кироя додашуда, ки монеи истифодаи пурра ё қисмии он мегарданд, ҳатто агар ҳангоми бастанӣ шартнома ӯ дар бораи ин камбудихоӣ надониста бошад ҳам, ҷавобгар аст.

Ҳангоми ошкор гардидани чунин камбудихо кироягир ҳақ дорад бо интихоби худ ё бепул бартараф намудани камбудихо амвол ё мутаносибан кам кардани музди кироя ё ҷуброн намудани хароҷоти вобаста ба бартараф кардани камбудихо амвол ё бевосита кам кардани маблағи хароҷоти анҷомдодаи ӯро доир ба бартараф сохтани ин камбудихо аз музди истифодаи амвол талаб намояд ва дар ин бобат кироядеҳро пешакӣ огоҳ кунад ё пеш аз мӯҳлат бекор кардани шартнома талаб намояд.

2. Кироядеҳе, ки дар бораи талаби кироягир ё ниати ӯ доир ба бартараф кардани камбудихо амвол аз ҳисоби кироягир огоҳонида шудааст, метавонад бетаъхир амволи ба кироя додашударо бо дигар амволи ҳаммонанде, ки дар ҳолати дуруст қарор дорад, иваз кунад ё камбудихо амволро ройгон бартараф намояд.

3. Агар қонеъ сохтани талаботи кироягир ё аз тарафи ӯ аз музди истифодаи амвол нигоҳ доштани хароҷот барои бартараф намудани камбудихо зарари ба кироягир расидаро пушонидани натавонад, ӯ ҳақ дорад, ки ҷуброни қисми пардохтанашудаи зарарро талаб намояд.

4. Кироядеҳ барои он камбудихо амволи ба кироя додашуда, ки ҳангоми бастании шартнома зикр шуда буданд ё қаблан ба кироягир маълум буданд ё мебоист аз тарафи ӯ ҳангоми муоинаи амвол ё тафтиши дурусти он ҳангоми бастании шартнома ё ба кироя (ичора) додани амвол ошкор карда мешуданд, ҷавобгар намебошад.

Моддаи 632. Ҳуқуқи ашхоси сеюм ба амволе, ки ба кироя (ичора) дода мешавад

Ба кироя (ичора) дода шудани амвол боиси қатъ гардидан ё тағйир ёфтани ҳуқуқи ашхоси сеюм ба ин амвол намегардад.

Ҳангоми бастании шартнома кироядеҳ вазифадор аст кироягирро оид ба ҳамаи ҳуқуқи ашхоси сеюм ба амволи ба кироя (ичора) додашаванда (сервитут, ҳуқуқи гарав ва ғайра) огоҳ намояд. Иҷро накардани ин қоида ба кироягир ҳуқуқ медиҳад, ки кам кардани музди истифодаи амвол ё бекор кардани шартнома ва ҷуброни зарарро талаб намояд.

Моддаи 633. Музди истифодаи амвол

1. Кироягир вазифадор аст, ки музди истифодаи амволро сари вақт пардозад.

Тартиб, шартҳо ва мӯҳлатҳои пардохти музд дар шартнома муайян карда мешаванд. Дар ҳолатҳое ки агар онҳо дар шартнома муайян нашуда бошанд, чунин ҳисобида мешавад, ки тартиб, шартҳо ва мӯҳлатҳое, ки маъмулан ҳангоми кирояи амволи ҳаммонанд ва дар ҳолатҳои муқоисашаванда истифода мегарданд, муқаррар карда шудаанд.

2. Музд барои тамоми амволи ба кироя гирифташуда дар маҷмӯъ ё аз рӯи ҳар як қисми таркибии он алоҳида дар шакли зерин муқаррар карда мешавад:

- 1) маблағи муайяни устувор гардида, ки давра ба давра ё якбора пардохта мешавад;
- 2) ҳиссаи муқарраргардидаи маҳсулот, мевачот ё даромадҳое, ки дар натиҷаи истифодаи амволи ба кироя гирифташуда ба даст омадаанд;
- 3) аз тарафи кироягир расонида шудани хизматҳои муайян;
- 4) аз тарафи кироягир ба моликият ё кирояи кироядеҳ таҳвил дода шудани ашёи дар шартнома зикргардида;
- 5) ба зиммаи кироягир вогузор кардани хароҷоти дар шартнома зикргардида оид ба бехтар намудани амволи ба кироя гирифташуда.

Тарафҳои метавонанд дар шартнома шаклҳои мувофиқи зикршудаи музди истифодаи амвол ё шаклҳои дигари пардохтро пешбинӣ намојанд.

3. Андозаҳои музди истифодаи амвол метавонанд бо созиши тарафҳои дар мӯҳлатҳои дар шартнома пешбинигардида, аммо на бештар аз як бор дар сол тағйир дода шаванд. Дар қонун дигар мӯҳлатҳои ҳадди ақал ҷиҳати аз нав дида баромадани андозаи музд барои навъҳои алоҳидаи кирояи амвол, ҳамчунин барои навъҳои алоҳидаи амвол пешбинӣ шуда метавонанд.

4. Агар дар қонун тартиби дигаре пешбинӣ нашуда бошад, кироягир ҳақ дорад, ки агар бо сабабҳои берун аз масъулияти ӯ шароити истифодаи дар шартнома пешбинигардида ё ҳолати амвол ба андозаи муҳим бад шуда бошад, мутобиқан кам кардани муздро талаб намојанд.

5. Агар дар шартнома тартиби дигаре пешбинӣ нашуда бошад, дар сурати аз тарафи кироягир ба андозаи муҳим вайрон карда шудани мӯҳлатҳои пардохти музди истифодаи амвол кироядеҳ ҳақ дорад, ки аз ӯ пеш аз мӯҳлат пардохтани музд дар мӯҳлати муқаррарнамудаи кироядеҳ талаб намојанд. Зимнан, кироядеҳ ҳақ надорад, ки пеш аз мӯҳлат пардохтани музд барои на зиёда аз ду мӯҳлат паи ҳам талаб намојанд.

Моддаи 634. Истифодаи амволи ба кироя (ичора) гирифташуда

1. Кироягир вазифадор аст, ки амволро мутобиқи шартҳои шартнома ва агар чунин шартҳо дар шартнома муайян нашуда бошанд, мутобиқи таъиноти амвол истифода наояд.

2. Агар дар Кодекс, дигар қонунҳо ё санадҳои дигари ҳуқуқӣ тартиби дигаре пешбинӣ нашуда бошад, кироягир ҳақ дорад бо ризоияти кироядеҳ амволи ба кироя (ичора) гирифташударо ба зеркироя (кирояи фаръӣ) супорад, ҳуқуқ ва ўҳдадориҳои худро аз рӯи шартномаи кироя (ичора) ба шахси дигар вогузор наояд (кирояи такрорӣ), амволи кирояро ройгон ба истифода диҳад, ҳамчунин ҳуқуқи ба гаравмониро ва гузаштуниро ва онҳоро ҳамчун ҳисса ба сармояи оинномавии ширкатҳо ва ҷамъиятҳои хоҷагидорӣ ё ҳиссаи дохилшавӣ ба кооперативи истехсолӣ гузорад. Агар дар қонун ё санадҳои дигари ҳуқуқӣ тартиби дигаре муқаррар нашуда бошад, нисбати шартномаи зеркироя қоидаҳои шартномаи кирояи амвол татбиқ карда мешаванд. Дар ҳолатҳои зикршуда, ба истиснои кирояи такрорӣ, масъулият аз рӯи шартнома ба зиммаи кироягир мебошад.

Шартномаи зеркироя набояд аз мўҳлати шартномаи кироя зиёдтар баста шавад.

Нисбати шартномаи зеркироя агар дар қонун ё дигар санадҳои ҳуқуқӣ тартиби дигаре муқаррар нагардида бошад, қоидаҳо оид ба шартномаи кироя татбиқ мегардад.

3. Агар кироягир сарфи назар аз огоҳии кироядеҳ амволро мутобиқи шартҳои шартнома ё таъиноти он истифода набарад, он гоҳ кироядеҳ ҳуқуқ дорад, ки бекор кардани шартнома ва ҷуброни зарарро талаб наояд.

Моддаи 635. Аз тарафи кироягир ихтиёрдорӣ кардани амвол

Агар тибқи қонунгузорӣ тартиби дигаре пешбинӣ нашуда бошад, кироягир ҳақ дорад бо ризоияти кироядеҳ амволи ба кироя гирифташударо ба зеркироя (ичораи фаръӣ) диҳад, ҳуқуқ ва ўҳдадориҳои худро аз рӯи шартномаи кироя ба шахси дигар вогузор наояд (кирояи такрорӣ), амволи ба кироя гирифташударо ба истифодаи ройгон диҳад, ҳамчунин ин ҳуқуқро ба гарав гузорад ва онҳоро ҳамчун ҳисса ба сармояи оинномавии ширкатҳо ва ҷамъиятҳои хоҷагидорӣ ё ҳиссаи дохилшавӣ ба кооперативи истехсолӣ гузорад. Дар ҳолатҳои зикршуда, ба истиснои кирояи такрорӣ, масъулият аз рӯи шартнома ба зиммаи кироягир мебошад.

Шартнома дар бораи ба ашхоси дигар таҳвил додани амвол наметавонад барои мўҳлати зиёда аз мўҳлати шартномаи кироя баста шавад.

Ба шартномаи зеркироя, агар тибқи қонунгузорӣ тартиби дигаре муқаррар нашуда бошад, қоидаҳои шартномаи кирояи амвол истифода бурда мешаванд.

Моддаи 636. Ўҳдадориҳои кироядеҳ дар мавриди ниғаҳдории амвол

1. Агар дар қонун ё шартнома тартиби дигаре пешбинӣ нашуда бошад, кироядеҳ вазифадор аст, ки таъмири асосии амволи ба кироя додашударо аз ҳисоби худ анҷом диҳад.

2. Кироядеҳ вазифадор аст аз ҳисоби худ таъмиреро, ки онро зарурати ногузир тақозо мекунад ва бо сабабҳои, ки кироягир барои онҳо ҷавобгар нест, ба вучуд омадааст, анҷом диҳад.

3. Таъмири асосӣ бояд дар мўҳлати муқаррарнамудаи шартномаи кирояи амвол ва агар чунин мўҳлат дар шартнома муайян нашуда бошад ё зарурати ногузир ба вучуд омада бошад, дар мўҳлати қобили қабул анҷом дода шавад.

4. Аз тарафи кироядеҳ вайрон карда шудани ўҳдадорӣ оид ба анҷом додани таъмири асосӣ ба кироягир ҳуқуқ медиҳад, ки ё таъмири асосии дар шартнома пешбинигардида ё бо сабаби зарурати ногузир бавучудомадаро анҷом дода, аз кироядеҳ арзиши таъмирро рӯёнад ё онро ба ҳисоби музди кирояи амвол дохил кунад ва ё мутобиқан кам кардани ин музд ё бекор кардани шартномаро талаб наояд.

Моддаи 637. Ўҳдадориҳои кироягир доир ба ниғаҳдории амволи ба кироя гирифташуда

Агар дар қонун ё шартнома тартиби дигаре муқаррар нашуда бошад, кироягир вазифадор аст, ки амволро дар ҳолати дуруст ниғаҳ дорад, аз ҳисоби худ таъмири ҷориро анҷом диҳад ва хароҷоти ниғаҳдории амволро ба зиммаи дошта бошад.

Моддаи 638. Нигоҳ доштани эътибори шартномаи кироия амвол дар сурати тағйир ёфтани тарафҳо

1. Ба шахси дигар гузаштани ҳуқуқи моликияти амволи ба кироия додашуда барои тағйир ёфтан ё бекор кардани шартномаи кироия амвол асос намебошад.

2. Дар сурати ғавти шахрванде, ки кироиягири амволи ғайриманқул мебошад, агар дар қонун ё шартнома тартиби дигаре пешбинӣ нашуда бошад, ҳуқуқ ва ўҳдадориҳои ӯ аз рӯи шартномаи кироия ин амвол ба меросхӯр мегузаранд.

Кироиядеҳ ба истиснои ҳолатҳое, ки бастанӣ шартнома бо сифатҳои шахсии кироиягир вобаста буд, ҳақ надорад, ки ба шартнома дохил шудани чунин меросхӯрро барои мӯҳлати боқимондаи амали шартнома рад намояд.

Моддаи 639. Қатъи шартномаи зеркироия ҳангоми пеш аз мӯҳлат қатъ гардидани шартномаи кироия амвол

1. Агар дар шартномаи кироия амвол чизи дигаре пешбинӣ нашуда бошад, пеш аз мӯҳлат қатъ гардидани шартномаи кироия амвол боиси қатъ гардидани шартномаи зеркироия мутобиқи он басташуда мегардад.

2. Агар шартномаи кироия амвол аз рӯи асосҳои пешбиниамудаи ҳамин Кодекс қурб надошта бошад, шартномаҳои мутобиқи он басташудаи зеркироия низ қурб надорад.

Моддаи 640. Пеш аз мӯҳлат қатъ намудани шартнома бо талаби кироиядеҳ

1. Бо талаби кироиядеҳ шартномаи кироия амвол метавонад аз тарафи суд дар ҳолатҳое, қатъ карда шавад, ки агар кироиягир:

1) амволро бо ба андозаи муҳим вайрон кардани шартҳои шартнома ё таъиноти амвол ё худ бо вучуди огоҳии хаттии кироиядеҳ бо вайрон кардани чандинқарата истифода намояд;

2) амволро ба андозаи муҳим бад гардонад;

3) зиёда аз ду дафъа паиҳам баъди хатми мӯҳлати пардохти муқарраркардаи шартнома музди истифодаи амволро напардозад;

4) дар мӯҳлатҳои муқаррарнамудаи шартномаи кироия ва дар сурати мавҷуд набудани онҳо дар шартнома дар мӯҳлатҳои қобили қабул дар ҳолатҳое ки агар мутобиқи қонун ё шартнома ўҳдадориҳои таъмири асосӣ ба зиммаи кироиягир бошад, таъмири асосии амволро анҷом надиҳад.

Дар шартномаи кироия амвол барои пеш аз мӯҳлат қатъ гардонидани шартнома бо талаби кироиядеҳ тибқи қисми 2 моддаи 482 ҳамин Кодекс метавонанд асосҳои дигар низ муқаррар карда шаванд.

2. Кироиядеҳ ҳақ дорад пеш аз мӯҳлат қатъ намудани шартномаро танҳо баъди ба кироиягир додани имконияти қобили қабули иҷрои ўҳдадориҳои ӯ талаб намояд.

Моддаи 641. Пеш аз мӯҳлат қатъ шудани шартнома бо талаби кироиягир

Бо талаби кироиягир шартномаи кироия амвол метавонад аз тарафи суд дар ҳолатҳое қатъ карда шавад, ки агар:

1) кироиядеҳ амволро ба истифодаи кироиягир надиҳад ё барои истифодаи амвол мутобиқи шартҳои шартнома ё таъиноти амвол монеа ба вучуд орад;

2) амволи ба кироиягир додашуда камбудихоӣ барои истифодаи он монешавандае дошта бошад, ки ҳангоми бастанӣ шартнома аз тарафи кироиядеҳ зикр карда нашудаанд, ба кироиягир қаблан маълум набуданд ва дар вақти муоинаи амвол ё тафтиши дурустии он ҳангоми бастанӣ шартнома наметавонистанд аз тарафи кироиягир ошкор карда шаванд;

3) кироиядеҳ дар мӯҳлатҳои муқаррарнамудаи шартнома ва дар сурати мавҷуд набудани онҳо дар шартнома - дар мӯҳлатҳои қобили қабул ўҳдадориҳои ба зиммаи ӯ гузошташударо доир ба таъмири асосии амвол иҷро нанамояд;

4) амвол бо сабабҳое, ки барои онҳо кироиягир ҷавобгар нест, ба ҳолати ғайри қобили истифода расида бошад.

Дар шартномаи кироия амвол барои пеш аз мӯҳлат қатъ гардонидани шартнома бо талаби кироягир тибқи қисми 2 моддаи 482 ҳамин Кодекс метавонанд асосҳои дигар низ муқаррар карда шаванд.

Моддаи 642. Ҳуқуқи афзалиятнокии кироягир ба бастании шартнома барои мӯҳлати нав

1. Агар дар қонун ё шартнома тартиби дигаре пешбинӣ нашуда бошад, кироягире, ки ўҳдадорихои худро ба таври лозима иҷро мекунад, баъди хотимаи мӯҳлати шартнома дар сурати шароити дигари баробар ба бастании шартномаи кироия амвол барои мӯҳлати нав нисбат ба дигар ашхос ҳуқуқи афзалиятнок дорад. Кироягир вазифадор аст, ки ба кироядеҳ дар бораи хоҳиши бастании чунин шартнома дар мӯҳлати дар шартномаи кироия амвол зикршуда ва агар дар шартнома чунин мӯҳлат зикр нашуда бошад, дар мӯҳлати қобили қабул, то хотимаи эътибори шартнома ба таври хаттӣ хабар диҳад.

Ҳангоми бастании шартномаи кироия амвол барои мӯҳлати нав шартҳои шартнома метавонанд бо созиши тарафҳо тағйир дода шаванд.

2. Агар кироягир истифодаи амволро баъди хотимаи мӯҳлати шартнома ҳангоми мавҷуд набудани эътироз аз тарафи кироядеҳ идома диҳад, шартнома бо ҳамон шартҳо барои мӯҳлати номуайян навшуда (моддаи 629) ҳисобида мешавад.

Моддаи 643. Баргардонидани амвол ба кироядеҳ

1. Ҳангоми қатъи шартномаи кироия амвол кироягир вазифадор аст амволро дар ҳамон ҳолате, ки онро гирифта буд, бо назардошти фарсиши мӯътадил ё бо ҳолате, ки дар шартнома зикр гардидааст, ба кироядеҳ баргардонад.

2. Агар кироягир амволи ба кироя гирифташударо ба кироядеҳ барнагардонад ё сари вақт барнагардонидааст, кироядеҳ ҳуқуқ дорад пардохтро барои истифодаи амвол барои тамоми давраи гузаронидашуда талаб намояд. Дар ҳолати зарари харочоти кироядеҳро напӯшондани маблағи мазкур ў ҳуқуқ дорад пардохти онро талаб намояд.

Дар сурате ки агар барои сари вақт барнагардонидани амволи ба кироя гирифташуда дар шартнома ноустуворона пешбинӣ шуда бошад, агар дар шартнома тартиби дигаре пешбинӣ нагардида бошад, зарар метавонад дар ҳаҷми пурраи зиёда аз ноустуворона ситонида шавад.

Моддаи 644. Беҳтарсозии алоҳидаи амволи ба кироя гирифташуда

1. Агар дар шартнома тартиби дигаре пешбинӣ нагардида бошад, корҳои беҳтарсозии алоҳидаи амволе, ки кироягир анҷом додааст, моликияти шахсии ў ба ҳисоб меравад.

2. Дар ҳолате ки агар кироягир аз ҳисоби маблағҳои худ ва бо ризоияти кироядеҳ амволи ба кироя гирифташударо бе расонидани зарар ба он беҳтар карда бошад, кироягир баъди қатъи шартнома, агар дар шартнома тартиби дигаре пешбинӣ нашуда бошад, ба ҷуброни арзиши чунин беҳтаркунӣ ҳақ дорад.

3. Арзиши беҳтарсозихои ҷудонашавандаи амвол, ки аз тарафи кироягир бидуни ризоияти кироядеҳ анҷом дода шудаанд, агар дар қонун тартиби дигаре пешбинӣ нашуда бошад, ҷуброн карда намешавад.

4. Беҳтарсозихои ҳам ҷудошаванда ва ҳам ҷудонашавандаи амвол, ки аз ҳисоби маблағҷудокуниҳои фарсиш аз ин амвол анҷом дода шудаанд, моликияти кироядеҳ мебошанд.

Моддаи 645. Хариди гирифтани амволи ба кироя гирифташуда

1. Дар шартномаи кироия амвол пешбинӣ шуда метавонад, ки амволи ба кироя гирифташуда баъди хотимаи мӯҳлати кироия амвол ё то хотимаи он ба шартӣ аз тарафи кироягир пардохта шудани тамоми нархи дар шартнома зикргардидаи хариди гирифтани ба моликияти кироягир мегузарад.

2. Агар шартӣ хариди гирифтани амволи ба кироя гирифташуда дар шартнома пешбинӣ нашуда бошад, он метавонад бо созиши иловагии тарафҳо, ки зимнан ҳуқуқ доранд дар бораи ба нархи хариди гирифтани амвол ҳисоб кардани музди пештар пардохташудаи истифодаи амвол аҳд намоянд, муқаррар карда шавад.

3. Муқаррароти қисмҳои 1 ва 2 моддаи мазкур ба шартномаи иҷораи амволи давлатӣ паҳн намегарданд.

4. Қонун метавонад ҳолатҳои манъи харида гирифтани амволи ба кироя гирифташударо муқаррар намояд.

Моддаи 646. Хусусиятҳои навъҳои алоҳидаи кирояи амвол ва кирояи навъҳои алоҳидаи амвол

Ба навъҳои алоҳидаи шартномаи кирояи амвол ва шартномаҳои навъҳои алоҳидаи амвол (прокат, иҷораи воситаҳои нақлиёт, иҷораи корхонаҳо, иҷораи молиявӣ), агар дар қоидаҳои ҳамин Кодекс оид ба онҳо тартиби дигаре пешбинӣ нашуда бошад, муқаррароти дар ҳамин зербоб пешбинишуда истифода мегарданд.

2. Киро (Прокат)

Моддаи 647. Шартномаи киро (прокат)

1. Аз рӯи шартномаи киро (прокат) киродеҳе, ки амволро ҳамчун объекти фаъолияти доимии соҳибкорӣ ба киро медиҳад, ўҳдадор мешавад, ки амволи манқулро пулакӣ ба кирогир барои ихтиёрдорӣ ва истифодаи муваққатӣ таҳвил диҳад.

Амволе, ки аз рӯи шартномаи киро (прокат) таҳвил дода шудааст, агар дар шартнома тартиби дигаре пешбинӣ нагардида бошад ё аз моҳияти ўҳдадорӣ барнаояд, барои мақсадҳои эҳтиёҷоти матлуботӣ истифода бурда мешавад.

2. Шартномаи киро (прокат) дар шакли хаттӣ баста мешавад.

3. Шартномаи киро (прокат) оммавӣ мебошад (моддаи 458).

Моддаи 648. Мўҳлати шартномаи киро (прокат)

1. Шартномаи киро (прокат) барои мўҳлати то як сол баста мешавад.

2. Қоидаҳои нав кардани шартномаи кирои амвол барои мўҳлати номуайян ва ҳуқуқи афзалиятноки кирогир барои нав кардани шартномаи амвол (моддаи 642) ба шартномаи киро (прокат) татбиқ намешаванд.

3. Кирогир ҳақ дорад, ки киродеҳро дар мўҳлати на камтар аз 10 рӯз пеш ба таври хаттӣ огоҳ карда, шартномаи киро (прокат)-ро ҳар вақт рад намояд.

Моддаи 649. Ба кирогир додани амвол

Киродеҳе, ки шартномаи киро (прокат)-ро мебандад, вазифадор аст дар ҳузури кирогир дурустии амволи ба киро додашавандаро санҷад, ҳамчунин кирогирро бо қоидаҳои истифодабарии амвол шинос намояд ё ба ў дар бораи истифодабарии ин амвол дастури хаттӣ диҳад.

Моддаи 650. Бартараф намудани камбудиҳои амволи ба киро додашуда

1. Дар сурати аз тарафи кирогир ошкор гардидани камбудиҳои амволи ба киро додашуда, ки истифодаи онро пурра ё қисман ғайриимкон месозанд, киродеҳ вазифадор аст аз рӯзи арзи кирогир дар бораи камбудиҳо дар мўҳлати даҳ рӯз, агар дар шартнома мўҳлати кўтоҳтар муқаррар нашуда бошад, камбудиҳои амволро дар чояш ройгон бартараф намояд ё амволи додашударо бо дигар амволи ҳаммонанде, ки дар ҳолати коршоямӣ қарор дорад, иваз кунад.

2. Агар камбудиҳои амволи ба киро додашуда дар натиҷаи аз тарафи кирогир вайрон карда шудани қоидаҳои истифодабарӣ ва ниғаҳдориҳои амвол ба вучуд омада бошанд, кирогир ба киродеҳ арзиши таъмир ва интиқоли амволро мепардозад.

Моддаи 651. Музди истифодаи амвол

1. Музди истифодаи амвол аз рӯи шартномаи киро (прокат) дар шакли маблағи муайяне, ки давра ба давра ё якбора пардохта мешавад, муқаррар мегардад.

2. Дар ҳолати аз тарафи кирогир пеш аз мӯҳлат баргардонида шудани амвол киродеҳ ба ӯ қисми дахлдори музди барои истифодаи амвол гирифтаашро бо баҳисобгирӣ аз ҳамон рӯзе, ки баъди рӯзи баргардонидани воқеии амвол фаро мерасад, бармегардонад.

3. Аз кирогир рӯёнидани қарзи пардохти музди кирои амвол бо тартиби бебаҳс дар асоси санади иҷроияи нотариус анҷом дода мешавад.

Моддаи 652. Истифодаи амволи ба киро гирифташуда

1. Таъмири асосӣ ва ҷорӣ амволи мувофиқи шартномаи киро (прокат) додашуда вазифаи киродеҳ мебошад.

2. Ба зеркиро додани амволе, ки мувофиқи шартномаи киро (прокат) ба кирогир дода шудааст, аз тарафи кирогир ба шахси дигар вогузор гардидани ҳуқуқи ӯҳдадориҳои ӯ мувофиқи шартномаи киро (прокат), ба гарав гузоштани ҳуқуқи кирогир ва чун ҳиссаи амволӣ ба ширкатҳо ва ҷамъиятҳои хоҷагидорӣ, ба сифати ҳаққи дохилшавӣ ба кооперативҳои истеҳсоли гузоштани ин ҳуқуқ мумкин нест.

3. Иҷораи воситаҳои нақлиёт

1. Иҷораи воситаи нақлиёт бо хизматрасонӣ дар мавриди идоракуни ва истифодабарии техники

Моддаи 653. Шартномаи иҷораи воситаи нақлиёт бо экипаж

1. Аз рӯи шартномаи иҷораи воситаи нақлиёт бо экипаж иҷорадеҳ вазифадор аст воситаи нақлиётро пулакӣ ба ихтиёрдорӣ ва истифодаи муваққати иҷорагир диҳад ва бо қувваи худ дар мавриди идоракуни ва истифодабарии техникаи он хизмат расонад.

2. Қоидаҳои ҳамин боб доир ба нав кардани шартномаи иҷора барои мӯҳлати номуайян ва ҳуқуқи афзалиятноки иҷорагир ба нав кардани шартномаи иҷора (моддаи 642) ба шартномаи иҷораи воситаи нақлиёт бо экипаж татбиқ намегарданд.

Моддаи 654. Шакли шартномаи иҷораи воситаи нақлиёт

Шартномаи иҷораи воситаи нақлиёт бо экипаж сарфи назар аз мӯҳлати он бояд дар шакли хаттӣ баста шавад. Ба шартномаи иҷораи воситаи нақлиёт қоидаҳои қисми дууми моддаи 628 ҳамин Кодекс дар бораи бақайдгирии шартномаҳои иҷора татбиқ намегарданд.

Моддаи 655. Ҷаҳди иҷорадеҳ оид ба нигоҳдории воситаи нақлиёт

Иҷорадеҳ ӯҳдадор аст дар давоми тамоми мӯҳлати амали шартномаи иҷораи воситаи нақлиёт бо экипаж ҳолати лозимии воситаи нақлиёти ба иҷора додашударо нигоҳ дорад, ҳамчунин таъмири ҷорӣ ва асосӣ ва расонидани лавозимоти заруриро анҷом диҳад.

Моддаи 656. Ҷаҳди иҷорадеҳ дар мавриди идоракуни ва истифодабарии техникаи воситаи нақлиёт

1. Хизматҳое, ки ба иҷорагир аз тарафи иҷорадеҳ дар мавриди идоракуни ва истифодабарии техникаи воситаҳои нақлиёт расонида мешаванд, бояд истифодабарии мӯътадил ва бехатари онро тибқи мақсадҳои дар шартнома зикршудаи иҷора таъмин намоянд. Дар шартномаи иҷораи воситаи нақлиёт бо экипаж метавонанд доираи боз ҳам васеътари хизматҳое, ки ба иҷорагир расонида мешаванд, пешбинӣ гарданд.

2. Ҳайати экипажи воситаи нақлиёт ва сатҳи ихтисоси он бояд ба қоидаҳои барои тарафҳо хатмӣ ва шартҳои шартнома ва агар дар қоидаҳо барои тарафҳо чунин талаботи хатмӣ муқаррар нашуда бошанд, ба талаботи амалияи маълуми истифодабарии воситаи нақлиёти навъи додашуда ва шартҳои шартнома ҷавобгӯӣ бошад.

3. Аъзои экипаж муносибатҳои меҳнати худро бо иҷорадеҳ нигоҳ медоранд. Онҳо ба амрҳои иҷорадеҳ дар мавриди идоракунӣ ва истифодабарии техникӣ ва ба амрҳои иҷорагир дар бобати истифодабарии тиҷорати воситаи нақлиёт итоат мекунанд.

4. Агар дар шартномаи иҷора тартиби дигаре пешбинӣ нашуда бошад, хароҷот доир ба пардохти хизматҳои аъзои экипаж, ҳамчунин хароҷоти нигоҳдории онҳо ба зиммаи иҷорадеҳ мебошад.

Моддаи 657. Ҷаъдории иҷорагир доир ба пардохти хароҷоте, ки бо истифодабарии тиҷорати воситаи нақлиёт вобаста мебошад

Агар дар шартномаи иҷораи воситаи нақлиёт бо экипаж тартиби дигаре пешбинӣ нашуда бошад, хароҷоти пардохти сӯзишворӣ ва дигар маводи дар ҷараёни истифодабарӣ сарфшаванда, пардохти боҷҳо ва дигар хароҷоте, ки вобаста бо истифодабарии тиҷорати воситаи нақлиёт ба вучуд меоянд, ба зиммаи иҷорагир мебошанд.

Моддаи 658. Суғуртаи воситаи нақлиёт

Агар дар шартномаи иҷораи воситаи нақлиёт бо экипаж тартиби дигаре пешбинӣ нашуда бошад, ҷаъдории суғуртаи кардани воситаи нақлиёт ва (ё) суғуртаи кардани ҷавобгарӣ барои зараре, ки метавонад аз тарафи иҷорагир дар ҷараёни истифодабарӣ расонида шавад, дар ҳолатҳои ба зиммаи иҷорагир гузошта мешавад, ки чунин суғуртакунӣ мувофиқи қонун ё шартнома ҳатмӣ бошад.

Моддаи 659. Шартномаҳои бо ашхоси сеюм доир ба истифодаи воситаи нақлиёт

1. Агар дар шартномаи иҷораи воситаи нақлиёт бо экипаж тартиби дигаре пешбинӣ нашуда бошад, иҷорагир ҳуқуқ дорад бе ризоияти иҷорадеҳ воситаи нақлиётро ба зеричора диҳад.

2. Иҷорагир дар доираи анҷом додани истифодабарии тиҷорати воситаи нақлиёти ба иҷора гирифташуда ҳуқуқ дорад бе ризоияти иҷорадеҳ бо ашхоси сеюм аз номи худ шартномаҳои ҳамлу нақл ё дигар шартномаҳои бандад, агар онҳо ҳилофи мақсадҳои истифодаи воситаи нақлиёт, ки дар шартномаи иҷора зикр шудаанд ва дар сурате ки чунин мақсадҳо муқаррар нашудаанд, муҳолифи таъиноти воситаи нақлиёт набоянд.

Моддаи 660. Ҷавобгарӣ барои зараре, ки ба воситаи нақлиёт расонида шудааст

Дар сурати нобудшавӣ ё зарар дидани воситаи нақлиёт, агар иҷорадеҳ исбот кунад, ки нобудшавӣ ё зарар дидани воситаи нақлиёт бо сабабҳои ба вучуд омадаанд, ки барои онҳо иҷорагир тибқи қонун ё шартнома ҷавобгар аст, иҷорагир ҷаъдор аст ба иҷорадеҳ зарари расидаро ҷуброн намояд.

Моддаи 661. Ҷавобгарӣ барои зараре, ки ба воситаи нақлиёт расонидааст

Ҷавобгарӣ барои зараре, ки ба ашхоси сеюм тавассути воситаи нақлиётӣ, механизмҳо, таҷҳизот, дастгоҳҳои он ва ғайра расонида шудааст, тибқи қоидаҳои боби 55 ҳамин Кодекс ба зиммаи иҷорагир аст.

Моддаи 662. Мушаххасоти иҷораи навъҳои алоҳидаи воситаҳои нақлиёт

1. Мушаххасоти иҷораи навъҳои алоҳидаи воситаҳои нақлиёт бо расонидани хизмат дар мавриди идоракунӣ ва истифодабарии техникӣ, ғайр аз мушаххасоте, ки дар ҳамин зербоб пешбинӣ шудаанд, метавонанд тибқи қонун муқаррар карда шаванд.

2. Иҷораи воситаи нақлиёт бе хизматрасонӣ аз тарафи иҷорадеҳ дар мавриди идоракунӣ ва истифодабарии техникӣ.

Моддаи 663. Шартномаи иҷораи воситаи нақлиёт бе экипаж

1. Аз рӯи шартномаи иҷораи воситаи нақлиёт бе экипаж иҷорадеҳ ба иҷорагир воситаи нақлиётро пулакӣ, бидуни расонидани хизмат дар мавриди идоракунӣ ва истифодабарии техникии он ба ихтиёрдорӣ ва истифодаи муваққатӣ медиҳад.

2. Қоидаҳои ҳамин боб дар бораи нав кардани шартномаи иҷора барои мӯҳлати номуайян ва ҳаққи афзалиятноки иҷорагир оид ба нав кардани шартномаи иҷора (моддаи 642) ба шартномаи иҷораи воситаи нақлиёт бе экипаж татбиқ намегарданд.

Моддаи 664. Шакли шартномаи иҷораи воситаи нақлиёт

Шартномаи иҷораи воситаи нақлиёт бе экипаж сарфи назар аз мӯҳлати он бояд дар шакли хаттӣ баста шавад. Ба шартномаи иҷораи воситаи нақлиёт қоидаҳои қисми дуюми моддаи 628 ҳамин Кодекс дар бораи бақайдгирии шартномаҳои иҷора истифода намешаванд.

Моддаи 665. Ҷаҳдати иҷорагир доир ба нигоҳдории воситаи нақлиёт

Иҷорагир вазифадор аст дар давоми тамоми мӯҳлати амали шартномаи иҷораи воситаи нақлиёт бе экипаж ҳолати лозимии воситаи нақлиётро нигоҳ дорад, аз ҷумла таъмири ҷорӣ, ҳамчунин агар дар шартнома тартиби дигаре пешбинӣ нашуда бошад, таъмири асосиро анҷом диҳад.

Моддаи 666. Ҷаҳдати иҷорагир дар мавриди идоракунӣ ва истифодабарии техникии воситаи нақлиёт

Иҷорагир бо қувваи худ идоракунии воситаи нақлиёти ба иҷора гирифташуда, ҳамчунин истифодабарии тиҷоратӣ ва техникии онро анҷом медиҳад.

Моддаи 667. Ҷаҳдати иҷорагир дар бобати пардохти хароҷоти нигоҳдории

воситаи нақлиёт

Агар дар шартномаи иҷораи воситаи нақлиёт бе экипаж тартиби дигаре пешбинӣ нашуда бошад, хароҷоти нигоҳдории воситаи нақлиёти ба иҷора гирифташуда, суғурта кардани он, аз ҷумла суғуртаи ҷавобгарии иҷорагир, ҳамчунин хароҷоти вобаста ба истифодабарии воситаи нақлиёт ба зиммаи иҷорагир мебошад.

Моддаи 668. Шартномаҳо бо ашхоси сеюм доир ба истифодабарии воситаи нақлиёт

1. Агар дар шартнома тартиби дигаре пешбинӣ нашуда бошад, иҷорагир ҳуқуқ дорад воситаи нақлиёти ба иҷора гирифташударо бо шартҳои шартномаи иҷора бо экипаж ё бе экипаж бо ризоияти иҷорадеҳ ба зеричора диҳад.

2. Иҷорагир ҳуқуқ дорад, ки бидуни ризоияти иҷорадеҳ бо ашхоси сеюм аз номи худ шартномаҳои ҳамлу нақл ва дигар шартномаҳо бандад, агар онҳо хилофи мақсадҳои истифодаи воситаи нақлиёти дар шартномаи иҷора зикршуда набоянд ва дар сурате ки ҷунин мақсадҳо муқаррар нашудаанд, муҳолифи таъиноти воситаи нақлиёт набоянд.

Моддаи 669. Ҷавобгарӣ барои зараре, ки тавассути воситаи нақлиёт расонида шудааст

Ҷавобгарӣ барои зараре, ки ба ашхоси сеюм тавассути воситаи нақлиёт, механизмҳо, таҷҳизот, дастгоҳҳои он ва ғайра расонида шудааст, тибқи қоидаҳои боби 55 ҳамин Кодекс ба зиммаи иҷорагир аст.

Моддаи 670. Хусусиятҳои иҷораи навъҳои алоҳидаи воситаҳои нақлиёт

Хусусиятҳои иҷораи навъҳои алоҳидаи воситаҳои нақлиёт бидуни расонидани хизмат дар мавриди идоракунӣ ва истифодабарии техникӣ, ғайр аз хусусиятҳои, ки дар ҳамин зербоб пешбинӣ шудаанд, метавонад бо қонун муқаррар карда шавад.

4. Иҷораи биноҳҳо ва иншоот

Моддаи 671. Шартномаи иҷораи бино ё иншоот

1. Аз рӯи шартномаи иҷораи бино ё иншоот иҷорадеҳ ӯҳдадор мегардад, ки бино ё иншоотро ба ихтиёрдории муваққатӣ ва истифода ё истифодаи муваққатии иҷорагир диҳад.
2. Қоидаҳои ҳамин зербоб ба иҷораи корхонаҳо, агар дар қоидаҳои ҳамин Кодекс доир ба иҷораи корхона тартиби дигаре пешбинӣ нашуда бошад, татбиқ мегарданд.

Моддаи 672. Шакл ва бақайдгирии давлатии шартномаи иҷораи бино ё иншоот

1. Шартномаи иҷораи бино ё иншоот дар шакли хаттӣ бо роҳи тартиб додани як ҳуҷҷати аз ҷониби тарафҳо (қисми 2 моддаи 466) имзошуда баста мешавад.
Рӯя накардани шакли шартномаи иҷораи бино ё иншоот боиси безътибор дониста шудани он мегардад.
2. Шартномаи иҷораи бино ё иншооте, ки барои мӯҳлати на камтар аз як сол баста шудааст, бояд ба қайди давлатӣ гирифта шавад ва аз лаҳзаи бақайдгирӣ басташуда дониста мешавад.

Моддаи 673. Ҳуқуқ ба қитъаи замин, ки бино ё иншооти иҷорагирфта дар он ҷойгир аст

1. Аз рӯи шартномаи иҷораи бино ё иншоот ҳамзамон бо таҳвили ҳуқуқи ихтиёрдорӣ ва истифодаи ҷунин амволи ғайриманқул ба иҷорагир ҳамчунин ҳуқуқ ба он қисми қитъаи замин, ки таҳти он амволи ғайриманқул қарор дорад ва барои истифодаи он зарур мебошад, таҳвил дода мешавад.
2. Дар ҳолатҳое ки иҷорадеҳ истифодабарандаи қитъаи замин мебошад, ки бино ё иншооти ба иҷора додашаванда дар он қарор дорад, ба иҷорагир ҳуқуқи иҷора ё дигар ҳуқуқи дар шартномаи иҷораи бино ё иншоот пешбинигардида ба қитъаи замин дахлдор таҳвил дода мешавад.
Агар дар шартнома ҳуқуқи ба иҷорагир додашаванда ба қитъаи дахлдори замин муайян нагардида бошад, ба ӯ ҳуқуқи истифодаи ҳамон қитъаи замин, ки таҳти бино ё иншоот қарор дорад ва барои мутобиқи таъинот истифода бурдани ин амволи ғайриманқул зарур мебошад, мегузарад.

Моддаи 674. Ҳуқуқи истифодаи қитъаи замин ҳангоми ба иҷора додани бино ва иншоот

1. Ҳангоми ба иҷора додани бино ё иншоот ҳуқуқи истифодаи қитъаи замин, ки онро бино ё иншоот ишғол кардааст ба иҷорагир то ба анҷом расидани мӯҳлати иҷораи бино ё иншоот дода мешавад.

Моддаи 675. Андозаи музди иҷора

1. Дар шартномаи иҷораи бино ё иншоот бояд андозаи музди иҷора пешбинӣ карда шавад. Дар сурати мавҷуд набудани шартҳои дар шакли хаттӣ мувофиқанамудани тарафҳо дар бораи андозаи музди иҷора, шартномаи иҷораи бино ё иншоот басташуда ба ҳисоб намеравад. Дар ин сурат қоидаҳои муайян кардани нарх, ки дар қисми 3 моддаи 456 ҳамин Кодекс пешбинӣ шудаанд, татбиқ намегарданд.
2. Музди дар шартномаи бино ё иншоот барои истифодаи бино ё иншоот муқарраргардида музди истифодаи қитъаи замин, ки бино ё иншоот дар он воқеъ аст ё қисми дахлдори қитъаи заминро, ки ҳамроҳи бино ё иншоот дода мешавад, агар дар қонун ё шартнома тартиби дигаре пешбинӣ нашуда бошад, дар бар мегирад.
3. Дар ҳолатҳое ки музди иҷораи бино ё иншоот дар шартнома барои воҳиди майдони бино (иншоот) ё дигар нишондиҳандаи андозаи он муқаррар шуда бошад, музди иҷора бо назардошти андозаи воқеии бино ё иншооти ба иҷорагир додашуда муайян карда мешавад.

Моддаи 676. Таҳвил додани бино ё иншоот

1. Аз тарафи иҷорадеҳ таҳвил додани бино ё иншоот ва аз тарафи иҷорагир қабул карда шудани он бо акти таҳвил ё дигар ҳуҷҷат дар бораи таҳвилдиҳӣ, ки тарафҳо имзо мекунад, анҷом дода мешавад.

Агар дар қонун ё шартномаи иҷораи бино ё иншоот тартиби дигаре пешбинӣ нашуда бошад, ўҳдадори иҷорадеҳ дар бораи ба иҷорагир таҳвил додани бино ё иншоот баъди ба ихтиёрдорӣ ё истифодаи иҷорагир таҳвил додани он ва аз ҷониби тарафҳо имзо шудани ҳуҷҷати дахлдор доир ба таҳвилдиҳӣ иҷрошуда ба ҳисоб меравад.

Аз имзои ҳуҷҷати таҳвилдиҳии бино ё иншоот бо шартҳои пешбиниамудаи шартнома саркашӣ кардани яке аз тарафҳо мутобикан маънои даст кашидани иҷорадеҳ аз иҷрои ўҳдадорӣ доир ба таҳвилдиҳии амвол ва даст кашидани иҷорагир аз қабули амволро дорад.

2. Дар сурати қатъи шартномаи иҷораи бино ё иншоот бино ё иншооти ба иҷора гирифташуда бояд бо риояи қоидаҳои дар қисми 1 ҳамин модда пешбинигардида ба иҷорадеҳ баргардонидида шавад.

5. Иҷораи корхона

Моддаи 677. Шартномаи иҷораи корхона

1. Аз рӯи шартномаи иҷораи корхона (моддаи 144) иҷорадеҳ ўҳдадор мешавад, ки ба ихтиёрдорӣ ва истифодаи муваққати иҷорагир корхонаро ҳамчун маҷмӯи амволӣ, ба истиснои он ҳуқуқи ўҳдадорӣ, ки иҷорагир барои ба ашхоси дигар додани онҳо ҳуқуқ надорад, пулақӣ таҳвил диҳад.

2. Дар бораи ба иҷорагир гузаронидани қарзҳо иҷорадеҳ вазифадор аст ба қарздиҳандагони худ, ки дар сурати розӣ набуданашон дар бобати гузаронидани қарзҳо ҳуқуқ доранд, дар давоми се моҳ аз рӯзи гирифтани хабарнома аз иҷорадеҳ қатъи ўҳдадорӣ ё иҷрои пеш аз мўҳлати ўҳдадорӣ дахлдорро талаб намоянд. Агар дар мўҳлати зикршуда ягон талаби мазкур пешниҳод нашавад, қарздиҳанда барои гузаронидани қарзи дахлдор ба иҷорагир ризоиятдода ҳисобида мешавад.

Корхона танҳо баъди хотимаи ҳисоббаробаркунӣ бо қарздиҳандагоне, ки аз иҷорадеҳ қатъ кардан ё иҷрои пеш аз мўҳлати ўҳдадорӣ талаб кардаанд, ба иҷора дода шуда метавонад.

Баъди ба иҷора додани корхона ҳамчун маҷмӯи амволӣ иҷорадеҳ ва иҷорагир барои қарзҳои ба таркиби корхонаи ба иҷора додашуда дохилгардидае, ки бе ризоияти қарздиҳанда ба номи иҷорагир гузаронида шудаанд, ҷавобгари муштарак доранд.

3. Ҳуқуқҳои иҷорадеҳ, ки аз тарафи ӯ дар асоси иҷозатнома (литсензия)-и махсус барои машғулият бо фаъолияти дахлдор гирифта шудаанд, агар дар қонун тартиби дигаре муқаррар нашуда бошад, ба иҷорагир дода намешаванд. Ба таркиби корхонаи мувофиқи шартнома додашаванда дохил кардани ўҳдадорӣ, ки иҷрои онҳо аз тарафи иҷорагир дар сурати мавҷуд набудани иҷозатнома (литсензия)-и махсус аз имкон берун аст, иҷорадеҳро аз ўҳдадорӣ дахлдор дар назди қарздиҳандагон озод намекунад.

4. Ҳуқуқи ўҳдадорӣ нисбат ба кормандони корхона бо тартиби пешбиниамудаи қонун дар бораи меҳнат дар мавриди гузариши ҷунин ҳуқуқи ўҳдадорӣ аз иҷорадеҳ ба иҷорагир мегузаранд.

Моддаи 678. Ҳуқуқи қарздиҳандагон ҳангоми иҷораи корхона

1. Қарздиҳандагон аз рӯи ўҳдадорӣ ба таркиби корхона дохилкардашуда бояд то таҳвил додани корхона ба иҷорагир аз тарафи иҷорадеҳ дар бораи ба иҷора дода шудани корхона ба таври хаттӣ огоҳ карда шаванд.

2. Қарздиҳандае, ки ба иҷорадеҳ дар бораи ризоияти худ доир ба гузаронидани қарз ба таври хаттӣ хабар надодааст, ҳақ дорад аз рӯзи гирифтани огоҳинома дар бораи ба иҷора додани корхона дар давоми се моҳ қатъи ўҳдадорӣ ё иҷрои пеш аз мўҳлати ўҳдадорӣ ва ҷуброни зарари дар натиҷаи ин расидаро талаб намоянд.

3. Қарздиҳандае, ки дар бораи ба иҷора додани корхона бо тартиби пешбиниамудаи қисми 1 ҳамин модда огоҳ карда нашудааст, метавонад доир ба қонеъ гардонидани талаботи пешбиниамудаи қисми 2 ҳамин модда дар давоми як сол аз рӯзе, ки дар бораи ба иҷора додани корхона хабардор шудааст ё бояд хабардор мешуд, даъво пешниҳод кунад.

4. Баъди ба ичора додани корхона ичорадеҳ ва ичорагир аз рӯи қарзҳои ба ҳайати корхона дохил кардашудае, ки бе ризоияти қарздиҳанда ба номи ичорагир гузаронида шудаанд, масъулияти муштарак доранд.

Моддаи 679. Шакл ва бақайдгирии давлатии шартномаи ичораи корхона

1. Шартномаи ичораи корхона дар шакли хаттӣ бо роҳи тартиб додани як ҳуҷҷате, ки аз ҷониби тарафҳо имзо карда шудааст, баста мешавад ва бояд аз тарафи нотариус тасдиқ карда шавад ва ба қайди давлатӣ гирифта шавад.

Шартномаи ичораи корхона аз лаҳзаи бақайдгирии давлатии он басташуда ба ҳисоб меравад.

2. Риоя накардани талаботи дар қисми 1 ҳамин модда пешбинишуда боиси безътибор дониста шудани шартнома мегардад. Чунин шартнома беқурб дониста шуда, иҷрои он мумкин нест ва нисбат ба он қоидаҳои пешбинишудаи қисми 2 моддаи 190 ҳамин Кодекс татбиқ намегарданд.

Моддаи 680. Таҳвил додани корхона ба ичора гирифташуда

Таҳвил додани корхона ба ичорагир бо акти таҳвил анҷом дода мешавад.

Ба таҳвилдиҳӣ омода намудани корхона, аз ҷумла тартиб додан ва барои имзо пешниҳод кардани акти таҳвил вазифаи ичорадеҳ мебошад ва агар дар шартнома тартиби дигаре пешбинӣ нашуда бошад, аз ҳисоби ӯ анҷом дода мешавад.

Моддаи 681. Ҷаҳдадорӣ ва ичорагир дар бобати нигоҳдории корхона ва пардохти хароҷоти баҳрабардории он

1. Ичорагир корхона вазифадор аст, ки дар давоми тамоми мӯҳлати амали шартнома корхонаро дар ҳолати лозимаи техникӣ, бо ҳисоби таъмири ҷорӣ ва асосии он нигоҳ дорад.

2. Агар дар шартнома тартиби дигаре пешбинӣ нашуда бошад, хароҷоти вобаста бо истифодабарии корхона ба ичора гирифташуда, ҳамчунин супоридани пардохтҳои суғуртаи амволи ба ичора гирифташуда, андозҳо ва дигар пардохтҳои ҳатмӣ ба зиммаи ичорагир гузошта мешаванд.

Моддаи 682. Истифодаи амволи корхона ба ичора гирифташуда

1. Агар дар қонун ё шартнома тартиби дигаре пешбинӣ нашуда бошад, ичорагир ҳақ дорад бе ризоияти ичорадеҳ арзишҳои моддиеро, ки ба таркиби амволи корхона ба ичора гирифташуда дохил мешаванд фурӯшад, иваз намояд, ба истифодаи муваққатӣ ё қарз диҳад, онро ба зеричора диҳад ва ҳуқуқи ҷаҳдадорӣ худро аз рӯи шартномаи ичора дар мавриди арзишҳо ба шахси дигар таҳвил диҳад, ба шарте ки ин амал боиси камшавии арзиши корхона нагардад ва дигар муқаррароти шартномаи ичораро вайрон насозад. Тартиби зикршуда нисбат ба замин ва дигар захираҳои табиӣ, ҳамчунин дар дигар ҳолатҳои пешбинишудаи қонун татбиқ намегардад.

2. Агар дар шартнома тартиби дигаре пешбинӣ нашуда бошад, ичорагир ҳақ дорад азнавсозии амволи ба ичора гирифташуда, васеъ намудани он, азнавтаҷҳизонии техникаи онро, ки арзиши онро зиёд мекунад, анҷом диҳад.

Моддаи 683. Аз тарафи ичорагир беҳтар карда шудани корхона ба ичора гирифташуда

Агар дар шартнома тартиби дигаре пешбинӣ нашуда бошад, ичорагир ба ҷуброни арзиши беҳтаркуниҳои ҷудонашавандаи амволи ба ичора гирифташуда сарфи назар аз иҷозати ичорадеҳ барои чунин беҳтаркуниҳо ҳақ дорад.

Ичорадеҳ метавонад аз ҷаҳдадорӣ ҷуброн намудани арзиши чунин беҳтаркуниҳо ба ичорагир аз тарафи суд озод карда шавад, агар исбот намояд, ки хароҷоти ичорагир барои ин беҳтаркуниҳо арзиши амволи ба ичора гирифташударо бидуни беҳтар намудани хусусиятҳои истифодабарии он зиёд мекунад ё ҳангоми чунин беҳтаркуниҳо усулҳои поквичдонӣ ва қобили қабул вайрон карда шудаанд.

Моддаи 684. Ба шартномаи иҷораи корхона татбиқ намудани қоидаҳо доир ба оқибатҳои безъятибории аҳдҳо ва қатъу тағйирдиҳии шартнома

Қоидаҳои ҳамин Кодекс доир ба оқибатҳои безъятибории аҳдҳо ва қатъу тағйирдиҳии шартнома, ки баргардонидан ё дар шакли асли рӯёнидани амвол аз рӯи шартнома аз як тараф ё аз ҳар ду тараф, ба шартномаи иҷораи корхона, агар чунин оқибатҳо ҳуқуқ ва манфиатҳои қонунан ҳимояшавандаи қарздиҳандаи, иҷорадеҳ ва иҷорагир, дигар ашхосро ба андозаи муҳим вайрон нақунанд ва муҳолифи манфиатҳои ҷамъият набошанд, татбиқ мегарданд.

Моддаи 685. Баргардонидани корхонаи ба иҷора гирифташуда

Дар сурати қатъи шартномаи иҷораи корхона маҷмӯи амволи ба иҷора гирифташуда бояд ба иҷорадеҳ бо риояи қоидаҳои дар моддаҳои 678 ва 681 ҳамин Кодекс пешбинигардида баргардонида шавад. Омодасозии корхона барои таҳвилдиҳӣ ба иҷорадеҳ, аз ҷумла тартиб додан ва барои имзо пешниҳод намудани акти таҳвил дар ин ҳолат вазифаи иҷорагир мебошад ва агар дар шартнома тартиби дигаре пешбинӣ нагардида бошад, аз ҳисоби ӯ анҷом дода мешавад.

6. Иҷораи заминҳои таъиноти кишоварзӣ ва дигар захираҳои табиӣ

Моддаи 686. Шартномаи иҷораи замин ва дигар захираҳои табиӣ

1. Иҷорадеҳ тибқи шартномаи иҷораи замин ва дигар захираҳои табиӣ ўҳдадор мешавад, ки ба иҷорагир барои ихтиёрдорӣ муваққатӣ ва истифодабарӣ замин ва дигар захираҳои табииро ба иҷора диҳад, иҷорагир бошад, ўҳдадор мешавад, ки онҳоро мувофиқи таъинот истифода бурда, маблағи иҷораро пардозад.

2. Агар қонун ё шартнома тартиби дигарро муқаррар накарда бошад, қоидаҳои шартномаи иҷора нисбати иҷораи замини таъиноти кишоварзӣ ва дигар захираҳои табиӣ татбиқ карда мешаванд.

Моддаи 687. Субъектҳои иҷораи замини таъиноти кишоварзӣ ва дигар захираҳои табиӣ

1. Мақомоти дахлдори ҳокимияти иҷроия ва мақомоти назорати кўҳкорӣ мутобиқи Кодекси замин ва Қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон дар бораи сарватҳои зеризаминӣ ҳақ доранд замин ва дигар захираҳои табииро ба иҷора супоранд.

2. Истифодабарандагони дуҷуми замин ҳақ доранд мутобиқи Кодекси замини Ҷумҳурии Тоҷикистон қитъаи заминро мустақилона ба иҷора супоранд.

3. Шахсони воқеӣ ва ҳуқуқи Ҷумҳурии Тоҷикистон, шахсони воқеӣ ва ҳуқуқи хориҷӣ, корхонаҳои муштарак, ташкилотҳои байналхалқӣ ва давлатҳои хориҷӣ иҷорагир буда метавонанд.

Моддаи 688. Шакл ва мўҳлати шартномаи иҷораи замин ва дигар захираҳои табиӣ

1. Шартномаи иҷораи замин ва дигар захираҳои табиӣ бояд хаттӣ баста шавад.

2. Мўҳлати аққали шартномаи иҷораи замин аз як навбати майдони киштардон камтар буда наметавонад.

3. Мўҳлати шартномаи иҷораи дигар захираҳои табиӣ дар шартнома 5 сол ва бештар аз ин муайян карда мешавад.

Моддаи 689. Ўҳдадорӣ иҷорадеҳ

1. Иҷорадеҳ ўҳдадор аст замини таъиноти кишоварзиро ба иҷорагир дар ҳолате супорад, ки барои таъиноти дар шартнома пешбинишуда мутобиқ бошад

2. Иҷорадеҳ ӯҳдадор аст чорабиниҳоро барои фароҳам овардани шароити зарурӣ ба мақсади истифодаи самарабахши замини ба иҷора дода шуда (обрасонӣ, чораҳои ҳосилхез кардани хок, роҳсозӣ ва таъмири он ва ғайра) амалӣ гардонад.

3. Иҷорадеҳ ӯҳдадор аст хароҷоти заруриро, ки дар замини иҷоравӣ сарф кардааст, инчунин дигар хароҷоти зарурии бо розигии иҷорагир сарфшударо ҷуброн кунад.

4. Иҷорадеҳ ӯҳдадор аст ба иҷорагир хароҷоти заруриро, аз ҷумла арзиши ҳосили ҳанӯз ғундоштанишуда, ки ба он бо талаби иҷорагир қатъ кардани шартномаи иҷораи замин сабаб шудааст, ҷуброн намояд.

Моддаи 690. Ҷӯдадории иҷорагир

1. Иҷорагир ӯҳдадор аст:
 - заминро аз рӯи таъиноташ истифода барад;
 - заминро бе истифода нагузорад;
 - барои беҳтар намудани ҳолати замин чораҳо андешад.
2. Музди иҷораро сари вақт пардохт намояд.

3. Баъди адо шудани мӯҳлати шартномаи иҷора заминро дар ҳолати даркорӣ баргардонад.

Моддаи 691. Ҳуқуқи ҷуброн кардани арзиши беҳсозӣ

Иҷорагир замин ва дигар захираҳои табиӣ барои ҷуброни арзиши беҳсозии анҷом додашуда бо розигии иҷорадеҳ ё беҳсозии зарурӣ барои истифодаи муътадили замини иҷора ҳуқуқ дорад.

Моддаи 692. Ҳуқуқи дароз кардани мӯҳлати шартномаи иҷора

1. Баъди ба охир расидани мӯҳлати шартнома иҷорагир ба аз нав барқарор кардани мӯҳлати шартнома ҳуқуқ дорад.
2. Дар сурати набудани аризаи яке аз тарафҳо дар бораи қатъ кардан ё тағйир додани шартнома оиди итмоми мӯҳлат вай бо ҳамон шартҳои, ки шартнома пешбинӣ карда буд, тамдид меёбад.

7. Иҷораи молиявӣ (лизинг)

Моддаи 693. Шартномаи иҷораи молиявӣ

1. Аз рӯи шартномаи иҷораи молиявӣ (лизинг) иҷорадеҳ (лизингдех) ӯҳдадор мешавад, ки амволи нишондодаи иҷорагир (лизинггир)-ро аз фурӯшандаи муайянкардаи ӯ ба моликият харидорӣ намояд ва ин амволро пулакӣ ба ихтиёрдорӣ ва истифодаи муваққатӣ барои мақсадҳои соҳибкорӣ пешниҳод кунад.

Агар дар шартнома тартиби дигаре пешбинӣ нашуда бошад, иҷорадеҳ барои интиҳоби амволи ба иҷора гирифташуда ва фурӯшанда ҷавобгар нест.

2. Аз рӯи шартномаи иҷораи молиявӣ ҳама гуна ашёи анҷоми ғайриистеъмолие, ки барои фаъолияти соҳибкорӣ истифода бурда мешаванд, ба истиснои қитъаҳои замин ва дигар объектҳои табиӣ метавонанд таҳвил дода шаванд.

Моддаи 694. Огоҳонидани фурӯшанда дар бораи ба иҷора додани амвол

Ичорадеҳ амволро барои иҷорагир харидорӣ намуда, бояд фурӯшандаро дар бораи он, ки амвол чиҳати ба шахси муайян ба иҷора додани он таъин шудааст, огоҳ созад.

Моддаи 695. Ба иҷорагир таҳвил додани мавзӯи шартномаи иҷораи молиявӣ

1. Агар дар шартномаи иҷораи молиявӣ тартиби дигаре пешбинӣ нашуда бошад, фурӯшанда амволеро, ки мавзӯи ин шартнома мебошад, бевосита ба иҷорагир дар маҳалли қарор доштани ӯ таҳвил медиҳад.

2. Агар амволе, ки мавзӯи шартномаи иҷораи молиявӣ мебошад, дар мӯҳлати дар ин шартнома зикршуда ва агар дар шартнома чунин мӯҳлат зикр нашуда бошад, дар мӯҳлати қобили қабул ба иҷорагир таҳвил нагардад, иҷорагир ҳақ дорад, ки агар мӯҳлат бо сабабҳои вобаста ба ичорадеҳ гузашта бошад, қатъи шартнома ва ҷуброни зарарро талаб намояд.

Моддаи 696. Ба иҷорагир гузаштани таваккали нобудшавии тасодуфӣ ё вайроншавии тасодуфии амвол

Таваккали нобудшавии тасодуфӣ ё вайроншавии тасодуфии амволи ба иҷора гирифташуда ба иҷорагир, агар дар шартномаи иҷораи молиявӣ тартиби дигаре пешбинӣ нашуда бошад, дар лаҳзаи ба ӯ таҳвил додани ин амвол мегузарад.

Моддаи 697. Масъулияти фурӯшанда

1. Иҷорагир ҳуқуқ дорад амволеро, ки мавзӯи шартномаи иҷораи молиявӣ мебошад, талаботеро, ки аз шартномаи хариду фурӯши байни фурӯшанда ва ичорадеҳ басташуда, аз ҷумла дар бобати сифат ва мукаммалии амвол, мӯҳлатҳои таҳвили он ва дар дигар ҳолатҳои ба таври лозима иҷро нагардидани шартнома бармеоянд, бевосита ба фурӯшанда пешниҳод намояд. Зимнан иҷорагир ҳуқуқ ва ўҳдадорихои барои фурӯшанда пешбининамудаи ҳамин Кодексро дар мавриде, ки агар ӯ яке аз тарафҳои шартномаи хариду фурӯши амволи зикршуда бошад, дорад. Аммо иҷорагир наметавонад шартномаи хариду фурӯшро бо фурӯшанда бидуни ризоияти ичорадеҳ бекор намояд.

Дар муносибат бо фурӯшанда иҷорагир ва ичорадеҳ ҳамчун қарздиҳандагони муштарак (моддаи 349) баромад мекунад.

2. Агар дар шартномаи иҷораи молиявӣ тартиби дигаре пешбинӣ нашуда бошад, ичорадеҳ дар назди иҷорагир барои аз тарафи фурӯшанда иҷро гардидани талаботе, ки аз шартномаи хариду фурӯш бармеоянд, ғайр аз ҳолатҳои, ки масъулият барои интиҳоби фурӯшанда ба зиммаи иҷорагир мебошад, ҷавобгар нест. Дар ҳолати мазкур (охирин) иҷорагир ҳақ дорад бо интиҳоби худ талаботеро, ки аз шартномаи хариду фурӯш бармеоянд, бевосита ҳам ба фурӯшандаи амвол ва ҳам ба ичорадеҳ, ки масъулияти муштарак доранд, пешниҳод намояд.

БОБИ 34. Иҷораи манзили истиқоматӣ

Моддаи 698. Шартномаи иҷораи манзили истиқоматӣ

1. Аз рӯи шартномаи иҷораи манзили истиқоматӣ ичорадеҳ ўҳдадор мегардад, ки ба иҷорагир ва аъзои оилаи ӯ манзили истиқоматиро пулакӣ барои ихтиёрдорӣ ва истифода диҳад.

2. Муносибатҳо аз рӯи шартномаи иҷораи манзили истиқоматӣ тавассути Кодекси манзили Ҷумҳурии Тоҷикистон танзим мегарданд.

БОБИ 35. Истифодаи ройгон (ссуда)

Моддаи 699. Мафҳуми шартномаи истифодаи ройгон

1. Аз рӯи шартномаи истифодаи ройгон (шартномаи ссуда) як тараф (ссудадеҳ) ўҳдадор мешавад, ки ашёву асбобро ба тарафи дигар (ссудагир) ба истифодаи муваққатии ройгон диҳад ё медиҳад ва тарафи охирин ўҳдадор мешавад, ки ҳуди ҳамон ашёву асбобро дар ҳамон ҳолате, ки онро гирифта буд, бо дарназардошти фарсоиши мўтадил ё дар ҳолате, ки дар шартнома зикр шудааст, бармегардонад.

2. Ба шартномаи истифодаи ройгон мутобикан қоидаҳои қисми 1 моддаи 626, қисми 1 ва қисми 2 моддаи 629, қисмҳои 1 ва 2 моддаи 630, моддаи 634, қисми 2 моддаи 642, қисмҳои 1 ва 3 моддаи 644 ҳамин Кодекс татбиқ мегарданд.

Моддаи 700. Ссудадиҳанда (қарздеҳ)

Ҳуқуқи таҳвили ашёву асбоб барои истифодаи ройгон ба молики он ва дигар ашхосе, ки аз тарафи қонун ё молик ба ин кор ваколатдор карда шудаанд, тааллуқ дорад.

Моддаи 701. Барои истифодаи ройгон додани ашёву асбоб

1. Ссудадиҳанд (қарздеҳ) вазифадор аст ашёву асбобро дар ҳолати мутобиқ бо шартҳои шартнома ва таъиноти он бо ҳамаи лавозимоташ ва ҳуҷҷатҳои ба он тааллуқдошта диҳад.

2. Агар чунин лавозим ва ҳуҷҷат дода нашуда бошанд ва бидуни онҳо ашёву асбоб мувофиқи таъинот истифода шуда натавонанд ё истифодаи он арзиши худро барои ссудагиранда ба андозаи муҳим гум кунад, ссудагиранда ҳақ дорад, ки додани чунин лавозим ва ҳуҷҷатро ё бекор кардани шартнома ва ҷуброни хароҷоти воқеии худро талаб намояд.

Моддаи 702. Оқибатҳои барои истифодаи ройгон надодани ашёву асбоб

Агар ссудадиҳанда ашёву асбобро ба ссудагир надихад, ссудагир ҳақ дорад, ки бекор кардани шартнома ва ҷуброни зарарро дар шакли хароҷоти воқеӣ талаб намояд.

Моддаи 703. Масъулият барои камбудии ашёву асбобе, ки ба истифодаи ройгон дода шудааст

Ссудадиҳанда барои камбудии ашёву асбобе, ки онҳоро ҳангоми бастанӣ шартнома қасдан ё аз беэҳтиётии дағалона зикр накардааст, ҷавобгар аст.

Дар сурати ошкор гардидани чунин камбудӣ ссудагиранда ҳуқуқ дорад, ки бо интиҳоби худ аз ссудадиҳанда ба таври ройгон бартараф намудани камбудии ашёву асбоб ё ҷуброни хароҷоти барқарор намудани камбудии ашёву асбоб ё пеш аз мӯҳлат бекор кардани шартнома ва ҷуброни зарари воқеиро талаб намояд.

Моддаи 704. Ҳуқуқи ашхоси сеюм ба ашёву асбобе, ки барои истифодаи ройгон дода мешавад

Тахвил додани ашёву асбоб ба истифодаи ройгон барои тағйирёбӣ ё қатъи ҳуқуқи ашхоси сеюм ба ин ашёву асбоб асос намебошад.

Ҳангоми бастанӣ шартнома ссудадиҳанда вазифадор аст, ки ссудагирандаро доир ба ҳуқуқҳои ашхоси сеюм ба ин ашёву асбоб (сервитут, ҳуқуқи гарав ва ғайра) огоҳ намояд. Иҷро накардани ин ўҳдадорӣ ба ссудагиранда ҳуқуқ медиҳад, ки бекор кардани шартнома ва ҷуброни зарари воқеиро талаб намояд.

Моддаи 705. Ўҳдадорҳои ссудагиранда дар бобати нигоҳдории ашёву асбоб

Ссудагиранда вазифадор аст, ки ашёву асбоби барои истифодаи ройгон гирифташударо дар ҳолати дуруст нигоҳ дорад. Агар дар шартнома тартиби дигаре пешбинӣ нашуда бошад, ссудагиранда вазифадор аст, ки таъмири қорӣ ва асосии ашёву асбобро анҷом диҳад ва тамоми хароҷоти нигоҳдории онро ба зимма гирад.

Моддаи 706. Ҷавобгарии ссудагиранда

Агар ашёву асбоб аз сабаби онро мувофиқи шартнома ё таъиноташ истифода набурдан ё бе розигии ссудадиҳанда ба шахси сеюм додан нобуд ё вайрон шуда бошад, ӯ барои зарари ба ашёву асбоб расондааш ҷавобгар мебошад.

Моддаи 707. Масъулият барои зараре, ки ба шахси сеюм бо истифодаи ашёву асбоб расидааст

Ссудадиҳанда барои зараре, ки бо истифодаи ашёву асбоб ба шахси сеюм расонида шудааст, агар исбот накунад, ки зарар дар натиҷаи ғараз ё беэҳтиётӣ дағалонаи ссудагиранда ё шахсе, ки ин ашёву асбоб бо ризоияти ссудадиҳанда дар ихтиёри ӯ буд, расидааст, ҷавобгар мебошад.

Моддаи 708. Ба шахси сеюм додани ашёву асбобе, ки барои истифодаи ройгон гирифта шудааст

Ссудагиранда ҳуқуқ дорад танҳо бо ризоияти ссудадиҳанда, дар назди ӯ масъул боқӣ монда, ба истифодаи шахси сеюм ашёву асбоби ройгон гирифташударо диҳад.

Моддаи 709. Бо талаби ссудадиҳанда пеш аз мӯҳлат бекор кардани шартнома

Ссудадиҳанда ҳуқуқ дорад дар ҳолатҳои зерин пеш аз мӯҳлат бекоркунии шартномаро талаб намояд, агар ссудагиранда:

- 1) ашёву асбобро мутобиқи шартнома ё тибқи таъинот истифода набарад;
- 2) ўҳдадориҳои дар ҳолати дуруст нигоҳ доштани ашёву асбоб ё нигоҳдории онро иҷро накунад;
- 3) ҳолати ашёву асбобро моҳиятан бад гардонад;
- 4) бе ризоияти ссудадиҳанда ба шахси сеюм ашёву асбобро дода бошад.

Моддаи 710. Бо талаби ссудагиранда пеш аз мӯҳлат бекор кардани шартнома

Ссудагиранда ҳуқуқ дорад пеш аз мӯҳлат бекоркунии шартномаи истифодаи ройгонро талаб намояд:

- 1) ҳангоми ошкор кардани камбудихо, ки истифодаи дурусти ашёву анҷомро имконнопазир ё мушкел мегардонад ва дар бораи мавҷудияти онҳо ӯ дар лаҳзаи бастанӣ шартнома намедонист ва доништа ҳам наметавонист;
- 2) агар ашёву асбоб аз рӯи ҳолате, ки ба он ӯ ҷавобгӯ нест, дар вазъияти барои истифода корношоям бошад;
- 3) агар ҳангоми бастанӣ шартнома ссудадиҳанда ўро аз ҳуқуқҳои ашхоси сеюм дар бораи ашёву асбобе, ки дода мешавад, огоҳ накарда бошад.

Моддаи 711. Радди шартнома

Агар мӯҳлати истифодаи ройгони ашёву асбоб дар шартнома муайян нашуда бошад, ҳар яке аз тарафҳо ҳуқуқ дорад ҳар вақт, тарафи дигарро як моҳ пеш дар маврид огоҳ намуда, агар тибқи шартнома мӯҳлати дигари огоҳкунӣ пешбинӣ нагардида бошад, аз шартнома даст кашад.

Моддаи 712. Тағйир ёфтани тарафҳо дар шартнома

1. Ссудагиранда ҳуқуқ дорад бегона кардани ашёву асбобро ба ҷо орад. Дар ин маврид шартномаи ройгон истифодабарии ашёву анҷом қувваи ҳуқуқиро барои соҳибмулки нав нигоҳ медорад.

2. Дар сурати вафот кардани шахрванд – ссудадиҳанда ё аз нав таъсис ёфтани барҳам хӯрдани шахси ҳуқуқӣ – ссудадиҳанда ҳуқуқ ва ўҳдадориҳои онҳо тибқи шартнома ба ворис ё дигар вориси ҳуқуқӣ ё шахси дигар, ки ба ӯ ҳуқуқи моликият ба ашёву асбоб ё ҳуқуқи дигар гузаштааст ва дар асоси он ашёву анҷом ба истифодаи ройгон дода шудааст, мегузарад.

Дар сурати аз нав таъсис ёфтани шахси ҳуқуқӣ – ссудагиранда ҳуқуқҳо ва ўҳдадориҳои ӯ тибқи шартнома, агар дар шартнома тартиби дигаре пешбинӣ нашуда бошад, ба вориси ҳуқуқӣ мегузарад.

Моддаи 713. Қатъи шартнома

Шартномаи истифодаи ройгон ғайр аз асосҳои умумии қатъи ўҳдадориҳо, инчунин дар сурати ғавти шаҳрванд - ссудагиранда ё барҳам хўрдани шахси ҳуқуқӣ - ссудагиранда, агар дар шартнома тартиби дигаре пешбинӣ нагардида бошад, қатъ мегардад.

БОБИ 36. Пудрат

I. Муқаррароти умумӣ оид ба пудрат

Моддаи 714. Шартномаи пудрат

1. Тибқи шартномаи пудрат як тараф (пудратчӣ) ўҳдадор мешавад тибқи супориши тарафи дигар (фармоишгар) кори муайянеро анҷом диҳад, онро дар мўҳлати муайян ба фармоишгар супорад ва фармоишгар бошад, ўҳдадор мешавад корро қабул намуда, ҳаққи онро пардозад (ҳаққи корро пардозад). Кор агар дар қонунҳо ё созишномаи тарафҳо тартиби дигаре пешбинӣ нагардида бошад, бо таваккали фармоишгар анҷом дода мешавад.

2. Нисбат ба шаклҳои алоҳидаи шартномаи пудрат (пудрати маишӣ, пудрати сохтмон, пудрат доир ба корҳои лоиҳакашӣ ва ҷустҷӯӣ) муқаррароти пешбиниамудаи ҳамин зербоб истифода бурда мешавад.

Моддаи 715. Корҳое, ки тибқи шартномаи пудрат анҷом дода мешаванд

1. Шартномаи пудрат барои тайёр кардан ё коркарди ашё ё барои иҷрои корҳои дигар бо додани натиҷаи он, ба фармоишгар баста мешавад.

2. Тибқи шартномаи пудрат, ки барои тайёр кардани ашё баста шудааст, пудратчӣ ҳуқуқи онро ба фармоишгар медиҳад.

3. Агар дар шартнома тартиби дигаре пешбинӣ нагардида бошад, пудратчӣ мустақилона усули иҷрои супориши фармоишгарро муайян менамояд.

Моддаи 716. Иҷрои корҳо аз ҷониби пудратчӣ

1. Агар дар шартнома тартиби дигаре пешбинӣ нагардида бошад, корҳо аз ҷониби пудратчӣ бо мавод ва тавассути қувва ва воситаҳои ӯ анҷом дода мешавад.

2. Пудратчӣ барои маводи сифатан номатлуб ва таҷҳизоти додашуда, инчунин мавод ва таҷҳизоти пешниҳодшудае, ки гаронии ҳуқуқҳои шахси сеюмро доро аст, масъул мебошад.

Моддаи 717. Таваккали тасодуфан нобуд ва вайрон шудани мавод

Таваккали тасодуфан несту нобуд гардидан ё тасодуфан вайрон шудан (осеб дидан)-и маводро, агар дар қонунҳо ё шартнома тартиби дигаре пешбинӣ нагардида бошад, то фаро расидани мўҳлати аз ҷониби пудратчӣ дар шартнома пешбинишудаи корҳо, ки маводро фароҳам овардааст ва баъди фаро расидани ин мўҳлат тарафе, ки мўҳлатро гузаронидааст, ба зимма доранд.

Моддаи 718. Пудратчии генералӣ ва пудратчии ғайриасосӣ (фаръӣ)

1. Агар аз қонунҳо ё шартномаи пудрат ўҳдадориҳои пудратчӣ вобаста ба шахсан иҷро намудани корҳои дар шартнома пешбинишуда барнаояд, пудратчӣ ҳуқуқ дорад барои иҷрои як қисми ўҳдадориҳои худ дигар ашхос (пудратчиёни ғайриасосӣ)-ро ҷалб кунад. Дар ин ҳолат пудратчӣ ба сифати пудратчии генералӣ баромад мекунад.

2. Пудратчи генералӣ дар назди пудратчи ғайриасосӣ барои аз ҷониби фармоишгар иҷро накардан ё иҷрои номатлуби ўҳдадориҳои худ оид ба шартномаи пудрат ва дар назди фармоишгар барои оқибатҳои аз ҷониби пудратчи ғайриасосӣ иҷро накардан ё номатлуб иҷро намудани ўҳдадориҳои худ мутобиқи моддаи 434 ҳамин Кодекс масъулият дорад.

Агар дар қонунҳо ё шартнома тартиби дигаре пешбинӣ нагардида бошад, фармоишгар ва пудратчи ғайриасосӣ ҳуқуқ надоранд вобаста ба вайрон кардани шартномаҳое, ки ҳар кадоми онҳо бо пудратчи генералӣ бастаанд, яке ба дигаре талабот пешниҳод кунанд.

3. Бо мувофиқаи пудратчи генералӣ фармоишгар ҳуқуқ дорад барои иҷрои корҳои алоҳида бо дигар ашхос шартнома бандад. Дар чунин ҳолат ашхоси зикргардида барои иҷро накардан ё иҷрои номатлуби кор дар назди фармоишгар мустақиман масъулият доранд.

Моддаи 719. Дар иҷрои кор иштирок намудани якчанд шахс

1. Агар аз ҷониби пудратчи ҳамзамон ду ё якчанд шахс баромад кунанд, дар сурати тақсим нашудани мавзӯи ўҳдадорӣ онҳо нисбат ба фармоишгар қарздорони муштарак доништа шуда, мутаносибан кредиторони муштарак эътироф карда мешаванд.

2. Ҳангоми тақсимшаванда будани мавзӯи ўҳдадорӣ, инчунин дар дигар ҳолатҳои пешбиниамудаи қонунҳо ё шартнома ҳар яке аз ашхоси дар қисми 1 ҳамин модда пешбинӣ гардида нисбат ба фармоишгар дар доираи ҳиссаи худ ҳуқуқ ба даст меоранд ва дорои масъулият (моддаи 344) мебошанд.

Моддаи 720. Мўҳлати иҷрои корҳо

1. Дар шартномаи пудрат мўҳлати ибтидоӣ ва ниҳоии иҷрои кор зикр мегардад. Бо мувофиқаи байни тарафҳо дар шартнома метавонад, инчунин мўҳлати хотимаи давраҳои алоҳидаи кор (мўҳлатҳои мобайнӣ) пешбинӣ шуданаш мумкин аст.

Агар дар қонунҳо ё шартнома тартиби дигаре пешбинӣ нагардида бошад, пудратчи барои вайрон кардани ҳам мўҳлати ибтидоӣ ва ҳам мўҳлати ниҳой, инчунин мўҳлатҳои мобайнии иҷрои кор масъулият дорад.

2. Мўҳлатҳои ибтидоӣ, ниҳой ва мобайнии иҷрои корҳо, ки дар шартнома зикр гардидаанд, тибқи ҳолат ва тартиби пешбиниамудаи шартнома метавонад тағйир дода шаванд.

3. Оқибатҳои гузаронидани мўҳлати иҷро, ки дар моддаи 436 ҳамин Кодекс зикр гардидаанд, ҳангоми вайрон кардани мўҳлати ниҳоии иҷрои кор фаро мерасанд.

Моддаи 721. Арзиши кор

1. Дар шартномаи пудрат арзиши коре, ки бояд иҷро шавад ё усули муайян кардани он зикр мешавад. Ҳангоми дар шартнома мавҷуд набудани чунин нишондод нарх мутобиқи банди 3 моддаи 456 ҳамин Кодекс аз ҷониби суд муқаррар карда мешавад.

2. Нарх дар шартномаи пудрат ҷуброни хароҷоти пудратчи ва подошпулии ба ӯ марбутаро дар бар мегирад.

3. Нархи корҳо метавонад бо роҳи тартиб додани смета муайян карда шавад.

Дар ҳолатҳое ки агар кор мутобиқи сметаи тартибдодаи пудратчи анҷом дода шавад, смета аз лаҳзаи аз ҷониби фармоишгар тасдиқ шудани он дорои эътибор гардида, як ҷузъи шартнома ба ҳисоб меравад.

4. Нархи корҳо (смета) метавонад тахминӣ ё устувор бошад. Ҳангоми дар шартнома набудани нишондодҳои дигар нархи корҳо (смета) устувор ҳисобида мешавад.

5. Агар зарурати гузаронидани корҳои иловагӣ ва аз ин сабаб моҳиятан баланд гардидани нархи кори тахминан муайянгардида (сметаи тахминӣ) ба миён ояд пудратчи вазифадор аст сари вақт фармоишгарро огоҳ созад. Фармоишгаре, ки ба баланд шудани нархи кор (смета) розӣ намебошад, ҳуқуқ дорад аз шартнома даст кашад. Дар ин ҳолат пудратчи метавонад барои иҷрои қисми кор аз фармоишгар пардохти арзиши онро талаб намояд.

Пудратчие, ки сари вақт фармоишгарро дар мавриди зарурати баланд кардани нарх (смета)-и дар шартнома пешбинишуда огоҳ накардааст, вазифадор аст, бо ҳифзи ҳуқуқи худ оид ба пардохти кор тибқи нархе, ки дар шартнома муайян гардидааст, шартномаро иҷро кунанд.

6. Пудратчӣ ҳуқуқ надорад зиёд кардани нархи устувор (сметаи устувор) ва фармоишгар кам кардани онро талаб намояд, аз ҷумла дар ҳолатҳое, ки ҳангоми бастанӣ шартнома имконияти пешбинӣ намудани ҳаҷми умумии корҳои иҷрошаванда ё хароҷоти барои ин зарурӣ истисно шудааст.

Ҳангоми баъди бастанӣ шартнома ба таври муҳим баланд шудани арзиши мавод ва таҷҳизоте, ки бояд пудратчӣ фароҳам орад, инчунин боло рафтани арзиши хизмати ашхоси сеюм пудратчӣ ҳуқуқ дорад зиёд кардани нарх (смета)-и муқарраршударо талаб кунад ва дар сурати аз ҷониби фармоишгар рад кардани иҷрои талаботи ӯ мутобиқи моддаи 483 ҳамин Кодекс бекор кардани шартномаро талаб намояд.

Моддаи 722. Сарфакории пудратчӣ

1. Дар ҳолатҳое ки агар хароҷоти воқеии пудратчӣ нисбат ба оне, ки ҳангоми муайян кардани нарх (таҳияи смета) ба ҳисоб гирифта шудааст, камтар бошад, агар фармоишгар исбот карда натавонад, ки сарфаи ба даст овардаи пудратчӣ ба сифати иҷрои кор таъсир расондааст, пудратчӣ ҳуқуқи худро барои пардохти кор тибқи нарх (смета)-е, ки дар шартнома пешбинӣ шудааст, нигоҳ медорад.

2. Дар шартномаи пудрат метавонад тақсими сарфаи ба дастовардаи пудратчӣ байни тарафҳо пешбинӣ карда шавад.

Моддаи 723. Тартиби пардохти корҳо

1. Агар дар шартномаи пудрат пешпардохти иҷрои кор ё давраҳои алоҳидаи он пешбинӣ нагардида бошад, фармоишгар вазифадор аст ба пудратчӣ баъди хотимаи кор, ба шарт ки кор ба таври дахлдор ва дар мӯҳлати мувофиқашуда ва ё бо мувофиқаи фармоишгар пеш аз мӯҳлат анҷом дода шуда бошад, маблағи қайду шартшударо пардозад.

2. Пудратчӣ ҳуқуқ дорад ба андози дар шартнома зикргардида аз фармоишгар пардохти бунак (аванс)-ро талаб кунад.

Моддаи 724. Ҳуқуқи пудратчӣ барои нигоҳ доштан

Ҳангоми аз ҷониби фармоишгар иҷро накардани ўҳдадорӣ пардохти арзиши муқарраршуда ё дигар маблағе, ки вобаста ба иҷрои кор ба пудратчӣ тааллуқ дорад, пудратчӣ мутобиқи моддаҳои 388, 389 ҳамин Кодекс натиҷаи кор, инчунин таҷҳизоти марбути фармоишгарро, ки барои коркарди ашё дода шудааст, боқимондаи маводи истифоданашуда ва дигар амволи дар наздаш бударо то аз ҷониби фармоишгар пардохта шудани маблағи дахлдор метавонад нигоҳ дорад.

Моддаи 725. Иҷрои кор бо истифодаи маводи фармоишгар

1. Пудратчӣ вазифадор аст маводи фароҳамовардаи фармоишгарро сарфакорона ва бозхатиёт истифода бурда, баъди ба итмом расонидани кор оид ба масрафи мавод ҳисобот дода, бақияи онро баргардонад ё бо мувофиқаи фармоишгар бо назардошти арзиши маводи истифоданашудае, ки дар назди пудратчӣ боқӣ мондааст, арзиши корро пасттар кунад.

2. Агар бо сабабҳои камбудии маводе, ки фармоишгар фароҳам овардааст, натиҷаи кор ба даст наомада бошад ё натиҷаи бадастовардашуда дорои камбудие бошад, ки истифодаи онро тибқи таъиноти пешбининамудаи шартнома имконнопазир мегардонад ва ҳангоми дар шартнома мавҷуд набудани шартӣ дахлдор барои истифодаи оддӣ номумкин аст, пудратчӣ ҳуқуқ дорад пардохти кори анҷомдодашро талаб намояд.

3. Пудратчӣ, агар исбот карда тавонад, ки камбудии мавод ҳангоми ба таври дахлдор қабул кардани мавод аз ҷониби пудратчӣ ошкор карда шуданаш номумкин буд, метавонад ҳуқуқҳои дар қисми 2 ҳамин модда зикргардидаро татбиқ намояд.

Моддаи 726. Масъулияти пудратчӣ барои ниғаҳдошти амволи фароҳамовардаи фармоишгар

Пудратчӣ барои эҳтиёт накардани маводу таҷҳизоте ки фармоишгар барои коркарди мавод фароҳам овардааст, инчунин дигар амволе, ки вобаста ба иҷрои шартномаи пудрат таҳти ихтиёри пудратчӣ қарор гирифтааст, масъулият дорад.

Моддаи 727. Ҳуқуқи фармоишгар ҳангоми иҷрои кор

1. Фармоишгар ҳуқуқ дорад ҳар вақте чараёни иҷро ва сифати корро бидуни даҳолат ба фаъолияти пудратчӣ тафтиш намояд.
2. Агар пудратчӣ сари вақт ба иҷрои шартномаи пудрат оғоз накунад ё корро чунон бо оҳистагӣ иҷро кунад, ки то мӯҳлати муқарраршуда анҷом додани он баръало имконнопазир гардад, фармоишгар ҳуқуқ дорад аз шартнома даст кашад ва ҷуброни зарарро талаб намояд.
3. Агар ҳангоми иҷрои кор аён гардад, ки кор ба таври даҳлдор анҷом дода намешавад, фармоишгар ҳуқуқ дорад ба пудратчӣ барои рафъи камбудихо мӯҳлати муносиб муайян кунад ва дар сурати аз ҷониби пудратчӣ дар мӯҳлати муайяншуда иҷро накардани ин талабот аз шартнома даст кашад ё барои ислоҳи кор аз ҳисоби пудратчӣ ба дигар шахс муроҷиат кунад, инчунин ҷуброни зарарро талаб намояд.
4. Агар дар шартнома тартиби дигаре пешбинӣ нагардида бошад, фармоишгар метавонад дар ҳар лаҳза, то ба ӯ супурдани иҷрои кор аз шартномаи пудрат даст кашад ва ба пудратчӣ қисми муқарраршудаи арзиши корро, ки то гирифтани огоҳинома дар мавриди аз шартнома даст кашидани фармоишгар анҷом дода шудааст, пардозад. Фармоишгар инчунин вазифадор аст ба пудратчӣ зарареро, ки вобаста ба қатъи шартнома расонида шудааст, ҷуброн намояд.

Моддаи 728. Ҳолатҳое, ки пудратчӣ вазифадор аст дар маврид фармоишгарро огоҳ намояд

1. Пудратчӣ вазифадор аст фавран фармоишгарро огоҳ созад ва то аз ӯ гирифтани нишондод корро ҳангоми ошкор намудани ҳолатҳои зайл қатъ намояд:
 - корношоямӣ ё бесифатии мавод, таҷҳизот, ҳуҷҷатҳои техникӣ ё ашёи барои коркард пешниҳоднамудаи фармоишгар;
 - оқибатҳои имконпазирӣ нохуши ба иҷрои супориши фармоишгар оид ба усули иҷрои кор вобаста;
 - дигар ҳолатҳои ба пудратчӣ вобастанабудае, ки ба коршоямӣ ё устувории натиҷаҳои иҷрои кор таҳдид мекунад ё дар мӯҳлати муайянгардида анҷом додани корро ғайриимкон мегардонанд.
2. Пудратчӣ, ки фармоишгарро дар мавриди ҳолатҳои дар қисми 1 ҳамин модда зикргардида огоҳ насохтааст ё мӯҳлати даҳлдореро, ки барои гирифтани ҷавоб ба огоҳонӣ зарур аст мунтазир нашуда, корро идома додааст ё сарфи назар аз огоҳонии саривақтии фармоишгар дар мавриди боздоштани корҳо фаъолиятро давом додааст, ҳуқуқ надорад ҳангоми нисбат ба ӯ ё пешниҳод шудани талабот ё аз ҷониби ӯ пешниҳод кардани талаботи даҳлдор ба фармоишгар ба ҳолатҳои зикргардида истинод кунад.
3. Агар фармоишгар, сарфи назар аз огоҳонии саривақтӣ ва асосноки пудратчӣ оид ба ҳолатҳои дар қисми 1 ҳамин модда зикргардида, дар мӯҳлати муносиб маводи корношоям ё бесифатро иваз накунад, супоришро оид ба усули иҷрои кор тағйир надиҳад ё барои рафъи ҳолатҳое, ки ба коршоямӣ ё устувории корҳо таҳдид менамоянд, чораҳои дигар наандешад, пудратчӣ ҳуқуқ дорад аз шартнома даст кашад ва ҷуброни зарари вобаста ба қатъи шартнома расонидашударо талаб намояд.

Моддаи 729. Аз ҷониби фармоишгар иҷро накардани ўҳдадориҳои мутақобила оид ба шартномаи пудрат

1. Пудратчӣ, ҳангоме ки фармоишгар ўҳдадориҳои худро оид ба шартномаи пудрат ба ҷо намеорад, аз ҷумла мавод, таҷҳизот, ҳуҷҷатҳои техникӣ ё ашёи барои коркард заруриро таҳия намекунад, барои аз ҷониби пудратчӣ иҷро намудани шартномаи пудрат монеа мешавад, инчунин ҳангоми мавҷуд будани ҳолатҳое, ки баръало дар мӯҳлати муқарраршуда иҷро нагардидани ин ўҳдадориҳо гувоҳӣ медиҳанд, ҳуқуқ дорад ба кор шурӯъ накунад ё корҳои оғозгардида (моддаи 353) қатъ намояд.
2. Агар дар шартномаи пудрат тартиби дигаре пешбинӣ нагардида бошад, ҳангоми мавҷуд будани ҳолатҳои дар қисми 1 ҳамин модда зикргардида пудратчӣ ҳуқуқ дорад аз иҷрои шартнома даст кашад ва ҷуброни зарари расонидашударо талаб намояд.

Моддаи 730. Мусоидати фармоишгар

1. Фармоишгар вазифадор аст тибқи ҳолатҳо, ҳаҷм ва тартиби дар шартномаи пудрат пешбинигардида ба пудратчӣ дар иҷрои кор мусоидат намояд.

Ҳангоми аз ҷониби фармоишгар иҷро накардани ин ўҳдадориҳо пудратчӣ ҳуқуқ дорад ҷуброни зарари расонидашуда, инчунин хароҷоти иловагиро вобаста ба бекористӣ ё гузаронидан (тамдид)-и мўҳлати иҷрои кор ё зиёд кардани арзиши корро талаб намояд.

2. Дар ҳолатҳое ки дар натиҷаи амал ё камбудии фармоишгар иҷрои кор вобаста ба шартномаи пудрат имконнопазир гардидааст, пудратчӣ ҳуқуқи худро барои пардохтани маблағи муқарраршуда бо назардошти қисми кори анҷомдодашуда, нигоҳ медорад.

Моддаи 731. Қабули иҷрои кор аз ҷониби фармоишгар

1. Фармоишгар вазифадор аст тибқи мўҳлат ва тартиби пешбиниамудаи шартномаи пудрат бо иштироки пудратчӣ иҷрои корро аз назар гузаронад ва қабул кунад ва ҳангоми ошкор намудани сарфи назар кардани шартнома, ки корро бадтар мегардонад ё дигар норасоиҳо фавран ба пудратчӣ арз намояд.

2. Фармоишгаре, ки ҳангоми қабул камбудии корро аён сохтааст, ҳуқуқ дорад ба онҳо танҳо дар ҳолате истинод намояд, ки агар дар акт ё дар дигар ҳуҷҷати тасдиқкунандаи қабул ин норасоиҳо қайду шарт шудаанд ё имконияти минбаъд пешниҳод шудани талаб дар мавриди рафъи онҳо зикр гардидааст.

3. Фармоишгаре, ки корро бидуни тафтиш қабул кардааст, аз ҳуқуқи истинод ба камбудии, ки метавонист ҳангоми усули оддии қабули кор (камбудии ошкоро) ошкор карда шавад, маҳрум мегардад.

4. Фармоишгаре, ки баъди қабули кор риоя нашудани шартнома ё дигар камбудии ошкор намудааст, ки ҳангоми усули оддии қабул муайян намудани онҳо (камбудии ноаён) ғайриимкон аст аз ҷумла ҷунин камбудии, ки қасдан аз ҷониби пудратчӣ пинҳон карда шудаанд, вазифадор аст пудратчиро дар мўҳлати қобили қабул огоҳ созад.

5. Ҳангоми ба миён омадани баҳс байни фармоишгар ва пудратчӣ вобаста ба камбудии иҷрои кор ё сабабҳои он бо талаби ҳар кадоме аз тарафҳо экспертиза таъин карда шуданаш мумкин аст. Хароҷоти вобаста ба гузаронидани экспертиза ба истиснои ҳолатҳое, ки агар экспертиза вайрон карда нашудани шартнома ё байни амали пудратчӣ ва камбудии ошкоршуда вучуд надоштани алоқамандиро муқаррар карда бошад, ба зиммаи пудратчӣ мебошад. Дар ҷунин ҳолатҳо хароҷоти гузаронидани экспертизаро тарафе анҷом медиҳад, ки гузаронидани онро талаб кардааст ва агар экспертиза тибқи созишномаи тарафҳо гузаронида шуда бошад, аз ҷониби ҳар ду тараф пардохта мешавад.

6. Агар дар шартнома тартиби дигаре пешбинӣ нагардида бошад, ҳангоми саркашии фармоишгар аз қабули иҷрои кор пудратчӣ бо гузашти мўҳлати як моҳ аз рӯзе, ки бояд мувофиқи шартнома кор ба фармоишгар супурда шавад ва баъд аз ду маротиба огоҳ намудани ӯ, ҳуқуқ дорад натиҷаи корро фурӯшад ва маблағи бадастовардари бо аз ҳисоб баровардани ҳамаи пардохтҳои ба пудратчӣ тааллуқдошта ба депозити идораи нотариалӣ ба номи фармоишгар гузаронад.

7. Агар саркашии фармоишгар аз иҷрои қабули кор боиси минбаъд гузаронидани мўҳлати супурдани кор гардида бошад, ҳуқуқи моликият ба ашёи тайёркардашуда (коркардшуда) аз лаҳзае, ки супурдани он сурат гирифтааст, ба фармоишгар гузашта эътироф карда мешавад.

Моддаи 732. Сифати кор

1. Кори анҷомдодаи пудратчӣ бояд ба шартҳои шартнома мутобиқат намояд ва дар сурати мавҷуд набудани шарт ё комилан пурра набудани он ба талаботе, ки одатан ба ҷунин кори навъи дахлдор пешниҳод мегардад, ҷавобгӯ бошад. Агар дар қонунҳо ё шартнома тартиби дигаре пешбинӣ нагардида бошад, иҷрои кор бояд:

- дар лаҳзаи супурдан ба фармоишгар дорои хосиятҳои дар шартнома пешбинигардида ё ба талаботи муайяни одатан пешниҳодшаванда ҷавоб диҳад;

- дар давоми давраи қобили қабул барои истифода тибқи таъиноти дар шартнома пешбинишуда коршоям бошад ва агар он дар шартнома пешбинӣ нагардида бошад, барои истифодаи ҷунин навъи корҳо муносиб бошад.

2. Агар тибқи қонунро ё тартиби муқаррарнамудаи онҳо нисбат ба кори тибқи шартномаи пудрат иҷрошаванда талаботи ҳатмӣ пешбинӣ гардида бошад, пудратчӣ ба сифати соҳибкор баромадкунанда бояд корро бо риояи ҳамаи талаботи ҳатмӣ анҷом диҳад.

Пудратчӣ метавонад вобаста ба шартнома ўҳаддорӣ қабул намуда, иҷрои корро тавре анҷом диҳад, ки нисбат ба талаботи сифати дар талаботи ҳатмӣ муқарраргардида ҷавобгӯи талаботи сифатан баландтар бошад.

Моддаи 733. Кафолати сифати кор

1. Ҳангоме ки тибқи қонунҳо ё шартнома ё тибқи анъанаҳои муомилоти корӣ аз ҷониби пудратчӣ ба фармоишгар додани кафолати сифати кор пешбинӣ шуда бошад, пудратчӣ вазифадор аст ба фармоишгар дар тӯли тамоми мӯҳлати кафолат натиҷаи кореро, ки бояд ба талаботи қисми 1 моддаи 732 ҳамин Кодекс мутобиқ бошад, супорад.

2. Кафолати сифати натиҷаи кор, агар дар шартнома тартиби дигаре пешбинӣ нагардида бошад, ба ҳамаи он чизе, ки натиҷаи корро ташкил медиҳад, татбиқ мегардад.

Моддаи 734. Тартиби баҳисобгирии мӯҳлати кафолат

1. Агар дар шартномаи пудрат тартиби дигаре, пешбинӣ нагардида бошад чараёни мӯҳлати кафолат аз лаҳзае ки иҷрои кор қабул гардидааст ё мебоист аз ҷониби фармоишгар қабул гардад, оғоз меёбад.

2. Барои баҳисобгирии мӯҳлати кафолат тибқи шартномаи пудрат, агар дар қонунҳо ё созишномаи тарафҳо тартиби дигаре пешбинӣ нагардида бошад ё аз мушахассоти шартномаи пудрат барнаояд, мутаносибан қоидаҳои дар қисмҳои 2 - 4 моддаи 507 ҳамин Кодекс зикргардида истифода бурда мешаванд.

Моддаи 735. Масъулияти пудратчӣ барои сифати номатлуби кор

1. Агар кор аз ҷониби пудратчӣ бо риоя накардани шартнома анҷом дода шуда бошад, ки боиси бад шудани кор гаштааст ё бо камбудииҳои дигаре анҷом ёфтааст, ки истифодаи онро барои мақсади дар шартнома пешбинигардида ношоём сохтааст ё ҳангоми дар шартнома мавҷуд набудани чунин шартҳо барои истифодаи оддӣ ғайриимкон аст, азбаски дар қонун ё шартнома тартиби дигаре пешбинӣ нагардидааст, фармоишгар ҳуқуқ дорад тибқи интиҳоби худ аз пудратчӣ талаб кунад, ки:

- дар мӯҳлати муносиб камбудииҳои корро ройгон рафъ намояд;

- мутаносибан нархҳои барои кор муқарраргардида ро паст кунад;

- харочоташро барои рафъи камбудииҳо дар сурате ки агар дар шартнома ҳуқуқи фармоишгар оид ба рафъи камбудииҳо пешбинӣ гардида бошад, ҷуброн намояд.

2. Пудратчӣ ҳуқуқ дорад бар ивази рафъи камбудииҳои коре, ки барои онҳо ӯ ҷавобгар мебошад, ройгон, бо ҷуброни зараре, ки вобаста ба гузаронидани мӯҳлати иҷрои кор расонида шудааст, аз нав корхоро иҷро кунад. Дар ин сурат фармоишгар вазифадор аст кори қаблии анҷомдодашударо, агар мувофиқи хусусияти кор чунин баргардонидан имконпазир бошад, ба пудратчӣ баргардонад.

3. Агар дар кор сарфи назар кардани шартҳои шартнома ё дигар камбудииҳои кор муҳим ё рафънопазир бошанд ё дар мӯҳлати мувофиқи муқаррарнамудаи фармоишгар норасоииҳои ошкоргардида бартараф карда нашуда бошанд, фармоишгар ҳуқуқ дорад аз шартнома даст кашад ва ҷуброни зарари расонидашударо талаб намояд.

4. Шартҳои шартномаи пудрат дар хусуси барои камбудииҳои дахлдор аз масъулият озод кардани пудратчӣ, агар исбот шуда бошад, ки чунин камбудииҳо дар натиҷаи амал ё беамалии гунаҳкорои пудратчӣ ба вуқӯъ пайвастааст, ӯро аз масъулият озод карда наметавонад.

5. Пудратчӣ, ки барои иҷрои корҳо мавод таҳия намудааст, барои сифати онҳо тибқи қоидаҳо оид ба масъулияти фурӯшанда барои молҳои сифатан номатлуб (қисмҳои 1 - 3 ва 5 моддаи 511) ҷавобгар аст.

Моддаи 736. Мӯҳлатҳои ошкор намудани сифати номатлуби натиҷаҳои кор

1. Агар дар қонунҳо ё шартномаи пудрат тартиби дигаре пешбинӣ нагардида бошад, фармоишгар ҳуқуқ дорад вобаста ба сифати номатлуби кор ба шартҳои дар мӯҳлати муқаррарнамудаи ҳамин модда ошкор гардидани онҳо талабот пешниҳод кунад.

2. Дар сурате ки агар барои натиҷаи кор мӯҳлати кафолат муқаррар нагардида бошад, талаботи вобаста ба камбудииҳои натиҷаи кор аз ҷониби фармоишгар ба шартҳои дар мӯҳлатҳои мувофиқ ошкор намудани онҳо, вале дар доираи ду сол аз рӯзи супурдани натиҷаи кор, агар дар қонунҳо, шартнома ё анъанаҳои муомилоти корӣ мӯҳлати дигаре муқаррар нашуда бошад, пешниҳод шуданаш мумкин аст.

3. Фармоишгар ҳуқуқ дорад вобаста ба камбудихои натиҷаи коре, ки дар натиҷаи чараёни мӯҳлати кафолат ошкор гардидааст, талабот пешниҳод намояд.

4. Дар ҳолатҳое, ки мӯҳлати кафолати пешбининамудаи шартнома аз ду сол камтар бошад ва норасоихои натиҷаи кор аз ҷониби фармоишгар пас аз гузашти мӯҳлати кафолат, вале дар доираи ду сол аз лаҳзаи пешбининамудаи қисми 5 ҳамин модда ошкор гардидааст, агар фармоишгар исбот карда тавонад, ки камбудихо то супурдани натиҷаи кор ба фармоишгар ё бо сабабҳое, ки то ин лаҳза руҳ додаанд, ба миён омадаанд, пудратчӣ масъулиятро ба зимма дорад.

5. Агар дар шартномаи пудрат тартиби дигаре пешбинӣ нагардида бошад, мӯҳлати кафолат (қисми 1 моддаи 734) аз лаҳзае, ки натиҷаи иҷрои кор қабул гардида буд ё мебоист аз ҷониби фармоишгар қабул гардад, чараён меёбад.

6. Нисбат ба ҳисоби мӯҳлати кафолат тибқи шартномаи пудрат, агар дар қонунҳо, санадҳои дигари ҳуқуқӣ ё созишномаи тарафҳо тартиби дигаре пешбинӣ нагардида бошад ё аз мушаххасоти шартномаи пудрат барнаояд, мутаносибан қоидаҳои дар қисмҳои 2 ва 4 моддаи 507 ҳамин Кодекс зикргардида истифода бурда мешаванд.

Моддаи 737. Мӯҳлати даъво оид ба даъвоҳо дар мавриди кори сифатан номатлуб

1. Мӯҳлати даъво барои талаботе, ки вобаста ба кори сифатан номатлуб тибқи шартномаи пудрат анҷомдошуда ба миён омадаанд, мувофиқи қоидаҳои моддаи 221 ҳамин Кодекс муайян карда мешавад.

Мӯҳлати даъво барои талабот вобаста ба камбудихои бино, сохтмон, иншоот, агар ин камбудихо ҳангоми усули оддии қабули кор ошкор шуданашон ғайриимкон бошад, аз лаҳзаи ошкор шудани камбудихо панҷ солро дар бар мегирад.

2. Агар дар қонунҳо ё шартномаи пудрат аз ҷониби пудратчӣ додани кафолати сифати кор пешбинӣ, мӯҳлати кафолат муқаррар гардида бошад ва ариза дар мавриди камбудихои кор дар доираи мӯҳлати кафолат дода шуда бошад, чараёни мӯҳлати даъво аз рӯзи додани ариза дар мавриди камбудихо оғоз меёбад.

3. Агар мутобиқи шартномаи пудрат кор аз ҷониби фармоишгар қисм ба қисм қабул карда шуда бошад, чараёни мӯҳлати даъво аз рӯзи пурра қабул кардани кор оғоз меёбад.

Моддаи 738. Ҷаъдодории пудратчӣ дар мавриди ба фармоишгар додани маълумот

Пудратчӣ вазифадор аст яқоя бо натиҷаи кор ба фармоишгар маълумотеро супорад, ки ба истифода ё навъи дигари истифодаи мавзӯи шартнома дахл дорад, агар ин дар шартнома пешбинӣ гардида ё маълумот дорои хусусияте бошад, ки бидуни он истифодаи натиҷаҳои кор барои мақсадҳои дар шартнома зикргардида ғайриимкон аст.

Моддаи 739. Маҳфӣ нигоҳ доштани маълумоти бадастовардаи тарафҳо

Агар тарафҳо ба туфайли иҷрои ҷаъдодорихои хеш вобаста ба шартнома аз ҷониби дигар дар мавриди тасмим ва донишҳои техникӣ маълумоте гирифта бошанд, аз ҷумла маълумоте, ки аз ҳуқуқи ҳифзи истифода намебарад, инчунин маълумоте, ки метавонад чун сирри тиҷоратӣ арзёбӣ гардад, он ҳуқуқ надорад бидуни розигии тарафи дигар ба ашхоси сеюм иттилоъ диҳад.

Тартиб ва шартҳои истифодаи чунин маълумот тибқи созишномаи тарафҳо муайян карда мешавад.

Моддаи 740. Ба фармоишгар баргардонидани мавод ва таҷҳизот

Дар ҳолатҳое ки агар фармоишгар дар асоси қисми 4 моддаи 727 ё қисми 3 моддаи 735 ҳамин Кодекс аз шартномаи пудрат даст кашад, пудратчӣ вазифадор аст мавод ва таҷҳизоти фароҳамовардаи фармоишгарро, ки барои коркарди ашё дода шуда аст ё дигар амволро баргардонад ё онро ба ашхоси зикрнамудаи фармоишгар диҳад ва агар иҷрои ин кор ғайриимкон гардида бошад, арзиши мавод, таҷҳизот ва дигар амволро ҷуброн намояд.

Моддаи 741. Оқибатҳои қатъи шартномаи пудрат то қабули натиҷаи кор

Дар сурати қатъ гардидани шартномаи пудрат то қабули натиҷаи кор аз ҷониби фармоишгар тибқи асосҳои пешбининамудаи қонунҳо ё шартномаи пудрат, ки пудратчи анҷом додааст (қисми 1 моддаи 731), фармоишгар ҳуқуқ дорад ба ӯ супурдани натиҷаи кори ба итмом расониданашударо бо ҷуброни хароҷоти масрафнамудаи пудратчи талаб намояд.

2. Пудрати маишӣ

Моддаи 742. Шартномаи пудрати маишӣ

1. Мувофиқи шартномаи пудрати маишӣ пудратчӣ, ки фаъолияти соҳибкориро анҷом медиҳад, ӯҳдадор мешавад тибқи фармоиши шахрванд - фармоишгар фаъолияти муайянеро, ки барои қонеъ гардонидани талаботи маишӣ ё дигар талаботи шахсии фармоишгар таъин шудааст, анҷом диҳад ва фармоишгар бошад ӯҳдадор мешавад корро қабул намуда, ҳаққи онро пардозад.

2. Шартномаи пудрати маишӣ ба шартномаи оммавӣ (моддаи 458) дохил мешавад.

3. Нисбат ба шартномаи пудрати маишӣ, ки бо ҳамин Кодекс танзим нагардидааст, қонунҳо оид ба ҳифзи ҳуқуқи истеъмолкунандагон ва дигар санадҳои ҳуқуқие, ки дар асоси он қабул гардидаанд, истифода бурда мешаванд.

Моддаи 743. Кафолати ҳуқуқи фармоишгар

1. Пудратчи ҳуқуқ надорад ба фармоишгар ба шартномаи пудрати маишӣ дохил намудани кор ва хизматрасонии иловагии пулакиро талаб намояд. Ҳангоми вайрон кардани ин талабот фармоишгар ҳуқуқ дорад аз пардохти кор ё хизматрасониҳои дахлдор даст кашад.

2. Фармоишгар ҳуқуқ дорад дар ҳар лаҳзаи то ба ӯ супурдани кор аз шартномаи пудрати маишӣ бо пардохти қисми нархи муқарраршуда барои кор, ки то гирифтани огоҳинома дар мавриди радди фармоишгар аз шартнома аз ҷониби пудратчи анҷом дода шудааст, даст кашад ва ба ӯ хароҷоти то ин лаҳза бо мақсади иҷрои кор масрафнамудаашро, агар онҳо ба арзиши ҳамин қисмати кор дохил нашуда бошад, пардозад. Шартҳои шартномае, ки фармоишгарро аз ин ҳуқуқ маҳрум месозанд, қурб надоранд.

Моддаи 744. Шакли шартнома

Агар дар қонунҳо ё шартнома тартиби дигаре пешбинӣ нагадида бошад, шартномаи пудрати маишӣ аз лаҳзаи аз ҷониби фармоишгар ба пудратчи супурдани қитансия ё дигар ҳуҷҷати тасдиқкунандаи бастанӣ шартнома баимзорасида ҳисобида мешавад.

Мавҷуд набудани ҳуҷҷатҳои зикргардида фармоишгарро аз ҳуқуқи истинод ба баёноти шоҳидон ҷиҳати тасдиқи далели бастанӣ шартнома ё шартҳои он маҳрум намесозад.

Моддаи 745. Офертаи оммавии корҳо

1. Нисбат ба реклама ва дигар пешниҳоди корҳои, ки тибқи шартномаи пудрати маишӣ иҷро карда мешавад, мутаносибан қоидаҳо дар мавриди офертаи оммавии молҳо, ки дар моддаи 529 ҳамин Кодекс зикр шудааст, истифода бурда мешавад.

2. Ҳангоми ба фармоишгар супурдани кор пудратчи вазифадор аст ба ӯ оид ба талаботе, ки барои самарабахш ва беҳатар истифода бурдани ашёи таҳиягардида ё коркардашуда ё корҳои дигари анҷомдодашуда риоя кардани онҳо зарур аст, инчунин оид ба оқибатҳои эҳтимолие, ки риоя накардани талаботи дахлдор ба ҳуди фармоишгар ё дигар ашхос таҳдид карда метавонад, маълумот диҳад.

3. Фармоишгар, агар дар натиҷаи аз пудратчи гирифтани маълумоти нопурра ё нодуруст барои иҷрои кор шартнома баста бошад, ки дорои хосиятҳои дарназардоштаи фармоишгар намебошад, ҳуқуқ дорад бекор кардани шартномаи пудрати маишӣ ва ҷуброни зарарро талаб намояд.

Моддаи 746. Ба фармоишгар пешниҳод намудани маълумот оид ба кор

Пудратчй вазифадор аст то баستاني шартномаи пудрати маишй ба фармоишгар оид ба корхои пешниходшаванда, навъ ва мушаххасоти он, оид ба нарх ва шакли пардохт маълумоти зарурй ва саҳеҳ диҳад, инчунин бо хоҳиши фармоишгар дар мавриди маълумотхои дигари марбут ба шартнома ва кори дахлдор иттилоъ диҳад. Агар тибқи хусусияти кор ин дорой аҳамият бошад, пудратчй бояд ба фармоишгар шахси аниқро, ки ин корро анҷом медиҳад, зикр намояд.

Моддаи 747. Иҷрои корҳо аз маводи пудратчй

1. Агар кор оид ба шартномаи пудрати маишй аз маводи пудратчй анҷом дода шавад, арзиши мавод ҳангоми баستاني шартнома пурра ё қисман, чуноне ки дар шартнома зикр шудааст, бо ҳисоббаробаркунии ниҳой баъди аз ҷониби фармоишгар аз пудратчй гирифтани мол пардохта мешавад.

Мутобиқи шартномаи пудрати маишй мавод метавонад ба пудратчй ба таври кредит, аз ҷумла бо шarti аз ҷониби фармоишгар давра ба давра пардохтани он пешниход карда шавад.

2. Тағйир ёфтани нархи маводе, ки пудратчй пешниход кардааст, баъди баستاني шартнома боиси ҳисобу китоби нав шуда наметавонад.

Моддаи 748. Иҷрои кор аз маводи фармоишгар

Агар корҳо оид ба шартномаи пудрати маишй аз маводи фармоишгар анҷом дода шавад, дар қвитансия ё ҳуҷҷати дигаре, ки ҳангоми баستاني шартнома пудратчй ба фармоишгар медиҳад, бояд номи дақиқ, тасвир ва арзиши маводи тибқи созишномаи тарафҳо муқарраргардида зикр карда шавад. Нархгузори мавод дар қвитансия ё дигар ҳуҷҷати шабеҳ метавонад минбаъд аз ҷониби фармоишгар дар суд, бо роҳи пешниҳоди далелҳои хаттӣ мавриди баҳс қарор дода шавад.

Моддаи 749. Нарх ва пардохти кор

Нархи кор дар шартномаи пудрати маишй тибқи созишномаи тарафҳо муқаррар гардида, наметавонад аз нархи дар нархнома (прейскурант) эълоннамудаи пудратчй болотар бошад. Корро фармоишгар баъди аз ҷониби пудратчй пурра супурдани он мепардозад. Тибқи созишномаи тарафҳо кор метавонад аз ҷониби фармоишгар ҳангоми баستاني шартнома пурра ё бо усули додани бунак (аванс) пардохта шавад.

Моддаи 750. Огоҳ сохтани фармоишгар дар мавриди шартҳои истифодаи кори иҷрошуда

Ҳангоми ба фармоишгар супурдани кор пудратчй вазифадор аст ба ӯ оид ба талаботе, ки барои кори самарабахш ва бехатари истифодаи натиҷаи кор риоя намудани онҳо зарур аст, инчунин аз оқибатҳои имконпазири риоя накардани талаботи дахлдор барои ҳуди фармоишгар ва дигар ашхос иттилоъ диҳад.

Моддаи 751. Оқибатҳои ошкор намудани камбудихои иҷрои кор

1. Фармоишгар, дар сурати ҳангоми қабули кор ё дар вақти истифодаи ашёи пудрат ошкор намудани камбудихо метавонад дар ҷараёни мӯҳлати дар моддаи 731 ҳамин Кодекс зикргардида ва ҳангоми мавҷуд будани мӯҳлати кафолат дар тӯли ин муддат яке аз ҳуқуқҳои пешбининамудаи моддаи 736 ҳамин Кодексро истифода барад.

2. Талабот оид ба рафъи ройғони чунин камбудихои кори тибқи шартномаи пудрати маишй анҷомдодашуда, ки метавонад ба ҳаёт ё саломатии ҳуди фармоишгар ва дигар ашхос таҳдид кунад, агар дар тартиби муайяннамудаи қонун мӯҳлати нисбатан бештаре муқаррар (мӯҳлати хизмат) нагардида бошад, аз ҷониби фармоишгар ё вориси ҳуқуқи ӯ дар ҷараёни даҳ сол аз лаҳзаи қабули кор пешниҳод шуданаш мумкин аст. Чунин талаботро, сарфи назар аз он, ки қай чунин камбудихо ошкор гардидаанд, аз ҷумла баъди хотимаи мӯҳлати кафолат ошкор шуданашон низ пешниҳод намудан мумкин аст.

Ҳангоми аз ҷониби пудратчй иҷро накардани талаботи зикргардида фармоишгар ҳуқуқ дорад дар ҷараёни ҳамин мӯҳлат ё баргардонидани қисми арзише, ки барои кор супурда буд ё ҷуброни хароҷотеро, ки барои рафъи камбудихо бо қувваи худ ё бо кӯмаки ашхоси сеюм масраф кардааст, талаб намояд.

Моддаи 752. Оқибатҳои барои гирифтани кор ҳозир нашудани фармоишгар

1. Дар сурати барои гирифтани кор ҳозир нашудани фармоишгар ё ба таври дигар аз қабули кор саркашӣ намудани ӯ пудратчи ҳуқуқ дорад ба таври ҳаттӣ фармоишгарро огоҳ намуда, бо гузашти ду моҳ аз рӯзи огоҳонӣ ашӯи пудратро бо нархи муносиб фурӯшад ва маблағи аз фурӯш ба даст овардаашро, бо касри ҳамаи маблағи пардохти ба ӯ тааллуқдошта мутобиқи моддаи 352 ҳамин Кодекс ба номи фармоишгар ба депозити нотариус гузаронад.

2. Дар ҳолатҳои дар қисми 1 ҳамин модда зикргардида пудратчи метавонад бар ивази фурӯши ашӯи пудрат аз ҳуқуқи нигоҳ доштан (боздоштан)-и ашӯ (моддаи 724) истифода барад ё аз фармоишгар ҷуброни зарари расонидашударо ситонад.

Моддаи 753. Ҳуқуқи фармоишгар дар сурати иҷрои номатлуб ё иҷро накардани кор тибқи шартномаи пудрати маишӣ

Дар сурати иҷрои номатлуб ё иҷро накардани корҳо тибқи шартномаи пудрати маишӣ фармоишгар метавонад аз ҳуқуқҳои мувофиқи моддаҳои 537-539 ҳамин Кодекс ба харидор додашуда истифода барад.

Моддаи 754. Оқибатҳои фавти яке аз тарафҳо дар шартнома

Ҳангоми қатъи шартномаи пудрати маишӣ тибқи асосҳои пешбининамудаи моддаи 450 ҳамин Кодекс оқибатҳои қатъи шартнома мувофиқи созишномаи байни вориси ҳуқуқи тарафи дахлдор ва контрагенти ӯ ва дар сурати ба мувофиқа нарасидани онҳо аз ҷониби суд бо дарназардошти ҳаҷми кори анҷомдодашуда ва нархи он арзиши маводи масрафшуда ва боқимонда, инчунин дигар ҳолатҳои назаррас муайян карда мешавад.

3. Пудрати сохтмон

Моддаи 755. Шартномаи пудрати сохтмон

1. Мувофиқи шартномаи пудрати сохтмон пудратчи вазифадор мешавад дар муҳлати муқаррарнамудаи шартнома тибқи супориши фармоишгар иншооти муайян ё дигар корҳои сохтмониро анҷом диҳад ва фармоишгар ӯҳдадор мешавад барои пудратчи ҷихати иҷрои кор шароити зарурӣ фароҳам оварад, корро қабул кунад ва ба он нархи қайду шартшударо пардозад.

2. Шартномаи пудрати сохтмон барои сохтмон ё азнавсозии корхонаҳо, бино (аз ҷумла бинои истиқоматӣ), иншоот ё дигар объектҳо, инчунин барои иҷрои корҳои васл, танзиму истифодадиҳӣ ва дигар корҳои ба ҳам алоқаманди иншооти эъморшаванда баста мешавад.

Агар ин дар шартнома пешбинӣ гардида бошад, пудратчи ӯҳдадор мешавад, ки истифодаи иншоотро баъди қабули он аз ҷониби фармоишгар дар чараёни муҳлати дар шартнома зикргардида таъмин намояд.

3. Дар ҳолатҳои ки агар тибқи шартномаи пудрати сохтмон корҳо ҷихати қонё гардонидани талаботи маишӣ ё дигар талаботи шахсии шахрванд (фармоишгар) анҷом дода шавад, нисбат ба чунин шартнома мутаносибан қоидаҳои зербоби 2 ҳамин модда оид ба ҳуқуқҳои фармоишгар вобаста ба шартномаи пудрати маишӣ истифода бурда мешавад.

Моддаи 756. Тақсими таваккал байни тарафҳо

1. Таваккали тасодуфан несту нобуд гардидан ё тасодуфан осеб дидани иншооти сохтмон, ки мавзӯи шартномаи пудрати сохтмонро ташкил медиҳад, то лаҳзаи аз ҷониби фармоишгар қабул гардидани ин иншоот ба зиммаи пудратчи мебошад.

2. Агар иншооти сохтмон то қабули он аз ҷониби фармоишгар несту нобуд гардида бошад ё дар натиҷаи бесифатии маводи фароҳамовардаи фармоишгар (асбобу анҷом, конструксияҳо) ё таҷҳизот ё иҷрои нодурусти супориши фармоишгар осеб дида бошад, пудратчи ҳуқуқ дорад пардохти тамоми арзиши дар смета пешбинишудаи корҳоро бо шarti он ки ӯ ӯҳдадорҳои пешбининамудаи қисми 1 моддаи 728 ҳамин Кодексро иҷро кардааст, талаб намояд.

Моддаи 757. Масъулият барои бехатарии корҳои анҷомдодашаванда

Масъулият барои бехатар анҷом додани корҳо ба зиммаи пудратчӣ гузошта мешавад.

Моддаи 758. Суғурта кардани иншооти сохташаванда

Пудратчӣ ўҳдадор аст, аз ҳисоби худ суғуртаи иншоот ё маҷмӯи корхоро, ки дар шартнома пешбинӣ шудааст, агар дар шартнома тартиб ва шартҳои дигаре аз ҷониби тарафҳо муқаррар нагардида бошад, суғурта кунад.

Тарафе, ки ба зиммаи ў ўҳдадорӣ суғурта вогузошта шудааст, бояд ба тарафи дигар тибқи тартиби пешбининамудаи шартнома далели аз ҷониби он бастанӣ шартномаи суғуртаро мутобиқи шартҳои шартномаи пудратчи сохтмон, аз ҷумла маълумотро дар бораи суғуртакунанда, маблағи суғурта ва таваккалҳои суғурташуда пешкаш намояд.

Моддаи 759. Ҳуҷҷатҳои лоиҳавию сметаӣ

1. Пудратчӣ вазифадор аст сохтмон ва корҳои вобаста ба онро тибқи ҳуҷҷатҳои лоиҳавӣ, ки ҳаҷм ва мўҳтавои корҳо ва дигар талаботи ба кор алоқаманд ва сметае, ки арзиши корро муайян менамояд, анҷом диҳад.

2. Пудратчи, ки дар қараёни сохтмон корҳои дар ҳуҷҷатҳои лоиҳавию сметаӣ зикрнагардида ва вобаста ба ин зарурати корҳои иловагӣ ва зиёд кардани арзиши сметаии сохтмонро ошкор менамояд, бояд дар маврид ба фармоишгар маълумот диҳад.

Дар сурати дар тўли даҳ рӯз аз фармоишгар нагирифтани ҷавоб ба маълумоти ирсолгардида, агар дар қонун ё шартнома барои ин мўҳлати дигаре пешбинӣ нагардида бошад, пудратчӣ вазифадор аст корҳои дахлдорро боздорад ва зарари вобаста ба бекористӣ расонидашударо аз ҳисоби фармоишгар ҷуброн намояд. Фармоишгар, агар исбот карда тавонад, ки ба гузаронидани корҳои иловагӣ зарурат нест, аз ҷуброни ҷунин зарар озод карда мешавад.

3. Пудратчи, ки ўҳдадорҳои муқаррарнамудаи қисми 2 ҳамин моддаро иҷро накардааст аз ҳуқуқи аз фармоишгар талаб кардани пардохти корҳои иловагии анҷом додашуда ва зарари вобаста ба он расонидашуда, маҳрум мегардад.

Моддаи 760. Ворид намудани тағйирот ба ҳуҷҷатҳои лоиҳавию сметаӣ

1. Фармоишгар ҳуқуқ дорад ба ҳуҷҷатҳои лоиҳавию сметаӣ, ки ба хароҷоти иловагии пудратчӣ алоқаманд нестанд, ворид намудани тағйиротро талаб намояд.

2. Тағйир додани ҳуҷҷатҳои лоиҳавию сметаӣ, ки хароҷоти иловагии пудратчи талаб мекунад, аз ҳисоби фармоишгар дар асоси сметаи иловагии аз ҷониби тарафҳо мувофиқашуда анҷом дода мешавад.

3. Пудратчӣ, агар бо сабабҳои ба ў вобастанабуда арзиши корҳоро нисбат ба он, ки дар смета пешбинӣ шудааст на камтар аз даҳ фоиз афзуда бошад, ҳуқуқ дорад мутобиқи моддаи 446 ҳамин Кодекс аз нав дида баромадани сметаро талаб кунад.

4. Пудратчӣ ҳуқуқ дорад ҷуброни хароҷотҳои оқилонаеро, ки вобаста ба муқаррар намудан ва рафти норасогиҳои ҳуҷҷатҳои лоиҳавию сметаӣ расонида шудааст, талаб намояд.

Моддаи 761. Таъмини моддии корҳо

1. Ўҳдадорӣ бо мавод, аз ҷумла ҷузъҳо ва конструкцияҳо, инчунин бо таҷҳизот таъмин намудани сохтмон, агар дар шартнома таъмини моддии сохтмонро дар маҷмӯ ё вобаста ба як қисми он фармоишгар анҷом диҳад, ба ўҳдаи пудратчӣ вогузошта мешавад.

2. Пудратчи, ки ба зиммааш таъминоти моддии сохтмон гузошта шудааст, таваккали ошкор намудани имконнопазирии истифода бурдани мавод (ҷузъҳо ва конструкцияҳо) ё таҷҳизоти пешниҳодшударо бидуни бад гардонидани сифати иҷрои корҳо ба ўҳда дорад.

3. Дар сурати ошкор намудани имконнопазирии истифодаи мавод (ҷузъҳо ва конструкцияҳо) ё таҷҳизоти фароҳамовардаи фармоишгар бидуни бад гардонидани сифати иҷрои корҳо пудратчӣ ўҳдадор аст аз фармоишгар дар мўҳлатҳои мувофиқ бартараф кардани онҳоро талаб намояд ва агар ин талаб иҷро нагардад пудратчӣ ҳуқуқ дорад аз шартнома даст кашида, аз фармоишгар талаб намояд, ки арзиши шартномаро мутаносибан ба иҷрои қисми кор, инчунин зарареро, ки бо ин маблағ пўшонидани нашудааст, ҷуброн намояд.

Моддаи 762. Пардохти корҳо

1. Пардохти корҳои анҷомдодашуда аз ҷониби фармоишгар тибқи андозаи дар смета пешбинишуда дар мӯҳлат ва мувофиқи тартибе, ки қонун ё шартнома пешбинӣ намудаанд, анҷом дода мешавад. Ҳангоми дар қонун ё шартнома мавҷуд набудани супориши дахлдор пардохти корҳои анҷомдодаи пудратчӣ мутобиқи моддаи 723 ҳамин Кодекс сурат мегирад.

2. Ҳангоми иҷрои корҳои сохтмон таҳти шартӣ “супурдани калид” (хотимаи пурра), баъди қабули иншоот аз ҷониби фармоишгар, нархи дар шартнома зикргардида дар ҳаҷми пурра, яқдафъаина пардохта мешавад.

Моддаи 763. Фароҳам овардани қитъаи замин барои сохтмон

Фармоишгар вазифадор аст барои сохтмон сари вақт чунин қитъаи заминеро ҷудо намояд, ки аз ҷиҳати майдон ва ҳолат дар шартнома зикр гардидааст. Ҳангоми дар шартнома набудани чунин нишондод - майдон ва ҳолати қитъаи замин бояд оғози сари вақти кор, пешбурди мӯътадил ва дар мӯҳлати муайянгардида анҷом додани корро таъмин намояд.

Моддаи 764. Ҷӯдадорихои иловагии фармоишгар дар шартномаи пудрати сохтмон

Фармоишгар ӯҳдадор аст, тибқи ҳолат ва тартиби пешбининамудаи шартномаи пудрати сохтмон ба пудратчӣ ҷиҳати анҷом додани кор барои истифода бино ва иншооти заруриро дода, ба унвони ӯ ҳамлу нақли бор, гузаронидани хатҳои муваққати шабакаи барқ, об, налҳои бугузаронӣ ва ғайраро таъмин намояд.

Моддаи 765. Аз ҷониби фармоишгар тибқи шартнома назорат кардан ва санҷидани иҷрои кор

1. Фармоишгари шартномаи пудрати сохтмон ҳуқуқ дорад назорат ва санҷиши ҷараёни кор ва сифати он, риояи мӯҳлати иҷро (нақша), сифати маҳсулоти фароҳамовардаи пудратчӣ, инчунин дурусти аз ҷониби пудратчӣ истифода бурдани маводи фармоишгарро анҷом дода, вале дар айни замон ба фаъолияти оперативию хоҷагидорӣ пудратчӣ даҳолат накунад.

2. Фармоишгаре, ки ҳангоми анҷом додани назорат ва санҷиши ҷараёни иҷрои кор риоя накардани шартӣ шартномаро, ки метавонад боиси паст шудани сифати кор гардад ё дигар камбудихоро ошкор намудааст, вазифадор аст фавран пудратчиро огоҳ созад. Фармоишгаре, ки чунин арзро пешниҳод накардааст, минбаъд ҳуқуқи худро ба истисно ба камбудихои ошкоргардида аз даст медиҳад.

3. Пудратчӣ вазифадор аст супоришҳои дар ҷараёни сохтмон аз фармоишгар гирифтаашро, агар ин супоришҳо хилофи шартҳои шартнома набошанд, иҷро кунад.

Моддаи 766. Ҳамкориҳои тарафҳо дар шартномаи пудрати сохтмон

1. Агар ҳангоми иҷрои сохтмон ва корҳои вобаста ба он барои иҷрои матлуби шартномаи пудрати сохтмон монеъаҳо ошкор гарданд, ҳар кадоме аз тарафҳо ӯҳдадоранд барои рафъи чунин монеъаҳо тадбирҳои муносиби ба онҳо вобастаро андешанд. Тарафе, ки ин ӯҳдадориро иҷро накардааст, аз ҳуқуқи худ барои ситонидани ҷуброни зарари вобаста ба рафъи накардани камбудихои дахлдор расонидашуда маҳрум мегардад.

2. Харочоти ба иҷрои ӯҳдадорихо вобастаи тарафҳо, ки дар қисми 1 ҳамин модда нишон дода шудааст, дар ҳолатҳои пешбиникардаи шартномаи пудрати сохтмон аз ҷониби тарафи дигар ҷуброн карда мешавад.

Моддаи 767. Ҷӯдадориҳои пудратчӣ оид ба ҳифзи муҳити атроф ва беҳатарии пешбурди корҳои сохтмон

1. Пудратчӣ вазифадор аст ҳангоми анҷом додани сохтмон ва корҳои вобаста ба он талаботи қонун ва дигар санадҳои ҳуқуқиро оид ба ҳифзи муҳити атроф ва беҳатарии пешбурди сохтмон риоя намояд ва дар назди ашхоси сеюм барои вайрон кардани ин талабот ҷавобгар аст.

2. Пудратчӣ, агар ин боиси вайрон кардани талаботи ҳатмӣ барои тарафҳо оид ба ҳифзи муҳити атроф ва пешбурди бехатари корҳои сохтмонӣ гардад, ҳуқуқ надорад дар ҷараёни кор мавод (чузъҳо ва конструксияҳо) ва таҷҳизоти фароҳамовардаи фармоишгарро истифода барад ё супоришҳои ӯро иҷро кунад.

Моддаи 768. Ҷӯдадорӣ тарафҳо ҳангоми муваққатан хобондани (консерватсия) сохтмон

Агар бо сабабҳои ба тарафҳо алоқаманд набуда корҳои вобаста ба шартномаи пудрати сохтмон боздошта шуда бошанд ва иншооти сохтмон муваққатан хобонда шуда (консерватсия) бошад, фармоишгар ӯҳдадор аст, корҳои то лаҳзаи муваққатан хобонда шудан (консерватсия) иҷрошударо ба пудратчӣ дар ҳаҷми пурра пардозад, инчунин хароҷоти бо зарурати қатъи кор ва муваққатан хобонда шудан (консерватсия)-и сохтмон масрафшударо бо дарназардошти ғоидае, ки пудратчӣ мегирифт ё метавонист дар натиҷаи қатъи корҳо ба даст орад, ҷуброн намояд.

Моддаи 769. Супурдан ва қабули кор

1. Фармоишгаре, ки иттилооти пудратчиро дар мавриди омодагӣ барои супурдани кори тибқи шартномаи пудрати сохтмон анҷомдодашуда ё давраи кори дар шартнома пешбинигардида гирифтааст, вазифадор аст фавран ба қабули он шурӯъ намояд.

2. Фармоишгар, агар дар шартнома тартиби дигаре пешбинӣ нагардида бошад, қабули корро аз ҳисоби худ ташкил ва анҷом медиҳад. Дар ҳолатҳои дар қонун ё санадҳои дигари ҳуқуқӣ муқарраргардида дар қабули кор бояд намояндагони мақомоти давлатӣ ва мақомоти ҳокимияти маҳаллӣ иштирок намоянд.

3. Фармоишгаре, ки давраҳои алоҳидаи корро пешакӣ қабул намудааст, таваккали несту нобуд гардидан ё зарар дидани сохтмонро, ки бо айби пудратчӣ сурат нагирифтааст, аз ҷумла дар ҳолатҳое, ки дар шартнома иҷрои корҳо тибқи таваккали пудратчӣ пешбинӣ гардидааст, ба зимма дорад.

4. Аз ҷониби пудратчӣ супурдани кор ва қабули он аз ҷониби фармоишгар бо акте, ки ҳар ду тараф имзо намудаанд, ба расмият дароварда мешавад. Дар сурати аз имзои акт саркашӣ намудани яке аз тарафҳо дар акт сабт гардида, он аз ҷониби тарафи дигар имзо карда мешавад.

Акти яктарафаи супурдан ва ё қабул кардани кор метавонад аз ҷониби суд ғайриқонунӣ эътироф гардад.

5. Дар ҳолатҳое ки агар ин дар қонун ё дар шартнома пешбинӣ гардида бошад ё аз хусусияти коре, ки тибқи шартномаи пудрати сохтмон анҷом дода мешавад ба миён ояд, пеш аз қабули кор бояд санҷиши пешакии он сурат гирад. Дар ин ҳолат қабули кор танҳо баъди натиҷаи мусбӣ санҷиши пешакӣ анҷом дода шуданаш мумкин аст.

6. Фармоишгар дар ҳолати ошкор намудани камбудихое, ки имконияти истифодаи онро барои тибқи мақсадҳои дар шартнома зикргардида ғайриимкон мегардонад ҳуқуқ дорад, аз қабули кор даст кашад.

Моддаи 770. Масъулияти пудратчӣ барои сифати кор

1. Пудратчӣ барои риоя накардани талаботи пешбининамудаи шартнома, лоиҳаи техникӣ, меъёр ва қоидаҳои сохтмони барои ҳар ду тараф ҳатмӣ, инчунин барои ноил нагардидан ба нишондиҳандаҳои дар ҳуҷҷатҳои лоиҳавию сохтмонӣ пешбинигардидаи ҳаҷми сохтмон, аз ҷумла ба монанди иқтидори истеҳсолии корхона, дар назди фармоишгар ҷавобгар мебошад.

Ҳангоми азнавсозӣ (навсозӣ, бозсозӣ, таҷдид ва ғайра)-и бино ё иншоот барои кам кардан ё аз даст додани пойдорӣ, (устуворӣ) ва эътимоднокии бино, иншоот ё як қисми он пудратчӣ масъулиятро ба зимма дорад.

2. Пудратчӣ барои бидуни розигии фармоишгар чузъан дур рафтани аз ҳуҷҷатҳои лоиҳавӣ, ки манфиатҳои муҳими фармоишгарро даҳолат намекунад, масъулиятро надорад.

Моддаи 771. Кафолати сифат дар шартномаи пудрати сохтмон

1. Агар дар шартномаи пудрати сохтмон тартиби дигаре пешбинӣ нагардида бошад, пудратчӣ ба даст овардани нишондиҳандаҳои дар ҳуҷҷатҳои лоиҳавию сметаӣ зикргардидаро аз ҷониби иншооти сохтмон ва барои тамоми мӯҳлати кафолат имконияти истифода бурдани иншоотро

тибқи шартнома кафолат медиҳад. Агар дар қонун ё шартнома мӯҳлати дигари кафолат муқаррар нагардида бошад, мӯҳлати кафолат аз рӯзи қабули иншоот аз ҷониби фармоишгар даҳ солро дар бар мегирад.

2. Пудратчӣ агар исбот карда натавонад, ки камбудихо дар натиҷаи мӯътадил фарсуда шудани иншоот ё як қисми он, истифодаи нодуруст ё нишондодҳои нодурусти вобаста ба истифодаи он, ки ҳуди фармоишгар ё ашхоси сеюми ҷалбкардаи он таҳия намудаанд, таъмири номатлуби иншоот, ки ҳуди фармоишгар анҷом додааст ё бо ҷалби ашхоси сеюм иҷро кардааст, барои камбудихои дар давраи мӯҳлати кафолат ошкоргардида ҷавобгар мебошад.

3. Чараёни мӯҳлати кафолат барои тамоми мӯҳлате, ки дар давоми он иншоот дар натиҷаи камбудихо (норасоихо ва номукамалӣ) истифода бурда нашуд ва барои он пудратчӣ ҷавобгар аст, ба таъхир андохта мешавад.

4. Дар ҳолати дар чараёни мӯҳлати кафолат ошкор намудани камбудихои дар қисми 1 моддаи 809 ҳамин Кодекс зикргардида фармоишгар вазифадор аст дар мӯҳлатҳои мувофиқи баъди ошкор кардани он ба пудратчӣ арз кунад.

Моддаи 772. Мӯҳлатҳои ошкор намудани сифати номатлуби корҳои сохтмон

Ҳангоми пешниҳоди талаботи вобаста ба сифати номатлуби иҷрои кор қоидаҳои пешбининамудаи қисмҳои 1 - 5 моддаи 735 ҳамин Кодекс истифода бурда мешаванд.

Дар айни замон мӯҳлати ниҳии ошкор сохтани камбудихо мутобиқи қисмҳои 2 ва 4 моддаи 735 ҳамин Кодекс панҷ солро дар бар мегирад.

Моддаи 773. Бартараф намудани камбудихои содиршуда аз тарафи пудратчӣ

1. Пудратчӣ ўҳдадор аст камбудихои содиркарда (норасоихо ва камукоштҳо)-ро дар давоми мӯҳлати муайянкардаи акти қабул ва супоридани кор бартараф намояд.

2. Пудратчӣ барои сари вақт бартараф накардани камбудихо тибқи тартиби муқарраркардаи шартнома ё қонун ҷавобгар аст.

Моддаи 774. Ҷуброни зарари маънавӣ

Зарари маънавие, ки ба фармоишгар дар натиҷаи аз ҷониби иҷрокунанда вайрон кардани ҳуқуқҳои ӯ расонида шудааст, дар сурати мавҷуд будани гуноҳ аз ҷониби расонандаи зарар ҷуброн карда мешавад. Андозаи ҷуброни зарари маънавӣ, агар дар санадҳои қонунӣ тартиби дигаре пешбинӣ нагардида бошад, аз ҷониби суд муқаррар карда мешавад.

4. Пудрат барои корҳои лоиҳакашӣ ва ҷустуҷӯӣ

Моддаи 775. Шартномаи пудрат ба корҳои лоиҳакашӣ ва ҷустуҷӯӣ

Тибқи шартнома барои корҳои лоиҳакашӣ ва ҷустуҷӯӣ пудратчӣ (лоиҳакаш, ҷустуҷӯкунанда) ўҳдадор мешавад, ки бо супориши фармоишгар санадҳои лоиҳавию сметаӣ ва (ё) корҳои ҷустуҷӯиро анҷом диҳад ва фармоишгар бошад, ўҳдадор мешавад, ки онро қабул намуда, ҳаққи корро пардозад.

Моддаи 776. Маълумоти ибтидоӣ барои корҳои лоиҳакашӣ ва ҷустуҷӯӣ

1. Тибқи шартномаи пудрат барои корҳои лоиҳакашию ҷустуҷӯӣ фармоишгар вазифадор аст ба пудратчӣ дар мавриди лоиҳакашӣ супориш диҳад, инчунин дигар маълумоти ибтидоии барои таҳияи ҳуҷҷатҳои лоиҳакашию ҷустуҷӯӣ заруриро пешниҳод намояд. Вазифаи лоиҳакаширо бо супориши фармоишгар метавонад пудратчӣ низ анҷом диҳад. Дар ин ҳолат чунин вазифа аз лаҳзаи аз ҷониби фармоишгар тасдиқ шуданаш барои тарафҳо ҳатмӣ мебошад.

2. Пудратчӣ вазифадор аст талаботи дар супориш ва дигар маълумоти ибтидоии барои лоиҳакашӣ ва иҷрои корҳои ҷустуҷӯӣ мавҷударо риоя намуда, танҳо бо розигии фармоишгар метавонад аз талаботи он сарфи назар намояд.

Моддаи 777. Ҷӯдадорӣҳои фармоишгар

Тибқи шартномаи пудрат барои корҳои лоиҳакашӣ ва ҷустуҷӯӣ, агар дар шартномаи тартиби дигаре пешбинӣ нагардида бошад, фармоишгар вазифадор аст:

- ба пудратчӣ баъди анҷом додани ҳамаи корҳо ё қисман, баъди анҷом додани давраҳои алоҳидаи кор, нархи муқарраршударо пардозад;
- ҳуҷҷатҳои лоиҳавию сметаиро, ки аз пудратчӣ гирифтааст, танҳо барои мақсадҳои дар шартнома пешбинигардида истифода барад, ҳуҷҷатҳои лоиҳавию сметаиро ба ашхоси сеюм надиҳад ва бидуни розигии пудратчӣ маълумоти дар онҳо зикргардидаро ошкор нанамояд;
- ба пудратчӣ дар иҷрои корҳои лоиҳакашӣ ва ҷустуҷӯӣ тибқи андоза ва шартҳои пешбиниамудай шартнома хизмат расонад;
- яқоя бо пудратчӣ дар корҳои бо мақомоти салоҳиятноки давлатӣ ва мақомоти ҳокимияти маҳаллӣ ба мувофиқа расонидани ҳуҷҷатҳои лоиҳакашию ҷустуҷӯӣ иштирок намояд;
- ба пудратчӣ хароҷоти иловагиро вобаста ба тағйир ёфтани маълумоти ибтидоӣ барои лоиҳакашӣ ва корҳои ҷустуҷӯӣ, ки дар натиҷаи ҳолатҳои ба пудратчӣ марбутнабуда ба миён омадаанд, ҷуброн намояд;
- пудратчиро ба парванда оид ба даъво, ки шахси сеюм нисбат ба фармоишгар вобаста ба камбудихои ҳуҷҷатҳои лоиҳавӣ ё иҷрои корҳои ҷустуҷӯӣ пешниҳод намудааст, ҷалб кунад.

Моддаи 778. Ҷӯдадорӣҳои пудратчӣ

1. Тибқи шартномаи пудрат барои иҷрои корҳои лоиҳакашию ҷустуҷӯӣ пудратчӣ вазифадор аст:

- тибқи супориш ё дигар ҳуҷҷатҳои ибтидоӣ оид ба лоиҳакашӣ ва шартнома корҳоро анҷом диҳад;
- ҳуҷҷатҳои таҳиягардидаи техниро бо фармоишгар ва дар сурати зарурат яқоя бо фармоишгар бо мақомоти салоҳиятдори давлатӣ ва мақомоти ҳокимияти маҳаллӣ ба мувофиқа расонад;
- ба фармоишгар ҳуҷҷатҳои тайёри техникӣ ва натиҷаи корҳои ҷустуҷӯиро супорад.

Пудратчӣ ҳуқуқ надорад ҳуҷҷатҳои техниро бидуни мувофиқаи фармоишгар ба ашхоси сеюм диҳад.

2. Пудратчӣ оид ба шартномаи пудрат дар мавриди иҷрои корҳои лоиҳакашӣ ва ҷустуҷӯӣ ба фармоишгар мавҷуд набудани ҳуқуқи ашхоси сеюмро барои монъе шудан ба иҷрои корҳо ё маҳдуд сохтани иҷрои онҳоро дар асоси ҳуҷҷатҳои техники таҳиянамудай пудратчӣ кафолат медиҳад.

Моддаи 779. Масъулияти пудратчӣ барои камбудихои ҳуҷҷатҳо ва корҳо

1. Пудратчӣ оид ба шартномаи пудрат ба корҳои лоиҳакашӣ ва ҷустуҷӯӣ барои камбудихои ҳуҷҷатҳои лоиҳавию сметаӣ ва ҷустуҷӯӣ, аз ҷумла камбудихое, ки дар натиҷаи ҷараёни сохтмон, инчунин дар ҷараёни истифодаи объекти дар асоси ҳуҷҷатҳои лоиҳавию сметаӣ ва маълумоти корҳои ҷустуҷӯӣ таҳиягардида ошкор шудаанд, масъулият дорад.

2. Ҳангоми ошкор намудани камбудихо дар ҳуҷҷатҳои лоиҳавию сметаӣ ё корҳои ҷустуҷӯӣ, агар дар қонун ё шартнома тартиби дигаре пешбинӣ нагардида бошад, пудратчӣ бо талаби фармоишгар вазифадор аст ройгон ҳуҷҷатҳои лоиҳавию сметаиро аз нав таҳия намояд ва мутаносибан ба таври иловагӣ корҳои зарурии ҷустуҷӯиро анҷом диҳад, инчунин ба фармоишгар зарари расонидашударо ҷуброн намояд.

5. Корҳои пудратӣ барои эҳтиёҷоти давлатӣ

Моддаи 780. Фармоиши давлатӣ ҷиҳати иҷрои корҳои пудратӣ барои эҳтиёҷоти давлатӣ

1. Корҳои пудрати сохтмон (моддаи 755), корҳои лоиҳакашию ҷустуҷӯӣ (моддаи 775), ки барои қонеъ гардонидани эҳтиёҷоти Ҷумҳурии Тоҷикистон ё воҳидҳои марзӣ маъмурии Ҷумҳурии Тоҷикистон нигаронида шудааст ва аз ҳисоби буҷетҳои дахлдор маблағгузорӣ мегардад, дар асоси фармоиши давлатӣ чиҳати иҷрои корҳои пудратӣ барои эҳтиёҷоти давлатӣ анҷом дода мешавад.

2. Тибқи фармоиши давлатӣ чиҳати иҷрои корҳои пудратӣ барои эҳтиёҷоти давлатӣ пудратчӣ вазифадор мешавад, ки корҳои сохтмон, лоиҳакашӣ ва дигар корҳои вобаста ба сохтмон ва таъмири иншооти дорои хусусияти истехсолий ва ғайриистехсолиро анҷом диҳад ва онро ба фармоишгари давлатӣ супорад ва фармоишгари давлатӣ ӯҳдадор мешавад, ки корҳои иҷрошударо қабул намуда, арзиши онҳоро пардозад ё пардохти онро таъмин кунад.

Моддаи 781. Тарафҳо дар фармоиши давлатӣ

Ба сифати фармоишгари давлатӣ мақомоти давлатие, ки дорои захираҳои инвестиционии зарурӣ мебошанд ё ташкилоте, ки аз ҷониби мақоми дахлдори давлатӣ ба он ҳуқуқи ихтиёрдории чунин захираҳо дода шудааст ва ба сифати пудратчӣ бошад шахси ҳуқуқӣ ё шахрванд баромад мекунад.

Моддаи 782. Асосҳо ва тартиби бастанӣ шартномаи пудрат барои эҳтиёҷоти давлатӣ

1. Асос барои бастанӣ шартномаи пудрат барои эҳтиёҷоти давлатӣ фармоиши давлатӣ ба ҳисоб меравад.
2. Тартиби бастанӣ шартномаи пудрат барои эҳтиёҷоти давлатӣ мутобиқи қоидаи моддаи 563 ҳамин Кодекс муқаррар карда мешавад.

Моддаи 783. Мӯҳтавои фармоиши давлатӣ

Фармоиши давлатӣ бояд шартҳоро оид ба ҳаҷм ва арзиши корҳои иҷрошаванда, мӯҳлати оғоз ва хотимаи он, андоза ва тартиби маблағгузорӣ ва пардохти корҳо, усули таъмини иҷрои ӯҳдадорихои тарафҳоро дар бар гирад.

Моддаи 784. Тағйир додани фармоиши давлатӣ

1. Ҳангоми аз ҷониби мақоми дахлдори давлатӣ тибқи тартиби муқарраршуда кам кардани маблағи буҷети дахлдори барои маблағгузорию корҳои пудрат ҷудокардашуда тарафҳо бояд мӯҳлатҳои нав ва агар зарур бошад шартҳои дигари иҷрои корро ба мувофиқа расонанд. Пудратчӣ ҳуқуқ дорад аз фармоишгари давлатӣ ҷуброни зарари вобаста ба тағйир додани мӯҳлати ирои корҳо расонидашударо талаб намояд.

2. Агар дар қонун тартиби дигаре пешбинӣ нагардида бошад, тағйир додани фармоиши давлатӣ, ки ба ҳолатҳои дар қисми 1 ҳамин модда зикргардида алоқаманд намебошанд, тибқи созишномаи тарафҳо анҷом дода мешаванд.

Моддаи 785. Танзими ҳуқуқи фармоиши давлатӣ

Нисбат ба фармоиши давлатӣ чиҳати иҷрои корҳои пудратӣ барои эҳтиёҷоти давлатӣ дар қисмате, ки бо ҳамин Кодекс танзим нагардидааст, қонуни пудрат барои эҳтиёҷоти давлатӣ татбиқ мегардад.

1. Пудрат барои корҳои илмию тадқиқотӣ, таҷрибавӣ (озмоишӣ)-ю

конструкторӣ ва корҳои технологӣ

Моддаи 786. Шартномаҳои барои корҳои илмию тадқиқотӣ, таҷрибавию (озмоишӣ) конструкторӣ ва корҳои технологӣ

1. Тибқи шартнома барои корҳои илмию тадқиқотӣ пудратчӣ (иҷрокунанда) ӯҳдадор мешавад, ки тадқиқоти илмию бо фармоишгар қайдӯ шартшударо анҷом диҳад ва тибқи шартномаи таҷрибавию конструкторӣ ва корҳои технологӣ бошад намунаи маҳсулоти нав, ҳуҷҷатҳои

конструктории он, технологияи навро таҳия намояд ва ё намунаи нав созад; фармоишгар ўҳдадор мешавад, ки ба пудратчӣ (ичрокунанда) супориши техникӣ диҳад, корро қабул кунад ва арзиши онро пардозад.

2. Шартнома бо пудратчӣ (ичрокунанда) метавонад ҳам тамоми силсилаи (сикли) гузаронидани тадқиқ, таҳия ва тайёр кардани намунаҳо, ҳамчунин чузъҳои алоҳидаи онро дар бар гирад.

Моддаи 787. Иҷрои кор

1. Пудратчӣ ўҳдадор аст танҳо дар сурате шахсан корро иҷро намояд, ки он аз ўҳдадории мушаххас ё хусусияти кор бармеояд. Дар ҳолатҳои дигар вай ҳақ дорад ба иҷрои шартномаи корҳои илмию тадқиқотӣ шахсони сеюмро ҷалб намояд.

2. Агар дар шартнома тартиби дигаре пешбинӣ нагардида бошад, ҳангоми иҷрои корҳои таҷрибавию конструкторӣ ва технологӣ пудратчӣ ҳуқуқ дорад ҷиҳати иҷрои ин корҳо ашхоси сеюмро ба сифати пудратчиёни ғайриасосӣ ҷалб намояд.

Моддаи 788. Супоридан, қабул ва пардохти кор

Пудратчӣ (ичрокунанда) вазифадор аст корҳои иҷрошудаи илмию тадқиқотӣ, таҷрибавию конструкторӣ ва технологиро супорад ва фармоишгар онро қабул намояд ва арзиши онро пардозад. Дар шартнома қабул ва пардохти давраҳои алоҳидаи кор ё усули дигари пардохт пешбинӣ гардидаш мумкин аст.

Моддаи 789. Махфӣ будани маълумот оид ба шартнома

Агар дар шартномаи оид ба корҳои илмию тадқиқотӣ ё барои корҳои таҷрибавию конструкторӣ ва технологӣ тартиби дигаре пешбинӣ нагардида бошад:

- ҳам пудратчӣ (ичрокунанда) ва ҳам фармоишгар вазифадоранд махфӣ нигоҳ доштани маълумоти вобаста ба мавзӯи шартнома, ҷараёни иҷрои он ва натиҷаҳои ба даст овардашударо таъмин намоянд. Ҳаҷми маълумоте, ки махфӣ эътироф мешавад, тибқи шартнома муқаррар мегардад;

- пудратчӣ ҳуқуқ дорад танҳо бо розигии фармоишгар патенткунонии натиҷаҳои корро, ки тибқи шартномаи зикргардида ба даст оварда шудааст, анҷом диҳад.

Моддаи 790. Ҳуқуқи тарафҳо барои натиҷаҳои кор

1. Фармоишгар оид ба шартномаи корҳои илмию тадқиқотӣ ё барои корҳои таҷрибавию конструкторӣ ва корҳои технологӣ ҳуқуқ дорад натиҷаҳои кори ба ӯ супурдашударо тибқи ҳаҷм ва шартҳои пешбиниамудаи шартнома истифода барад.

2. Агар дар шартнома тартиби дигаре пешбинӣ нагардида бошад, пудратчӣ (ичрокунанда) ҳуқуқ дорад натиҷаҳои кори иҷрокардаашро барои худ истифода барад.

3. Дар шартнома ҳуқуқи пудратчӣ (ичрокунанда) дар хусуси ба ашхоси сеюм фурӯштани натиҷаи кор пешбинӣ шуданаш мумкин аст.

Моддаи 791. Ўҳадории фармоишгар

Фармоишгар оид ба шартномаи илмию тадқиқотӣ ё оид ба корҳои таҷрибавию конструкторӣ ё технологӣ ўҳдадор аст:

ба пудратчӣ (ичрокунанда) вазифаи техникӣ диҳад ва бо ӯ барнома (параметрҳои техникую иқтисодӣ) ё мавзӯи корро ба мувофиқа расонад;

ба пудратчӣ (ичрокунанда) иттилооти барои иҷрои кор заруриро супорад;

корҳои иҷрошударо қабул намуда, арзиши онро (моддаи 788) пардозад.

Моддаи 792. Ҷӯдадори пудратчӣ (ичрокунанда)

1. Пудратчӣ (ичрокунанда) оид ба шартномаи илмию тадқиқотӣ ё корҳои таҷрибавию конструкторӣ ва технологӣ ӯҳдадор аст:

1) корҳоро мутобиқи барнома (параметрҳои техникую иқтисодӣ) ё мавзӯи иҷро намуда, дар муҳлати дар шартнома муқарраргардида натиҷаи онро ба фармоишгар супорад;

2) талаботи вобаста ба ҳифзи ҳуқуқи моликияти зеҳниро (моддаи 152) риоя намояд;

3) бо қувва ва аз ҳисоби худ камбудихои бо гуноҳаш роҳодашударо дар ҳуҷҷатҳои техникие, ки боиси дур гардидан аз параметрҳои техникую иқтисодии дар супориши фармоишгар ё дар шартнома пешбинигардида шуда метавонад, рафъ намояд;

4) бетаъхир ба фармоишгар дар хусуси имконнопазирии ба даст овардани натиҷаҳои дарназардошташуда ё мувофиқи мақсад набудани идомаи кор маълумот диҳад;

5) ба фармоишгар кафолат диҳад, ки ашхоси сеюм ба натиҷаҳои дар асоси чунин шартнома додашуда дорои ҳуқуқи мустасно намебошанд;

6) барои истифодаи натиҷаҳои кор иҷозатнома (литсензия)-и дахлдор диҳад.

2. Агар дар шартнома оид ба корҳои илмию тадқиқотӣ ё барои корҳои таҷрибавию конструкторӣ ва технологӣ тартиби дигаре пешбинӣ нагардида бошад, пудратчӣ (ичрокунанда) вазифадор аст:

1) бидуни розигии фармоишгар аз нашри натиҷаҳои корҳои илмию техникие, ки ҳангоми иҷрои кор ба даст оварда шудаанд, худдорӣ намояд;

2) барои ҳифзи натиҷаҳои, ки ҳангоми иҷрои корҳо ба даст оварда шудаанд ва қобили ҳимояи ҳуқуқӣ мебошанд, тадбирҳо андешад ва фармоишгарро огоҳ созад.

3. Ба фармоишгар, агар дар шартнома тартиби дигаре пешбинӣ нагардида бошад, барои истифодаи натиҷаҳои илмию техникие дорои ҳимояи ҳуқуқи дар корҳои иҷрошуда истифодагардида иҷозатнома (литсензия)-и мустасно фароҳам орад.

Моддаи 793. Оқибатҳои имконнопазирии ба даст овардани натиҷаҳо дар шартнома оид ба корҳои илмию тадқиқотӣ ва технологӣ

Агар дар қараёни корҳои илмию тадқиқотӣ ва технологӣ ошкор гардад, ки истифодаи натиҷаҳои кор вобаста ба ҳолатҳои ба пудратчӣ (ичрокунанда) марбутнабуда имконнопазир аст, фармоишгар вазифадор аст арзиши корҳои то ошкор гардидани имконнопазирии ба даст овардани натиҷаҳои дар шартнома пешбинигардида анҷомдодашударо, вале на бештар аз он қисми дахлдори нархе, ки дар шартнома зикр гардидааст, пардозад.

Моддаи 794. Оқибати имконнопазирии ба даст овардани натиҷаҳо дар шартнома оид ба корҳои таҷрибавию конструкторӣ ва технологӣ

Агар дар қараёни корҳои таҷрибавию конструкторӣ ва технологӣ ғайриимкон ё мувофиқи мақсад набудани идомаи кор ошкор гардад, ки дар он пудратчӣ гуноҳ надорад, фармоишгар вазифадор аст хароҷоти иҷрокунандаро ҷуброн намояд.

Моддаи 795. Масъулияти пудратчӣ (ичрокунанда) барои вайрон кардани шартнома

1. Пудратчӣ (ичрокунанда) барои иҷро накардан ё иҷрои номатлуби шартнома барои корҳои илмию тадқиқотӣ ё корҳои таҷрибавию конструкторӣ ва технологӣ, агар исбот карда натавонад, ки вайрон кардани шартнома на бо гуноҳи пудратчӣ (ичрокунанда) рух додааст, дар назди фармоишгар ҷавобгар мебошад.

2. Пудратчӣ (ичрокунанда), агар дар шартнома тартиби дигаре пешбинӣ нагардида бошад, вазифадор аст ба фармоишгар зарарро дар шакли зарари воқеӣ, дар доираи арзиши кор ҷуброн намояд.

Моддаи 796. Танзими ҳуқуқи шартномаҳо барои иҷрои корҳои илмӣ тадқиқотӣ, таҷрибавию конструкторӣ ва технологӣ

Нисбат ба мӯҳлати иҷро ва арзиши корҳо, инчунин оқибатҳои ҳозир нашудани фармоишгар барои қабули кор мутаносибан қоидаҳои моддаҳои 720-723 ва 752 ҳамин Кодекс татбиқ карда мешаванд.

Нисбат ба фармоишҳои давлатӣ ҷиҳати иҷрои корҳои илмӣ тадқиқотӣ, таҷрибавию конструкторӣ ва технологӣ барои эҳтиёҷоти давлатӣ қоидаҳои пешбининамудаи моддаҳои 781 - 785 ҳамин Кодекс татбиқ карда мешаванд.

БОБИ 37. Хизматрасонии пулакӣ

Моддаи 797. Шартномаи хизматрасонии пулакӣ

Тибқи шартномаи хизматрасонии пулакӣ бо супориши фармоишгар иҷрокунанда вазифадор аст хизмате расонад (амали муайяне ё фаъолияти муайянеро анҷом диҳад), ки дорои шакли ашёӣ набошад ва фармоишгар ӯҳдадор аст арзиши онро пардозад.

Моддаи 798. Мавзӯи шартномаи хизматрасонии пулакӣ

Мавзӯи шартнома аз хизматрасонии алоқа, тиббӣ, байторӣ (ветеринарӣ), аудиторӣ, машваратӣ, иттилоотӣ, оид ба таълим, хизматрасонии фарҳангӣ, туристӣ ва ғайра иборат аст.

Моддаи 799. Иҷрои шартнома

Ҳангоми дар шартнома мавҷуд набудани нишондоди дигар иҷрокунанда ӯҳдадор аст хизматрасонӣ (хизматрасониҳо)-и дар шартнома пешбинишударо шахсан анҷом диҳад.

Моддаи 800. Нархи хизматрасонӣ

1. Фармоишгар ӯҳдадор аст хизмат (хизматҳо)-и ба ӯ расонидашударо тибқи мӯҳлат ва тартиби дар шартнома зикргардида пардозад.

2. Дар сурати имконнопазирии иҷро, ки бо гуноҳи иҷрокунанда ба миён наомадааст, фармоишгар вазифадор аст бо нигоҳ доштани фоидае, ки иҷрокунанда ба даст овардааст ё метавонист дар натиҷаи озод намудани ӯ аз иҷрои хизматрасонӣ (хизматрасониҳо) ба даст орад, подошпулии муносиб диҳад.

Дар сурати бо гуноҳи фармоишгар ба миён омадани имконнопазирии иҷро, агар дар қонун ё шартнома тартиби дигаре пешбинӣ нагардида бошад, арзиши хизматрасонӣ дар ҳаҷми пурра пардохта мешавад.

Моддаи 801. Масъулияти иҷрокунанда барои вайрон кардани шартнома

1. Дар сурати иҷро накардан ё иҷрои номатлуби шартномаи хизматрасонии пулакӣ иҷрокунанда вазифадор аст ба фармоишгар зарари расонидашударо дар ҳаҷми пурра, ҷуброн намояд.

2. Дар ҳолате ки агар иҷрокунанда ӯҳдадориро ҳангоми анҷом додани фаъолияти соҳибкорӣ иҷро накардааст ё номатлуб анҷом додааст, дар шартнома нисбат ба масъулияти дар қисми 1 ҳамин модда зикргардида масъулияти баландтаре пешбинӣ шуданаш мумкин аст.

Моддаи 802. Дасти кашидан аз шартнома

1. Фармоишгар ҳуқуқ дорад дар ҳолати аз тарафи иҷрокунанда пардохтани арзиши ҳақиқии хизматрасонӣ аз шартномаи хизматрасонии пулакӣ даст кашад.

2. Ичрокунанда ҳуқуқ дорад танҳо баъди пурра ҷуброн кардани зарари вобаста ба бекор кардани шартнома ба фармоишгар расонидашударо, ба истиснои ҳолатҳое, ки он бо гуноҳи фармоишгар руҳ додааст ва аз иҷрои шартнома хизматрасонии пулакӣ талаб намояд.

Моддаи 803. Танзими ҳуқуқии шартномаи хизматрасонии пулакӣ

Муқаррароти умумӣ оид ба пудрат (моддаҳои 714 - 741) ва муқаррарот оид ба пудрати маишӣ (моддаҳои 742 - 754), агар онҳо ҳилофи қоидаҳои ҳамин боб, инчунин мушаххасоти мавзӯи шартномаи хизматрасонии пулакӣ набошанд, нисбат ба шартномаи хизматрасонии пулакӣ татбиқ карда мешаванд.

БОБИ 38. Ҳамлу нақл

Моддаи 804. Муқаррароти умумӣ

1. Ҳамлу нақли бор, бағоч ва мусофиркашонӣ дар асоси шартномаи ҳамлу нақл анҷом дода мешавад.

2. Хусусияти шартҳои ҳамлу нақли бор, бағоч ва мусофиркашонӣ тавассути нақлиёти алоҳида, инчунин масъулияти тарафҳо оид ба чунин ҳамлу нақл, агар дар ҳамин Кодекс, оинномаҳо ва кодексҳои нақлиёт, дигар қонунҳо ё қоидаҳои дар асоси онҳо баровардашуда тартиби дигаре пешбинӣ нагардида бошад, мувофиқи созишномаи тарафҳо муайян карда мешавад.

Моддаи 805. Шартномаи боркашонӣ

1. Тибқи шартномаи боркашонӣ боркашон вазифадор аст бори аз ҷониби борфиристанда ба ӯ боваркардашударо ба маҳалли таъинот расонад ва онро ба шахси барои гирифтани бор ваколатдор (боргиранда) супорад ва борфиристанда бошад, ӯҳдадор мешавад, ки барои ҳамлу нақли бор музди муайяншударо пардозад.

2. Бастанӣ шартномаи боркашонӣ бо таҳияи борномаи нақлиёт, коносамент ё дигар ҳуҷҷатҳое, ки дар оинномаҳои нақлиёт ё кодексҳо муқаррар шудаанд, тасдиқ карда мешавад.

Моддаи 806. Шартномаи мусофиркашонӣ

1. Тибқи шартномаи мусофиркашонӣ мусофиркашон ӯҳдадор мешавад, ки мусофирро ба маҳалли таъинот расонад ва дар сурате ки мусофир бағоч супурда бошад, инчунин бағочро ба маҳалли таъинот интиқол дода, онро ба шахси барои гирифтани бағоч ваколатдор супорад, мусофир бошад ӯҳдадор аст барои сафар маблағи муқарраршуда ва ғангоми супоридани бағоч инчунин маблағи интиқоли онро пардозад.

2. Бастанӣ шартномаи мусофиркашонӣ ва интиқоли бағоч мутаносибан бо роҳхат (билет) ва қвитансияи бағоч тасдиқ карда мешавад.

3. Мусофир тибқи тартиби муқаррарнамудаи оинномаҳо ва кодексҳои нақлиётӣ ҳуқуқ дорад, ки ройгон:

- ҳамроҳи худ атфол ё дигар шартҳои имтиёзнок интиқол диҳад;

- дар доираи меъёри муқарраргардида бағочро бо худ дошта бошад;

- барои ҳамлу нақл дар доираи меъёри муқарраргардида бор супорад ва дар сурати аз меъёр зиёд будани он тибқи тариф арзиши онро пардозад.

Моддаи 807. Шартномаи чартер

Тибқи шартномаи чартер яке аз тарафҳо (кирогиранда) ӯҳдадор мешавад, ки ба тарафи дигар (кирокунанда) ба таври пулакӣ пурра ё як қисми боркашонӣ як ё якчанд васоити нақлиётро барои як ё якчанд рейс чиҳати ҳамлу нақли мусофир, бор ва бағоч ҷудо кунад.

Тартиби бастанӣ шартномаи чартер, инчунин шакли шартномаи зикргардида ва навъи он тибқи оинномаҳо ва кодексҳои нақлиёт муқаррар карда мешаванд.

Моддаи 808. Ҳамлу нақли мустақими омехта

Ҳамкориҳои мутақобилаи ташкилотҳои нақлиётӣ ҳангоми ҳамлу нақли бор, бағоч ва мусофиркашонӣ тавассути навъҳои мухталифи нақлиёт оид ба ҳуҷҷати ягонаи нақлиётӣ (ҳамлу нақли мустақими омехта), инчунин тартиби ташкили чунин ҳамлу нақл тибқи созишномаи ташкилотҳои дахлдори навъҳои нақлиёт, ки мутобиқи қонунҳо дар бораи ҳамлу нақли мустақими омехта (мураккаб) ба имзо мерасонад, муайян карда мешаванд.

Моддаи 809. Ҳамлу нақл тавассути нақлиёти истифодаи умум

Ҳамлу нақле, ки ташкилоти тиҷоратӣ анҷом медиҳад, агар аз қонун, санадҳои дигари қонунӣ ё иҷозатнома (литсензия)-и ба ин ташкилот додашуда чунин хулоса барояд, ки ин ташкилот вазифадор аст ҳамлу нақли мусофирон, бор ва бағочро тибқи муроҷиати ҳар як шахрванд ё шахси ҳуқуқӣ иҷро мекунад, ҳамчун ҳамлу нақл тавассути нақлиёти истифодаи умум (моддаи 458) эътироф карда мешавад.

Моддаи 810. Музди ҳамлу нақл

1. Барои ҳамлу нақли бор, бағоч ва мусофиркашонӣ, агар дар қонунҳо тартиби дигаре пешбинӣ нагардида бошад, музд тибқи созишномаи тарафҳо муқаррар карда мешавад.

2. Пардохт барои ҳамлу нақли бор, бағоч ва мусофиркашонӣ тавассути нақлиёти истифодаи умум дар асоси тарифе, ки тибқи тартиби муқаррарнамудаи оинномаҳо ва кодексҳои нақлиёт тасдиқ гардидаанд, муайян карда мешавад.

3. Кор ва хизматрасониҳои тибқи талаби моликони бор анҷомдодашуда, ки дар тариф пешбинӣ нагардидаанд, мувофиқи созишномаи тарафҳо пардохта мешаванд.

4. Агар дар қонун тартиби дигаре пешбинӣ нагардида бошад, боркашон ҳуқуқ дорад бори чиҳати ҳамлу нақл ба ӯ супурдашударо барои таъмини пардохти ҳамлу нақл ва дигар пардохтҳои боркашонӣ (моддаҳои 388 - 389) нигоҳ дорад.

5. Дар ҳолатҳое ки агар тибқи қонун ё дигар санадҳои ҳуқуқӣ оид ба маблағи пардохт вобаста ба ҳамлу нақли бор, бағоч ва мусофиркашонӣ имтиёз ё афзалият муқаррар гардида бошад, ҳароҷоти вобаста ба он аз ҷониби ташкилоти нақлиёт аз ҳисоби бучети дахлдор ҷуброн карда мешавад.

Моддаи 811. Додани воситаҳои нақлиёт, борбардорӣ (борфарорӣ)

1. Боркашон вазифадор аст ба борфиристанда тахти борбардорӣ дар мӯҳлате, ки дар дархост (фармоиш)-и қабулнамуда, шартномаи ташкили ҳамлу нақл ё дигар шартнома зикр шудааст, воситаҳои нақлиёти коршоями барои интиқоли бори дахлдор муносибро фароҳам орад.

Борфиристанда ҳуқуқ дорад аз воситаҳои нақлиёти пешниҳодшуда, ки барои интиқоли бори дахлдор муносиб нестанд, даст кашад.

2. Борбардорӣ (борфарорӣ) аз ҷониби ташкилоти нақлиётӣ ё борфиристанда (боргиранда) тибқи тартиби пешбининамудаи шартнома, бо риояи қоидаҳои муқаррарнамудаи оинномаҳо, кодексҳои нақлиёт ё дигар қоидаҳои дар асоси онҳо қабулгардида анҷом дода мешавад.

3. Борбардорӣ (борфарорӣ) тавассути қувва ва воситаҳои борфиристанда (боргиранда) бояд дар мӯҳлатҳои дар шартнома пешбинигардида ва агар чунин мӯҳлатҳо муайян карда нашуда бошанд тибқи оинномаҳо, кодексҳои нақлиёт ё дигар қоидаҳои дар асоси онҳо баровардашуда анҷом дода шаванд.

Моддаи 812. Мӯҳлати расонидани бор, мусофир ва бағоч

Боркашон вазифадор аст ҳамлу нақли бор, бағоч ва мусофирро дар мӯҳлати муқарраргардида, ки тибқи тартиби пешбининамудаи оинномаҳо ва кодексҳои нақлиёт муайян карда шудаанд ва дар сурати мавҷуд набудани чунин мӯҳлатҳо дар мӯҳлати муносиб ба маҳалли таъинот расонад.

Моддаи 813. Масъулият оид ба ўҳдадориҳое, ки аз ҳамлу нақл бармеояд

1. Дар ҳолатҳои иҷро накардан ё иҷрои номатлуби ўҳдадориҳо вобаста ба ҳамлу нақл тарафҳо дорои масъулияти муқаррарнамудаи ҳамин Кодекс, оинномаҳо ва кодексҳои нақлиёт, инчунин созишномаи тарафҳо мебошанд.

2. Созишномаҳои ташкилотҳои нақлиёти бо мусофирон ва соҳибони бор дар бораи маҳдуд кардан ё барҳам додани масъулияти муқаррарнамудаи қонун, ба истиснои ҳолатҳое, ки имконпазирии чунин созишномаҳо ҳангоми интиқоли бор дар оинномаҳо ва кодексҳои нақлиёт пешбинӣ гардидаанд, эътибор надоранд.

Моддаи 814. Масъулияти боркашон барои фароҳам наовардани воситаҳои нақлиёт ва борфиристанда барои истифода набурдани воситаи нақлиёти пешкашшуда

1. Боркашон барои тибқи дархост (фармоиш) ё дигар шартнома фароҳам наовардани воситаҳои нақлиёт чиҳати интиқоли бор ва борфиристанда барои пешниҳод накардани бор ё бо сабабҳои дигар истифода набурдани воситаҳои нақлиёти додашуда дорои масъулияти муқаррарнамудаи оинномаҳо ва кодексҳои нақлиёт, инчунин созишномаи тарафҳо мебошанд.

2. Боркашон ва борфиристанда барои фароҳам наовардани воситаҳои нақлиёт ё сари вақт надодани воситаҳои нақлиёт ё истифода набурдани воситаҳои нақлиёт дар сурате аз ҷавобгарӣ озод карда мешаванд, ки агар он бо сабабҳои зайл руҳ дода бошад:

дар натиҷаи қувваи рафънопазир ё дигар рӯйдодҳои дорои хусусияти табиӣ, инчунин амалиёти ҷангӣ;

қатъ ё маҳдуд сохтани ҳамлу нақли бор дар самтҳои муайян ё ба самтҳои муайян тибқи тартиби муқаррарнамудаи оинномаҳо ё кодексҳои нақлиёт;

дигар ҳолатҳои пешбининамудаи оинномаҳо ва кодексҳои нақлиёт.

Моддаи 815. Масъулияти боркашон барои ба таъхир андохтани мусофиркашонӣ

1. Боркашон барои ба таъхир андохтани фиристодани воситаҳои нақлиёт чиҳати мусофиркашонӣ ё сари вақт ба маҳалли таъинот нарасидани воситаҳои нақлиёт ба истиснои ҳамлу нақл дар хатҳои шахрӣ ва байнишаҳрӣ, агар исбот карда натавонад, ки ба таъхир андохтан ва ё дер мондан дар натиҷаи қувваи рафънопазир, бартараф намудани норасоии воситаи нақлиёт, ки ба ҳаёт ва саломатии мусофирон таҳдид менамуд ё дигар ҳолатҳои ба боркашон марбутнабуда ба миён омадааст, ба мусофир ба андозаи пешбининамудаи оинномаҳо ва кодексҳои нақлиёт ҷарима мепардозад.

2. Дар сурати бо сабаби ба таъхир андохтани ҳаракати воситаҳои нақлиёт аз сафар даст кашидани мусофир боркашон вазифадор аст ба ӯ ҳаққи сафар ва дигар хароҷоташро пардозад.

Моддаи 816. Масъулияти боркашон барои гум кардан, камомад ва зарар дидани бор ё бағоҷ

1. Боркашон, агар исбот карда натавонад, ки гум кардан, камомад ва зарар дидани бор ва бағоҷ бо гуноҳи ӯ руҳ наодоааст, барои гум кардан, камомад ва зарар дидани бор ё бағоҷи барои ҳамлу нақл қабулкардааш ҷавобгар аст.

Дар оинномаҳо ва кодексҳои нақлиёт метавонад ҳолатҳое пешбинӣ гардад, ки исботи гуноҳи боркашон дар гум кардан, камомад ва зарар дидани бор ё бағоҷ ба зиммаи боргиранда ё борфиристанда гузошта мешавад.

2. Зарари ҳангоми ҳамлу нақли бор ё бағоҷ расонидашуда аз ҷониби боркашон ба андозаи зайл пардохта мешавад:

- ҳангоми гум кардан ё камомади бор ё бағоҷ - ба андозаи арзиши бор ё бағоҷи гумкардашуда ё камбуди;

- ҳангоми зарар дидани бор ё бағоҷ - ба андозаи маблағе, ки арзиши он поин рафтааст ва ҳангоми имконнопазирии барқарор сохтани бор ё бағоҷи зарардида - ба андозаи арзиши он;

- ҳангоми гум кардани бор ё бағоҷе, ки барои интиқол бо эълони арзиши он супурда шудааст - ба андозаи арзиши эълоншудаи бор ё бағоҷ.

Арзиши бор ё бағоч, бо назардошти нархи он, ки дар нархномаи фурӯшанда зикр шудааст ё дар шартнома пешбинӣ гардидааст ва агар нархнома мавҷуд набошад ва дар шартнома нарх зикр нагардида бошад, бо назардошти нархе, ки дар ҳолатҳои қиёсӣ одатан барои чунин молҳои шабеҳ гирифта мешавад, муайян карда мешавад.

3. Ташкилоти нақлиёт ҳамзамон бо ҷуброни зарари воқеӣ ба борфиристанда (боргиранда) инчунин маблағи ҳамлу нақлро, ки барои интиқоли мол ва бағоҷи гумшуда, камбуд, вайроншуда ё зарардида пардохтааст, агар ин пардохт ба арзиши мол дохил нашуда бошад, ҷуброн менамояд.

4. Барои гум кардан, вайрон кардан, зарар دیدан ё камомати мол ё бағоҷ боркашонҳои самти ҳамлу нақли мустақими омехта дар назди борфиристанда (боргиранда) масъулияти муштарак доранд.

Масъулияти ба таъхир андохтан (гузаронидан)-и мӯҳлат ба зиммаи боркашони ниҳой гузошта мешавад, агар исбот карда натавонад, ки гузаронидани мӯҳлат бо гуноҳи ӯ рух надодааст.

Моддаи 817. Шартнома оид ба ташкили ҳамлу нақл

Боркашон ва молики бор ҳангоми зарурати анҷом додани ҳамлу нақли мунтазам метавонанд оид ба ташкили ҳамлу нақл шартномаҳои дарозмуддат ба имзо расонанд.

Тибқи шартнома оид ба ташкили ҳамлу нақл боркашон вазифадор мешавад дар мӯҳлати муайян молро қабул кунад ва молики бор бошад, чиҳати интиқол борро дар ҳаҷми қайду шартшуда пешниҳод намояд. Дар шартномаи ташкили ҳамлу нақли бор ҳаҷм, мӯҳлат ва дигар шартҳои фароҳам овардани воситаҳои нақлиётӣ ва пешниҳоди бор чиҳати интиқол, тартиби ҳисобу китоб, инчунин шартҳои дигари ташкили ҳамлу нақл муайян карда мешаванд.

Моддаи 818. Шартномаҳои байни ташкилотҳои нақлиётӣ

Байни ташкилотҳои наваҳои гуногуни нақлиёт оид ба ташкили қор, чиҳати таъмини ҳамлу нақли бор созишнома (созишномаҳои узелӣ, шартномаҳои оид ба воридот (содирот)-и мутамаркази борҳо ва ғайра) мутобики қоидаҳои нақлиётӣ баста шуданаш мумкин аст.

Моддаи 819. Эътироз ва даъво оид ба боркашонӣ

1. То ба боркашон пешниҳод намудани даъво, ки аз интиқоли бор бармеояд, тибқи тартиби пешбиниамудай оинномаҳои кодексҳои нақлиёт пешниҳоди эътироз ҳатмӣ мебошад.

2. Даъво ба боркашон аз ҷониби борфиристанда ё боргиранда ҳангоми пурра ё қисман аз ҷониби боркашон рад намудани қонеъгардонии эътироз ё аз ҷониби боркашон дар мӯҳлати сӣ рӯз нагирифтани ҷавоб пешниҳод шуданаш мумкин аст.

3. Мӯҳлати даъво тибқи талаботе, ки аз боркашонӣ бармеояд, аз лаҳзае ки тибқи оинномаҳои кодексҳои нақлиёт муайян мегардад, ба мӯҳлати як сол муқаррар карда мешавад.

Моддаи 820. Масъулияти боркашон ҳангоми фавт ё зарар دیدани саломатии мусофир

Масъулияти боркашон ҳангоми фавт ё расонидани зарар ба саломатии мусофир, агар дар қонун ё шартнома масъулияти баландтари боркашон пешбинӣ нагардида бошад, тибқи қоидаҳои боби 55 ҳамин Кодекс муайян карда мешавад.

БОБИ 39. Экспедитсияи нақлиётӣ

Моддаи 821. Шартномаи экспедитсияи нақлиётӣ

1. Тибқи шартномаи экспедитсияи нақлиётӣ экспедитор ўҳдадор мешавад бо пардохти подошпулӣ ва аз ҳисоби муштарӣ (борфиристанда ё боргиранда) хизматрасонии вобаста ба боркашониро, ки дар шартномаи экспедитсия муайян гардидааст, иҷро ё ташкил намояд.

Дар шартномаи экспедитсия метавонад ӯҳдадории экспедитор дар мавриди боркашонӣ тавассути нақлиёт ва ба самти ҳаракате, ки экспедитор ё муштарӣ интихоб намудаанд, ӯҳдадории экспедитор дар мавриди аз номи муштарӣ ё аз номи худ бастанӣ шартнома (шартномаҳо)-и боркашонӣ, таъмини фиристодан ва гирифтани бор, инчунин дигар ӯҳдадориҳои вобаста ба ҳамлу нақл пешбинӣ карда шавад.

Дар шартномаи экспедитсия ба сифати хизматрасонии иловагӣ анҷом додани чунин амалиётҳои барои боркашонӣ муҳим ба монанди гирифтани ҳуҷҷатҳои барои воридот ва содирот зарурӣ, иҷрои расмиёти гумрукӣ ва дигар расмиёт, санҷиши теъдод ва ҳолати бор, борбардорӣ ва борфарорӣ, пардохти бочу хироч ва дигар хароҷотҳои, ки ба зиммаи борфиристанда (боргиранда) гузошта мешавад, ниғаҳдошти бор, гирифтани он дар маҳалли таъинот, инчунин дигар амалиёт ва хизматрасонӣ пешбинӣ карда шуданаш мумкин аст.

2. Қоидаҳои ҳамин боб нисбат ба ҳолатҳои, ки тибқи шартнома ӯҳдадории экспедиторро боркашон анҷом медиҳад, татбиқ мегардад.

3. Шартҳои иҷрои шартномаи экспедитсия нақлиётӣ, агар дар қонунҳо оид ба фаъолияти нақлиётӣ экспедитсионӣ тартиби дигаре пешбинӣ нагардида бошад, тибқи созишномаи тарафҳо муайян карда мешаванд.

Моддаи 822. Шақли шартнома

1. Шартномаи экспедитсия нақлиётӣ дар шақли хаттӣ баста мешавад.

2. Борфиристанда (боргиранда) бояд ба экспедитор ваколатнома диҳад, агар он барои иҷрои ӯҳдадориҳои ӯ зарур бошад.

Моддаи 823. Масъулияти экспедитор оид ба шартномаи экспедитсия нақлиётӣ

Барои иҷро накардан ё иҷрои номатлубӣ ӯҳдадориҳои оид ба экспедитсия нақлиётӣ экспедитор тибқи асосҳо ва андозае, ки мутобиқи қоидаҳои боби 24 ҳамин Кодекс муайян мегарданд, дорои масъулият мебошад.

Агар экспедитор исбот карда тавонад, ки вайрон кардани ӯҳдадориҳои бо сабаби иҷрои номатлубӣ шартномаи боркашонӣ руҳ додааст, масъулияти экспедитор дар назди борфиристанда (боргиранда) тибқи ҳамон қоидаҳои, ки мутобиқи онҳо экспедитор дар назди боркашонӣ дахлдор ҷавобгар аст, муқаррар карда мешавад.

Моддаи 824. Ҳуҷҷатҳо ва дигар маълумоте, ки ба экспедитор дода мешавад

1. Муштарӣ вазифадор аст ба экспедитор ҳуҷҷатҳо ва дигар маълумотро оид ба хосияти бор, шартҳои ҳамлу нақли он, инчунин дигар маълумотро, ки ба экспедитор барои иҷрои ӯҳдадориҳои дар шартнома пешбинишуда зарур аст, пешниҳод намояд.

2. Экспедитор вазифадор аст ба муштарӣ дар бораи камбудии ошкоршудаи маълумоти гирифташуда ва дар сурати номукамал будани маълумот аз муштарӣ маълумотҳои иловагии заруриро талаб намояд.

3. Дар сурати аз ҷониби муштарӣ фароҳам наовардани маълумоти зарурӣ экспедитор ҳуқуқ дорад, то пешниҳоди чунин маълумот ба иҷрои ӯҳдадориҳои дахлдор шурӯъ накунад.

4. Муштарӣ барои зарари ба экспедитор расондашуда вобаста ба вайрон кардани иҷрои ӯҳдадории пешниҳоди маълумоте, ки дар қисми 1 ҳамин модда зикр гардидааст, ҷавобгар мебошад.

Моддаи 825. Иҷрои ӯҳдадории экспедитор аз ҷониби шахси сеюм

Агар аз шартномаи экспедитсия ӯҳдадории экспедитор оид ба шахсан иҷро намудани ӯҳдадорӣ барнаояд, экспедитор ҳуқуқ дорад барои иҷрои ӯҳдадориҳои ашхоси дигарро ҷалб намояд.

Вогузоштани иҷрои ӯҳдадориҳои ба зиммаи шахси сеюм экспедиторро аз масъулияти иҷрои шартнома дар назди муштарӣ озод намекунад.

Моддаи 826. Даст кашидан аз шартномаи экспедитсия

Муштарӣ ё экспедитор ҳуқуқ доранд бо огоҳ кардани ҳамдигар аз иҷрои шартномаи экспедитсия дар давоми ду ҳафта даст кашанд.

Тарафе, ки раддия пешниҳод намудааст, бояд ба тарафи дигар зарари вобаста ба қатъи шартнома расонидашударо ҷуброн намояд.

БОБИ 40. Қарз ва кредит

1. Қарз

Моддаи 827. Шартномаи қарз

1. Тибқи шартномаи қарз як тараф (қарздиҳанда) ба тарафи дигар (қарзгиранда) ба моликият пул ё ашёи дорои аломати навъи муайянро месупорад ва қарзгиранда ўҳдадор мешавад, ки ба қарздиҳанда ба таври яқдафъаина ё давра ба давра ба ҳамин андоза маблағ ё баробар ба теъдоди ашёи ба қарз гирифташудаи дорои ҳамон навъ ва сифат (маблағи қарз)-ро баргардонад.

2. Шартномаи қарз аз лаҳзаи супурдани пул ё ашёи басташуда ба ҳисоб меравад.

3. Асъори хориҷӣ ва арзишҳои асъорӣ дар ҳудуди Ҷумҳурии Тоҷикистон метавонад бо риояи қоидаҳои моддаҳои 155, 156 ва 340 ҳамин Кодекс мавзӯи шартнома қарор гирад.

Моддаи 828. Шакли шартномаи қарз

1. Шартномаи қарз, агар маблағи он на камтар аз **бист нишондиҳанда барои ҳисобҳои муқаррарнамудаи санадҳои қонунгузорӣ** баландтар бошад, инчунин дар ҳолате ки як тарафи шартнома, сарфи назар аз маблағ, шахси ҳуқуқӣ мебошад, бояд дар шакли хаттӣ баста шавад. **(ҚҶТ аз 03.07.2012с., №849)**

2. Риояи накардани шакли хаттӣ шартномаи қарз боиси оқибатҳои пешбиниамудаи моддаи 187 ҳамин Кодекс мегардад.

3. Шартномаи қарз дар сурати мавҷуд будани забонхати қарзгиранда ё дигар ҳуҷҷате, ки ба ӯ аз ҷониби қарздиҳанда додани маблағи муайян ё теъдоди муайяни ашёро тасдиқ мекунад, дар шакли хаттӣ басташуда эътироф мегардад.

4. Шакли хаттӣ шартномаи қарз, агар ўҳдадорӣ қарз бо вексел, вомбарг ё дигар қоғазӣ қиматноки додаи қарзгиранда, ки маблағи қарз ва ҳуқуқи қарздиҳандаро барои ситондани он муқаррар менамояд, риояшуда ба ҳисоб меравад.

Моддаи 829. Фоизҳо оид ба шартномаи қарз

1. Агар дар қонун ё шартнома тартиби дигаре пешбинӣ нагардида бошад, қарздиҳанда барои аз қарзгиранда аз маблағи қарз тибқи андоза ва тартиби муайяннамудаи шартнома гирифтани фоиз ҳуқуқ дорад. Ҳангоми дар шартнома мавҷуд набудани шартҳои оид ба фоиз андозаи он тибқи ставкаи ба таври дахлдор муайяннамудаи фоизи бонк дар рӯзи аз ҷониби қарзгиранда баргардонидани қарзи худ ё як қисми дахлдори он муайян карда мешавад.

2. Шартномаи қарзе, ки байни шахрвандон ба маблағ на бештар аз андозаи **сад нишондиҳанда барои ҳисобҳои тибқи қонун** пешбинигардида баста шудааст ва ба анҷом додани фаъолияти соҳибкорӣ аз ҷониби ҳатто яке аз тарафҳои алоқаманд намебошад, агар дар он мустақиман тартиби дигаре пешбинӣ нагардида бошад, бидуни фоиз тахмин шуданаш мумкин аст. **(ҚҶТ аз 03.07.2012с., №849)**

3. Агар тибқи шартномаи қарз ба қарзгиранда ашёи дорои аломатҳои навъи муайян супурда шавад, фоиз дар ҳолате бояд пардохта шавад, ки агар андоза ва шакли он (пулӣ ё дар шакли асл) дар шартнома пешбинӣ шудааст.

4. Тартиб ва мӯҳлати пардохти фоизҳои тибқи шартномаи қарз муқаррар карда мешавад. Дар сурати мавҷуд набудани чунин нишондод фоизҳои тибқи тартиб ва мӯҳлати пешбиниамудаи шартнома оид ба баргардондани қарзи асосӣ пардохта мешаванд.

Моддаи 830. Ўҳдадорӣ қарзгиранда оиди баргардонидани маблағи қарз

1. Қарзгиранда вазифадор аст ба қарздиҳанда маблағи гирифтаашро тибқи мӯҳлат ва тартиби пешбиниамудаи шартнома баргардонад.

Агар мӯҳлати баргардонидани қарз дар шартнома пешбинӣ нагардида бошад, он бояд аз ҷониби қарзгиранда дар мӯҳлати сӣ рӯз аз рӯзи пешниҳод намудани талабот аз ҷониби қарздиҳанда баргардонида шавад.

2. Маблағи пешниҳод кардаи қарз пеш аз мӯҳлат баргардонида шуданаш мумкин аст.

Ғоизҳо оид ба қарз дар ҳар лаҳза пеш аз мӯҳлат пардохта шуданашон мумкин аст.

3. Агар дар шартномаи қарз тартиби дигаре пешбинӣ нагардида бошад, маблағи қарз аз лаҳзаи ба қарздиҳанда додани қарз ё гузаронидани маблағи пулии дахлдор ба суратҳисоби бонкии ӯ баргардонидашуда ба ҳисоб меравад.

Моддаи 831. Оқибатҳои вайрон кардани шартнома аз ҷониби қарзгиранда

1. Агар дар қонунҳо ё дар шартнома тартиби дигаре пешбинӣ нагардида бошад, дар ҳолатҳое ки қарзгиранда маблағи қарзро дар мӯҳлати муайяншуда барнамегардонад, ба ҳамин маблағ бояд дар ҳаҷми муайяннамудаи қисми 1 моддаи 426 ҳамин Кодекс аз ҳамон рӯзе, ки қарз бояд баргардонида шавад ва то рӯзи баргардонидани он ба қарздиҳанда ғоиз пардозад.

2. Агар дар шартнома қисман баргардонидани қарз (давра ба давра) пешбинӣ гардида бошад, дар ин сурат ҳангоми аз ҷониби қарзгиранда вайрон кардани мӯҳлати барои баргардонидани қисми навбатии қарзи муқарраргардида қарздиҳанда ҳуқуқ дорад пеш аз мӯҳлат баргардонидани ҳамин маблағҳои қарзи боқимондари яқҷоя бо ғоизҳои марбута талаб кунад. Агар қарзгиранда беш аз нисфи маблағи қарзро баргардонида бошад, қоидаи мазкур татбиқ намегардад.

3. Агар дар шартнома пардохти ғоизи қарз дар мӯҳлате, ки аз мӯҳлати баргардонидани ҳуди қарз пештар аст пешбинӣ гардида бошад, дар ин сурат ҳангоми вайрон кардани чунин ўҳдадорӣ қарздиҳанда ҳуқуқ дорад аз қарзгиранда пеш аз мӯҳлат баргардонидани маблағи қарзро яқҷоя бо ғоизҳои марбута талаб кунад.

Моддаи 832. Баҳс вобаста ба шартномаи қарз

1. Қарзгиранда ҳуқуқ дорад вобаста ба бепуӣ ва бо исботи он, ки пул ё ашё воқеан аз қарздиҳанда гирифта нашудааст ё нисбат ба он чи дар шартнома зикр гардидааст андозаи камтарро ташкил медиҳад, шартномаи қарзро таҳти баҳс қарор диҳад.

2. Шартномаи қарзе, ки бояд дар шакли ҳаттӣ баста шавад (моддаи 828) наметавонад вобаста ба бепуӣ он, ба истиснои ҳолате, ки агар шартнома таҳти таъсири фиреб, зӯроварӣ, таҳдид, созишномаи бадахдонаи намояндаи қарздиҳанда бо қарзгиранда ё ба миён омадани ҳолатҳои вазнин (моддаи 204) баста шудааст, тавассути баёноти шохидӣ мавриди баҳс қарор дода шавад.

3. Агар дар қараёни баҳси қарзгиранда оид ба бепуӣ шартномаи қарз муқаррар карда шавад, ки пул ё дигар ашё дар ҳақиқат аз қарздиҳанда гирифта нашудааст, шартномаи қарз бастанашуда ба ҳисоб меравад. Дар сурате ки агар пул ё ашё дар ҳақиқат аз ҷониби қарзгиранда нисбат ба оне, ки дар шартнома зикр гардидааст, камтар гирифта шуда бошад, шартнома ба андозаи ҳамин маблағ ё теъдоди ашё басташуда ба ҳисоб меравад.

Моддаи 833. Таъмини иҷрои ўҳдадориҳои қарзгиранда

Ҳангоми аз ҷониби қарзгиранда иҷро накардани ўҳдадориҳои шартномаи қарз ҷиҳати баргардонидани маблағи қарз, инчунин ҳангоми аз даст додани таъмин ё бад гардидани шартҳои он вобаста ба ҳолате, ки барои он қарздиҳанда ҷавобгар намебошад, агар дар шартнома тартиби дигаре пешбинӣ нагардида бошад, қарздиҳанда ҳуқуқ дорад аз қарзгиранда пеш аз мӯҳлат пардохтани қарзро талаб намояд.

Моддаи 834. Қарзи мақсаднок

1. Агар дар шартнома тартиби дигаре пешбинӣ нагардида бошад, қарзгиранда маблағҳои қарзи тибқи шартнома гирифтаашро мувофиқи салоҳиди худ истифода мебарад.

2. Агар шартномаи қарз бо шарт аз ҷониби қарзгиранда барои мақсадҳои муайян (қарзи мақсаднок) истифода бурдани маблағҳои гирифташуда баста шуда бошад, қарзгиранда вазифадор аст ба қарздиҳанда имконияти назорати тибқи мақсад истифода гардидани маблағи қарзро фароҳам орад.

3. Дар сурати аз ҷониби қарзгиранда иҷро накардани шартҳои шартнома оид ба истифодаи мақсадноки маблағи қарз қарздиҳанда ҳуқуқ дорад аз қарзгиранда пеш аз мӯҳлат пардохтани қарзро талаб намояд.

Моддаи 835. Нав шудан (новатсия)-и қарз бо ӯҳдадории қарз

1. Тибқи созишномаи тарафҳо ҳама гуна қарзе, ки аз хариду фурӯш, кироия амвол ё дар асосҳои дигар ба миён омадааст, метавонад бо ӯҳдадории қарз иваз карда шавад.

2. Иваз намудани қарз бо ӯҳдадории қарз бо риояи қоидаҳои ҳамин Кодекс дар мавриди наво шудани ӯҳдадорӣ (моддаи 446) ва дар шакли барои шартномаи қарз муқарраргардида (моддаи 828) анҷом дода мешавад.

Моддаи 836. Шартномаи қарзи давлатӣ

1. Тибқи шартномаи қарзи давлатӣ ба сифати қарзгиранда давлат ва ба сифати қарздиҳанда шахрванд ё шахси ҳуқуқӣ ё шахсони ҳуқуқии хориҷӣ баромад мекунад.

2. Қарзҳои давлатӣ ихтиёрий мебошанд.

3. Шартномаи қарзи давлатӣ бо усули аз ҷониби қарздиҳанда ба даст овардани вомбаргҳо ва дигар қоғазҳои қиматноки баровардашудаи давлатӣ, ки ҳуқуқи қарздиҳандаро барои аз қарзгиранда гирифтани маблағҳои пулии қарзи додашуда ё вобаста ба шартҳои қарз додани дигар амвол, фоизҳои муқарраршуда ё дигар ҳуқуқи амволиро дар мӯҳлатҳои пешбинишудаи шартҳои ба муомилот баровардани вомбаргҳо тасдиқ менамояд, баста мешавад.

4. Тағйир додани шартҳои вомбаргҳои ба муомилот баровардашуда (конверсияи вомбарг), аз ҷумла тибқи асосҳои пешбинишудаи моддаи 483 ҳамин Кодекс ба истиснои ҳолатҳои пешбинишудаи қонун иҷозат дода намешавад.

5. Давлат оид ба шартномаи қарзи давлатӣ мутобиқи қоидаҳои моддаи 138 ҳамин Кодекс масъулият дорад.

Моддаи 837. Вексел

Дар ҳолатҳои ки тибқи созишномаи тарафҳо аз ҷониби қарзгиранда векселе дода шудааст, ки ӯҳдадории бидуни ҳеч гуна шартҳои векселдиҳанда (вексели оддӣ) ё дигар пардозандаи дар вексел зикргардида (вексели интиқолий) дар мавриди бо фарорасии мӯҳлати пешбинишудаи вексел пардохтани маблағҳои қарзи гирифташударо тасдиқ мекунад, муносибати тарафҳо вобаста ба вексел мувофиқи қонун дар бораи вексели интиқолий ва оддӣ танзим карда мешавад.

Аз лаҳзаи додани вексел қоидаҳои ҳамин зербоб нисбат ба чунин муносибатҳои истифода бурда шуданашон мумкин аст, зеро онҳо ҳилофи қонун дар бораи вексели интиқолий ва оддӣ намебошанд.

Моддаи 838. Вомбарг (облигатсия)

1. Дар ҳолатҳои пешбинишудаи қонун ё дигар санадҳои ҳуқуқӣ шартномаи қарз метавонад бо усули барориш ва фурӯши вомбаргҳо баста шавад.

2. Вомбарг қоғази арзишноке эътироф мегардад, ки ҳуқуқи дорандаи онро барои аз шахси вомбаргро бароварда дар мӯҳлати пешбинишудаи он гирифтани арзиши собит (номиналӣ)-и вомбарг ё дигар амволи баробарарзишро тасдиқ менамояд. Вомбарг ба дорандаи он инчунин ҳуқуқи гирифтани фоизи дар он муайяншударо медиҳад.

3. Нисбат ба муносибатҳои байни шахсе, ки вомбаргро баровардааст ва дорандаи он қоидаи ҳамин зербоб татбиқ мегардад, зеро дар қонун чизи дигари пешбинӣ нагардидааст.

Моддаи 839. Шартномаи кредит

1. Тибқи шартномаи кредит як тараф - бонк ё ташкилоти дигари кредитӣ (кредитор) ўҳдадор мешавад ба тарафи дигар (қарзгиранда) тибқи андоза ва шартҳои пешбининамудаи шартнома маблағҳои пулӣ (кредит) диҳад ва қарзгиранда бошад, ўҳдадор мешавад маблағи пулии гирифтаашро баргардонад ва барои он фоиз супорад.

2. Дар ҳолатҳое ки мувофиқи қонунҳо аз ҷониби ташкилотҳои тиҷоратие, ки ташкилотҳои кредитӣ ба ҳисоб намераванд, анҷом додани кредитонӣ иҷозат дода шудааст, нисбат ба муносибатҳои кредитоние, ки аз ҷониби чунин ташкилоти тиҷоратӣ анҷом дода шудааст, қоидаҳои шартномаи кредитӣ татбиқ мегардад.

3. Нисбат ба муносибатҳо оид ба шартномаи кредит, агар тибқи қоидаҳои ҳамин зербоб тартиби дигаре пешбинӣ нагардида бошад ва аз моҳияти шартномаи кредит барнаояд, қоидаҳои ҳамин Кодекс дар бораи шартномаи қарз татбиқ мегарданд.

Моддаи 840. Шақли шартномаи кредит

Шартномаи кредит бояд дар шақли хаттӣ баста шавад.

Рӯяи накардани шартӣ хаттӣ боиси безъятибор донистани шартномаи кредитӣ мегардад. Чунин шартнома қурб надорад.

Моддаи 841. Радди додан ё гирифтани кредит

1. Кредитор ҳуқуқ дорад ба қарзгиранда додани кредити дар шартнома пешбинигардида ро пурра ё қисман дар сурати ғайри қобили пардохт эътироф гардидани қарзгиранда, аз ҷониби ӯ иҷро накардани ўҳдадорихо оид ба таъмини кредит, вайрон кардани ўҳдадорие дар шартнома пешбинигардидаи мақсадноки истифодаи кредит, инчунин дар дигар ҳолатҳои пешбининамудаи шартнома рад намояд.

2. Қарзгиранда ҳуқуқ дорад аз гирифтани кредит пурра ё қисман даст кашида дар маврид кредиторро то мўҳлати дар шартнома муқарраргардидаи фароҳам овардани кредит огоҳ созад.

Моддаи 842. Кредити молӣ

Тарафҳо метавонанд шартномаеро ба имзо расонанд, ки ўҳдадорие як тарафро барои ба тарафи дигар тибқи шартҳои шартномаи кредит додани ашёи дорое аломатҳои навъи муайян пешбинӣ менамояд.

Агар дар чунин шартнома тартиби дигаре пешбинӣ нагардида бошад, шартӣ он дар мавриди теъдод, навъ (ассортимент), мукамалӣ, сифат, зарф ва (ё) басту банди ашёи пешниҳодшуда бояд тибқи қоидаҳо оид ба шартномаи хариду фурӯши мол (моддаҳои 488 - 527) иҷро карда шавад.

Моддаи 843. Кредити тиҷоратӣ

1. Шартномаҳое, ки иҷрои онҳо барои ба моликияти дигар тараф додани маблағи пулӣ ё амволи дорое аломатҳои навъи муайян тафриқашаванда алоқаманд мебошанд, агар дар қонун тартиби дигаре муқаррар нагардида бошад, метавонанд ба ин тараф ё аз ҷониби ин тараф додани кредитро, аз ҷумла дар шақли бунак (аванс), пешпардохт, тамдиди мўҳлат ё давра ба давра пардохти мол, кор ё хизматрасонӣ (кредити молӣ) пешбинӣ намояд.

2. Нисбат ба кредити молӣ мутаносибан қоидаҳои моддаҳои 839 - 841 ҳамин Кодекс татбиқ мегардад.

БОБИ 41. Маблағгузорӣ таҳти гузашт кардани талаботи пулӣ

Моддаи 844. Шартномаи маблағгузорӣ таҳти гузашт кардани талаботи пулӣ

1. Тибқи шартномаи маблағгузорӣ таҳти гузашт кардани талаботи пулӣ як тараф – бонк ё дигар ташкилоти тичоратӣ (миёнарав) ўҳдадор мешавад ба муштарӣ барои маблағи моли пешниҳод карда, иҷрои қор ё хизматрасониҳои шахси сеюмро пардозад ва муштарӣ бошад, талаботи пулии шахси сеюмро ба миёнарав гузашт кунад ва подоши муайянро пардозад.

Талаботи пулӣ нисбат ба қарздор матавонад аз ҷониби муштарӣ ба миёнарав инчунин бо мақсади иҷрои ўҳдадориҳои муштарӣ дар назди миёнарав гузашт карда шавад.

2. Ўҳадориҳои миёнарав оид ба шартномаи маблағгузорӣ таҳти гузашт кардани талаботи пулӣ матавонад барои муштарӣ пешбурди баҳисобгирии муҳосибавӣ, инчунин ба мизоҷ фароҳам овардани дигар хизматрасониҳои молиявӣ вобаста ба талаботи пулиро, ки мавзӯи гузаштро ташкил медиҳанд, дар бар гирад.

Моддаи 845. Миёнарав

Ба сифати миёнарави шартномаи маблағгузорӣ бо гузашт кардани талаботи пулӣ матавонанд бонкҳо ва дигар ташкилотҳои кредитӣ, инчунин дигар ташкилотҳои тичоратӣ, ки барои анҷом додани чунин навиъи фаъолият иҷозат (литсензия) доранд, баста матавонанд.

Моддаи 846. Талаботи пулие, ки бо мақсади ба даст овардани маблағгузорӣ гузашт карда мешавад

1. Мавзӯи гузашт, ки таҳти он маблағгузорӣ пешниҳод карда мешавад, ҳам талаботи пулие, ки мўҳлати пардохти он фаро расидааст (талаботи мавҷуда) ва ҳам ҳуқуқи гирифтани маблағи пулие, ки дар оянда ба миён меояд (талаботи минбаъда) буда матавонад.

Талаботи пулие, ки мавзӯи гузашт мебошад бояд дар шартномаи муштарӣ бо миёнарав чунон муайян карда шавад, ки имконият диҳад талаботи мавҷуда дар лаҳзаи бастанӣ шартнома ва талаботи минбаъда бошад на дертар аз лаҳзаи ба миён омадани он ҳаммонанд (идентификатсия) карда шавад.

2. Ҳангоми гузашт кардани талаботи пулии минбаъда он баъди ба миён омадани ҳуди ҳуқуқи аз қарздор гирифтани маблағҳои пулӣ, ки мавзӯи гузашти талаби пешбининамудаи шартнома мебошад, ба миёнарав гузашта ба ҳисоб меравад.

Моддаи 847. Масъулияти муштарӣ дар назди миёнарав

1. Агар дар шартномаи маблағгузорӣ таҳти гузашт кардани талаботи пулӣ тартиби дигаре пешбинӣ нагардида бошад, муштарӣ барои ҳаққонӣ будани талаботи пулие, ки мавзӯи гузашт мебошад, дар назди миёнарав масъулият дорад.

2. Талаботи пулии мавзӯи гузашт қарордошта дар сурате қобили эътибор эътироф мегардад, ки агар муштарӣ барои додани талаботи пулӣ ҳуқуқ дошта бошад ва дар лаҳзаи гузашт кардани ин талабот ба ў ҳолатҳое, ки дар натиҷаи он қарздор ҳуқуқ дорад онро иҷро накунад, маълум набошанд.

3. Муштарӣ барои аз ҷониби қарздор иҷро накардан ё иҷрои номатлуби талаботе, ки мавзӯи гузашт қарор дорад, агар дар шартномаи байни муштарӣ ва миёнарав тартиби дигаре пешбинӣ нагардида бошад, дар сурати аз ҷониби миёнарав ҷиҳати иҷро пешниҳод гардидадани он ҷавобгар намебошад.

Моддаи 848. Безътибор будани манъи гузашт кардани талаботи пулӣ

1. Ба миёнарав гузашт кардани талаботи пулӣ, ҳатто агар байни муштарӣ ва қарздори ў оид ба манъ ё маҳдуд кардани он созишнома мавҷуд бошад ҳам, қобили эътибор аст.

2. Муқаррароти муайяннамудаи қисми 1 ҳамин модда муштариро дар назди қарздор аз ўҳадорӣ ё масъулияти вобаста ба гузашт кардани талабот хилофи созишномаи байни онҳо дар мавриди манъ ё маҳдуд кардани он озод намекунад.

Моддаи 849. Минбаъд гузашт кардани талаботи пулӣ

Агар дар шартномаи маблағгузорӣ таҳти гузашт кардани талаботи пулӣ тартиби дигаре пешбинӣ нагардида бошад, минбаъд гузашт кардани талаботи пулӣ аз ҷониби миёнарав иҷозат дода намешавад.

Дар ҳолатҳое ки агар минбаъд гузашт кардани талаботи пулӣ дар шартнома пешбинӣ гардида бошад, нисбат ба он мутаносибан муқаррароти ҳамин боб татбиқ мегардад.

Моддаи 850. Аз ҷониби қарздор ба миёнарав иҷро намудани талаботи пулӣ

1. Қарздор вазифадор аст ба миёнарав ба шарте, ки он аз муштарӣ ё аз миёнарав дар мавриди ба ҳамин миёнарав гузашт кардани талабот огоҳиномаи хаттӣ гирифта бошад ва дар огоҳинома иҷрои дахлдори талаботи пулӣ муайян, инчунин миёнараве, ки ба ӯ пардохт бояд анҷом дода шавад зикр гардида бошад, пардохтро анҷом диҳад.

2. Бо хоҳиши қарздор миёнарав вазифадор аст дар мӯҳлати мувофиқ ба қарздор далели онро, ки гузашт кардани талаботи пулӣ дар ҳақиқат ба миёнарав ҷой дошт, пешниҳод намояд. Агар миёнарав ин ӯҳдадориро иҷро накунад, қарздор ҳуқуқ дорад оид ба талаботи мазкур ба муштарӣ ҷиҳати иҷрои ӯҳдадориҳои худ дар назди охири пардохтро анҷом диҳад.

3. Аз ҷониби қарздор ба миёнарав иҷро намудани талаботи пулӣ мутобиқи қоидаҳои ҳамин модда қарздорро аз ӯҳдадориҳои дахлдор дар назди муштарӣ озод месозад.

Моддаи 851. Ҳуқуқи миёнарав ба маблағҳое, ки аз қарздор гирифта шудааст

1. Агар тибқи шартҳои шартномаи маблағгузорӣ таҳти гузашт кардани талаботи пулӣ маблағгузори муштарӣ бо роҳи аз ӯ аз ҷониби миёнарав харидани ин талабот сурат гирад, охири ҳуқуқро ба ҳамаи маблағҳо аз қарздор барои иҷрои талаботи мегирифтааш ба даст меорад ва муштарӣ бошад дар назди миёнарав барои он, ки маблағҳои гирифтаи ӯ нисбат ба нархи талаботро бадастовардаи миёнарав камтар мебошад, масъулият надорад.

2. Агар гузашт кардани талаботи пулӣ ба миёнарав бо мақсади ба вай таъмин намудани иҷрои ӯҳдадори муштарӣ анҷом дода шуда бошад ва дар шартномаи маблағгузорӣ таҳти гузашт кардани талабот тартиби дигаре пешбинӣ нагардида бошад, миёнарав вазифадор аст ба муштарӣ ҳисобот диҳад ва маблағи аз маблағи қарзи муштарӣ зиёдатириро, ки бо гузашт кардани талабот таъмин гардидааст, супорад. Агар маблағи пулие, ки миёнарав аз қарздор гирифтааст, аз маблағи қарзи муштарӣ ба миёнарав, ки бо гузашт кардани талабот таъмин гардидааст, камтар бошад, муштарӣ дар назди миёнарав барои бақияи қарз масъул боқӣ мемонад.

Моддаи 852. Талаботи мутақобилаи қарздор

1. Дар сурати ба қарздор бо талаби пардохти маблағ муроҷиат кардани миёнарав қарздор ҳуқуқ дорад мутобиқи моддаҳои 442 - 444 ҳамин Кодекс баҳисобгирии талаботи пулии худро, ки ба шартнома бо муштарӣ асос ёфтааст ва он то вақти гирифтани огоҳинома дар мавриди гузашт кардани талаботи ӯ ба миёнарав, ки аллакай дар назди қарздор вучуд дошт, пешниҳод намояд.

2. Талаботе, ки қарздор метавонист нисбат ба муштарӣ вобаста ба он, ки охири созишнома дар мавриди манъ ё маҳдуд кардани гузашти талабот вайрон кардааст пешниҳод намояд, нисбат ба миёнарав эътибор надорад.

Моддаи 853. Ба қарздор баргардонидани маблағе, ки миёнарав гирифтааст

1. Дар сурати аз ҷониби муштарӣ вайрон кардани ӯҳдадориҳои вобаста ба шартнома, ки бо қарздор баста шудааст охири ҳуқуқ надорад аз миёнарав баргардондани маблағи аллакай ба ӯ тибқи талаботи ба миёнарав гузашта пардохташударо талаб намояд, агар қарздор ҳуқуқ дошта бошад, ки чунин маблағро мустақиман аз муштарӣ гирад.

2. Қарздоре, ки ҳуқуқ дорад мустақиман аз муштарӣ маблағи ба миёнарав дар натиҷаи гузашт кардани талабот додашударо ба даст орад, бо вучуди ин, агар исбот карда шавад, ки охири ӯҳдадори худро дар мавриди ба муштарӣ анҷом додани пардохти ваъдашуда вобаста ба гузашт кардани талаботро иҷро накардааст ё аз ҷониби муштарӣ вайрон кардани ҳамон ӯҳдадориеро, ки нисбат ба он пардохти вобаста ба гузашт кардани талабот алоқамандро дониста, чунин пардохтро анҷом додааст, ҳуқуқ дорад аз ҷониби миёнарав баргардонидани ин маблағро талаб кунад.

БОБИ 42. Пасандози бонкӣ

Моддаи 854. Шартнома пасандози бонкӣ

1. Тибқи шартномаи пасандози бонкӣ (депозити бонк) як тараф (бонк), ки маблағ (пасандоз)-и ба ҳисоби тарафи дигар (амонатгузор) воридшударо қабул кардааст, ўҳдадор мешавад, ки ба амонатгузор ин маблағро баргардонад ва барои он фоиз ё дар шакли дигар тибқи шарт ва тартиби пешбиниамудаи шартнома фоида пардозад.

Шартномаи пасандози бонкӣ аз рӯзи ворид шудани пасандоз ба бонк басташуда ба ҳисоб меравад.

2. Шартномаи пасандози бонкие, ки дар он амонатгузор шахрванд мебошад, шартномаи оммавӣ (моддаи 458) ба ҳисоб меравад.

3. Нисбат ба муносибатҳои бонк ва амонатгузор оид ба суратҳисобе, ки ба он пасандоз гузошта шудааст, қоидаҳо дар бораи шартномаи суратҳисоби бонк (боби 43), агар дар қоидаҳои ҳамин боб тартиби дигаре пешбинӣ нагардида бошад ва аз моҳияти шартномаи пасандози бонкӣ тартиби дигаре барнаояд, татбиқ мегардад.

Ашхоси ҳуқуқӣ ҳуқуқ надоранд маблағҳои пулии дар пасандоз (депозитҳо) мавҷудбударо ба ашхоси дигар гузаронанд.

4. Қоидаҳои ҳамин боб, ки марбут ба бонкҳо мебошанд, инчунин нисбат ба дигар ташкилотҳои кредитӣ, ҳангоми аз ҷониби онҳо бастанӣ шартномаи пасандози бонкӣ татбиқ мегарданд.

Моддаи 855. Ҳуқуқи ба пасандозҳо ҷалб кардани маблағҳои пулӣ

Ҳуқуқи ҷалби маблағҳои пулиро ба пасандозҳо бонкҳои доро мебошанд, ки ба онҳо ин ҳуқуқ тибқи иҷозатнома (литсензия)-и мувофиқи тартиби муқаррарнамудаи қонун гирифташуда дода шудааст.

Моддаи 856. Кафолати пасандоз

Бонки амонатгузор ё шўъбаҳои он ҳифз ва баргардондани пули пасандози амонатгузорро дар ҳар лаҳза кафолат медиҳад.

Моддаи 857. Шакли шартномаи пасандози бонкӣ

1. Шартномаи пасандози бонкӣ бояд дар шакли хаттӣ баста шавад.

Шакли хаттии шартномаи пасандози бонкӣ ба шарте риоягардида ба ҳисоб меравад, ки агар гузаронидани пасандоз бо дафтарчаи амонат, сертификат (амонат)-и бонкӣ ё дигар ҳуҷҷати ба амонатгузор додаи бонк, ки ба талаботи барои чунин ҳуҷҷатҳо муайяннамудаи қонун, қоидаҳои мутобиқи он муқаррарнамудаи бонкӣ ва дар амалияи аънаҳои муомилоти кории бонкӣ истифодашаванда ҷавобгӯ бошад, тасдиқ карда шудааст.

2. Риоя накардани шакли хаттии шартномаи пасандози бонкӣ боиси безътибор гардидани ин шартнома шуда метавонад.

Моддаи 858. Навъҳои пасандозҳо

1. Шартномаи пасандози бонкӣ бо шарт тибқи талаби аввалини амонатгузор додани пасандоз (пасандози талаб карда гирифташаванда) ё тибқи шарт баргардонидани пасандоз бо гузашти мўҳлати дар шартнома муқарраргардида (пасандози мўҳлатнок) баста мешавад.

Дар шартнома гузоштани пасандоз таҳти шарт бо тартиби дигар баргардонидани он, ки хилофи қонунҳо намебошад, пешбинӣ гардида наш мумкин аст.

2. Тибқи шартномаи пасандози бонкии навъи мухталиф бонк ўҳдадор аст маблағи пасандоз ё як қисми онро бо талаботи аввалини амонатгузор, ба истиснои пасандозҳои таҳти шартҳои дигари баргардонидани онҳо гузоштаи ашхоси ҳуқуқӣ, ки дар шартнома пешбинӣ гардидааст, диҳад.

Шартҳои шартнома дар бораи рад кардани ҳуқуқ барои бо талаби аввалин гирифтани пасандоз эътибор надорад.

3. Дар ҳолатҳое ки пасандози мӯҳлатнок ё дигар пасандоз, ки аз пасандози тибқи талаб гирифташаванда фарқ мекунад, ба амонатгузор мувофиқи талаби ӯ то гузаштани мӯҳлат ё то фаро расидани мӯҳлатҳои дар шартнома зикргардида баргардонидани мешавад, агар дар шартнома тартиби дигаре пешбинӣ нагардида бошад, фоизҳои пасандоз ба андозаи баробар ба андозаи фоизе, ки бонк тибқи пасандози мувофиқи талаб гирифташаванда мепардозад, пардохта мешавад.

4. Дар ҳолатҳое ки амонатгузор баргардонидани маблағи пасандози мӯҳлатнокро бо гузашти мӯҳлат ё маблағи пасандозро, ки бо дигар шартҳои баргардонидани бо фарорасии ҳолатҳои дар шартнома пешбинигардида талаб намекунад, агар дар шартнома тартиби дигаре пешбинӣ нагардида бошад, шартнома тибқи шартҳои пасандози талаб карда гирифташаванда тамдидгардида ҳисобида мешавад.

Моддаи 859. Фоизҳо ба пасандоз

1. Бонк ба маблағҳои пулии амонатгузор ба андозаи муайяннамудани шартнома фоиз мепардозад.

Ҳангоми дар шартнома мавҷуд набудани шарт оид ба андозаи фоизҳои пардохташаванда, бонк вазифадор аст фоизҳоро дар ҳаҷми мутобиқи қисми 1 моддаи 829 ҳамин Кодекс муайянгардида пардозад.

2. Агар дар шартнома тартиби дигаре пешбинӣ нагардида бошад, бонк ҳуқуқ дорад андозаи фоизи тибқи пасандози талаб карда гирифтани пардохташавандаро тағйир диҳад.

Дар сурати аз ҷониби бонк кам кардани андозаи фоиз, агар дар шартнома тартиби дигаре пешбинӣ нагардида бошад, андозаи нави фоизҳо нисбат ба пасандозҳое истифода бурда мешавад, ки то лаҳзаи иттилоъ додани амонатгузор дар мавриди кам кардани фоиз бо гузашти як моҳ аз лаҳзаи додани чунин иттилоот, гузаронида шудаанд.

3. Андозаи фоизи дар шартнома муқарраршуда ба пасандозе, ки тибқи шартҳои баргардонидани он бо гузашти мӯҳлати муайян ё фарорасии ҳолатҳои дар шартнома пешбинигардида гузаронида шудааст, агар дар шартнома тартиби дигаре пешбинӣ нагардида бошад, наметавонад аз ҷониби бонк якҷониба кам карда шавад.

Моддаи 860. Тартиби ҳисоб кардан ва пардохти фоизҳо ба пасандоз

1. Фоизҳо ба маблағи пасандози бонкӣ аз рӯзи баъди рӯзи ба бонк ворид шудани он фарорасанда то рӯзи ба амонатгузор баргардонидани он ё аз ҳисоби амонатгузор тибқи дигар асосҳо баровардани пасандоз ҳисоб карда мешавад.

2. Агар дар шартнома тартиби дигаре пешбинӣ нагардида бошад, фоизҳо ба маблағи пасандози бонкӣ ба амонатгузор тибқи талаби ӯ бо гузашти ҳар як семоҳа, алоҳида аз маблағи пасандоз пардохта шуда, фоизҳои дар ин мӯҳлат талаб карда гирифтанишуда бошад маблағҳои пасандози ба он фоизҳо замшавандаро афзун менамоянд. Ҳангоми баргардонидани пасандоз ҳамаи фоизҳои то ин лаҳза замгардида пардохта мешаванд.

Моддаи 861. Таъмини баргардонидани пасандоз

1. Восита ва усулҳое, ки бонк вазифадор аст барои таъмини баргардонидани пасандозҳои қабулкардааш истифода барад, тибқи қонун ё шартнома муайян карда мешавад.

2. Бонк ӯҳдадор аст бо талаби амонатгузор дар мавриди таъмини баргардонидани пасандоз маълумот диҳад.

3. Ҳангоми аз ҷониби бонк иҷро накардани ӯҳдадори таъмини баргардонидани пасандоз, инчунин ҳангоми гум кардани таъмин ё бадтар кардани шартҳои он амонатгузор ҳуқуқ дорад аз бонк фавран баргардонидани маблағи пасандоз, пардохти фоизҳо ва ҷуброни зарари расонидашударо мутобиқи моддаи 829 ҳамин Кодекс талаб намояд.

Моддаи 862. Масъулият барои иҷро накардани талаботи баргардонидани пасандоз

Дар сурати аз чониби бонк иҷро накардани талаботи амонатгузор дар мавриди баргардонидани пасандоз ё як қисми он дар мӯҳлатҳое, ки моддаи 861 ҳамин Кодекс пешбинӣ намудааст, сарфи назар аз пардохти фоизҳо ба пасандоз, бонк вазифадор аст мутобиқи моддаи 426 ҳамин Кодекс зарари расонидашударо ҷуброн намояд.

Моддаи 863. Аз чониби ашхоси сеюм ба суратҳисоби амонатгузор гузаронидани маблағҳои пулӣ

Агар дар шартномаи пасандози бонкӣ тартиби дигаре пешбинӣ нагардида бошад, ба пасандоз маблағҳое, ки ба бонк ба номи амонатгузор аз ашхоси сеюм бо зикри маълумотҳои зарурӣ дар мавриди суратҳисоби ӯ вобаста ба пасандоз ворид гардидаанд, гузаронида мешавад. Дар айни замон чунин эҳтимол меравад, ки амонатгузор барои аз шахси сеюм гирифтани маблағи пулӣ розигӣ изҳор кардааст ва ба ӯ оид ба пасандози худ дар суратҳисоб маълумоти зарурӣ додааст.

Моддаи 864. Пасандозҳо ба манфиати ашхоси сеюм

1. Пасандоз метавонад ба бонк ба номи шахси сеюми муайян гузаронида шавад.

Зикри номи шахрванд (моддаи 20) ё номи шахси ҳуқуқӣ (моддаи 55), ки ба манфиати он пасандоз гузаронида шудааст, шarti муҳими шартномаи дахлдори бонкӣ мебошад.

2. Агар дар шартнома тартиби дигаре пешбинӣ нашуда бошад, ашхоси сеюме, ки ба номаш пасандоз гузошта шудааст, аз лаҳзаи ба номаш ворид шудани маблағ ҳуқуқи амонатгузorro пайдо мекунад.

3. Шартномаи пасандози бонкӣ ба манфиати шахрванде, ки то лаҳзаи бастанӣ шартнома ғавтидааст ё шахси ҳуқуқии то ҳамин лаҳза вучуднадошта кӯрб надорад.

4. То лаҳзаи аз чониби шахси сеюм изҳор кардани нияти истифодаи ҳуқуқи амонатгузор шахсе, ки шартномаи пасандози бонкиро бастааст, метавонад аз ҳуқуқи амонатгузор вобаста ба воситаҳои пулие, ки ба суратҳисоб тибқи пасандоз гузаронидааст, истифода барад.

5. Агар ашхоси сеюме, ки ба номаш пасандоз ворид гаштааст, аз пасандоз даст кашад, шахси ба номи шахси сеюм шартномаи пасандози бонкӣ баста, ҳуқуқ дорад пасандозро пас талаб карда гирад ё ки онро ба номи худ ё ба номи шахси дигар гузаронад.

6. Қоидаҳои оид ба шартнома ба манфиати шахси сеюм (моддаи 462) нисбат ба шарномаи пасандози бонкӣ ба манфиати шахси сеюм, агар он хилофи қоидаҳои ҳамин модда ва моҳияти пасандози бонкӣ набошад, татбиқ мегардад.

Моддаи 865. Дафтарчаи амонат

1. Агар дар созишномаи тарафҳо тартиби дигаре пешбинӣ нагардида бошад, бастанӣ шартномаи пасандози бонкӣ бо шахрванд ва ба суратҳисоби ӯ гузаронидани маблағ тибқи пасандоз бо дафтарчаи амонат тасдиқ карда мешавад.

Дар дафтарчаи амонат бояд аз чониби бонк ном ва маҳалли қойгиршавии бонк (моддаи 55) ё филиали дахлдори он, инчунин рақами суратҳисоб тибқи пасандоз, ҳамаи маблағҳои пулие, ки дар суратҳисоб дохил шудаанд, ҳамаи маблағҳои пулие, ки аз суратҳисоб хориҷ карда шудаанд ва бақияи маблағҳои пулӣ дар суратҳисоб дар лаҳзаи ба бонк пешниҳод кардани дафтарчаи амонатӣ сабт ва тасдиқ карда шавад.

Бо сабаби исбот нашудани ҳолати дигари пасандоз, маълумот оид ба пасандози дар дафтарчаи амонат сабтгардида барои ҳисобу китоби вобаста ба пасандоз байни бонк ва амонатгузор асос буда метавонад.

2. Шартномаи пасандози бонк метавонад додани дафтарчаи амонатии номӣ ё дафтарчаи амонатии манзуркунандаро пешбинӣ намояд. Дафтарчаи амонатии манзуркунанда қоғазӣ қиматнок мебошад.

3. Додани пасандоз, пардохти фоизҳо ва иҷрои супориши амонатгузор дар мавриди гузаронидани маблағҳои пулӣ аз суратҳисоби пасандоз ба дигар шахс аз чониби бонк ҳангоми пешниҳоди дафтарчаи амонат анҷом дода мешавад.

Агар дафтарчаи амонатии номӣ гум шуда бошад ё ба ҳолате расонида шуда бошад, ки шоистаи пешниҳод нест, бонк тибқи аризаи амонатгузор ба ӯ дафтарчаи амонатии нав медиҳад.

Барқарор кардани ҳуқуқ ба дафтарчаи амонатии манзуркунанда тибқи тартиби барои коғазҳои қиматнок ба манзуркунанда пешбинигардида анҷом дода мешавад.

БОБИ 43. Суратҳисоби бонк

Моддаи 866. Шартномаи суратҳисоби бонк

Тибқи шартномаи суратҳисоби бонк як тараф (бонк) ё дигар муассисаи кредитӣ (минбаъд – «бонк») ўҳдадор мешавад, ки маблағи пулии ба суратҳисоби тарафи дигар (молики суратҳисоб) воридшударо қабул кунад ва гузаронад, супориши молики суратҳисобро дар мавриди аз суратҳисоб гузаронидан ва пардохти маблағҳои дахлдор ва вобаста ба суратҳисоб иҷро намудани дигар амалиётро анҷом диҳад.

Моддаи 867. Аз ҷониби бонк истифода бурдани маблағҳои молики суратҳисоб

Бонк метавонад маблағҳои пулии дар суратҳисоби бонк мавҷудбудаи молики суратҳисобро бо кафолати вучуд доштани он ҳангоми пешниҳоди талабот ба суратҳисоб ва ҳуқуқи молики онро бидуни мамоният ихтиёрдорӣ кардани ин маблағҳо дар доираи маблағҳои дар суратҳисоб буда истифода барад.

Моддаи 868. Аз ҷониби молики суратҳисоб ихтиёрдорӣ кардани маблағҳои пулӣ

Молики суратҳисоб маблағҳои пулии худро, ки дар суратҳисоби бонк мавҷуд аст, мустақилона ихтиёрдорӣ мекунад.

Бонк ҳуқуқ надорад самти истифодаи воситаҳои пулии молики суратҳисобро таъин ва назорат кунад ва ё дигар маҳдудиятҳои ҳуқуқи ўро дар мавриди тибқи салоҳиди худ ихтиёрдорӣ намудани маблағҳои пулӣ, ки дар қонун ё дар шартнома пешбинӣ нашудаанд, муқаррар намояд.

Моддаи 869. Шакли шартномаи суратҳисоби бонкӣ

1. Шартномаи суратҳисоби бонкӣ бояд дар шакли хаттӣ баста шавад.

2. Риоя накардани шакли хаттии шартномаи суратҳисоби бонкӣ боиси безъитбордонистани ин шартнома мегардад. Чунин шартнома қурб надорад.

Моддаи 870. Бастани шартномаи суратҳисоби бонкӣ

1. Шартномаи суратҳисоби бонкӣ бо роҳи аз ҷониби бонк тибқи шартҳои аз ҷониби тарафҳо мувофиқашуда ба муштарӣ ё шахси зикрнамудаи ў кушодани суратҳисоб дар бонк баста мешавад.

2. Ашхоси ҳуқуқӣ ва шахрвандон барои суратҳисоби ҷорӣ худ ва таъмини кассавӣ мустақилона бонкро интихоб менамоянд ва метавонанд бо як ё якчанд бонкҳо шартномаи суратҳисоби бонкӣ банданд.

3. Бонк вазифадор аст бо муштарие, ки тибқи шартҳои барои кушодани чунин навъи суратҳисоб эълонкардаи бонк бо пешниҳоди кушодани суратҳисоби ба талаботи пешбиниамудаи қонун ва қоидаҳои мутобиқи онҳо қабулнамудаи бонк мувофиқ муроҷиат намудааст, суратҳисоб кушояд.

Бонк ҳуқуқ надорад кушодани суратҳисоб, анҷом додани амалиёти дахлдорро, ки қонун, ҳуҷҷатҳои муассисии бонк ва иҷозатнома (литсензия)-и ба ў додашуда пешбинӣ намудааст, ба истиснои ҳолатҳое, ки чунин саркашӣ бо сабаби дар бонк мавҷуд набудани имконияти фароҳам овардани хизматрасонии бонкӣ ба миён омадааст, рад намояд.

Ҳангоми беасос аз бастани шартномаи суратҳисоби бонкӣ саркашӣ намудани бонк муштарӣ ҳуқуқ дорад ба ў талаботи пешбиниамудаи қисми 4 моддаи 477 ҳамин Кодексро пешниҳод намояд.

Моддаи 871. Тасдиқи ҳуқуқи ихтиёрдории маблағҳои пулие, ки дар суратҳисоб мавҷуданд

1. Ҳуқуқи ихтиёрдории ашхосе, ки аз номи молики суратҳисоб дар мавриди гузаронидан ё додани маблағҳо аз суратҳисоб анҷом медиҳанд, аз ҷониби молики он бо роҳи ба бонк пешниҳод намудани ҳуҷҷатҳое, ки қонун, қоидаҳои мутобиқи он муқаррарнамудаи бонк ва шартнома пешбинӣ намудаанд, тасдиқ карда мешаванд.

2. Молики суратҳисоб метавонад ба бонк дар мавриди аз ҳисоб баровардани маблағҳои пулӣ тибқи талаботи ашхоси сеюм, аз ҷумла вобаста ба иҷрои ўҳдадориҳои худ аз ҷониби муштарӣ дар назди ин ашхос супориш диҳад. Бонк ин супоришро бо шартӣ дар он дар шакли хаттӣ зикр намудани маълумоти зарурӣ, ки имкон медиҳад хангоми пешниҳоди талаботи дахлдор шахси барои чунин пешниҳод ҳуқуқдоштаро ҳаммонанд созад ва хусусият ва асосҳои чунин талабро муқаррар намояд, қабул мекунад.

3. Дар шартномаи суратҳисоби бонкӣ метавонад тасдиқи ҳуқуқ оид ба ихтиёрдории маблағҳои пулии дар суратҳисобҳо мавҷудбуда бо усули электронии пардохт ва дигар ҳуҷҷатҳо бо истифодаи имзои шабеҳи шахсӣ дар онҳо (қисми 2 моддаи 185) код, рамз ва дигар воситаҳо, ки аз ҷониби шахси барои ин кор ваколатдор дода шудани онро тасдиқ менамояд, пешбинӣ карда шавад.

Моддаи 872. Амалиёте, ки бонк вобаста ба суратҳисоб анҷом медиҳад

Агар дар шартнома тартиби дигаре пешбинӣ нагардида бошад, бонк вазифадор аст маблағҳои пулии воридшударо қабул кунад ва ба суратҳисоб дохил намуда, супориши молики онро дар бораи гузаронидан ва додани маблағҳои пулӣ бо усули анҷом додани амалиёти барои чунин навъи суратҳисобҳо пешбининамудаи қонунҳо, қоидаҳои тибқи онҳо қабулнамудаи бонкҳо ва анъанаҳои муомилоти кории дар амалияи бонкӣ истифодашавандаро анҷом диҳад.

Моддаи 873. Мўҳлатҳои амалиёт оид ба суратҳисоб

Бонк вазифадор аст тибқи супориши молики он на дертар аз як рӯзи баъд аз рӯзи ба бонк ворид гардидани ҳуҷҷатҳои дахлдори пардохт фарорасида, агар дар шартнома мўҳлати дигаре пешбинӣ нагардида бошад, маблағҳои пулии воридшударо ба суратҳисоб гузаронад, онро диҳад ё онро аз суратҳисоб барорад.

Моддаи 874. Кредитонии суратҳисоб

1. Дар ҳолатҳое ки агар тибқи шартнома бонк пардохтҳоро мувофиқи талабот ба молики суратҳисоб анҷом медиҳад, ҳарчанд дар суратҳисоби ӯ маблағҳои пулӣ мавҷуд набошанд, бонк аз рӯзи анҷом додани пардохт ба муштарӣ ба маблағи дахлдор кредитдода (кредитонии суратҳисоб) ба шумор меравад.

2. Ҳуқуқ ва ўҳдадориҳои тарафҳо вобаста ба кредитонии суратҳисоб, агар дар шартномаи суратҳисоби бонкӣ тартиби дигаре пешбинӣ нагардида бошад, тибқи қоидаҳо дар бораи қарз (моддаҳои 827-830, 833) муайян карда мешавад.

Моддаи 875. Пардохти хароҷоти бонк барои анҷом додани амалиёти вобаста ба суратҳисоб

1. Молики суратҳисоб хизматрасонии бонкро ҷиҳати анҷом додани амалиёт бо маблағҳои пулии дар суратҳисоб мавҷудбуда тибқи шартҳои пешбининамудаи шартнома мепардозад.

Дар ҳолатҳое ки агар нархи хизматрасонии бонк оид ба анҷом додани амалиётҳои зикргардида дар шартнома муайян нашудаанд, пардохти хизматрасонӣ тибқи моддаи 456 Ҳамин Кодекс муайян карда мешавад.

2. Пардохти хизматрасонии бонк, ки қисми 1 Ҳамин модда пешбинӣ намудааст, аз ҷониби бонк аз маблағҳои пулии молики суратҳисоб, ки дар суратҳисоби ӯ мавҷуд аст, агар дар шартнома тартиби дигаре пешбинӣ нагардида бошад, бо гузашти ҳар семоҳа ситонида мешавад.

Моддаи 876. Фоизҳо барои аз ҷониби бонк истифода бурдани маблағҳои пулии суратҳисоб

1. Агар дар шартномаи суратҳисоби бонкӣ тартиби дигаре пешбинӣ нагардида бошад, барои истифодаи маблағҳои пулии дар суратҳисоб мавҷудбуда бонк ба молики он фоиз мепардозад, ки маблағи он ба суратҳисоб гузаронида мешавад.

2. Фоизҳои дар қисми 1 ҳамин модда зикргардида аз ҷониби бонк тибқи андозае, ки дар шартнома муайян гардидааст ва ҳангоми дар шартнома мавҷуд набудани шартҳои дахлдор ба андозае, ки маъмулан бонк ба пасандозҳои талаб карда гирифташаванда (моддаи 859) мепардозад, пардохта мешавад.

3. Маблағи фоизҳо тибқи мӯҳлатҳои пешбинишудаи шартнома ва дар ҳолатҳои дар шартнома пешбинӣ нагардидани чунин мӯҳлатҳо бо гузашти ҳар семоҳа ба суратҳисоб гузаронида мешавад.

Моддаи 877. Баҳисобгирии талаботи мутақобилаи бонк ва молики суратҳисоб

1. Талаботи пулии бонк ба молики суратҳисоб вобаста ба кредитонии суратҳисоб (моддаи 874) ва пардохти хизматрасонии бонк (моддаи 875), инчунин талаботи молики суратҳисоб ба бонк дар мавриди пардохти фоиз барои истифодаи маблағҳои пулӣ (моддаи 876), агар дар шартнома тартиби дигаре пешбинӣ нагардида бошад, бо баҳисобгирӣ (моддаи 442) қатъ мегардад.

2. Баҳисобгирии талаботи дар қисми 1 ҳамин модда зикргардида аз ҷониби бонке, ки вазифадор аст молики суратҳисобро дар бораи баҳисобгирии анҷомдодашуда тибқи тартиб ва мӯҳлати дар шартнома пешбинигардида огоҳ созад ва агар шартҳои дахлдор аз ҷониби тарафҳо мувофиқа нашуда бошад, тибқи тартиб ва мӯҳлати барои амалияи бонкӣ маъмулии додани иттилоот оид ба вазъи воситаҳои пулӣ дар суратҳисоби дахлдор анҷом дода мешавад.

Моддаи 878. Асосҳои аз ҳисоб баровардани маблағҳои пулӣ аз суратҳисоб

1. Аз ҳисоб баровардани маблағҳои пулӣ аз суратҳисоб дар асоси супориши молики он анҷом дода мешавад.

2. Бидуни супориши муштарӣ аз ҳисоб баровардани маблағҳои пулии дар суратҳисоб мавҷудбуда танҳо бо қарори суд, инчунин ҳолатҳои дигари муқаррарнамудаи ҳамин Кодекс, **қонунҳои дигар ё шартномаи байни бонк ва муштарӣ шартномаи байни бонк ё муштарӣ** иҷозат дода мешавад (**Қ ҶТ аз 3.05.02с №5**).

Моддаи 879. Тибқи навбат аз ҳисоб баровардани маблағҳои пулии суратҳисоб

1. Ҳангоми дар суратҳисоб мавҷуд будани маблағҳои пулие, ки он барои қонеъ гардонидани тамоми талаботи ба молики суратҳисоб пешниҳодшуда кофӣ мебошад, агар дар қонун тартиби дигаре пешбинӣ нагардида бошад, аз ҳисоб баровардани ин маблағҳо аз суратҳисоби ӯ бо тартиби ворид гардидани супориши молики суратҳисоб ва дигар ҳуҷҷатҳои аз ҳисоббарорӣ (аз рӯи навбати тақвимӣ) сурат мегирад.

2. Ҳангоми барои қонеъгардонии ҳамаи талаботи нисбат ба молики суратҳисоб пешбинишуда нокифоя будани маблағҳои пулии суратҳисоб аз ҳисоб баровардани маблағҳои пулӣ тибқи тартиби зайл анҷом дода мешавад:

- дар навбати аввал аз ҳисоб баровардан аз рӯи ҳуҷҷатҳои иҷро ҷиҳати маблағгузаронӣ ё додани маблағи пулро аз суратҳисоб оиди қонеъгардонии талаботи ҷуброни зарар, ки ба ҳаёт ва саломатӣ расонида шудааст пешбинӣ менамояд, инчунин талабот оид ба ситонидани алимент ва ҳифзи манфиатҳои гаравгир;

- дар навбати дуюм аз ҳисоб баровардан аз рӯи ҳуҷҷатҳои иҷро барои ҳисобу китоб оид ба пардохти маблағи барои аз кор рафтани ва пардохти музди меҳнат ба ашхоси тибқи шартномаи меҳнатӣ, аз ҷумла тибқи қарордод коркунандаро, ки маблағгузаронӣ ё додани маблағи пулиро, инчунин оид ба пардохти подошпулӣ тибқи шартномаи муаллифиро пешбинӣ менамояд;

- дар навбати сеюм аз ҳисоб баровардан аз рӯи ҳуҷҷатҳои пардохт, ки пардохт ба фондҳои буҷетро пешбинӣ менамояд;

- дар навбати чорум аз ҳисоб баровардан аз рӯи ҳуҷҷатҳои иҷро, ки қонеъ гардонидани дигар талаботи пулиро пешбинӣ менамояд;

- дар навбати панҷум аз ҳисоб баровардан аз рӯи дигар ҳуҷҷатҳои пардохт тибқи тартиби навбати тақвимӣ.

Аз ҳисоб баровардани маблағҳо аз суратҳисоб тибқи талаботи марбут ба як навбат мувофиқи тартиби навбати тақвимӣ ворид гардидани ҳуҷҷатҳо анҷом дода мешавад.

Моддаи 880. Масъулияти бонк барои сари вақт анҷом надодани амалиёт оид ба суратҳисоб ва беасос аз ҳисоб баровардани маблағҳои пулӣ

Дар ҳолатҳои сари вақт анҷом надодани амалиёти гузаронидани маблағҳои пулии воридшуда ба суратҳисоби молик ё беасос аз ҳисоби суратҳисоб баровардани маблағҳо бонк вазифадор аст, тибқи талаби молики суратҳисоб маблағи дахлдорро ба суратҳисоб гузаронад.

Бонк инчунин барои сари вақт нагузаронидан ё беасос аз ҳисоб баровардани маблағ ӯҳдадор аст ғоиз супорад ва мутобиқи моддаи 426 ҳамин Кодекс зарари расонидашударо ҷуброн намояд. Бонк инчунин барои сари вақт аз суратҳисоб надодани маблағ ва сари вақт иҷро накардан фармоиши молики суратҳисоб дар мавриди аз суратҳисоб гузаронидани маблағ масъулият дорад.

Моддаи 881. Махфӣ будани суратҳисобҳои бонкӣ

1. Бонк махфӣ будани суратҳисоби бонкӣ, амалиётҳо вобаста ба он ва маълумот оид ба молики суратҳисобро кафолат медиҳад.

2. Маълумот оид ба амалиёт ва суратҳисобҳо метавонанд танҳо ба соҳибони суратҳисоб ё намоёндагони онҳо, инчунин судҳо, мақомоти тафтиш ва мақомоти таҳқиқ оид ба парвандаҳои таҳти пешбурдашон қарордошта, дар сурате ки агар маблағҳои пулии дар суратҳисоб мавҷудбуда тавқиф карда шавад, аз он ҷарима ситонида шавад ё ин маблағҳо бояд мусодира гардад, пешниҳод шуданашон мумкин аст.

Чунин маълумот метавонад, инчунин аз ҷониби нотариус вобаста ба парвандаҳои меросӣ дар мавриди амволи молиқони ғавтидаи суратҳисобҳо, ки таҳти пешбурдашон қарор доранд, инчунин ба ашхосе, ки нисбат ба онҳо ғавтида ба бонк фармоиши васиятӣ гузоштааст, пешниҳод шуданашон мумкин аст.

3. Дар сурате аз ҷониби бонк ошкор намудани маълумоте, ки асоси махфӣ будани суратҳисобро ташкил медиҳад, муштариё, ки ҳуқуқи ӯ вайрон шудааст, ҳақ дорад аз бонк ҷуброни зарари расонидашударо талаб кунад.

Моддаи 882. Тавқифи маблағҳои суратҳисоб

1. Маблағҳои пулии дар суратҳисоб мавҷудбуда танҳо бо қарори суд ё бо қарори мақомоти тафтиш тавқиф карда шуданашон мумкин аст, **агар дар санадҳои қонунгузори Чумҳурии Тоҷикистон тартиби дигар муқаррар нашуда бошад. (Қ ҶТ аз 3.12.09с, №569).**

2. Мӯҳлати тавқифи маблағҳои пулӣ, ки дар суратҳисоби бонк мавҷуд аст, наметавонад аз мӯҳлати барои пешбурди парвандаҳои дахлдор муқаррарнамудаи қонунҳои муҳофизатӣ бештар бошад, **агар дар санадҳои қонунгузори Чумҳурии Тоҷикистон тартиби дигар муқаррар нашуда бошад. (Қ ҶТ аз 3.12.09с, №569).**

Моддаи 883. Ситонидан аз маблағҳои суратҳисоб

Ситонидани маҷбурӣ аз маблағҳои пулии ашхоси ҳуқуқӣ ва шахрвандон, ки дар суратҳисоби бонкҳо мавҷуд аст, аз ҷумла ситонидани маҷбурӣ ва мусодира метавонад танҳо дар асоси ҳукм ё қарори эътибори қонунӣ пайдокардаи суд анҷом дода шавад, **агар дар санадҳои қонунгузори Чумҳурии Тоҷикистон тартиби дигар муқаррар нашуда бошад. (Қ ҶТ аз 3.12.09с, №569).**

Моддаи 884. Бастанӣ суратҳисоб

1. Шартномаи суратҳисоби бонкӣ метавонад тибқи аризаи молики он дар ҳар лаҳза бекор карда шавад.

2. Бонк дар сурате ки агар маблағи воситаҳои пулии дар суратҳисоб мавҷуда аз андозаи ҳадди ақали пешбининамудаи қонун ва қидаҳои мувофиқи он муқаррарнамудаи бонкҳо ё шартнома камтар бошад, ҳуқуқ дорад бекор кардани шартномаи суратҳисоби бонкиро талаб намояд.

3. Бекор кардани шартнома барои бастанӣ суратҳисоб асос мебошад.

4. Бақияи маблағҳои пулии суратҳисоб ба молики он баргардонидани мешавад ё тибқи дастури ӯ ба дигар суратҳисоб гузаронида мешавад.

Моддаи 885. Суратҳисобҳои бонкҳо

Агар дар қонун, санадҳои дигари ҳуқуқӣ ё қоидаҳои мутобиқи онҳо муқаррарнамудаи бонкҳо тартиби дигаре пешбинӣ нагардида бошад, қоидаҳои ҳамин боб ба суратҳисобҳои корреспондентӣ, суратҳисобҳои фаръии (ғайриасосии) корреспондентӣ ва дигар суратҳисобҳои бонк татбиқ мегардад.

БОБИ 44. Ҳисоббаробаркунӣ

1. Муқаррароти умумӣ

Моддаи 886. Ҳисоббаробаркунии нақдӣ ва ғайринақдӣ

1. Ҳисоббаробаркунӣ байни шаҳрвандон ва ҳисоббаробаркунӣ бо иштироки шаҳрвандон, ки бо иҷрои фаъолияти соҳибкории онҳо вобаста намебошад, бо пули нақд (моддаи 155) бидуни маҳдудияти маблағ анҷом дода мешавад.

2. Ҳисоббаробаркунӣ байни ашхоси ҳуқуқӣ, инчунин ҳисоббаробаркунӣ бо иштироки шаҳрвандон, ки бо иҷрои фаъолияти соҳибкории (моддаи 24) онҳо вобаста аст ба таври ғайринақдӣ анҷом дода мешавад. Ҳисоббаробаркунӣ байни ашхоси зикргардида, агар дар қонун тартиби дигаре муқаррар нагардида бошад, инчунин бо пули нақд анҷом дода шуданаш мумкин аст.

3. Ҳисоббаробаркунии ғайринақдӣ тавассути бонкҳо, дигар ташкилотҳои кредитӣ (минбаъд – «бонкҳо»), ки дар онҳо суратҳисобҳои ашхоси иштирокчиҳои ҳисоббаробаркуниҳо кушода шудаанд, агар аз қонун тартиби дигари ҳисоббаробаркунӣ барнаояд ва дар шакли ҳисоббаробаркуниҳои истифодашаванда қайду шартҳои дигаре набошад, анҷом дода мешавад.

4. Тибқи шартнома бо муштарӣ бонк метавонад ўҳдадорӣ қабул ва хизматрасонии қарзи муштариро (шартномаи факторинг) ба зиммаи худ гирад. Баъди пӯшонидани қарз бонк маблағи бадастомадаро ба муштарӣ медиҳад ва аз ў ҳаққи хизмат, ки ҳаққи комиссияро барои хизматрасонии қарз дар бар мегирад, дар ҳаҷми муайяннамудаи шартнома меситонад.

Моддаи 887. Шакли ғайринақдии ҳисоббаробаркуниҳо

1. Ҳангоми анҷом додани ҳисоббаробаркунии ғайринақдӣ ҳисоббаробаркунӣ бо супоришномаи пардохт, тибқи аккредитив, чекҳо, ҳисобу китоб тибқи инкассо, инчунин ҳисоббаробаркунӣ бо дигар шаклҳо, ки қонунҳо, қоидаҳои бонкии мутобиқи онҳо таҳиягардида ва анъанаҳои муомилоти кории дар амалияи бонкӣ истифодашаванда пешбинӣ намудаанд, иҷозат дода мешавад.

2. Тарафҳои шартнома ҳуқуқ доранд дар шартнома ҳама гуна шаклҳои ҳисоббаробаркуниро, ки дар қисми 1 ҳамин модда зикр гардидааст, интихоб ва пешбинӣ намоянд.

2. Ҳисоббаробаркунӣ бо супоришномаи пардохт

Моддаи 888. Муқаррароти умумӣ

1. Ҳангоми ҳисоббаробаркуниҳо бо супоришномаҳои пардохт бонк ўҳдадор мегардад бо супориши муштарӣ аз ҳисоби маблағҳое, ки дар суратҳисоби ў мавҷуданд, маблағи муайяни пулиро ба суратҳисоби шахси зикркардаи муштарӣ дар мўҳлати муқарраршуда (моддаи 873) ба ин ё он бонк гузаронад.

2. Шахси дар супоришномаи пардохт зикргардида ба ҳайси маблағгиранда ҳуқуқи аз бонк талаб кардани иҷрои пардохтро, ба истиснои ҳолатҳое, ки чунин ҳуқуқро қонун ё шартномаи муштарӣ бо бонк пешбинӣ намудааст, ба даст намеорад.

Моддаи 889. Шартҳои қабули супоришномаи пардохт аз ҷониби бонк

1. Мўҳтавои супоришномаи пардохт ва ҳуҷжатҳои ҳисоббаробаркунии яқҷоя бо он пешниҳодшаванда ва шакли онҳо бояд ба талаботи муқарраркардаи қонун ва қоидаҳои бонкӣ мутобиқат намоянд.

2. Дар сурати номутобиқати супоришномаи пардохт ба талаботи дар қисми 1 ҳамин модда зикргардида бонк метавонад мӯҳтавои супоришномаро аниқ кунад. Чунин дархост баъди гирифтани супоришнома ба пардозанда бояд фавран пешниҳод карда шавад. Дар сурати нагирифтани ҷавоб дар мӯҳлати пешбиникардаи қонун ё қоидаҳои мутобиқи он муқарраркардаи бонк ва ҳангоми вучуд надоштани онҳо, агар дар қонун ва қоидаҳои бонкии дар асоси он муқарраргардида ё шартномаи байни бонк ва пардозанда тартиби дигаре пешбинӣ нашуда бошад, дар мӯҳлати қобили қабул бонк метавонад супоришномаро бидуни иҷро монад ва онро ба пардозанда баргардонад.

3. Агар тибқи шартномаи байни муштарӣ ва бонк тартиби дигаре пешбинӣ нашуда бошад, супоришномаи муштарӣ аз ҷониби бонк ҷиҳати иҷро танҳо дар мавриди дар суратҳисоби муштарӣ вучуд доштани маблағ қабул карда мешавад.

Моддаи 890. Иҷрои супоришнома

1. Бонке, ки супоришномаи пардохти муштариро қабул мекунад, вазифадор аст маблағи пулии дахлдорро ҷиҳати ворид намудани он ба суратҳисоби шахси дар супоришнома зикргардида ба бонки маблағгиранда дар мӯҳлати дар шартномаи суратҳисобҳои бонкӣ муқарраршуда ва агар дар шартнома мӯҳлат муқаррар нагардида бошад, дар мӯҳлати муқаррарнамудаи қоидаҳои бонкӣ ё анъанаҳои муомилоти кории дар амалияи бонкӣ истифодашаванда гузаронад.

2. Бонк ҳуқуқ дорад дигар бонкҳоро барои иҷрои амалиёти интиқоли маблағи пулӣ ба суратҳисоби дар супоришномаи муштарӣ зикргардида ҷалб намояд.

3. Агар тибқи шартнома тартиби дигаре муқаррар нашуда бошад, бонк вазифадор аст ба муштарӣ дар хусуси иҷрои супоришнома фавран хабар диҳад.

Моддаи 891. Ҷавобгарӣ барои иҷро накардан ё иҷрои номатлуби супоришнома

1. Дар ҳолати иҷро накардан ё иҷрои номатлуби супоришномаи муштарӣ бонк барои ин вайронкунӣ мутобиқи моддаи 426 ҳамин Кодекс ҷавобгар аст.

2. Дар ҳолатҳое ки агар иҷро накардан ё иҷрои номатлуби супоришнома бинобар вайронкунии қоидаҳои анҷом додани амалиёти ҳисоббаробаркунӣ аз ҷониби бонки барои иҷрои супоришномаи пардозанда ҷалбгардида рух дода бошад, мутобиқи қисми 1 ҳамин модда суд метавонад масъулиятро ба зиммаи ҳамин бонк гузорад.

3. Агар вайронкунии қоидаҳои анҷом додани амалиёти ҳисоббаробаркунӣ аз ҷониби бонк боиси нигоҳдории ғайриқонунии маблағи пулӣ гардад, бонк вазифадор аст тибқи тартиб ва андозаи пешбининамудаи моддаи 426 ҳамин Кодекс фоизи онро пардозад.

3. Ҳисоббаробаркунӣ тибқи аккредитив

Моддаи 892. Муқаррароти умумӣ оид ба ҳисоббаробаркунии аккредитив

1. Дар сурати ҳисоббаробаркунии аккредитив бонке, ки бо супориши пардозанда дар бораи кушодани аккредитив ва мутобиқи дастури ӯ (бонк - эмитент) амал мекунад, ўҳдадор мешавад пардохтҳоро ба маблағгиранда гузаронад ё пардохт намояд, актсепт кунад ё вексели интиқолиро ба инобат гирад ё ваколати гузаронидани пардохтҳоро ба маблағгиранда ё пардохт намудан, актсепт кардан ё ба инобат гирифтани вексели интиқолиро ба зиммаи бонки дигар (бонки иҷрокунанда) гузорад.

Нисбат ба бонки эмитент, ки пардохтҳоро ба маблағгиранда мегузаронад ё худ пардохт мекунад, актсепт менамояд ё вексели интиқолиро ба инобат мегирад, қоидаҳо оид ба бонки иҷрокунанда истифода бурда мешавад.

2. Дар ҳолати кушодани аккредитиви пӯшонидашуда (ба депозит гузошташуда) бонки эмитент дар мавриди кушодани он вазифадор аст маблағи аккредитив (пӯшонидани он)-ро аз ҳисоби пардозанда ё кредити ба ӯ пешниҳодшуда барои тамоми мӯҳлати амали ўҳдадории бонки эмитент ба ихтиёри бонки иҷрокунанда гузаронад.

Дар ҳолати кушодани аккредитиви пӯшониданашуда (кафолатнок) ба бонки иҷрокунанда ҳуқуқ дода мешавад, аз суратҳисоби бонки эмитент, ки пешбурди онро анҷом медиҳад, ҳамаи маблағи аккредитивро соқит гардонад.

3. Тартиби анҷом додани ҳисоббаробаркунӣ оид ба аккредитив тибқи қонун, инчунин қоидаҳои бонкии дар асоси он муқарраргардида ва анъанаҳои муомилоти қорӣ дар амалияи бонкӣ истифодашаванда танзим карда мешавад.

Моддаи 893. Аккредитиви бозхостшаванда

1. Аккредитиве бозхостшаванда эътироф мешавад, ки онро бонки эмитент бидуни огоҳониҳои пешакии маблағгиранда метавонад тағйир диҳад ё бекор кунад. Бозхости аккредитив ҳеҷ қадом ӯҳдадории бонки эмитентро дар назди маблағгиранда ба вуҷуд намеорад.

2. Бонки иҷроқунанда вазифадор аст пардохтҳо ва дигар амалиётро оид ба аккредитиви бозхостшаванда анҷом диҳад, агар дар лаҳзаи анҷом додани онҳо дар хусуси тағйир додани шартҳо ё бекор кардани аккредитив огоҳинома нагирифта бошад.

Моддаи 894. Аккредитиви бозхостнашаванда

1. Аккредитиве бозхостнашаванда доништа мешавад, ки бидуни ризоияти маблағгиранда онро бекор кардан мумкин нест.

2. Тибқи хоҳиши бонки эмитент бонки иҷроқунанда, ки дар гузаронидани амалиёти аккредитиви иштирок дорад, метавонад аккредитиви бозхостнашаванда (аккредитиви кафолатнок)-ро тасдиқ намояд. Ин кафолат чунин маъно дорад, ки бонки иҷроқунанда иловатан ба ӯҳдадории бонки эмитент оид ба анҷом додани пардохт тибқи шартҳои аккредитив ӯҳдадорӣ қабул кардааст.

Аккредитиви кафолатнокро бидуни розигии бонки иҷроқунанда тағйир додан ё бекор кардан мумкин нест.

Моддаи 895. Иҷрои аккредитив

1. Чиҳати иҷрои аккредитив маблағгиранда ба бонки иҷроқунанда ҳуҷҷатҳои тасдиққунандаи иҷрои ҳамаи шартҳои аккредитивро пешниҳод менамояд. Дар сурати вайрон кардани ҳатто яке аз ин шартҳо пардохт аз ҳисоби аккредитив анҷом дода намешавад.

2. Агар бонки иҷроқунанда мутобиқи шартҳои аккредитив пардохтро ба ҷо орад ё дигар амалиётро анҷом диҳад, бонки эмитент вазифадор аст ба ӯ товони хароҷоти масрафгардидаро тибқи қоидаҳои муқарраршудаи бонкӣ диҳад. Ин хароҷот, инчунин ҳамаи дигар хароҷоти бонки эмитент, ки бо иҷрои аккредитив вобаста аст, аз ҷониби пардозанда пӯшониданида мешавад.

Моддаи 896. Радди қабули ҳуҷҷатҳо

1. Агар бонки иҷроқунанда қабули ҳуҷҷатҳоеро, ки он бо аломатҳои зоҳирӣ ба шартҳои аккредитив мутобиқат намекунад, рад намояд, ӯ вазифадор аст дар ин ҳусус фавран, бо зикри сабабҳои рад ба маблағгиранда ва бонки эмитент хабар диҳад.

2. Агар бонки эмитент, ҳуҷҷатҳои қабулнамуудаи бонки иҷроқунандаро гирифта чунин ҳисоб кунад, ки он тибқи аломатҳои зоҳирӣ бо шартҳои аккредитив мутобиқат намекунад, ҳуқуқ дорад қабули онҳоро рад намояд ва аз бонки иҷроқунанда маблағи ба маблағгиранда бо вайрон кардани шартҳои аккредитив пардохташударо талаб намояд ва вобаста ба аккредитиви пӯшониданашуда бошад, метавонад ҷуброни маблағи пардохташударо рад кунад.

Моддаи 897. Ҷавобгарии бонки иҷроқунандаи аккредитив

Ҳангоми пардохти нодуруст ё радди беасоси пардохти маблағ тибқи аккредитив, ки дар натиҷаи ӯҳдадориҳои пешбиниамудаи қоидаҳои бонкиро вайрон кардани бонки иҷроқунанда рух додааст, бонки иҷроқунанда дар назди бонки эмитент ва дар ҳолатҳои ки иҷрои аккредитивро бонки эмитент амалӣ мегардонад, дар назди пардозанда ҷавобгар мебошад.

Моддаи 898. Маҳкам кардани аккредитив

1. Аккредитив дар бонки иҷроқунанда дар ҳолатҳои зайл маҳкам карда мешавад:

бо гузашти мӯҳлати аккредитив;

тибқи аризаи маблағгиранда дар хусуси радди истифодаи аккредитив то гузаштани мӯҳлати амали он, агар имконияти чунин рад бо шартҳои аккредитив пешбинӣ шуда бошад;

тибқи талаби пардозанда дар бораи пурра ё қисман бозхости аккредитив, агар чунин бозхост тибқи шартҳои аккредитив мумкин бошад.

Дар бораи маҳкам кардани аккредитив бонки иҷроқунанда бояд бонки эмитентро огоҳ намояд.

2. Маблағи истифоданашудаи аккредитиви депозитгардида бояд ҳамзамон бо маҳкам кардани аккредитив ба бонки эмитент баргардонида шавад. Бонки эмитент вазифадор аст маблағи баргардонидашударо ба суратҳисоби пардозанда, ки маблағи ӯ ба депозит гузошта шудааст, ворид намояд.

4. Ҳисоббаробаркунӣ тибқи инкассо

Моддаи 899. Муқаррароти асосӣ

1. Ҳангоми ҳисоббаробаркунонии супоришномаи инкассавӣ муштарӣ ба бонки худ (бонки эмитент) супоришнома мефиристад, ки аз ҳисоби муштарӣ аз пардозанда гирифтани пардохт анҷом дода шавад.

2. Бонки эмитенте, ки супоришномаи инкассавӣ гирифтааст, ҳуқуқ дорад барои иҷрои он бонки дигар (бонки иҷроқунанда)-ро ҷалб намояд.

Тартиби анҷом додани ҳисоббаробаркунии супоришномаи инкассавӣ тибқи қонунҳо, қоидаҳои бонкии мутобиқи он таҳиягардида ва анъанаҳои муомилоти кории дар амалияи бонкӣ истифодашаванда танзим карда мешавад.

3. Дар сурати иҷро накардан ё иҷрои номатлуби супоришномаи муштарӣ бонки эмитент дар назди он тибқи асосҳо ва андозаи пешбиникардаи боби 24 ҳамин Кодекс ҷавобгар мебошад.

Агар иҷро накардан ё иҷрои номатлуби супоришномаи муштарӣ бинобар вайронкунии қоидаҳои анҷом додани амалиёти ҳисоббаробаркунӣ аз ҷониби бонки иҷроқунанда ба миён омада бошад, ҷавобгарӣ дар назди муштарӣ ба зиммаи ҳамин бонк гузошта шуданаш мумкин аст.

Моддаи 900. Иҷрои супоришномаи инкассавӣ

1. Ҳангоми вучуд надоштани ягон ҳуҷҷат ё аз рӯи аломатҳои зоҳирӣ номутобиқатии ҳуҷҷатҳо ба супоришномаи инкассавӣ бонки иҷроқунанда вазифадор аст аз ин хусус шахсеро, ки аз номи ӯ супоришномаи инкассавӣ гирифтааст, фавран огоҳ созад. Дар ҳолати бартараф нагардидани камбудихои зикршуда бонк ҳуқуқ дорад ҳуҷҷатҳоро бидуни иҷро баргардонад.

2. Ҳуҷҷатҳо ба пардозанда дар ҳамон шакле, ки гирифта шудааст, ба истиснои қайдҳо ва навиштаҷоти бонкҳо, ки барои расмиёти амалиёти инкассавӣ заруранд, баргардонида мешаванд.

3. Агар ҳуҷҷатҳо бо манзур доштани онҳо мавриди пардохт қарор гирифта бошад, бонки иҷроқунанда бо гирифтани супоришномаи инкассавӣ бояд фавран онро барои пардохт пешниҳод намояд.

Агар ҳуҷҷатҳо дар дигар мӯҳлат пардохта шавад, бонки иҷроқунанда бояд ҷиҳати гирифтани актсепти пардозанда фавран бо гирифтани супоришномаи инкассавӣ ба актсепт ҳуҷҷатҳо пешниҳод намояд ва талаботи пардохт на дертар аз рӯзи фаро расидани мӯҳлати пардохти дар ҳуҷҷатҳо зикргардида бояд қонён гардонида шавад.

4. Пардохтҳо қисман дар ҳолатҳои муқаррарнамудаи қоидаҳои бонкӣ ё ҳангоми мавҷудияти иҷозати махсус дар супоришномаҳои инкассавӣ қабул карда шуданашон мумкин аст.

5. Бонки иҷроқунанда маблағи гирифта (инкассатсияшуда)-ро бояд фавран ба ихтиёри бонки эмитент, ки вазифадор аст ин маблағро ба суратҳисоби муштарӣ ворид кунад, интиқол диҳад. Бонки иҷроқунанда ҳуқуқ дорад аз маблағҳои инкассатсияшуда подоши ба ӯ тааллуқдошта ва пардохти харочотро нигоҳ дорад.

Моддаи 901. Огоҳинома дар хусуси радди пардохт

1. Агар пардохт ва (ё) аксепт дастрас нагардида бошад, бонки ичроқунанда вазифадор аст бонки эмитентро дар хусуси радди пардохт ё сабабҳои рад фавран огоҳ созад.

Бонки эмитент вазифадор аст фавран ба муштарӣ хабар диҳад ва вобаста ба амалиёти минбаъда дастур талаб намояд.

2. Ҳангоми дар мӯҳлати муқаррарнамудаи қоидаҳои бонкӣ нагирифтани дастур оид ба амалиёти минбаъда ва дар сурати зикр нашудани чунин мӯҳлат - дар мӯҳлати қобили қабул бонки ичроқунанда ҳуқуқ дорад ҳуччатҳоро ба бонке, ки аз он супоришномаи инкассавӣ гирифта шуда буд, баргардонад.

5. Ҳисоббаробаркунӣ бо чек

Моддаи 902. Муқаррароти умумӣ

1. Чек қоғазӣ қиматнокест, ки дастури бидуни ягон қайдӯ шартӣ чекдиҳанда ба бонк чиҳати ба дорандаи чек анҷом додани пардохти маблағи зикргардидаро дар бар мегирад.

2. Ба ҳайси пардозандаи чек танҳо бонке метавонад зикр гардад, ки дар он чекдиҳанда маблағ дошта, метавонад онро бо роҳи пешниҳоди чек ихтиёрдорӣ намояд.

3. Бозхости чек то гузаштани мӯҳлати манзур кардани он мумкин нест.

4. Додани чек ўҳдадорӣ пулиеро, ки чиҳати иҷрои он дода шудааст, наменӯшонад.

5. Тартиб ва шартӣ истифодаи чекҳо дар муомилоти пардохт тибқи ҳамин Кодекс танзим мешавад ва дар қисмати танзимнакардаи он, тибқи дигар қонунҳои ба масъалаҳои ҳуқуқии муносибатҳои чекӣ бахшидашаванда танзим мегардад.

Моддаи 903. Реквизитҳои чек

1. Чек бояд инҳоро дар бар гирад:

1) номи "чек", ки дар матни ҳуччат ворид гардидааст;

2) супоришнома ба пардозанда оид ба пардохти маблағи муайяни пулӣ;

3) номи пардозанда ва зикри суратҳисобе, ки аз он бояд пардохт анҷом дода шавад.

4) зикри асьори пардохт;

5) зикри сана ва маҳалли мураттаб сохтани чек;

6) имзои шахсе, ки чекро чекдиҳанда навишта додааст.

Дар ҳуччат мавҷуд набудани яке аз реквизитҳои зикршуда чекро безътибор мегардонад.

Чеке, ки дар он маҳалли мураттаб сохтани он зикр нагардидааст, ҳамчун имзогардида дар қое, ки маълумот оид ба чекдиҳанда нишон дода шудааст, ба ҳисоб гирифта мешавад.

2. Шақли чек ва тартиби пур кардани он тибқи қонунҳо ва қоидаҳои бонкии мутобиқи онҳо таҳиягардида муайян карда мешавад.

Моддаи 904. Пардохти чек

1. Чек аз ҳисоби маблағҳои чекдиҳанда пардохта мешавад. Дар ҳолати ба депозит гузоштани маблағ тартиб ва шартӣ ба депозитгузори маблағ барои пӯшонидани чек тибқи қоидаҳои бонкӣ муқаррар карда мешаванд.

2. Чекро бояд пардозанда бо шартӣ дар мӯҳлати муқарраркардаи қонун барои пардохт пешниҳод кардани он пардозад.

3. Пардозандаи чек вазифадор аст бо ҳама гуна усули ба ӯ дастрас ба ҳаққонӣ будани чек, инчунин ба он ки пешниҳодкунанда нисбат ба он шахси ваколатдор мебошад, боварӣ ҳосил намояд.

Ҳангоми пардохти чеки индосатсияшуда пардозанда бояд на имзои индоссантҳо, балки дурустии индоссаментҳоро тафтиш кунад.

4. Зарари аз ҷониби пардозанда вобаста ба пардохти чеки қалбакӣ, дуздидашуда ё гумшуда расонидашуда, вобаста ба он ки зарар бо гуноҳи кӣ расонида шудааст, ба зиммаи пардозанда ё чекдиҳанда гузошта мешавад.

5. Шахси пардозандаи чек ҳуқуқ дорад ба ӯ додани чекро бо забонхат оид ба гирифтани пардохт талаб намояд.

Моддаи 905. Додани ҳуқуқ оид ба чек

1. Додани ҳуқуқ оид ба чек тибқи тартиби муқаррарнамудаи моддаи 160 ҳамин Кодекс бо риояи қоидаҳои пешбиниамудаи ҳамин модда сурат мегирад.

2. Чеки номӣ ба шахси дигар дода намешавад.

3. Дар чеки интиқолий индоссамент ба пардозанда барои гирифтани пардохт эътибори забонхатро дорад.

Индоссаменте, ки аз ҷониби пардозанда анҷом дода шудааст, эътибор надорад.

Шахси соҳиби чеки интиқолий, ки онро тибқи индоссамент гирифтааст, агар ӯ ҳуқуқи худро дар қатори индоссаментҳои бефосила (мусалсал) асоснок кунад, соҳиби қонунии чек ба ҳисоб меравад.

Моддаи 906. Кафолати пардохт (авал)

1. Пардохт оид ба чек тавассути кафолат (авал) пурра ё қисман кафолатнок шуда метавонад.

Авалро ҳар шахс, ба истиснои пардозанда дода метавонад.

2. Авал дар тарафи ростии чек ё дар варақи иловагӣ бо роҳи сабти "авал ҳисобида шавад" ва зикри он, ки аз ҷониби кӣ, бар ивази кӣ дода шудааст, сабт мешавад. Агар бар ивази кӣ додани он зикр нашуда бошад, дар он ҳолат авал аз номи чекдиҳанда додашуда ба ҳисоб меравад.

Авалро соҳиби авал бо зикри суроғи худ (маҳалли қойгиршавӣ) ва санаи ба ҷо овардани навиштаҷот ва агар соҳиби авал шахси ҳуқуқӣ бошад, бо зикри маҳалли қойгиршавии он ва санаи ба ҷо овардани навиштаҷот имзо мекунад.

3. Соҳиби авал ба мисли шахсе, ки бар ивази он авалро додааст, дорои масъулият мебошад. Ёхдадорӣ ӯ, ҳатто агар ёхдадорӣ кафолатдодаи он нисбат ба ҳама гуна асосҳои дигар, ба ҷуз нуқсонҳои вобаста ба шакл безътибор бошад ҳам, дорои эътибор аст.

4. Соҳиби авали чекро пардохта муқобили оне, ки ӯ ба вай кафолат додааст ва зидди онҳое, ки дар назди шахси охири ёхдадор мебошанд, ҳуқуқеро, ки аз чек бармеояд, пайдо мекунад.

Моддаи 907. Инкассақонунии чек

1. Пешниҳоди чек ба бонки ба соҳиби чек хизматрасон барои инкасса ҷиҳати гирифтани пардохт барои пардохт манзуршуда ба ҳисоб меравад.

Чек тибқи тартиби муқарраркардаи моддаи 900 ҳамин Кодекс пардохта мешавад.

2. Ворид кардани маблағ тибқи чеки инкассашуда ба суратҳисоби соҳиби чек, агар дар шартномаи байни соҳиби чек ва бонк тартиби дигаре пешбинӣ нашуда бошад, баъди гирифтани пардохт аз пардозанда анҷом дода мешавад.

Моддаи 908. Вазифаҳои пардозанда

Пардозандаи чек вазифадор аст бо ҳама гуна усули барояш дастрас ҳаққонӣ будани чек, инчунин ба он ки пешниҳодкунанда шахси ваколатдори вобаста ба чек мебошад, боварӣ ҳосил намояд.

Ҳангоми пардохти чеки инкассашуда пардозанда вазифадор аст на имзои индоссантҳо, балки дурусти индоссантҳоро тафтиш намояд.

Моддаи 909. Тасдиқи рад аз пардохти чек

1. Рад аз пардохти чек бояд бо яке аз усулҳои зайл тасдиқ карда шавад:

- 1) аз ҷониби нотариус тибқи тартиби муқаррарнамудаи қонун пешниҳод кардани эътироз;
 - 2) бо усули дар чек дар хусуси радди пардохт ва санаи пешниҳоди чек ба пардохт сабт гузоштани пардозанда;
 - 3) қайди бонки инкассакунанда бо зикри санае, ки чек сари вақт пешниҳод гардида, вале пардохта нашудааст.
2. Эътироз ё ҳуччати ба он баробар бояд то гузаштани мӯҳлати пешниҳоди чек барои пардохт анҷом дода шавад.

Агар пешниҳоди чек дар рӯзи охири мӯҳлат сурат гирифта бошад, эътироз ё ҳуччати ба он баробарро дар рӯзи дигари корӣ анҷом додан мумкин аст.

Моддаи 910. Огоҳинома аз напардохтани чек

Дорандаи чек вазифадор аст индоссанти худ ва чекдиҳандаро дар бораи анҷом дода нашудани пардохт дар тӯли ду рӯзи кори баъди рӯзи эътироз ё санади ба он баробар фарорасанда огоҳ намояд.

Ҳар як индоссант дар тӯли ду рӯзи кори баъди рӯзи гирифтани огоҳинома фарорасанда бояд ба индоссанти худ (қаблӣ) дар бораи огоҳиномаи гирифтааш хабар диҳад. Дар ҳамин мӯҳлат огоҳинома ба шахсе фиристода мешавад, ки бар ивази ин шахс авал додааст.

Шахсе, ки дар мӯҳлати зикргардида огоҳинома нафиристодааст, ҳуқуқи худро ба чек гум намекунад. Ӯ вазифадор аст зарареро, ки вобаста ба огоҳ накардан аз напардохтани чек расонида шудааст, дар доираи маблағи чек ҷуброн намояд.

Моддаи 911. Оқибати напардохтани чек

1. Дар сурати пардохти чекро рад намудани пардозанда, дорандаи чек ҳуқуқ дорад тибқи интихоби худ нисбат ба як, якчанд ё ба ҳамаи ашхоси оид ба чек ўҳдадор (ба чекдиҳанда, соҳиби авалҳо, индоссантҳо), ки дар назди вай масъулияти муштарак доранд, даъво арз кунад.

2. Дорандаи чек ҳуқуқ дорад аз ашхоси зикргардида пардохти маблағи чек, хароҷоти худро барои гирифтани пардохт, инчунин фоизҳоро тибқи ҳаҷм ва тартиби дар қисми 1 моддаи 426 ҳамин Кодекс пешбинишуда талаб намояд.

3. Даъвои дорандаи чек нисбат ба ашхоси дар қисми 1 ҳамин модда зикргардида дар тӯли шаш моҳ аз рӯзи ба анҷом расидани мӯҳлати барои пардохт пешниҳод намудани чек манзур шуданаш мумкин аст.

Талаботи регрессивӣ оид ба даъвои ашхоси нисбат ба ҳамдигар ўҳдадор бо гузашти шаш моҳ, аз рӯзе, ки шахси ўҳдадори дахлдор талаботро қонеъ гардондааст ё аз рӯзи ба ӯ пешниҳод шудани даъво қатъ карда мешавад.

БОБИ 45. Супориш

Моддаи 912. Шартномаи супориш

1. Тибқи шартномаи супориш як тараф (вакил) аз ном ва аз ҳисоби тарафи дигар (ваколатдиҳанда) иҷро кардан ё ба ҷо овардани амали муайяни ҳуқуқиро ўҳдадор мешавад. Вобаста ба муомилае, ки вакил анҷом медиҳад, ҳуқуқ ва вазифаҳоро бевосита ваколатдиҳанда пайдо мекунад.

2. Супориш аз ҷониби вакил анҷом додани як ё якчанд амалиёти муайяни ҳуқуқӣ ё пешбурди корҳои ваколатдиҳандаро мутобиқи нишондодҳои ӯ дар бар гирифта метавонад.

3. Шартномаи супориш дар шакли хаттӣ баста мешавад.

Моддаи 913. Подошпулӣ дар шартномаи супориш

1. Ваколатдиҳанда, агар дар қонун ё шартнома пешбинӣ шуда бошад, вазифадор аст ба вакил подошпулӣ пардозад.

Агар шартномаи супориш бо анҷом додани фаъолияти соҳибкорӣ аз ҷониби ҳар ду тараф ё яке аз онҳо вобаста бошад, агар дар шартнома тартиби дигаре пешбинӣ нагардида бошад, ваколатдиҳанда вазифадор аст ба вакил подошпулӣ пардозад.

2. Ҳангоми дар шартномаи супориши пулакӣ мавҷуд набудани шартҳо оид ба ҳаҷми подошпулӣ ва тартиби пардохт он мувофиқи қисми 3 моддаи 456 Ҳамин Кодекс тибқи нархномаи маъмулан ба чунин шакли хизматрасонӣ қабулшуда муайян гардида, баъди иҷрои супориш пардохта мешавад.

Моддаи 914. Иҷрои супориш мутобиқи дастурҳои ваколатдиҳанда

1. Вакил вазифадор аст супориши ба ӯ мутобиқи дастурҳои ваколатдиҳанда додашударо иҷро намояд. Дастури ваколатдиҳанда бояд мушаххас, ҷоиз ва имконпазир бошад.

2. Вакил, агар аз рӯи вазъи кор ин ба манфиати ваколатдиҳанда зарур бошад ва вакил пешакӣ аз ваколатдиҳанда дархост карда натавонад ё ба дархости худ сари вақт ҷавоб нагирад, ҳуқуқ дорад аз дастурҳои ваколатдиҳанда даст кашад. Дар ин ҳолат вакил вазифадор аст ваколатдиҳандаро бо фарорасии шароити имконпазири огоҳсозӣ дар мавриди сарфи назар огоҳ намояд.

3. Бо созишномаи тарафҳо намоёндаи тиҷоратиро аз иҷрои вазифаҳои дар қисми 2 Ҳамин модда зикргардида озод кардан мумкин аст.

Моддаи 915. Вазифаҳои вакил

1. Вакил вазифадор аст супориши ба ӯ додашударо шахсан иҷро намояд.

2. Вакил вазифадор аст ба ваколатдиҳанда тибқи талаботи ӯ оид ба ҷараёни иҷрои супориш ҳамаи маълумотро хабар диҳад.

3. Вакил вазифадор аст ба ӯ бетаъхир тамоми маблағи вобаста ба анҷом додани муомилот ба даст овардаашро диҳад.

4. Вакил вазифадор аст баъди иҷрои супориш ба ваколатдиҳанда бетаъхир ваколатномаи мӯҳлати эътибораш нагузаштаро баргардонад ва агар ин аз рӯи хусусияти супориш тақозо гардад, ҳисоботро бо замимаи ҳуҷҷатҳои тасдиқкунанда пешниҳод намояд.

Моддаи 916. Вазифаҳои ваколатдиҳанда

Ваколатдиҳанда, агар дар шартнома тартиби дигаре пешбинӣ нагардида бошад, вазифадор аст:

1) вакилро бо васоити барои иҷрои супориш зарурӣ таъмин намояд;

2) бетаъхир аз ҷониби вакил иҷрои мутобиқи шартнома анҷомдодашударо қабул кунад;

3) ба вакил харочотеро, ки барои иҷрои супориш зарур буд, пардозад;

4) баъди иҷрои супориш, агар он тибқи шартнома ё қонунҳо пешбинӣ шуда бошад, ба вакил подошпулӣ пардозад.

Моддаи 917. Вогузоштани ваколат

1. Вакил, агар ин дар шартнома пешбинӣ гардида бошад ё агар вобаста ба ҳолатҳои вакил маҷбур шуда бошад, ки бо мақсади ҳифзи манфиатҳои ваколатдиҳанда ин корро анҷом диҳад, ҳуқуқ дорад иҷрои супоришро ба дигар шахс (муовин) вогузорад.

2. Вакиле, ки иҷрои супоришро ба дигар шахс вогузоштааст, бояд фавран ваколатдиҳандаро огоҳ созад.

Ваколатдиханда ҳуқуқ дорад муовинашро, ки вакил интихоб кардааст, ба истиснои ҳолатҳое, ки чунин муовин дар шартнома номбар шудааст, рад намояд.

3. Агар муовини вакил дар шартнома номбар шуда бошад барои пешбурди корҳо аз ҷониби муовинаш вакил ҷавобгар намебошад.

4. Агар дар шартнома пешбурди корҳо аз ҷониби муовин пешбинӣ шуда, вале муовин дар он номбар нагардида бошад вакил барои кирдорҳои гунаҳкоронаи муовини худ ҷавобгар намебошад.

5. Агар дар шартнома пешбурди корҳо аз ҷониби муовини вакил пешбинӣ нагардида бошад, вакил барои ҳама гуна амали мувоини худ ҷавобгар аст.

Моддаи 918. Қатъи шартномаи супориш

1. Шартномаи супориш ҳамзамон бо асосҳои умумии қатъи ўҳдадорӣ дар ҳолатҳои зайл қатъ мегардад:

1) аз ҷониби ваколатдиханда бекор кардани он;

2) рад кардани вакил;

3) марги ваколатдиханда ё вакил, ғайри қобили амал, қобили маҳдуди амал ё бедарак ғойб шуда эътироф намудани яке аз онҳо.

2. Агар вакил аз шартнома таҳти чунин шартҳое даст қашида бошад, ки ваколатдиханда имкон надорад ўро иваз намояд ё ба таври дигар манфиатҳои худро таъмин кунад, вакил вазифадор аст, зарари вобаста бо қатъи шартнома расонидашударо ҷуброн намояд.

3. Агар вакил дар бораи қатъи шартномаи супориш наредонист ва дониста ҳам наметавонист, дар ин сурат амали ў, ки қонунан тибқи супориши ваколатдиханда анҷом дода шудааст, ваколатдиханда (вориси ҳуқуқи ў)-ро нисбат ба ашхоси сеюм ва вакил ўҳдадор месозад.

4. Тарафе, ки аз шартнома бо вакили ба сифати соҳибкор баромадкунанда даст қашидааст, агар дар шартнома мўҳлати нисбатан бештар пешбинӣ нагардида бошад, бояд тарафи дигарро дар мўҳлати як моҳ пештар аз қатъи шартнома огоҳ созад.

Ҳангоми азнавтасисдиҳии шахси ҳуқуқӣ, ки намояндаи тиҷоратӣ мебошад, ваколатдиханда ҳуқуқ дорад супоришро бидуни чунин огоҳонии пешакӣ бекор кунад.

Моддаи 919. Оқибатҳои қатъи шартномаи супориш

1. Агар шартномаи супориш то лаҳзаи аз ҷониби вакил пурра иҷро гардидани он қатъ карда шуда бошад, ваколатдиханда ўҳдадор аст ба вакил хароҷоти вобаста ба иҷрои супоришро ҷуброн намояд ва агар вакил ба подошпулӣ ҳақ дошта бошад, инчунин мутаносибан ба қори иҷронамудааш бояд ба ў подошпулӣ пардохта шавад. Ин қоида нисбат ба супорише, ки вакил баъди фаҳмидани қатъ гардидани супориш иҷро кардааст ё мебоист донанд, татбиқ намегардад.

2. Аз ҷониби ваколатдиханда бекор кардани супориш барои ҷуброни зараре, ки бо қатъи шартнома ба вакил расонида шудааст, ба истиснои ҳолатҳои қатъи шартнома бо вакиле, ки ба сифати соҳибкор фаъолият мекунад, асос буда наметавонад.

3. Радди вакил аз иҷрои супориши ваколатдиханда, ба истиснои ҳолатҳои саркашии вакил вобаста ба шароите, ки ваколатдиханда аз имконияти ба таври дигар таъмин намудани манфиатҳои худ маҳрум шудааст, инчунин ҳолатҳои қатъи шартнома аз ҷониби вакиле, ки ба сифати соҳибкор баромад мекунад, барои ҷуброни зарари вобаста бо қатъи шартнома ба ваколатдиханда расонидашуда асос буда наметавонад.

Моддаи 920. Ворисии ҳуқуқӣ дар шартномаи супориш

1. Дар сурати фавти вакил ворисони он ё дигар ашхосе, ки ба зиммаашон таъмини ҳифзи амволи меросӣ гузошта шудааст, вазифадоранд ваколатдихандаро дар мавриди қатъи шартномаи супориш огоҳ созанд ва ҷиҳати ҳифзи амволи ваколатдиханда тадбирҳои зарурӣ андешанд, аз ҷумла ашё, инчунин ҳуҷжатҳои вакилро ҳифз кунанд ва сипас онҳоро ба ў супоранд.

Чунин ўҳдадорӣ инчунин ба зиммаи барҳамдихандаи шахси ҳуқуқӣ, ки вакил мебошад, низ гузошта мешавад.

2. Ҳангоми азнавтаъсидиҳии шахси ҳуқуқие, ки ба сифати намоянда амал мекунад, ваколатдиҳанда бояд бетаъхир тибқи моддаи 61 ҳамин Кодекс огоҳ карда шавад. Дар ҳолати зикргардида, агар ваколатдиҳанда дар мӯҳлатҳои мувофиқ дар мавриди аз ҷониби ӯ рад кардани шартнома иттилоъ надихад, ҳуқуқ ва ўҳдадориҳои чунин шахси ҳуқуқӣ ба вориси ҳуқуқии ӯ мегузарад.

БОБИ 46. Фаъолият ба манфиати ғайр бидуни супориш

Моддаи 921. Фаъолият ба манфиати ғайр бидуни супориш

1. Шахсе, ки ба манфиати ғайр бидуни супориши ӯ амал мекунад, бояд бо аввалин имконият шахси манфиатдорро огоҳ созад. Агар шахси манфиатдор ин амалро маъқул шуморад, минбаъд нисбат ба муносибати тарафҳо қоидаҳо оид ба шартномаи супориш татбиқ мегардад. Ҳангоми маъқул надонистани амалҳои зикргардида масъулият ба зиммаи шахсе гузошта мешавад, ки бидуни супориш амал кардааст.

2. Ҳангоми имконнопазирии огоҳ сохтани шахси манфиатдор шахсе, ки амалро бидуни супориш оғоз кардааст, бояд онро то ба охир расонад ва ҷиҳати пешгирии оқибатҳои манфии чунин амал барои ин шахс тамоми тадбирҳои ба ӯ вобастаро андешад. Дар айни замон шахсе, ки бидуни супориш амал мекунад, бояд ҳамаи он чизеро, ки вобаста ба пешбурди кор алоқаманд аст, аз ҷумла ўҳдадори бастанӣ аҳдҳоро ба зиммаи худ гирад.

3. Агар шахсе, ки ба манфиати шахси дигар бидуни супориши ӯ амал мекунад, бо аввалин имкон шахси манфиатдорро огоҳ насозад, ӯ ҳуқуқ надорад ҷуброни хароҷоташро талаб кунад.

4. Шахсе, ки бидуни супориш ба манфиати ғайр амал мекунад, бояд амали оғознамудаашро инчунин дар ҳолати фавти шахрванд ё қатъ гардидани шахси ҳуқуқие, ки ба манфиати ӯ фаъолияти дахлдор иҷро мегардид, то лаҳзае, ки ворисон (ворисони ҳуқуқӣ)-и шахси манфиатдор наметавонанд ӯро иваз намоянд, идома диҳад.

Моддаи 922. Бастанӣ аҳд ба манфиати ғайр

1. Ўҳадорӣ оид ба аҳди ба манфиати ғайр басташуда ба шахсе, ки ба манфиати ӯ аҳд анҷом дода шудааст, агар тарафи дигар ҳангоми бастанӣ аҳд медонист ё бояд медонист, ки аҳд ба манфиати ғайр баста шудааст, аз лаҳзаи аз ҷониби ӯ маъқул донистани ин аҳд ба вай мегузарад.

Ҳангоми тибқи чунин аҳд гузаштани ўҳадорӣ ба шахсе, ки ба манфиати он баста шуда буд, ба охирин бояд ҳуқуқ ба ин аҳд низ дода шавад.

2. Шахсе, ки аҳд бастааст, метавонад то лаҳзаи ба ӯ ҷуброн намудани хароҷоти вобаста ба фаъолият ба манфиати ғайр додани ҳуқуқро боздорад.

Моддаи 923. Ўҳадорӣ шахсе, ки ба манфиаташ бидуни супориш фаъолият анҷом дода шудааст

1. Шахсе, ки ба манфиаташ бидуни супориш фаъолият анҷом дода шудааст, ўҳадор аст ба шахси ба манфиати ӯ амалкарда хароҷоти зарурӣ ва зарари воқеии расонидашударо ҷуброн намояд. Ўҳадорӣ зикргардида инчунин дар ҳолате ки амал ба манфиати ғайр мувофиқ бошад ҳам, вале натиҷаи дарназардошташуда ба даст наомадааст, нигоҳ дошта мешавад.

2. Агар фаъолияти шахс мустақиман ба таъмини манфиатҳои шахси дигар равона нашуда бошад, аз ҷумла ҳатто агар шахс саҳван дар назар дошта бошад, ки ба манфиати худ амал мекунад, суд ҳангоми ҳалли масъалаи ситонидани хароҷот ва андозаи он бояд он фоидаеро, ки амали шахси фаъолияти дахлдорро анҷомдода фароҳам овардааст, ба инobat гирад.

3. Дар ҳолатҳое ки агар амал ба манфиати ғайр ба доираи фаъолияти соҳибқории ӯ марбут аст, он метавонад ҳамзамон бо ҷуброни зарари воқеӣ, инчунин подошпулии мутаносибро пардозад.

Моддаи 924. Ҷуброни зараре, ки вобаста ба фаъолият ба манфиати ғайр расонида шудааст

Муносибат вобаста ба ҷуброни зараре, ки дар натиҷаи фаъолият ба манфиати ғайр расонида шудааст, мутобиқи боби 55 ҳамин Кодекс (деликтҳо) танзим карда мешаванд.

Моддаи 925. Чуброни хароҷоти вобаста ба пешгирии зарар ба амволи ашхоси дигар

Агар шахс бидуни ваколатҳои дахлдор таҳдиди воқеии вобаста ба расонидани зарар ба амволи ашхоси дигарро дар шароите, ки имконнопазирии огоҳонии онҳоро оид ба чунин таҳдид истисно менамуд, пешгирӣ карда бошад, ҳуқуқ дорад аз ин ашхос чуброни хароҷоти зарурӣ, инчунин дигар зарари воқеии вобаста ба онро талаб намояд.

Моддаи 926. Ҳисоботдиҳии шахсе, ки ба манфиати ғайр амал кардааст

Шахси ба манфиати ғайр амалнамуда вазифадор аст ба шахсе, ки ба манфиати ӯ фаъолиятро анҷом додааст, бо зикри даромади бадастоварда, хароҷот ва зарари расонидашуда ҳисобот диҳад.

БОБИ 47. Комиссия

Моддаи 927. Шартномаи комиссия

1. Тибқи шартномаи комиссия як тараф (комиссионер) ўҳдадор мешавад бо супориши тарафи дигар (комитент) бо подошпулӣ як ё якчанд аҳдро бо номи худ, вале аз ҳисоби комитент анҷом диҳад.

Мутобиқи аҳди бо шахси сеюм бастаи комиссионер, ҳарчанд агар комитент дар аҳд ном бурда шуда ё бо шахси сеюм мустақиман ҷиҳати иҷрои аҳд муносибат барқарор карда бошад ҳам, комиссионер ҳуқуқ ба даст меорад ва ўҳдадор мегардад.

2. Шартномаи комиссия ба мўҳлати муайян ё бидуни муайян кардани мўҳлати он бо зикри маҳалли иҷро ё бидуни зикри маҳалли иҷро баста шуданаш мумкин аст.

3. Тибқи қонун ё дигар санадҳои ҳуқуқӣ пешбинӣ шудани мушаххасоти навъҳои алоҳидаи шартномаи комиссия мумкин аст.

4. Шартномаи комиссия бояд дар шакли хаттӣ баста шавад.

Моддаи 928. Подошпулии комиссияи

Комитент вазифадор аст ба комиссионер подошпулӣ диҳад ва дар ҳолати пешбининамудаи моддаи 939 ҳамин боб инчунин ба андозаи муқаррарнамудаи шартнома подошпулии иловагӣ пардозад. Агар дар шартнома ин андоза пешбинӣ нагардида бошад ва вобаста ба шarti он муайян карда шуданаш ҳам имконнопазир бошад, андозаи подошпулӣ тибқи қисми 3 моддаи 456 ҳамин Кодекс муқаррар карда мешавад.

Агар шартномаи комиссия бо сабабҳои вобаста ба комитент иҷро нагардида бошад, комиссионер ҳуқуқи худро ба подошпулии комиссияи, инчунин чуброни хароҷоти масрафшуда нигоҳ медорад.

Моддаи 929. Ҳуқуқ ва ўҳдадориҳои комиссионер вобаста ба аҳд бо ашхоси сеюм

1. Вобаста ба аҳди бо шахси сеюм анҷомдодаи комиссионер, ҳарчанд комитент дар аҳднома номбар шуда буд ё бо шахси сеюм мустақиман оид ба аҳд муносибат дошт, комиссионер ҳуқуқ ва ўҳдадорӣ ба даст меорад.

2. Тибқи талаби комитент комиссионер вазифадор аст ба ӯ ҳуқуқи чунин аҳдро супорад ва ўро аз додани ҳуқуқи шахси сеюме, ки бо ӯ аҳд анҷом дода шудааст, огоҳ созад. Охири ҳуқуқ надорад ба муқобили талаботи комитент, ки ба талаботаш нисбат ба комиссионер асос ёфтааст ва аз ҳамин аҳд барнамеояд, эътироз пешниҳод кунад.

Моддаи 930. Иҷрои супориши комиссияи

1. Комиссионер бояд тамоми ўҳдадориҳоро анҷом диҳад ва тамоми ҳуқуқҳои худро, ки аз аҳди бо ашхоси сеюм басташуда бармеояд, татбиқ намояд.

2. Комиссионер бояд супориши қабулкардаашро мутобиқи дастури комитент ва ҳангоми дар шартнома мавҷуд набудани чунин супориш тибқи анъанаҳои муомилоти корӣ ё талаботи маъмулан пешниҳодшаванда бо шартҳои барои комитент нисбатан муфид анҷом диҳад. Агар комиссионер аҳдиро нисбат ба он, ки комитент супориш дода буд, бо шартҳои нисбатан муфид анҷом дода бошад, дар ин сурат ғоида байни онҳо баробар тақсим карда мешавад, зеро дар шартнома тартиби дигаре пешбинӣ нагардидааст.

3. Комиссионер дар назди комитент ба истиснои ҳолате, ки комиссионер ҳангоми интиҳоби ӯ дурандешии зарурӣ зоҳир накардааст ё кафолати иҷрои аҳдро ба зиммаи худ гирифтааст, барои аз ҷониби шахси сеюм иҷро нашудани аҳд (делкредер) ҷавобгар намебошад.

4. Дар сурати аз ҷониби шахси сеюм вайрон кардани аҳде, ки комиссионер бо ӯ бастааст, комиссионер вазифадор аст фавран комитентро огоҳ намуда, далелҳои заруриро ҷамъоварӣ ва таъмин намояд.

5. Комитенте, ки дар мавриди аз ҷониби шахси сеюм вайрон кардани аҳди бо ӯ бастаи комиссионер огоҳ шудааст, ҳуқуқ дорад дар асоси ҳамин аҳд ба ӯ додани талаботи комиссионерро нисбат ба шахси сеюм талаб намояд.

Моддаи 931. Субкомиссия

1. Комиссионер ҳуқуқ дорад бо дигар шахс шартномаи субкомиссия (комиссияи фаръӣ) ба имзо расонад ва агар дар шартнома тартиби дигаре пешбинӣ нагардида бошад, дар айни замон барои амали субкомиссионер дар назди комитент масъул монад.

Тибқи шартномаи субкомиссия комиссионер, ба истиснои ҳолатҳои пешбиниамудаи қисми 2 моддаи 929 ҳамин Кодекс ҳуқуқ ва ӯҳдадориҳои комитентро нисбат ба субкомиссионер ба даст меорад.

Дар ҳолатҳое ки қонун анҷом додани ин ё он аҳдро танҳо барои ашхоси махсус ваколатдоршуда иҷозат медиҳад, шартномаи субкомиссия танҳо бо чунин шахс баста шуданаш мумкин аст.

2. То қатъ гардидани шартномаи субкомиссия, агар дар шартномаи байни комитент бо комиссионер тартиби дигаре пешбинӣ нагардида бошад, комитент ҳуқуқ надорад мустақилона бо субкомиссионер муносибат барқарор намояд.

Моддаи 932. Нархи амволе, ки комиссионер мефурӯшад

Нархи амволе, ки комиссионер мефурӯшад, агар дар қонун, санадҳои дигари меъёрӣ ё шартномаи комиссия тартиби дигаре пешбинӣ нагардида бошад, тибқи созишнома бо комитент муайян карда мешавад.

Моддаи 933. Сарфи назар кардан аз супориши комитент

1. Комиссионер ҳуқуқ дорад дар ҳолатҳои пешбиниамудаи моддаи 930 ҳамин Кодекс аз супориши комитент сарфи назар кунад.

2. Комиссионере, ки амволро нисбат ба нархи бо комитент мувофиқашуда арзонтар фурӯхтааст, агар исбот карда натавонад, ки ӯ имконияти бо нархи мувофиқашуда фурӯхтани молро надошт ва бо нархи арзон фурӯхтани мол ӯро аз зарари бештаре эмин дошт, инчунин исбот намояд, ки имконият надошт розигии пешакии комитентро дар мавриди риоя кардани супориши ӯ гирад ӯҳдадор аст ба охири фарқияти байни нархро пардозад.

3. Агар комиссионер молро аз нархи бо комитент мувофиқашуда бо нархи баландтар харидорӣ намояд, комитенте, ки намехоҳад чунин молро қабул кунад вазифадор аст бетаъхир, бо гирифтани огоҳинома дар хусуси бастани аҳд бо шахси сеюм ба комиссионер дар маврид арз кунад. Дар акси ҳол моли харидашуда аз ҷониби комитент қабулгардида эътироф карда мешавад.

Агар комиссионер хабар диҳад, ки фарқияти байни нархро ба ҳисоби худ қабул мекунад, комитент ҳуқуқ надорад аз аҳди ба манфиати ӯ басташуда даст кашад.

Моддаи 934. Ҳуқуқ ба амволе, ки мавзӯи комиссия мебошад

1. Амволе, ки аз комиссионер ба комитент расидааст ё комиссионер онро аз ҳисоби комитент харидааст, моликияти комитент мебошад.

2. Комиссионер ҳуқуқ дорад то пардохти маблағи тибқи шартномаи комиссия ба ӯ тааллуқдошта ашёро, ки мувофиқи аҳди имзонамудаи комиссионер бояд ба комитент ё шахси сеюм дода шавад, нигоҳ дорад.

3. Дар сурати ғайри қобили пардохт (муфлис) эълон кардани комитент ҳуқуқи зикршудаи комиссионер қатъ гардида, талаботи ӯ нисбат ба комитент дар доираи арзиши ашёе, ки ӯ нигоҳ доштааст, мутобиқи моддаҳои 388-389 ҳамин Кодекс баробар бо талаботи бо замонат таъмингардида қонё гардонида мешавад.

Моддаи 935. Аз ҷониби комиссионер нигоҳ доштани маблағҳои ба комитент тааллуқдошта

Комиссионер ҳуқуқ дорад маблағҳои тибқи шартномаи комиссия ба вай тааллуқдоштаро аз ҳамаи маблағҳое, ки ба ӯ аз ҳисоби комитент ворид гардидаанд, нигоҳ дорад.

Моддаи 936. Масъулияти комиссионер барои гум кардан, камомад ё зарар дидани амволи комитент

1. Комиссионер дар назди комитент барои ҳар як камбудие, ки боиси гум кардан, камомад ё зарар дидани амволи дар назди ӯ будаи комитент шудааст, масъулият дорад.

2. Агар ҳангоми аз ҷониби комиссионер қабул кардани моли фиристодаи комитент ё ба комиссионер расидани мол барои комитент дар ин амвол ба мушоҳида расидани норасогиҳое, ки ҳангоми аз назаргузаронию зоҳирӣ ошкор карда шуданаш мумкин аст, инчунин ҳангоми аз ҷониби ин ё он шахс расонидани зарар ба амволи комитент, ки дар назди комиссионер мебошад, комиссионер бояд чиҳати ҳифзи ҳуқуқи комитент тадбирҳо андешад, далелҳои зарурӣ чамъ оварад ва бетаъхир комитентро огоҳ созад.

3. Комиссионере, ки моли дар наздаш мавҷудбудаи комитентро суғурта накардааст, барои ин танҳо дар ҳолатҳое ҷавобгар аст, ки агар комитент суғурта кардани амволро супориш додааст ва ё суғуртаи чунин амвол бо ҳукми қонун ҳатмӣ мебошад.

Моддаи 937. Ҳисоботи комиссионер

Бо иҷро намудани супориш комиссионер вазифадор аст ба комитент ҳисобот диҳад ва ҳамаи он чизи тибқи шартномаи комиссия гирифтаашро супорад. Комитенте, ки вобаста ба ҳисобот эътироз дорад, бояд дар ҷараёни сӣ рӯз аз рӯзи гирифтани ҳисобот, агар дар созишномаи тарафҳо тартиби дигаре набошад, ба комиссионер онро арз намояд. Дар акси ҳол, дар сурати набудани созишномаи дигар ҳисобот қабулгардида ба шумор меравад.

Моддаи 938. Қабули иҷро аз ҷониби комитент

Комитент ӯҳдадор аст:

- аз комиссионер ҳамаи иҷрои вобаста ба супоришро қабул намояд;
- амволи барои ӯ бадастовардаи комиссионерро аз назар гузаронад ва охиринаро бетаъхир оид ба норасоии дар ин амвол ошкоргардида огоҳ созад;
- комиссионерро чиҳати иҷрои ӯҳдадориҳои комиссияи, ки дар назди шахси сеюм оид ба иҷрои супориш ба зиммаи худ гирифта буд, бо ҳамаи чизҳои зарурӣ (маҳсулотсупорӣ, гузаронидани маблағи пулӣ ва ғайра) таъмин намояд.

Моддаи 939. Ҷуброни хароҷот вобаста ба иҷрои супориши комиссияи

Комитент вазифадор аст ба ғайр аз пардохти маблағи комиссияи ва дар ҳолатҳои дахлдор инчунин подошпулии иловагӣ барои делкредере ба комиссионер маблағҳои вобаста ба иҷрои супоришро ҷуброн намояд.

Комиссионер, агар дар қонун ё шартнома тартиби дигаре пешбинӣ нагардида бошад, ҳуқуқ надорад хароҷоти вобаста ба ҳифзи амволи комитентро, ки дар наздаш мавҷуд аст, ҷуброн намояд.

Моддаи 940. Бекор кардани супориш аз ҷониби комитент

1. Комитент ҳуқуқ дорад дар ҳар лаҳза супориши ба комиссиянер додаашро бекор кунад. Дар айни замон зарари ба комиссиянер вобаста бо бекор кардани супориш расонидашуда ҷуброн карда мешавад.

2. Дар сурати бекор кардани супориш комитент вазифадор аст амволи дар назди комиссиянер мавҷударо дар ҷараёни як моҳ аз лаҳзаи бекор кардани супориш, агар дар шартнома мӯҳлати дигаре пешбинӣ нагардида бошад, ихтиёрдорӣ намояд. Агар комитент ин ӯҳдадориро анҷом надиҳад, комиссиянер ҳуқуқ дорад амволро барои ниғаҳбонӣ супорад ё онро бо нархи ҳаддалимкон барои комитент муфидтар ба фурӯш расонад.

Моддаи 941. Радди иҷрои супориш аз ҷониби комиссиянер

1. Комиссиянер ба истиснои ҳолатҳое, ки аз ҷониби комитент вайрон кардани иҷрои ӯҳдадориҳои худ боиси имконнопазирии иҷрои супориши мутобиқи дастури комитент пешниҳодгардида мегардад ё имконнопазирии иҷро дар натиҷаи ҳолатҳои дигаре ба миён меояд, ки барои онҳо комиссиянер ҷавобгар намебошад, агар дар шартнома тартиби дигаре пешбинӣ нагардида бошад, ҳуқуқ надорад иҷрои супориши қабулкардаашро рад намояд.

Комиссиянер вазифадор аст комитентро дар мавриди радди худ ба таври хаттӣ огоҳ созад ва барои амволи дар назди ӯ қарордоштаи комитент тадбирҳо андешад.

Комитенте, ки дар мавриди аз ҷониби комиссиянер рад карда шудани иҷрои супориш огоҳ карда шудааст, агар дар шартнома мӯҳлати дигаре пешбинӣ нагардида бошад, бояд амволи дар назди комиссиянер мавҷудбударо дар ҷараёни як моҳ аз рӯзи гирифтани огоҳинома ихтиёрдорӣ намояд. Агар ӯ ин ӯҳдадориро иҷро накунад комиссиянер ҳуқуқ дорад амволро барои ниғаҳбонӣ супорад ё онро бо нархи ҳаддалимкон барои комитент муфидтар ба фурӯш расонад.

2. Комиссиянере, ки дар натиҷаи аз ҷониби комитент иҷро накардани ӯҳдадорӣ аз иҷрои супориш даст кашидааст, барои подошпулии комиссиянӣ, инчунин ҷуброни ҳамаи хароҷотҳо ҳуқуқи худро нигоҳ медорад.

3. Агар дар шартномаи комиссия тартиби дигаре пешбинӣ нагардида бошад, комиссиянере, ки аз иҷрои супориш даст кашидааст, ҳуқуқи худро ба подошпулии комиссиянӣ барои аҳдҳои то қатъ гардидани шартнома бастааш, инчунин ба ҷуброни хароҷоти то ин лаҳза масрафнамудааш нигоҳ медорад.

Моддаи 942. Қатъи шартномаи комиссия

Шартномаи комиссия ба ғайр аз тибқи асосҳои умумӣ инчунин дар ҳолатҳои зайл қатъ мегардад:

- 1) аз ҷониби комитент рад кардани иҷрои шартнома;
- 2) аз ҷониби комиссиянер рад кардани иҷрои шартнома;
- 3) фавти комиссиянер, ғайри қобили амал, қобили амали маҳдуд, бедарак ғоиб шудан ё ғайри қобили пардохт (муфлис) эътироф намудани он.

БОБИ 48. Идораи ба боварӣ асосёфтаи амвол

Моддаи 943. Шартномаи идораи ба боварӣ асосёфтаи амвол

1. Тибқи шартномаи ба боварӣ асосёфтаи амвол як тараф (муассиси идора) ба тарафи дигар (сардори ваколатдор) барои мӯҳлати муайян барои идораи ба боварӣ асосёфтаи амвол медиҳад ва тарафи дигар ӯҳдадор мешавад, ки идораи ин амволро ба манфиати муассиси идора ё шахси зикрнамудаи он (бадастоварандаи ғоида) анҷом диҳад.

Додани амвол ба идораи ба боварӣ асосёфта боиси ба сардори ваколатдор гузаштани ҳуқуқи моликият ба ин амвол намегардад.

2. Идораи ба боварӣ асосёфтаи амволро ба роҳ монда истода, сардори ваколатдор ҳуқуқ дорад вобаста ба ин амвол тибқи шартнома ҳама гуна амали ҳуқуқӣ ва амалиро вобаста ба идораи ба боварӣ асосёфтаи амвол ба манфиати бадастоварандаи ғоида анҷом диҳад.

Тибқи қонун ё шартнома нисбат ба амалҳои алоҳидаи вобаста ба идораи ба боварӣ асосёфтаи амвол маҳдудиятҳо пешбинӣ гардидаанд мумкин аст.

3. Аҳдҳои вобаста ба амволи таҳти идораи ба боварӣ асосёфта супурдашударо сардори ваколатдор аз номи худ ва дар айни замон бо зикри он, ки он ба сифати чунин сардор баромад мекунад, анҷом медиҳад. Чунин шартҳо, агар ҳангоми иҷрои амале, ки ба таври хаттӣ ба расмият даровардани онро талаб намекунад, тарафи дигар дар мавриди анҷом дода шудани он аз ҷониби сардори ваколатдор ба ҳамин сифат огоҳ карда шуда бошад ва дар ҳуҷҷатҳои хаттӣ бошад, баъди зикри ном ё сардори ваколатдор гузошта шудани сабти "С.В." риоягардида ҳисобида мешаванд.

Ҳангоми набудани сабт оид ба амали сардори ваколатдор ба ҳамин сифат сардори ваколатдор дар назди ашхоси сеюм шахсан масъул буда, дар назди онҳо танҳо ба амволи ба ӯ тааллуқдошта ҷавобгар аст.

Моддаи 944. Объекти идораи ба боварӣ асосёфта

1. Объекти идораи ба боварӣ асосёфта корхона ва дигар комплексҳои амволӣ, иншооти алоҳида, ки ба амволи ғайриманқул марбутанд, коғазҳои қиматнок, ҳуқуқҳои, ки бо коғазҳои қиматноки бидуни санад тасдиқ карда шудаанд, ҳуқуқҳои мустасно ва дигар амвол буда метавонанд.

2. Амволе, ки таҳти пешбурди хоҷагидорӣ ё идораи оперативӣ қарор дорад, наметавонад барои идораи ба боварӣ асосёфта дода шавад.

Моддаи 945. Асосҳои ба миён омадан (таъсис додан)-и идораи ба боварӣ асосёфтаи амвол

Идораи ба боварӣ асосёфтаи амвол дар асосҳои зайл ба миён меояд (таъсис дода мешавад):

- 1) дар асоси шартномаи идораи ба боварӣ асосёфтаи амвол, ки байни муассис ва сардори ваколатдор баста шудааст;
- 2) васиятнамае, ки дар он иҷрокунандаи васият таъин гардидааст (сардори ваколатдор);
- 3) қарори суд;
- 4) қарори мақоми васоят ва парасторӣ дар мавриди муқаррар намудани васояти амволи шахси таҳти васоят;
- 5) дар асоси дигар далелҳои ҳуқуқии пешбининамудаи қонунҳо.

Моддаи 946. Субъектҳои идораи ба боварӣ асосёфтаи амвол

Муассиси идора аз инҳо иборат аст:

- 1) молики амвол;
- 2) шахси дорои ҳуқуқи умрбод соҳибӣ кардани қитъаи замини меросӣ;
- 3) мақоми ваколатдори давлатӣ - нисбат ба амволе, ки таҳти моликияти давлат қарор дорад;
- 4) дар ҳолатҳои пешбининамудаи қонун - нотариус, мақоми васоят ва парасторӣ, суд ё дигар мақоми ба он ваколатдор.

2. Сардори ваколатдор метавонад чунин ашхос бошанд:

- 1) шахрванд;
- 2) шахси ҳуқуқӣ.

Таъини сардори ваколатдор метавонад танҳо бо ризоияти ӯ сурат гирад.

3. Бадастоварандаи ғоида ба истиснои соҳиби ваколатдор ҳар гуна шахси дигаре буда метавонад.

Моддаи 947. Шартҳои муҳими шартномаи идораи ба боварӣ асосёфтаи амвол

1. Шартномаи идораи ба боварӣ асосёфтаи амвол бояд инҳоро пешбинӣ намояд:

- номгӯи амволе, ки барои идора дода мешавад;
- зикри бадастоварандаи фоида;
- мӯҳлатҳои ҳисобот додани сардори ваколатдор;
- шахсе, ки дар ҳолати қатъи идора амволро мегирад;
- андоза ва шакли мукофоти сардор.

Ҳангоми мавҷуд набудани шартҳои зикргардида шартнома бастанашуда ба ҳисоб меравад.

2. Шартнома ба мӯҳлати на бештар аз 5 сол баста мешавад. Ҳангоми мавҷуд набудани аризаи як тараф оид ба қатъ ё тағйир додани шартнома баъди хатми мӯҳлати амал, он ба ҳамон мӯҳлат ва бо ҳамон шартҳое, ки дар шартнома пешбинӣ гардида буд, тамдидшуда ба ҳисоб меравад.

Барои навъҳои алоҳидаи амволе, ки барои идора дода мешавад, дар қонунҳои мӯҳлатҳои дигари ниҳии амали шартнома муқаррар шуданашон мумкин аст.

Моддаи 948. Шакли шартнома

1. Шартномаи идораи ба боварӣ асосёфтаи амвол дар шакли хаттӣ баста мешавад.

2. Шартномаи идораи ба боварӣ асосёфтаи амволи ғайриманқул тибқи шакл ва тартиби пешбининамудаи шартнома дар бораи бегона кардани амволи ғайриманқул баста мешавад.

3. Риоя накардани шакли шартнома ё мавҷуд набудани бақайдгирии он ба амволи ғайриманқул боиси безъитбории он мегардад.

Моддаи 949. Амволи махсусе, ки таҳти идораи ба боварӣ асосёфта қарор дорад

1. Амволи барои идораи ба боварӣ асосёфта додашуда аз дигар амвол муассиси идора, инчунин аз амволи сардори ваколатдор махсус ҷудо карда мешавад. Ин амвол дар баланси алоҳидаи сардори ваколатдор инъикос гардида, нисбат ба он баҳисобгирии мустақим пеш бурда мешавад. Барои ҳисобу китоб оид ба фаъолияти вобаста ба идораи ба боварӣ асосёфта суратҳисоби махсуси бонкӣ кушода мешавад.

2. Ситонидани маблағ оид ба қарзҳои муассиси идора ба амволе, ки таҳти идораи ба боварӣ асосёфта интиқол дода шудааст, ба истиснои ҳолатҳои ғайри қобили пардохт (муфлис) будани он шахс, иҷозат дода намешавад.

Моддаи 950. Идораи ба боварӣ асосёфтаи амволе, ки бо гаронии ҳуқуқи ашхоси сеюм фаро гирифта шудааст

1. Сардори ваколатдор бояд то баста шудани шартнома огоҳ карда шавад, ки амволи ба ӯ таҳти идора интиқолдодашуда дорои гаронии ҳуқуқи ашхоси сеюм мебошад.

Ҳангоми вайрон кардани ин шарт сардори ваколатдор ҳуқуқ дорад, безъитбор донистани шартномаро бо ҷуброни зарари воқеӣ ва пардохти мутаносиби подошпулӣ талаб намояд.

2. Агар амволи барои идораи ба боварӣ асосёфта додашуда баъди бастанани шартнома дорои гаронии ҳуқуқи ашхоси сеюм гардида бошад ва сардори ваколатдор дар мӯҳлати мувофиқ огоҳ карда нашуда бошад, он ҳуқуқ дорад бекор кардани шартномаи идораи ба боварӣ асосёфтаре бо ҷуброни зарари воқеии расонидашуда ва пардохти подошпули мутаносиб талаб намояд.

Моддаи 951. Ҳуқуқ ва ӯҳдадориҳои сардори ваколатдор

1. Аҳдхоро вобаста бо амволи таҳти идора додашуда сардори ваколатдор аз номи худ бо зикри ҳатмии он, ки ӯ ба сифати чунин сардор баромад мекунад, анҷом медиҳад. Ҳангоми мавҷуд набудани чунин зикр сардори ваколатдор дар назди ашхоси сеюм шахсан ӯҳдадор гардида, дар назди онҳо танҳо бо амволи ба ӯ тааллуқдошта ҷавобгар аст.

2. Ҳуқуқе, ки сардори ваколатдор дар натиҷаи анҷом додани амали вобаста ба идораи амвол ба даст овардааст, ба таркиби чунин амвол шомил мешавад. Ҷаҳдори, ки дар натиҷаи аз ҷониби сардори ваколатдор анҷом додани чунин амал ба миён омадааст, аз ҳисоби амволи ӯ иҷро карда мешавад.

3. Бегона кардан ё ба гарав гузоштани амволи ғайриманқули барои идора додашударо сардори ваколатдор ҳуқуқ дорад танҳо дар он ҳолате, ки агар он дар шартномаи идораи ба боварӣ асосёфтаи амвол пешбинӣ гардидааст, анҷом диҳад.

4. Сардори ваколатдор ба муассис ва бадастоварандаи ғоида оид ба ғайрияти хеш тибқи мӯҳлат ва тартиби муқаррарнамудаи шартномаи ба боварӣ асосёфтаи амвол ҳисобот медиҳад.

Моддаи 952. Ба дигар кас додани идораи ба боварӣ асосёфтаи амвол

1. Сардори ваколатдор идораи ба боварӣ асосёфтаи амволро ба ғайри аз ҳолатҳои пешбининамудаи қисми 2 ҳамин модда, шахсан анҷом медиҳад.

2. Сардори ваколатдор, агар вай барои ин тибқи шартномаи идораи ба боварӣ асосёфтаи амвол ваколатдор шуда бошад ё розигии муассисро дар шакли хаттӣ гирифта бошад ё вобаста ба ҳолатҳои ҷиҳати таъмини манфиатҳои муассиси идора ё бадастоварандаи ғоида ба ин кор маҷбур аст ва ҳамзамон имкон надорад дастури муассиси идораро дар мӯҳлати мувофиқ гирад, метавонад ба шахси дигар супориш диҳад, ки аз номи сардори ваколатдор амали барои ӯҳдадориҳои амвол заруриро анҷом диҳад.

Сардори ваколатдор барои амали шахси эътимодноки интихобнамудааш ҳамчун ба амали хеш ҷавобгар аст.

Моддаи 953. Масъулияти сардори ваколатдор

1. Сардори ваколатдоре, ки ҳангоми идораи амвол дар мавриди манфиатҳои бадастоварандаи ғоида, шахсе, ки ба он амвол таҳти ҳуқуқи моликият, ҳуқуқи соҳиби умрбоди ворисӣ, ҳуқуқи пешбурди хоҷагидорӣ тавачҷӯҳи зарурӣ зоҳир накардааст, барои ба даст овардани ғоидаи аздастдодашро дар давраи идораи амвол ҷуброн менамояд ва ба шахсе, ки амвол таҳти моликияти ҳуқуқи соҳиби умрбоди ворисӣ ё ҳуқуқи пешбурди хоҷагидорӣ қарор дорад, зарари вобаста бо сабаби гум кардан, зарар расонидан ё нокифоя афзудани амволро, ки баъд аз қатъи идора бояд баргардонида шавад, бояд бо назардошти фарсудашавии мӯътадили он ҷуброн намояд.

2. Дар сурати номатлуб анҷом додани идораи амвол шахсе, ки ба вай амвол тибқи ҳуқуқи моликият, ҳуқуқи пешбурди хоҷагидорӣ ё ҳуқуқи соҳиби умрбоди ворисӣ тааллуқ дорад, метавонад ба суд оид ба қатъи идора ва ҷуброни зарар талабот пешниҳод кунад.

3. Аҳде, ки сардори ваколатдор бо вайрон кардани маҳдудиятҳои ба ӯ муқарраргардида анҷом додааст, агар ашхоси сеюми дар чунин аҳд иштирокдошта дар бораи ин маҳдудиятҳо наметавонистанд ва дониста ҳам наметавонистанд, дорои эътибор эътироф карда мешавад. Сардори ваколатдор дар чунин ҳолатҳои масъулияти пешбининамудаи қисми 1 ҳамин моддаро ба ӯҳда дорад.

4. Сардори ваколатдор дар назди ашхоси сеюм бо амволи шахсии худ барои зарари вобаста бо амали номатлуби худ дар идораи амвол расонидааш масъулияти субсидиарӣ дорад.

Моддаи 954. Подошпулӣ ба сардори ваколатдор

Сардори ваколатдор ба подошпулии дар шартномаи идораи ба боварӣ асосёфтаи амвол пешбинигардида, инчунин ба ҷуброни хароҷоти зарурии ҳангоми идораи амвол масрафнамудааш аз ҳисоби амволи барои идора додашуда ё даромади аз истифодаи ин амвол ба даст оварда ҳуқуқ дорад.

Моддаи 955. Қатъи шартномаи идораи ба боварӣ асосёфта

1. Шартномаи идораи ба боварӣ асосёфта ҳамзамон бо асосҳои умумии қатъи ӯҳдадорӣ, инчунин дар асосҳои зайл қатъ мегардад:

1) аризаи як тараф дар мавриди қатъи шартнома вобаста ба гузаштани мӯҳлати он;

2) ғавти шаҳрванде, ки бадастоварандаи ғоида мебошад, барҳам додани шахси ҳуқуқӣ - бадастовардани ғоида, агар дар шартнома тартиби дигаре пешбинӣ нагардида бошад;

3) аз ҷониби бадастоварандаи ғоида радди гирифтани ғоида тибқи шартнома, агар дар шартнома тартиби дигаре пешбинӣ нагардида бошад;

4) ғавти шаҳрванде, ки сардори ваколатдор мебошад, ғайри қобили амал ё қобили маҳдуди амал, ғайри қобили пардохт, бедарак ғоиб эътироф шудани он, барҳам хӯрдани шахси ҳуқуқӣ - сардори ваколатдор, ғайри қобили пардохт эътироф кардани он;

5) аз ҷониби сардори ваколатдор ё муассис рад кардани иҷрои идора вобаста ба он, ки сардори ваколатдор имконият надорад шахсан идораи амволро анҷом диҳад;

6) аз ҷониби муассис рад кардани шартнома бо шарт ба сардори ваколатдор пардохт намудани подошпулии дар шартнома қайд шартшуда;

7) ғайри қобили пардохт будани молики амвол;

8) бо қарори суд бекор кардани шартнома дар ҳолатҳои номатлуб анҷом додани ӯҳдадориҳо аз ҷониби сардори ваколатдор;

9) тибқи дигар асосҳои пешбининамудаи қонун ё шартнома.

2. Ҳангоми қатъи идора амволе, ки таҳти идора мавҷуд аст, ба шахсе, ки ин амвол тибқи ҳуқуқи моликият, ҳуқуқи пешбурди хоҷагидорӣ ё ҳуқуқи идораи оперативӣ тааллуқ дорад, агар дар шартнома тартиби дигаре пешбинӣ нагардида бошад, интиқол дода мешавад.

3. Ҳангоми қатъи шартнома бо ташаббуси яке аз тарафҳо тарафи дигар бояд дар мӯҳлати на камтар аз се моҳ, агар дар шартнома мӯҳлати дигаре пешбинӣ нагардида бошад, огоҳ карда шавад.

Моддаи 956. Барои идораи ба боварӣ асосёфта додани коғазҳои қиматнок

Ҳангоми барои идораи ба боварӣ асосёфта додани коғазҳои қиматнок метавонад муттаҳид сохтани коғазҳои қиматноке, ки аз ҷониби ашхоси мухталиф барои идораи ба боварӣ асосёфта дода шудааст, пешбинӣ карда шавад.

Салоҳияти сардори ваколатдор оид ба ихтиёрдории коғазҳои қиматнок дар шартномаи идораи ба боварӣ асосёфта муайян карда мешавад.

Мушаххасоти идораи ба боварӣ асосёфтаи коғазҳои қиматнок тибқи қонун муайян карда мешавад.

Қоидаҳои ҳамин модда мутаносибан ба ҳуқуқҳои ба коғазҳои қиматноки бидуни санад тасдиқгардида (моддаи 163) татбиқ карда мешаванд.

Моддаи 957. Идораи ба боварӣ асосёфтаи амвол тибқи асосҳои пешбининамудаи қонун

1. Идораи ба боварӣ асосёфтаи амвол метавонад инчунин дар ҳолатҳои зайл таъсис дода шавад:

- дар натиҷаи зарурати идораи доимии амволи таҳти васоят қарордошта, дар ҳолатҳои пешбининамудаи моддаи 39 ҳамин Кодекс;

- дар асоси васиятномае, ки дар он иҷрокунандаи васият таъин гардидааст;

- тибқи дигар асосҳои пешбининамудаи қонун.

2. Қоидаҳои пешбининамудаи ҳамин боб мутаносибан нисбат ба идораи ба боварӣ асосёфтаи амвол, ки тибқи асосҳои дар қисми 1 ҳамин моддаи зикргардида таъсис ёфтаанд, агар дар қонун тартиби дигаре пешбинӣ нагардида бошад ва аз моҳияти ҷунин муносибатҳо барнаояд, татбиқ мегардад.

Дар ҳолатҳое ки идораи ба боварӣ асосёфтаи амвол мувофиқи асосҳои дар қисми 1 ҳамин модда зикргардида таъсис меёбад, ҳуқуқҳои муассиси идора, ки тибқи қоидаҳои ҳамин боб пешбинӣ гардидаанд, мутаносибан ба мақомоти васоят ва парасторӣ, иҷрокунандаи васият ё ба дигар шахсе, ки дар қонун зикр гардидааст, мегузарад.

БОБИ 49. Консессия (имтиёз)-и тиҷоратӣ

Моддаи 958. Шартномаи консессияи тиҷоратӣ

1. Тибқи шартномаи консессияи тиҷоратӣ як тараф (дорандаи ҳуқуқ) ўҳдадор мешавад, ки ба тарафи дигар (истифодабаранда) бо пардохти подошпулӣ барои мўҳлати муайян ё бидуни зикри мўҳлат барои фаъолияти тиҷоратии истифодабаранда маҷмўи ҳуқуқҳои мустасноӣ барои истифода тааллуқдошта, аз ҷумла ҳуқуқи номи фирмавӣ ва (ё) аломати тиҷоратии дорандаи ҳуқуқ, ба иттилооти ҳифзшавандаи тиҷоратӣ, инчунин ба дигар объектҳои ҳуқуқи мустасноӣ дар шартнома пешбинишуда - тамғаи мол, тамғаи хизматрасонӣ ва ғайраро диҳад.

2. Шартномаи консессияи тиҷоратӣ истифодаи маҷмўи ҳуқуқи мустасно, эътибори корӣ ва таҷрибаи тиҷоратии дорандаи ҳуқуқро дар ҳаҷми пурра (аз ҷумла бо муқаррар намудани ҳаҷми ҳадди ақал ё ҳадди аксари истифода), бо зикр ё зикр накардани минтақаи истифода вобаста ба соҳаи муайяни фаъолияти тиҷоратӣ (фурӯши моле, ки аз дорандаи ҳуқуқ гирифта шудааст ё истифодабаранда истехсол намудааст, анҷом додани дигар фаъолияти вобаста ба фурӯш, иҷрои кор, хизматрасонӣ) пешбинӣ менамояд.

3. Тарафҳои консессияи тиҷоратӣ ташкилотҳои тиҷоратӣ ва шаҳрвандоне, ки ба сифати соҳибкории инфиродӣ ба қайд гирифта шудаанд, буда метавонанд.

Моддаи 959. Шакл ва бақайдгирии шартномаи консессияи тиҷоратӣ

1. Шартномаи консессияи тиҷоратӣ бояд дар шакли хаттӣ баста шавад.

Риоя накардани шакли хаттӣ шартнома боиси безъибор донистани он мегардад. Чунин шартнома қурб надорад.

2. Шартномаи консессияи тиҷоратӣ аз ҷониби мақоми давлатии бақайдгиранда, ки бақайдгирии шахси ҳуқуқӣ ё соҳибкори инфиродии дар шартнома ба сифати дорандаи ҳуқуқ баромадкунандаро анҷом медиҳад, ба қайд гирифта мешавад.

Агар дорандаи ҳуқуқ ба сифати шахси ҳуқуқӣ ё соҳибкори инфиродӣ дар кишвари хориҷӣ ба қайд гирифта шуда бошад, бақайдгирии шартномаи консессияи тиҷоратро мақома анҷом медиҳад, ки бақайдгирии шахси ҳуқуқӣ ё соҳибкори инфиродиро, ки истифодабаранда мебошад, ба қайд гирифтааст.

Шартномаи консессияи тиҷоратӣ барои истифодаи объекте, ки тибқи қонунҳои патент ҳифз карда мешаванд, инчунин бояд дар муассисаи бақайдгирии патент ва аломати мол ба қайд гирифта шаванд. Ҳангоми риоя накардани ин талабот шартнома қурб надорад.

Моддаи 960. Субконсессияи тиҷоратӣ

1. Дар шартномаи консессияи тиҷоратӣ ҳуқуқи истифодабаранда барои ба дигар ашхос иҷозат додани истифодаи маҷмўи ҳуқуқҳои мустасно ё як қисми ин маҷмў дар асоси субконсессия, ки бо дорандаи ҳуқуқ мувофиқа шудааст ё дар шартномаи консессияи тиҷоратӣ муайян гардидааст, пешбинӣ шуданаш мумкин аст. Дар шартнома ўҳдадории истифодабаранда барои ба мўҳлати муайян, ба теъдоди муайяни ашхос додани ҳуқуқи истифодаи ҳуқуқҳои зикргардида тибқи шартҳои субконсессия пешбинӣ шуданаш мумкин аст.

Шартномаи субконсессияи тиҷоратӣ наметавонад аз мўҳлати шартномаи консессияи тиҷоратӣ, ки дар асоси он баста шудааст, ба мўҳлати бештаре баста шавад.

2. Агар шартномаи консессияи тиҷоратӣ безъибор бошад, дар ин сурат ҳамаи шартномаи субконсессияи тиҷоратии дар асоси он баимзорасида низ безъибор мебошанд.

3. Агар дар шартномаи консессияи тиҷоратӣ тартиби дигаре пешбинӣ нагардида бошад, шартномае, ки барои мўҳлати муайян баста шудааст, дар сурати пеш аз мўҳлат қатъ кардани он ҳуқуқ ва ўҳдадориҳои дорандаи ҳуқуқи дуюм оид ба шартномаи субконсессияи тиҷоратӣ (истифодабаранда тибқи шартномаи консессияи тиҷоратӣ) ба дорандаи ҳуқуқ мегузарад, агар ў қабули ҳуқуқ ва ўҳдадориҳои вобаста ба ҳамин

шартномаро рад накунад. Ин қоида мутаносибан ҳангоми бекор кардани шартномаи консессияи тиҷоратӣ, ки бидуни зикри мӯҳлат баста шудааст, татбиқ мегардад.

4. Агар дар шартнома тартиби дигаре пешбинӣ нагардида бошад, истифодабаранда барои зарари ба дорандаи ҳуқуқ вобаста ба амали истифодабарандагони дуум расонидашуда масъулияти субсидиарӣ дорад.

5. Агар аз мушаххасоти субконсессия тартиби дигаре барнаояд, нисбат ба шартномаи субконсессияи тиҷоратӣ қоидаҳои шартномаи консессияи тиҷоратӣ пешбиниамудаи ҳамин боб татбиқ карда мешавад.

Моддаи 961. Подошпулӣ тибқи шартномаи консессияи тиҷоратӣ

Подошпулӣ тибқи шартномаи консессияи тиҷоратӣ аз ҷониби истифодабаранда ба дорандаи ҳуқуқ дар шакли пардохтҳои собитшудаи яқдафъаина ё давра ба давра, маблағгузаронӣ аз даромад, илова кардани нарх ба нархи яқлухти моле, ки дорандаи ҳуқуқ барои харида фурӯхтан медиҳад ё дар шакли дигари пешбиниамудаи шартнома пардохта шуданаш мумкин аст.

Моддаи 962. Ҷӯдадории дорандаи ҳуқуқ

1. Дорандаи ҳуқуқ ӯҳдадор аст:

- ба истифодабаранда ҳуҷҷатҳои техникую тиҷоратӣ ва дигар иттилооти ба ӯ чихати анҷом додани ҳуқуқи тибқи шартномаи консессияи тиҷоратӣ додашуда заруриро диҳад, инчунин ба истифодабаранда ва кормандони он оид ба масъалаҳои вобаста ба татбиқи ин ҳуқуқҳо дастур диҳад;

- ба истифодабаранда иҷозатнома (литсензия)-ҳои дар шартнома пешбинишударо диҳад ва тибқи тартиби муқарраргардида ба расмият даровардани онро таъмин намояд.

2. Агар дар шартномаи консессияи тиҷоратӣ тартиби дигаре пешбинӣ нагардида бошад, дорандаи ҳуқуқ вазифадор аст:

- бақайдгирии шартномаи консессияи тиҷоратиро (қисми 2 моддаи 959) таъмин намояд;

- ба истифодабаранда ба таври доимӣ мусоидати техникӣ ва машваратӣ, аз ҷумла дар таълим ва тақмили тахассусии кормандон мусоидат намояд;

- сифати мол (кор, хизматрасонӣ)-ро, ки дар асоси шартномаи консессияи тиҷоратӣ аз ҷониби истифодабаранда истехсол мешавад (ичро карда мешавад, хизмат расонида мешавад), назорат кунад.

Моддаи 963. Ҷӯдадориҳои истифодабаранда

Бо дарназардошти ҳосият ва мушаххасоти фаъолияте, ки истифодабаранда тибқи шартномаи консессияи тиҷоратӣ анҷом медиҳад, истифодабаранда ӯҳдадор аст:

- ҳангоми анҷом додани фаъолияти пешбиниамудаи шартнома номи фирмавӣ ва ё нишонаи тиҷоратии дорандаи ҳуқуқро ба тарзи дар шартнома зикргардида истифода барад;

- сифати дахлдори маҳсулоти дар асоси шартнома баровардашаванда, иҷрои кор, сифати хизматрасонии молҳои шабеҳ, кор ё хизматрасонииро, ки мустақиман аз ҷониби дорандаи ҳуқуқ истехсол, иҷро ё хизмат расонида мешавад, таъмин намояд;

- дастур ва нишондоди дорандаи ҳуқуқро, ки барои таъмини мутобиқати хусусият, усул ва шарти истифодаи маҷмӯи ҳуқуқҳои мустасно вобаста ба он, ки чӣ тавр онро дорандаи ҳуқуқ истифода мебарад, аз ҷумла супоришхоро вобаста ба ороиши намуди зоҳирӣ ва дохилии биноҳои тиҷоратӣ, ки аз ҷониби истифодабаранда ҳангоми татбиқи ҳуқуқи тибқи шартнома ба ӯ додашуда истифода мешавад, риоя намояд;

- ба харидор (фармоишгар)-он ҳамаи он хизматрасониҳои иловагиро, ки онҳо ҳангоми ба даст овардан (фармоиш додан)-и мол (кор, хизматрасонӣ) мустақиман аз дорандаи ҳуқуқ чашмдошт буданд, фароҳам орад;

- сирри истехсолии дорандаи ҳуқуқ ва дигар иттилооти тиҷоратии махфӣ аз ӯ гирифташударо ошкор насозад;

- агар чунин ўхдадорӣ дар шартнома пешбинӣ гардида бошад, теъдоди қайду шартшудаи субконсессияро пешниҳод намояд;

- харидорон (фармоишгарон)-ро бо усули ба онҳо нисбатан маълумтар дар мавриди он, ки ӯ номи фирмавӣ, аломати тиҷоратӣ, тамғаи мол, тамғаи хизматрасонӣ ё дигар воситаҳои инфиродиро бо ҳукми шартномаи консессияи тиҷоратӣ анҷом медиҳад, огоҳ созад.

Моддаи 964. Маҳдуд сохтани ҳуқуқи тарафҳо тибқи шартномаи консессияи тиҷоратӣ

1. Дар шартномаи консессияи тиҷоратӣ метавонад маҳдудиятҳои ҳуқуқи тарафҳо оид ба ҳамин шартнома, аз ҷумла маҳдудиятҳои зайл пешбинӣ карда шаванд:

- ўхдадории дорандаи ҳуқуқ дар мавриди ба дигар ашхос надодани маҷмӯи ҳуқуқҳои шабеҳи мустасно барои истифода дар ҳудуди ба истифодабаранда вобасташуда ё худдорӣ аз фаъолияти шабеҳи худӣ дар ин ҳудуд;

- ўхдадории истифодабаранда оид ба рақобат накардан бо дорандаи ҳуқуқ дар минтақае, ки амали шартномаи консессияи тиҷорат нисбат ба фаъолияти соҳибкории аз ҷониби истифодабаранда бо истифодаи ҳуқуқи мустаснои марбути дорандаи ҳуқуқ татбиқ мегардад;

- аз ҷониби истифодабаранда тибқи шартномаи консессияи тиҷоратӣ рад кардани қабули ҳуқуқҳои шабеҳ аз рақибон (рақибони эҳтимолӣ);

- ўхдадории истифодабаранда дар мавриди бо дорандаи ҳуқуқ ба мувофиқа расонидани маҳалли ҷойгиронии иншооти тиҷоратӣ, ки ҳангоми анҷом додани ҳуқуқҳои мустаснои тибқи шартнома пешбинигардида истифода мегардад, инчунин ороиши намуди зоҳирӣ ва дохилии бино.

2. Шартҳои маҳдудкунанда бо талаби мақоми зиддинҳисорӣ ё шахси дигари манфиатдор, агар ин шартҳо бо назардошти бозори дахлдор ва вазъи иқтисодии тарафҳо хилофи қонунҳои зиддинҳисорӣ бошанд, безътибор эътироф шуданашон мумкин аст.

Моддаи 965. Масъулияти дорандаи ҳуқуқ вобаста ба талаботе, ки нисбат ба истифодабаранда пешниҳод мегардад

Дорандаи ҳуқуқ вобаста ба талаботи нисбат ба истифодабаранда пешниҳодшуда дар мавриди номутобиқати сифати мол (кор, хизматрасонӣ), ки аз ҷониби истифодабаранда тибқи шартномаи консессияи тиҷоратӣ фурӯхта мешавад (ичро карда мешавад, хизмат расонида мешавад), масъулияти субсидиарӣ дорад.

Оид ба талаботе, ки ба истифодабаранда ҳамчун ба тайёркунандаи маҳсулоти (мол) дорандаи ҳуқуқ пешниҳод мегардад, дорандаи ҳуқуқ бо истифодабаранда муштарак ҷавобгар мебошад.

Моддаи 966. Ҳуқуқи истифодабаранда оид ба бастани шартномаи консессияи тиҷоратӣ ба мӯҳлати нав

1. Истифодабарандае, ки ба таври матлуб ўхдадориҳои худро анҷом додааст, бо гузашти мӯҳлати шартномаи консессияи тиҷоратӣ ҳуқуқ дорад тибқи ҳамон шарт ба мӯҳлати нав шартнома бандад.

2. Дорандаи ҳуқуқ ҳақ дорад бастани шартномаи консессияи тиҷоратиро ба мӯҳлати нав, ба шарте ки дар ҷараёни гузашти се сол аз рӯзи бастани ҳамин шартнома он бо дигар ашхос чунин шартномаҳои консессияи тиҷоратии шабеҳро ба имзо нарасонад ва ба бастани чунин шартномаҳои субконсессияи тиҷоратӣ, ки амали онҳо дар минтақаҳои амали шартномаи қатъгардида паҳн мегардад розигӣ надихад, рад намояд. Дар сурате ки агар то гузашти мӯҳлати сесола дорандаи ҳуқуқ хоҳиш дошта бошад, ки ба ягон шахс ҳамон ҳуқуқҳои барои истифодабаранда вобаста ба шартномаи қатъшуда додашударо пешкаш намояд, ӯ вазифадор аст ба истифодабаранда пешниҳод намояд, ки шартномаи нав бандад.

Моддаи 967. Тағйир додани шартномаи консессияи тиҷоратӣ

Шартномаи консессияи тиҷоратӣ метавонад тибқи қоидаҳои пешбининамудаи боби 28 ҳамин Кодекс тағйир дода шавад.

Моддаи 968. Қатъи шартномаи консессияи тиҷоратӣ

1. Ҳар яке аз тарафҳои консессияи тиҷоратии бидуни зикри мӯҳлат басташуда ҳуқуқ доранд дар ҳар лаҳза бо огоҳонии тарафи дигар дар мӯҳлати то шаш моҳ, агар дар шартнома мӯҳлати бештаре пешбинӣ нагардида бошад, шартномаро рад намоянд.

2. Пеш аз мӯҳлат қатъ намудани шартномаи консессияи тиҷоратӣ, ки бо зикри мӯҳлат баста шудааст, инчунин бекор кардани шартномае, ки бидуни зикри мӯҳлат баста шудааст, бояд тибқи тартиби муқаррарнамудаи қисми 2 моддаи 959 ҳамин Кодекс ба қайд гирифта шавад.

3. Дар сурати қатъи ҳуқуқи ба дорандаи ҳуқуқ тааллуқдошта ба номи фирмавӣ ва нишоаи тиҷоратӣ бидуни ивази онҳо бо ҳуқуқҳои нави мушобеҳ шартномаи консессияи тиҷоратӣ қатъ мегардад.

4. Ҳангоми ғайри қобили пардохт (муфлис) эълон гардидани дорандаи ҳуқуқ ё истифодабарандаи шартномаи консессияи тиҷоратӣ қатъ мегардад.

Моддаи 969. Дорои эътибор нигоҳ доштани шартномаи консессияи тиҷоратӣ ҳангоми тағйир ёфтани тарафҳо

1. Ба дигар шахс гузаштани кадом яке аз ҳуқуқҳои мустасное, ки ба маҷмӯи ҳуқуқҳои мустасноӣ ба истифодабаранда додашуда шомиланд, барои тағйир ё бекор кардани шартномаи консессияи тиҷоратӣ асос буда наметавонад. Дорандаи нави ҳуқуқ дар қисмати ҳуқуқ ва ўҳдадориҳои ба ҳуқуқи мустасноӣ ба ў гузашта марбутанд, тарафи ин шартнома мегардад.

2. Дар сурати фавти дорандаи ҳуқуқ ҳуқуқ ва ўҳдадориҳои ў оид ба шартномаи консессияи тиҷоратӣ, ба шарт ба қайд гирифта шудани он ё дар чараёни шаш моҳ аз рӯзи оғози мерос ба сифати соҳибкори инфиродӣ ба қайд гирифта шудани ворис, ба вориси ў мегузарад. Дар акси ҳол шартнома қатъ мегардад.

Татбиқи ҳуқуқ ва иҷрои ўҳдадориҳои дорандаи ҳуқуқи фавтида то аз ҷониби меросхӯр қабул кардани ин ҳуқуқ ва ўҳдадориҳо ё то лаҳзаи бақайдгирии меросхӯр ба сифати соҳибкори инфиродӣ аз ҷониби сардоре, ки нотариус таъин менамояд, анҷом дода мешавад.

Моддаи 970. Оқибатҳои тағйир додани номи фирмавӣ ё нишоаи тиҷоратии дорандаи ҳуқуқ

Дар сурати аз ҷониби дорандаи ҳуқуқ тағйир додани номи фирмавӣ ё нишоаи тиҷоратӣ, ки ҳуқуқи истифодаи он ба маҷмӯи ҳуқуқҳои мустасно шомил аст, агар истифодабаранда бекор кардани шартномаро талаб накунад, шартномаи консессияи тиҷоратӣ дар муносибат ба номи фирмавӣ ё нишоаи тиҷоратии дорандаи ҳуқуқ амал мекунад.

Моддаи 971. Оқибатҳои қатъи ҳуқуқи мустасно, ки истифодаи он тибқи шартномаи консессияи тиҷоратӣ дода шудааст

Агар дар давраи амали шартномаи консессияи тиҷоратӣ мӯҳлати амали ҳуқуқи мустасно, ки истифодаи он тибқи ҳамин шартнома дода шудааст ё ҷунин ҳуқуқ вобаста ба дигар асос қатъ гардида бошад, ба истисноӣ муқаррароте, ки ба ҳуқуқи қатъшуда марбут аст, шартномаи консессияи тиҷоратӣ амали худро давом медиҳад ва истифодабаранда, агар дар шартнома тартиби дигаре пешбинӣ нагардида бошад, ҳуқуқ дорад мутаносибан кам кардани подошпулии ба дорандаи ҳуқуқ тааллуқдоштаро талаб намояд.

Дар сурати ба номи фирмавӣ ё нишоаи тиҷоратӣ қатъ гардидани ҳуқуқҳои дорандаи ҳуқуқ оқибатҳои пешбининамудаи қисми 2 моддаи 968 ва моддаи 970 ҳамин боб фаро мерасанд.

БОБИ 50. Ниғаҳдошт

1. Муқаррароти умумии ниғаҳдошт

Моддаи 972. Шартномаи ниғаҳдошт

1. Тибқи шартномаи ниғаҳдошт як тараф (ниғаҳбон) ўҳдадор мешавад, ки ашёи додаи тарафи дигар (молгузор)-ро ниғаҳбонӣ мекунад ва ин ашёро беосеб бармегардонад.

2. Шартномаи ниғаҳдошт аз лаҳзаи барои ниғаҳдошт супурдани ашё басташуда эътироф мегардад.

Моддаи 973. Шартнома дар бораи чиҳати ниғаҳдошт қабул кардани ашё

1. Ниғаҳбоне, ки ниғаҳдошти ашёро ба сифати соҳибкор ё шакли дигари фаъолияти касбӣ анҷом медиҳад, метавонад тибқи шартнома ӯҳдадорӣ қабул кунад, ки ашёи молгузorro барои ниғаҳдошт мегирад ва ашёи супурдаи молгузorro тибқи қоидаҳои пешбининамудаи ҳамин боб ниғаҳ медорад.

2. Молгузоре, ки ашёро дар мӯҳлати тибқи шартнома пешбинигардида барои ниғаҳдошт намесупорад, дар назди ниғаҳбон барои зарари вобаста ба баргузор нашудани ниғаҳдошт расонидашуда, агар дар қонун ё шартнома тартиби дигаре пешбинӣ нагардида бошад, ҷавобгар аст.

Молгузор, агар ӯ дар мӯҳлати мувофиқ оид ба радди хизмат ниғаҳбонро огоҳ созад, барои ба ниғаҳбонӣ надодани ашё аз ҷавобгарӣ озод карда мешавад.

3. Агар дар шартнома тартиби дигаре пешбинӣ нагардида бошад, дар сурате ки агар ашё дар мӯҳлати дар шартнома қайду шартшуда барои ниғаҳдошт супурда нашавад ва агар ин мӯҳлат муайян нагардида бошад, бо гузашти шаш моҳ аз рӯзи бастанӣ шартнома ниғаҳбон аз ӯҳдадорӣ барои ниғаҳдошт қабул кардани ашё озод карда мешавад.

Моддаи 974. Шакли шартномаи ниғаҳдошт

1. Дар ҳолатҳое ки шартномаи ниғаҳдошт бояд дар шакли хаттӣ баста шавад (моддаи 186), шакли хаттии шартнома ҳангоме риоягардида эътироф мегардад, ки агар ашёи барои ниғаҳдошт қабулгардида аз ҷониби ниғаҳбон бо роҳи ба молгузор додани забонхат, қвитансия, шаҳодатнома ё дигар ҳуҷҷати имзонамудаи ниғаҳбон тасдиқ карда шавад.

2. Риояи шакли хаттии шартнома, агар ашё барои ниғаҳдошт дар ҳолатҳои фавқулодда (сӯхтор, офати табиӣ, бемории ногаҳонӣ, таҳдиди ҳуҷум ва ғайра) супурда шуда бошад, талаб карда намешавад.

3. Шартномаи ниғаҳдошт бо роҳи аз ҷониби ниғаҳбон ба молгузор додани жетони рақамдор (рақам), дигар аломате, ки барои ниғаҳдошт додани молро тасдиқ мекунад, агар чунин тарзро қонун ё анъанаи барои чунин навъи ниғаҳдошт маъмул иҷозат диҳад, баста шуданаш мумкин аст.

4. Дар ҳолатҳои баҳс оид ба айният (шабеҳӣ)-и ашёи барои ниғаҳдошт қабулшуда ва ашёе, ки аз ҷониби ниғаҳбон баргардонида мешавад, баёноти шохидӣ иҷозат дода мешавад.

Моддаи 975. ӯҳдадорӣ қабули ашё барои ниғаҳдошт

Шахсе, ки ба сифати фаъолияти соҳибкорӣ ё дигар шакли фаъолияти касбӣ ниғаҳдоштро дар анборҳо (бағочхонаҳо, биноҳо)-и истифодаи умумӣ анҷом медиҳад, ҳуқуқ надорад бастанӣ шартномаи ниғаҳдоштро рад намояд. Шартномаҳое, ки дар чунин ҳолатҳо бояд баста мешаванд, шартномаи оммавӣ (моддаи 458) эътироф мегарданд.

Моддаи 976. Мӯҳлати ниғаҳдошт

Ниғаҳбон ӯҳдадор аст ашёро дар чараёни мӯҳлати дар шартнома қайду шартшуда ниғаҳ дорад ва агар дар шартнома мӯҳлати ниғаҳдошт пешбинӣ нагардида бошад ва вобаста ба шартҳои он пешбинӣ шуданаш ҳам мумкин набошад, ниғаҳдошт то талаб кардани ашё аз ҷониби молгузор ба пардохти хароҷотҳои иловагии содирнашудааш анҷом дода мешавад.

Моддаи 977. Ниғаҳдошти амвол бидуни зикри мушаххасот

Ҳангоми ниғаҳдошт бидуни зикри мушаххасот ашёи барои ниғаҳдошт қабулкарда бо ашёи ҳамшабеҳ ва ашёи дорои чунин сифати дигари молгузoron омехта шуданаш мумкин аст. Ба молгиранда микдори баробар ё сифат ва навъи ашёи дар шартнома қайду шартнамудаи тарафҳои баргардонида мешавад.

Моддаи 978. ӯҳдадорӣ ниғаҳбон оид ба таъмини ҳифзи ашё

1. Ниғаҳбон ӯҳдадор аст ҳамаи тадбирҳои дар шартнома пешбинишуда, инчунин дигар тадбирҳои зарурии барои таъмини ҳифзи ашёи барои ниғаҳдошт супурдашударо андешад.

Агар ниғаҳдошт роӣгон анҷом дода шавад, ниғаҳбон бояд нисбат ба ашӯи барои ниғаҳдошт супурдашуда ҳамчун нисбат ба амволи худ ғамхорӣ зоҳир намояд.

2. Ниғаҳбон бояд ба молгузор ё шахси дигари аз ҷониби вай ба сифати боргиранда таъингардида, агар дар шартномаи ниғаҳдошт бидуни зикри мушаххасот (моддаи 977) пешбинӣ нагардида бошад, ҳамон моли барои ниғаҳдошт додаи ӯро баргардонад.

3. Ашӯ бояд дар ҳамон ҳолате, ки барои ниғаҳдошт супурда шуда буд, бо назардошти фарсудашавии табиӣ ё ба таври табиӣ кам гардидани вази он баргардонида шавад.

4. Ҳамзамон бо баргардонидани ашӯ, агар дар шартнома тартиби дигаре пешбинӣ нагардида бошад, ниғаҳбон ӯҳдадор аст самара ва даромади ҳангоми ниғаҳдошт бадастовардаашро баргардонад.

Моддаи 979. Истифодаи ашӯи барои ниғаҳдошт супурдашуда

Бидуни ризоияти молгузор ниғаҳбон ҳуқуқ надорад ашӯи барои ниғаҳдошт додашударо истифода барад ва ҳамчунин ба истиснои ҳолатҳое, ки истифодаи ашӯи ниғаҳбонивашаванда барои таъмини эҳтиёти он зарур аст, имконият надиҳад, ки онро ашҳоси сеюм истифода баранд.

Моддаи 980. Тағйир додани шароити ниғаҳдошт

1. Ниғаҳбон бояд фавран молгузорро дар мавриди зарурати тағйир додани шароити ниғаҳдошти ашӯ огоҳ созад ва ҷавоби ӯро мунтазир шавад.

2. Дар сурате ки агар хатари гум кардан ва ё зарар дидани ашӯ ба миён ояд, ниғаҳбон ӯҳдадор аст усул ва ҷои ниғаҳдошти дар шартнома пешбинигардидаро бидуни мунтазир шудани ҷавоби молгузор (қисми 1 ҳамин модда) иваз намояд.

3. Агар ашӯ ҳангоми ниғаҳдошт вайрон шуда бошад ё дигар ҳолатҳое ба миён омада бошад, ки имкон намедиҳад ниғаҳдошти он таъмин гардад ва андешидани тадбирҳоро аз ҷониби молгузор мунтазир шудан бефоида бошад, ниғаҳбон ҳуқуқ дорад ашӯ ё як қисми ашӯро фурӯшад ва хароҷоташро вобаста ба фурӯш аз ҳисоби арзиши бадастоварда ҷуброн намояд.

Моддаи 981. Барои ниғаҳдошт ба шахси сеюм додани ашӯ

1. Агар қонунҳо ё шартнома тартиби дигареро пешбинӣ накарда бошанд, ба шарте ки агар инро зарурати ҳифзи манфиати молгузор тақозо карда бошад ва ниғаҳбон имкон надошта бошад, ки розигии ӯро ба даст орад, ниғаҳбон ҳуқуқ надорад бидуни розигии молгузор ашӯро барои ниғаҳдошт ба шахси сеюм диҳад. Дар мавриди барои ниғаҳдошт ба шахси сеюм додани ашӯ ниғаҳбон вазифадор аст фавран молгузорро огоҳ созад.

2. Ниғаҳбон барои амали шахси сеюме, ки ашӯро барои ниғаҳдошт ба ӯ додааст, ҷавобгар мебошад.

Моддаи 982. Подошпулӣ барои ниғаҳдошт

1. Подошпулӣ барои ниғаҳдошт ба ниғаҳбон бояд бо қатъи ниғаҳдошти ашӯ пардохта шавад ва агар пардохти ниғаҳдошт давра ба давра пешбинӣ гардида бошад, он бояд бо қисматҳои дахлдор, бо гузашти ҳар давра пардохта шавад.

2. Ҳангоми бештар аз нисфи мӯҳлати давра гузаронидаи мӯҳлати пардохти подошпулии ниғаҳдошти ашӯ, ки барои ҳамин бояд пардохта мешуд, ниғаҳбон ҳуқуқ дорад аз иҷрои шартнома даст кашад ва аз молгузор фавран гашта гирифтани ашӯи барои ниғаҳдошт супурдашударо талаб намояд.

3. Агар ниғаҳдошт то гузашти мӯҳлати вобаста ба ҳолатҳо қайду шартшуда қатъ гардад ва барои он ниғаҳбон ҷавобгар набошад ӯ ба қисми мутаносиби подошпулӣ ва дар сурати пешбиниамудаи қисми 1 моддаи 984 ҳамин Кодекс ба тамоми маблағи подошпулӣ ҳуқуқ дорад.

Агар ниғаҳдошт вобаста ба ҳолатҳое қатъ гардад, ки барои он ниғаҳбон ҷавобгар мебошад, ӯ ҳуқуқ надорад барои ниғаҳдошти мол подош талаб кунад ва маблағҳои ба ҳисоби подошпулӣ гирифтаашро бояд ба молгузор баргардонад.

4. Агар бо гузашти мӯҳлати ниғаҳдошт ашё аз ҷониби молгузор гирифта нашуда бошад, ӯ бояд ба ниғаҳбон барои минбаъд нигоҳ доштани ашё подошпулии мутаносиб диҳад. Ин қоида инчунин дар ҳолате ки молгузор вазифадор аст, то гузашти мӯҳлати ниғаҳдошт ашёро пас гирад, истифода бурда мешавад.

5. Агар дар шартномаи ниғаҳдошт тартиби дигаре пешбинӣ нагардида бошад, қоидаҳои ҳамин модда истифода бурда мешаванд.

Моддаи 983. Ниғаҳдошти ашёи дорои хусусияти хатарнок

Ашёи зудоташгиранда, тарканда ё умуман ашёи вобаста ба табиати худ хатарнок, агар молгузор ҳангоми барои ниғаҳдошт супурдани он ниғаҳбонро доир ба ин хусусиятҳо огоҳ накарда бошад, дар ҳар лаҳза аз ҷониби ниғаҳбон бидуни ҷуброни зарар ба молгузор, безарар ё несту нобуд карда шуданаш мумкин аст. Молгузор барои зарари вобаста ба ниғаҳдошти чунин ашё ба ниғаҳбон ва ашхоси сеюм расонидашуда ҷавобгар мебошад.

Моддаи 984. Ҷуброни хароҷоти ниғаҳдошт

1. Агар дар шартномаи ниғаҳдошт тартиби дигаре пешбинӣ нагардида бошад, хароҷоти ниғаҳдошт ба маблағи подошпулӣ зам карда мешавад. Тахмин мегардад, ки хароҷотҳои фавқулодда ба маблағи подошпулӣ ё ба таркиби хароҷоти пешбиниамудай шартнома зам карда намешавад.

2. Ҳангоми ройгон ҳифз кардани ашё молгузор вазифадор аст хароҷоти зарурии воқеан масрафшударо ҷуброн намояд.

Моддаи 985. Пас гирифтани ашё аз ҷониби молгузор

1. Молгузор вазифадор аст ашёи барои ниғаҳдошт супурдашро бо гузашти мӯҳлати ниғаҳдошти дар шартнома пешбинишуда пас гирад.

2. Ҳангоми аз гирифтани ашё саркашӣ намудани молгузор, агар дар шартнома тартиби дигаре пешбинӣ нагардида бошад, ниғаҳбон ҳуқуқ дорад мустақилона ашёро фурӯшад ва дар ҳолате ки агар арзиши он аз **аз сад нишондиҳанда барои ҳисобҳои пешбиниамудай қонун** баландтар бошад, тибқи тартиби пешбиниамудай моддаи 480 ҳамин Кодекс амал кунад. **(ҚҶТ аз 03.07.2012с., №849)**

Маблағи аз фурӯши ашё бадастомада бо кам кардани маблағи ба ниғаҳбон тааллуқдошта ба молгузор интиқол дода мешавад.

Моддаи 986. Хароҷотҳои фавқулодда барои ниғаҳдошт

1. Хароҷот барои ниғаҳдошти ашёе, ки аз чунин навъи хароҷоти одат баландтаранд ва тарафҳо ҳангоми бастанӣ шартномаи ниғаҳдошт онро пешбинӣ карда наметавонианд (хароҷоти фавқулодда), агар молгузор ба ин хароҷот розӣ шуда бошад ё онро минбаъд маъқул дониста бошад, инчунин дар дигар ҳолатҳои пешбиниамудай қонун, санадҳои дигари меъёрӣ ё шартнома ба ниғаҳбон ҷуброн карда мешавад.

2. Дар сурати зарурати анҷом додани масрафи фавқулодда ниғаҳбон вазифадор аст аз дорандаи ҳуқуқ розигии ӯро пурсон шавад. Агар дорандаи ҳуқуқ норозигии худро дар мӯҳлати зикрнамудай ниғаҳбон ё дар чараёни мӯҳлати барои додани ҷавоб муносиб изҳор накарда бошад, чунин ҳисобида мешавад, ки ӯ ба хароҷоти фавқулодда розӣ мебошад.

Дар сурате ки агар ниғаҳбон бидуни қаблан гирифтани розигии дорандаи ҳуқуқ хароҷоти фавқулодда карда бошад, ҳарчанд вобаста ба ҳолатҳо чунин амал имконпазир буд ва молгузор оқибат онҳоро напазируфтааст, ниғаҳбон ҳуқуқ дорад ҷуброни хароҷоти фавқулоддаро танҳо дар доираи зараре, ки дар сурати анҷом надодани чунин хароҷот метавонист ба ашё расонида шавад, талаб намояд.

3. Агар дар шартномаи ниғаҳдошт тартиби дигаре пешбинӣ нагардида бошад, хароҷоти фавқулодда бар зами подошпулӣ барои ниғаҳдошт ҷуброн карда мешавад.

Моддаи 987. Ҷаъбдорӣ ниғаҳбон барои баргардонидани ашё

1. Ниғаҳбон ўҳдадор аст ба молгузор ё шахси ба сифати молгиранда зикрнамудаи он ҳамон молеро, ки барои ниғаҳдошт супурда шудааст, агар дар шартномаи ниғаҳдошт бидуни зикри мушаххасот (моддаи 977) пешбинӣ нагардида бошад, баргардонад.

2. Ашё бояд аз ҷониби ниғаҳбон дар ҳамон ҳолате, ки он барои ниғаҳдошт қабул карда шуда буд, бо дарназардошти фарсудашии табиӣ ва кам шудани вазни табиӣ ё дигар тағйиротҳои вобаста ба хосияти он ба молгузор супурда шавад.

3. Ҳамзамон бо баргардонидани ашё ниғаҳбон ўҳдадор аст самара ва даромадеро, ки дар давраи ниғаҳдошт гирифтааст, агар дар шартномаи ниғаҳдошт тартиби дигаре пешбинӣ нагардида бошад, баргардонад.

Моддаи 988. Масъулияти ниғаҳбон барои гум кардан, камомад ё зарар дидани ашё

1. Ниғаҳбон барои гум кардан, камомад ё зарар дидани ашёи барои ниғаҳдошт қабулкарда тибқи асосҳои пешбининомудаи боби 24 ҳамин Кодекс ҷавобгар мебошад.

2. Ниғаҳбоне, ки ниғаҳдошти ашёро ба сифати фаъолияти соҳибкорӣ ё шакли дигари фаъолияти касбӣ анҷом медиҳад (ниғаҳбони касбӣ) барои гум кардан, камомад ё зарар дидани ашё ҷавобгар аст, агар исбот карда натавонад, ки гум шудан, камомад ва ё зарар дидани ашё бо сабабҳои зайл рух додааст:

- 1) дар натиҷаи қувваи рафънопазир;
- 2) вобаста бо хосиятҳои ниҳони ашё, ки ниғаҳбон ҳангоми барои ниғаҳбонӣ қабул кардани он намедонист ва дониста ҳам наметавонист;
- 3) дар натиҷаи қасд ё беэҳтиётии дағалонаи молгузор.

3. Агар ашёи ниғаҳдошташаванда бо гузашти мўҳлати дар шартнома пешбинигардида ё мўҳлате, ки дар ҷараёни он молгузор бо талаби ниғаҳбон вазифадор буд ашёро гирад (қисми 3 моддаи 987) пас гирифта нашавад, дар ин сурат ниғаҳбон минбаъд танҳо дар сурати дарқасдона ва ё аз беэҳтиётии дағалона гум шудан, камомад ё зарар дидани ин ашё ҷавобгар аст.

Моддаи 989. Андозаи масъулияти ниғаҳбон

1. Зарари ба молгузор вобаста ба гум шудан, камомад ё зарари ба ашё расонидашуда, агар дар қонун ё шартнома тартиби дигаре пешбинӣ нагардида бошад, аз ҷониби ниғаҳбон тибқи моддаи 423 ҳамин Кодекс ҷуброн карда мешавад.

2. Ҳангоми ройгон нигоҳ доштани мол зарари ба молгузор дар натиҷаи гум кардан, камомад ё зарари ба ашё расонидашуда чунин ҷуброн карда мешавад:

- 1) барои гум кардан ё камомади ашё - ба андозаи арзиши ашёи гумшуда ё камомад;
- 2) барои зарар дидани мол - ба андозаи маблағе, ки арзиши ашё паст гардидааст.

3. Агар дар натиҷаи зараре, ки барои он ниғаҳбон ҷавобгар аст, сифати мол чунон тағйир ёфта бошад, ки тибқи таъиноти ибтидоӣ истифода бурдани он ғайриимкон аст, молгузор ҳуқуқ дорад аз он даст кашад ва аз ниғаҳбон арзиши ин ашёро талаб кунад ва агар ин дар қонун ё шартнома пешбинӣ гардида бошад, инчунин ҷуброни дигар зарари расонидашударо низ талаб намояд.

Моддаи 990. Ҷуброни зараре, ки ба ниғаҳбон расонида шудааст

Молгузор вазифадор аст ба ниғаҳбон зарари вобаста ба хосияти ашё барои ниғаҳдошт супурдашуда расонидаро, агар ниғаҳбон ҳангоми қабули ашё ин хосиятҳоро намедонист ва доништан ҳам наметавонист, ҷуброн намояд.

Моддаи 991. Қатъи ўҳдадории ниғаҳдошт тибқи талаби молгузор

Ниғаҳбон, ҳарчанд дар шартнома мўҳлати дигари баргардонидани ашё муайян гардида бошад ҳам, вазифадор аст тибқи талаби молгузор фавран ашёи барои ниғаҳдошт супурдаашро баргардонад.

Аммо дар чунин ҳолат молгузор вазифадор аст ба ниғаҳбон зарари дар натиҷаи пеш аз мӯҳлат қатъ кардани шартнома расонидашударо, агар дар шартнома тартиби дигаре пешбинӣ нагардида бошад, ҷуброн намояд.

Моддаи 992. Татбиқи муқаррароти умумии ниғаҳдошт вобаста ба навъҳои алоҳидаи он

Муқаррароти умумии ниғаҳдошт (моддаҳои 972-991), агар тибқи қоидаҳои оид ба навъҳои алоҳидаи ниғаҳдошт муайяннамудаи моддаҳои 994 - 1112 ҳамин Кодекс, дигар қонунҳо ё санадҳои меъёрӣ тартиби дигаре пешбинӣ нагардида бошад, нисбат ба навъҳои алоҳидаи он низ татбиқ мегардад.

Моддаи 993. Ниғаҳдошт бо ҳукми қонун

Қоидаҳои ҳамин боб инчунин нисбат ба ўҳдадорихоҳе, ки вобаста ба ҳукми қонун ба миён меоянд, агар дар қонунҳо қоидаҳои дигаре муқаррар нагардида бошанд, татбиқ мешаванд.

2. Намудҳои алоҳидаи ниғаҳдошт

Моддаи 994. Ниғаҳдошт дар гаравхона (ломбард)

1. Барои ниғаҳдошт дар гаравхона (ломбард) аз шаҳрвандон ашёи манқули барои таъиноти истифодаи шахсӣ қабул карда шуда мумкин аст.
2. Шартномаи ниғаҳдошти ашё дар гаравхона (ломбард) бо додани қвитансияи номии ниғаҳдошт аз ҷониби гаравхона (ломбард) ба расмият дароварда мешавад.
3. Ашёи барои ниғаҳдошт ба гаравхона (ломбард) супурдашаванда бояд тибқи созишномаи тарафҳо мувофиқи нархи чунин навъ ва сифати ашё, ки маъмулан дар савдо дар лаҳзаи супурдан ва қабули он дар маҳалли ниғаҳдошт муқаррар шудааст, нархгузори карда шавад.
4. Гаравхона (ломбард) вазифадор аст ба манфиати молгузор ашёи барои ниғаҳдошт қабулкардаашро ба маблағи умумии арзиши он, ки мувофиқи қисми 3 ҳамин модда анҷом дода шудааст, суғурта кунад.

Моддаи 995. Ашё аз гаравхона (ломбард) талаб карда нашуда

1. Ҳангоми аз гирифтани ашё саркашӣ намудани молгузор гаравхона (ломбард) вазифадор аст онро дар чараёни се моҳ нигоҳ дорад. Бо гузашти ин мӯҳлат ашёи гирифтанишуда аз ҷониби гаравхона (ломбард) тибқи тартиби муқаррарнамудаи қисми 2 моддаи 999 ҳамин Кодекс фурухта шуданаш мумкин аст.
2. Аз маблағи аз фуруши ашё бадастомада маблағи ниғаҳдошт ва дигар пардохтҳои марбут ба гаравхона (ломбард) пӯшонидани мешавад. Маблағи боқимондари гаравхона (ломбард) ба соҳиби қвитансияи ниғаҳдошт, ҳангоми пешниҳоди он бармегардонад.

Моддаи 996. Ниғаҳдошти сарватҳо дар бонк

1. Бонк метавонад барои ниғаҳдошт коғазҳои қиматнок, металлҳо ва сангҳои қиматбаҳо, ашёи қиматнок ва дигар сарватҳо, инчунин ҳуччатҳоро қабул кунад.
2. Шартномаи ниғаҳдошти сарват дар бонк бо додани ҳуччати номии ниғаҳдошт ба молгузор, ки пешниҳоди он барои аз ҷониби бонк баргардонидани сарватҳои молгузор асос мебошад, ба расмият дароварда мешавад.
3. Дар ҳолатҳои пешбининамудаи шартномаи ниғаҳдошт (депозит)-и коғазҳои қиматнок, бонк ба ғайр аз таъмини ҳифзи инчунин фаъолияти дорои аҳамияти ҳуқуқиро нисбат ба ин коғаз (намояндагӣ ва ғайра)-ро иҷро мекунад.
4. Сарватҳои дар бонк ниғаҳдошташуда аз ҷониби бонк ба молгузор ё намояндаи он ҳангоми пешниҳоди ҳуччати ниғаҳдошт дода шуданаш мумкин аст.

5. Шартномаи ниғаҳдошти сарват бо истифодаи сейфи инфиродии бонк (як хоначаи сейф, бинои алоҳидаи ниғаҳдошт) метавонад бо усули аз ҷониби бонк қабул кардани сарват барои ниғаҳдошт ва ба молгузор додани калиди сейф, карточкаи инфиродисозанда (идентификатсия)-и молгузор, дигар нишона ё ҳуҷҷате, ки ҳуқуқи манзуркунандаро барои сейфро кушодан ва аз он гирифтани сарват тасдиқ менамояд, баста шавад.

Агар дар шартнома тартиби дигаре пешбинӣ нагардида бошад, молгузор ҳуқуқ дорад дар ҳар лаҳза сарватро аз сейф гирад, онро пас гузорад, бо ҳуҷҷатҳои ҳифзшаванда кор кунад. Дар айнаи замон бонк ҳуқуқ дорад аз ҷониби молгузор гирифтани ва баргардонидани сарватро ба ҳисоб гирад.

Ҳангоми аз ҷониби молгузор аз сейф гирифтани як қисми сарват, аз ҷумла муваққатан гирифтани он, бонк барои эҳтиёти қисми боқимондаи сарват ҷавобгар аст.

Шартҳои муқаррарнамудаи ҳамин модда оиди ниғаҳдошти сарват дар сейфи бонк ба ҳолатҳое, ки бонк сейфи худро ба дигар шахс тибқи шarti кироияи амвол ба истифода додааст, татбиқ намегардад.

Моддаи 997. Дар бағочхонаи ниғаҳдошти ташкилотҳои нақлиётӣ нигоҳ доштани ашё

1. Бағочхонаи ниғаҳдошти тахти тобеияти ташкилотҳои нақлиётӣ ўҳдадоранд ашёи мусофирон ва дигар шахрвандонро, сарфи назар аз доштани ҳуҷҷати сафар, барои ниғаҳдошт қабул кунанд. Шартномаҳои ниғаҳдошт дар бағочхонаҳои ниғаҳдошти ташкилотҳои нақлиётӣ оммавӣ (моддаи 458) эътироф карда мешаванд.

2. Барои тасдиқи қабули ашё ҷиҳати ниғаҳдошт дар бағочхонаҳои ниғаҳдошт (ба ҷузъ автоматикунонидашуда) ба молгузор қвитансия ё жетони рақамдор дода мешавад.

3. Маблағи зарари дар натиҷаи гум кардан, камомад ё зарар дидани ашёи ба бағочхонаи ниғаҳдошт супурдаи молгузор расонидашуда, агар ҳангоми супурдани ашё барои ниғаҳдошт нархгузорию он сурат гирифта бошад ё тарафҳо оид ба арзиши пардохти ҷуброни зарар ба мувофиқа расида бошанд, ба молгузор дар ҷараёни як шабонарӯз ҷуброн карда мешавад.

4. Ашё ҷиҳати ниғаҳдошт дар бағочхонаи ниғаҳдошт ба мўҳлати дар доираи қоидаҳои махсус ё созишномаи тарафҳо муқарраргардида супурда шуданаш мумкин аст. Ашёи дар мўҳлати муқарраргардида пас гирифта нашударо бағочхонаи ниғаҳдошт вазифадор аст дар тўли се моҳ нигоҳ дорад. Бо гузашти ин мўҳлат ашёи гирифтанишуда фўрўхта шуда, маблағи аз фўрўш бадастомада тибқи моддаи 995 ҳамин Кодекс тақсим карда шуданаш мумкин аст.

5. Дар сурати гум кардани қвитансия ё жетон ашёи барои ниғаҳдошт ба бағочхонаи ниғаҳдошт супурдашуда ба молгузор дар сурати исботи ба ў тааллуқ доштани ашё баргардонида мешавад.

Моддаи 998. Ниғаҳдошт дар либосхона (гардероб)-и ташкилот

1. Ниғаҳдошт дар либосхона (гардероб)-и ташкилотҳо, агар ҳангоми барои ниғаҳдошт супурдани ашё пардохти подошпулӣ қайду шарт нагардида бошад, ройгон тахмин карда мешавад.

2. Барои тасдиқи ба либосхона (гардероб) ҷиҳати нигоҳдошт қабул кардани мол ба молгузор жетони рақамдор ё дигар нишонае, ки барои ниғаҳдошт қабул кардани молро тасдиқ мекунад, супурда мешавад.

3. Ашёи ба либосхона (гардероб) супурдашуда бо манзуркунандаи жетон дода мешавад. Дар айнаи замон ниғаҳбон вазифадор намебошад ваколати манзуркунандаи жетонро тафтиш кунад. Вале, агар ниғаҳбон шубҳа дошта бошад, ки жетон ба манзуркунанда тааллуқ надорад, метавонад баргардонидани ашёро ба манзуркунанда ба таъхир гузорад.

4. Ниғаҳбон ҳуқуқ дорад инчунин дар сурати гум кардани жетон низ, агар далели ба гардероб супурдани ашё ё ба молгузор марбут будани он ниғаҳбонро ба шубҳа наоварад ё онро молгузор исбот карда бошад, ашёро ба молгузор баргардонад.

Моддаи 999. Ниғаҳдошт дар меҳмонхона

1. Меҳмонхона ҳамчун ниғаҳбон, бидуни созишномаи махсус низ барои гум кардан ё зарар расонидан ба ашё, ба истиснои пул, дигар арзишҳои асьорӣ ва коғазҳои қиматноке, ки шахси дар он истиқоматдошта ба меҳмонхона овардааст, ба ғайр аз ҳолатҳое, ки гум шудан ё зарар

дидани ашё дар натиҷаи қувваи рафънопазир, хосияти худи ашё ё бо гуноҳи худи сокини меҳмонхона, ашхоси ҳамроҳиқунанда ё меҳмонони ӯ руҳ додааст, ҷавобгар мебошад.

Ашёи ба меҳмонхона овардашуда он ашёе ба ҳисоб меравад, ки онҳо ба кормандони меҳмонхона бовар карда шудаанд ё ашёе, ки дар ҷои барои онҳо (утоқи меҳмонхона ва ғайра) таъингардида нигоҳ дошта мешаванд.

2. Меҳмонхона барои гум шудани пул, дигар арзишҳои асбӯрӣ ва қоғазҳои қиматнок танҳо ба шарте ҷавобгар мебошад, ки агар онҳоро барои нигоҳдошт қабул карда бошад.

3. Шахсе, ки дар меҳмонхона иқомат дорад, ҳангоми ошкор намудани гум шудани ашё ё зарар дидани он вазифадор аст фавран ба меҳмонхона хабар диҳад. Дар акси ҳол меҳмонхона аз масъулият озод мебошад.

4. Меҳмонхона аз масъулияти муҳофизаи ашёи ашхоси дар он истиқоматкунанда озод карда намешавад, ҳарчанд эълон карда бошад, ки ба зиммаи худ чунин ўҳдадориро қабул намекунад.

5. Қоидаҳои ҳамин модда инчунин нисбат ба нигоҳдошти ашё дар меҳмонхонаҳои сайёҳон (мотелҳо), хонаҳои истиқматӣ, шифохона (санатория)-ҳо, хобгоҳҳои умумӣ, ҳаммом ва дигар ташкилотҳои шабеҳ, инчунин нигоҳдошт дар ташкилотҳое, ки барои нигоҳдошти сару либоси болоӣ, кулоҳ ва ашёи дигари шахрвандони ба ташкилот ташрифоваранда ҷойҳои махсус пешбинӣ кардаанд, татбиқ мегардад.

Моддаи 1000. Нигоҳдошти ашёи баҳснок (секвестр)

1. Тибқи шартномаи секвестр ду ё якчанд шахсе, ки дар байни онҳо баҳс дар мавриди ҳуқуқ ба ашё ба миён омадааст, ашёи мавриди баҳсро ба шахси сеюм месупоранд ва он ўҳдадор мешавад баъди ҳалли баҳс ашёро ба шахсе супорад, ки тибқи қарори суд ё тибқи созишномаи тарафҳои баҳс (секвестри шартномавӣ) ба вай дода шудааст.

2. Ашёи мавриди баҳс барои нигоҳдошт бо қарори суд (секвестри судӣ) низ тибқи тартиби секвестр супурда шуданаш мумкин аст. Тибқи секвестри судӣ ҳам шахсе, ки ўро суд таъин кардааст, ҳам шахсе, ки бо мувофиқаи тарафҳо муайян гардидааст, нигоҳбон буда метавонад. Дар ҳар ду ҳолат, агар аз қонун тартиби дигаре барнаояд, гирифтани розигии нигоҳбон талаб карда мешавад.

3. Барои нигоҳдошти тибқи тартиби секвестр ҳам амволи манқул ва ҳам ғайриманқул супурда шуданаш мумкин аст.

4. Нигоҳбоне, ки ашёро тибқи тартиби секвестр анҷом медиҳад, агар дар шартнома ё қарори суди муқаррарнамудаи секвестр тартиби дигаре пешбинӣ нагардида бошад, аз ҳисоби тарафҳои баҳс ба подошпулӣ ҳуқуқ дорад.

3. Нигоҳдошт дар анбори мол

Моддаи 1001. Анбори мол

Анбори мол ташкилоте эътироф мегардад, ки нигоҳдошти мол ва хизматрасонии вобаста ба онро ба сифати фаъолияти соҳибкорӣ анҷом медиҳад.

Моддаи 1002. Шартномаи нигоҳдошт дар анбор

1. Тибқи шартномаи нигоҳдошт дар анбор анбори мол (нигоҳбон) ўҳдадор мешавад бо пардохти подош молеро, ки молики мол (молгузор) барои нигоҳдорӣ супурдааст, нигоҳбонӣ кунад ва беосеб баргардонад.

2. Шакли хаттии шартнома ҳангоме риояшуда ба шумор меравад, ки агар бастанӣ он ва қабули мол ба анбор бо ҳуҷҷати анбор (моддаи 1007) тасдиқ гардида бошад.

Моддаи 1003. Нигоҳдошти мол бо ҳуқуқи ихтиёрдорӣ он

Агар тибқи қонунҳо ё шартнома чунин пешбинӣ шуда бошад, ки анбори мол метавонад моли барои нигоҳдошт супурдашударо ихтиёрдорӣ кунад, дар ин сурат нисбат ба тарафҳо муқаррарот барои қарз истифода гардида, вале вақт ва маҳалли баргардонидани мол тибқи муқаррарот оид ба нигоҳдошт муайян карда мешавад.

Моддаи 1004. Ҷўҳадории анбори мол

1. Анбори мол вазифадор аст шарт (низом)-и нигоҳдошти дар намуна (стандарт)-ҳо, шартҳои техникӣ, дастурҳои технологӣ, дастурҳои нигоҳдошт, қоидаҳои нигоҳдошти навъҳои алоҳидаи мол, дигар ҳуҷҷатҳои меъёрии махсуси барои анбор зарурии муқаррар-гардидаро риоя кунад.

2. Анбори мол бояд ҳангоми барои нигоҳдошт қабул кардани мол аз ҳисоби худ азназаргузаронии онро анҷом диҳад.

3. Анбори мол, агар нигоҳдошт бидуни зикри мушаххасот анҷом дода шавад, вазифадор аст ба молики мол имконият диҳад, ки азназаргузаронии мол ё намунаҳои онҳоро анҷом диҳад, онро санҷад ва барои таъмини беосеб нигоҳ доштани он тадбирҳо андешад.

4. Дар сурате ки агар барои таъмини муҳофизаи мол февран тағйир додани шароити нигоҳдошт зарур бошад, анбори мол ҳуқуқ дорад мустақилона тадбирҳои февриро андешад. Он бояд молики молро оид ба тадбирҳои андешидашуда огоҳ созад.

5. Ҳангоми ошкор сохтани зарари ба мол расонидашуда анбор бояд февран акт тартиб дода, ҳуди ҳамон рӯз молики онро тибқи суроғи дар анбори мол зикрнамудааш огоҳ созад. Бо гирифтани хабар молгузор ӯҳдадор аст молро аз назар гузаронад ва бо нигоҳбон шартҳои минбаъдаи шартномаро мувофиқат кунад.

Моддаи 1005. Талаботи молики мол ба анбори мол

Агар дар шартнома оид ба гум кардани мол, камомад, ё зарар дидани мол, ки дар натиҷаи нигоҳдошти номатлуб ба миён омадааст, тартиби дигаре пешбинӣ нагардида бошад, молгузор ӯҳдадор аст ба анбори мол ҳангоми аз анбор гирифтани мол ва дар мавриди камбудихои ниҳонӣ бошад, дар қараёни ҳафт рӯз аз лаҳзаи ошкор намудани чунин камбудихо дар мӯҳлати муносиб арз кунад. Агар дар мавриди зарар дидани мол ё камомади он дар мӯҳлатҳои дахлдор ба анбори мол арз карда нашавад, ба истиснои ҳолатҳои, ки зарар қасдан ё дар натиҷаи безҳаётӣ дағалона расонида шудааст, анбори мол ҷавобгар намебошад.

Моддаи 1006. Аз ҷониби анбори мол рад кардани шартномаи нигоҳдошт

Анбори мол дар ҳолатҳои аз ҷониби молгузор пинҳон доштани хосияти хатарнокии мол, ки ба расонидани зарари муҳим таҳдид мекунад, ҳуқуқ дорад аз иҷрои шартномаи нигоҳдошт даст кашад.

Моддаи 1007. Ҳуҷҷатҳои анбор

1. Анборҳои мол ҷиҳати тасдиқи нигоҳдошт қабул кардани мол яке аз ҳуҷҷатҳои зайлро дода метавонанд:

1) шаҳодатномаи дугонаи анбор;

2) шаҳодатномаи оддии анбор;

3) қвитансияи анбор.

2. Шаҳодатномаи дугонаи анбор ва ҳар як қисми он, инчунин шаҳодатномаи оддии анбор коғазҳои қиматнок мебошанд.

3. Шаҳодатномаи дугона, оддии анбор мавзӯи гарав қарор дода шуданашон мумкин аст.

Моддаи 1008. Шаҳодатномаи дугонаи анбор

1. Шаҳодатномаи дугонаи анбор аз шаҳодатномаи анбор ва шаҳодатномаи гарав (варрант) иборат аст, ки аз ҳамдигар ҷудо карда шуданаш мумкин аст.

2. Дар ҳар як қисми шаҳодатномаи дугонаи анбор инҳо бояд зикр гарданд:

- 1) ном ва суроғаи анборе, ки молро барои ниғаҳдошт қабул кардааст;
- 2) рақами қории шаҳодатномаи анбор тибқи феҳраст (реестр)-и анбор;
- 3) номи ташкилот ё шахрванде, ки аз онҳо барои ниғаҳдошт мол қабул карда шудааст, инчунин маҳалли қойгиршавӣ (маҳалли истиқомат)-и молики мол;
- 4) номгӯй ва теъдоди мол, шумораи қои мол;
- 5) мӯҳлате, ки мол барои ниғаҳдошт қабул гардидааст, агар чунин мӯҳлат муқаррар гардида бошад;
- 6) тарифҳо ва тартиби пардохти ниғаҳдошт;
- 7) санаи қабул ва баргардонидани мол;
- 8) имзои шахси ваколатдор ва мӯҳри анбори мол.

Моддаи 1009. Ҳуқуқи дорандаи шаҳодатномаҳои анбор ва гарав ба мол

1. Дорандаи шаҳодатномаҳои анбор ва гарав ҳуқуқ дорад дар ҳаҷми пурра моли дар анбор ниғаҳдоштасавандаро ихтиёрдорӣ намояд.
2. Дорандаи шаҳодатномаи анборе, ки аз шаҳодатномаи гарав ҷудо карда шудааст, ҳуқуқ дорад молро ихтиёрдорӣ намояд, вале то пӯшонидани кредити тибқи шаҳодатномаи гарав додасуда молро аз анбор гирифта наметавонад.
3. Дорандаи шаҳодатномаи гарав нисбат ба дорандаи шаҳодатномаи анбор барои гарави мол ба андозаи кредити оид ба шаҳодатномаи гарав додасуда ва фоизҳои он ҳуқуқ дорад. Ҳангоми гарави мол дар шаҳодатномаи анбор дар ин бора сабт гузошта мешавад.

Моддаи 1010. Таҳвили шаҳодатномаҳои анбор ва гарав

Шаҳодатномаи анбор ва шаҳодатномаи гарав якҷоя ё алоҳида тибқи навиштаҷот таҳвил дода шуданашон мумкин аст.

Моддаи 1011. Шаҳодатномаи оддии анбор

1. Шаҳодатномаи оддии анбор ба манзуркунанда дода мешавад.
2. Шаҳодатномаи оддии анбор бояд маълумоти дар моддаи 1008 пешбинишуда, инчунин сабти онро, ки ба манзуркунанда дода шудааст, дар бар гирад.

Моддаи 1012. Додани мол тибқи шаҳодатномаи дугонаи анбор

1. Анбори мол ба дорандаи шаҳодатномаи анбор ва шаҳодатномаи гарав (шаҳодатномаи дугонаи анбор) бар ивази ҳар ду шаҳодатнома дар якҷоягӣ молро бармегардонад.

Ба дорандаи шаҳодатномаи анбор, ки шаҳодатномаи гарав надорад, вале қарзи вобаста ба онро пардохтааст, мол аз анбор танҳо бар ивази шаҳодатномаи анбор ва ҳангоми пардохти тамоми маблағи қарз тибқи шаҳодатномаи гарав, ки бо қвитансия ё дигар ҳуҷҷатҳое, ки гаравгир додани онро тасдиқ кардааст, дода мешавад.

2. Дорандаи шаҳодатномаи анбор ва шаҳодатномаи гарав ҳуқуқ дорад қисман додани молро талаб кунад. Дар айни ҳол бар ивази шаҳодатномаҳои аввалин барои моли дар анбор боқимонда ба ӯ шаҳодатномаҳои нав дода мешавад.

3. Анбори мол, ки хилофи талаботи ҳамин модда ба дорандаи шаҳодатномаи анбор, ки дорои шаҳодатномаи гарав нест ва маблағи қарзи вобаста ба онро напардохтааст, мол додааст, дар назди дорандаи шаҳодатномаи гарав барои пардохти ҳамаи маблағҳои ба ӯ тааллуқдошта ҷавобгар аст.

БОБИ 51. Суғурта

Моддаи 1013. Суғуртаи ихтиёрӣ ва ҳатмӣ

1. Суғурта дар асоси шартномаҳои амвол ё суғуртаи шахсӣ, ки байни шахрванд ё шахси ҳуқуқӣ (суғурташаванда) бо ташкилоти суғурта (суғуртакунанда) баста шудааст, анҷом дода мешавад.

Шартномаи суғуртаи шахсӣ шартномаи оммавӣ (моддаи 458) мебошад.

2. Дар ҳолатҳое ки дар қонун ба зиммаи ашхоси дар он зикргардида ӯҳдадорӣ ба сифати суғуртакунанда суғурта кардани ҳаёт, саломатӣ ё амволи ашхоси дигар, ё масъулияти ҳуди шахрванд дар назди ашхоси дигар аз ҳисоби худ ё аз ҳисоби ашхоси манфиатдор (суғуртаи ҳатмӣ) гузошта шудааст, суғурта бо роҳи мутобиқи қоидаҳои ҳамин боб ба тани шартнома анҷом дода мешавад.

Ҳангоми суғуртаи ҳатмӣ суғурташаванда бояд бо суғуртакунанда тибқи шартҳои пешбининамудаи қонунҳои ҳамин навъи суғуртаро танзимкунанда шартнома бандад.

3. Дар қонун суғуртаи ҳатмӣ ҳаёт, саломатӣ ва амволи шахрвандон аз ҳисоби маблағҳои аз буҷетҳои дахлдор (суғуртаи ҳатмӣ давлатӣ) додашуда пешбинӣ шуданаш мумкин аст.

Моддаи 1014. Манфиатҳое, ки суғуртаи онҳо иҷозат дода намешавад

1. Суғуртаи манфиатҳои зиддиқонунӣ иҷозат дода намешавад.

2. Суғуртаи зарари иштирок дар бозиҳо, лотереяҳо ва шарт (гарав)-ҳо иҷозат дода намешавад.

3. Суғуртаи хароҷоте, ки шахс барои мақсади озод кардани гаравгонон маҷбуран ҷалб шуданаш мумкин аст, иҷозат дода намешавад.

4. Шартҳои шартномаи суғурта, ки хилофи қисмҳои 1 - 3 ҳамин модда мебошанд, қурб надоранд.

Моддаи 1015. Шартномаи суғуртаи амвол

1. Мутобиқи шартномаи суғуртаи амвол як тараф (суғуртакунанда) ӯҳдадор мешавад, ки бо пардохти дар шартнома қайду шартшуда (мукофоти суғурта) ҳангоми фаро расидани ҳодисаи дар шартнома пешбинишуда (ҳодисаи суғурта) ба тарафи дигар (суғурташаванда) ё шахси дигаре, ки ба манфиати он шартнома баста шудааст (бадастоварандаи фоида), зарари вобаста ба ин ҳодиса ба амволи суғуртакунанда расонидашуда ё зарари вобаста ба дигар манфиати амволии суғурташаванда расонидашударо дар доираи маблағи дар шартнома муайянгардида (маблағи суғурта) пардозад (ҷубронпулии суғуртаро пардозад).

2. Тибқи шартномаи суғуртаи амвол инҳо метавонанд суғурта карда шавад:

1) амвол:

2) таваккали масъулияти шахрвандӣ вобаста ба ӯҳдадорие, ки дар натиҷаи расонидани зарар ба ҳаёт, саломатӣ ё амволи ашхоси дигар ба миён омадааст ва дар ҳолатҳое, ки қонун пешбинӣ намудааст, инчунин масъулият (моддаҳои 1017 ва 1018) тибқи шартнома;

3) таваккали соҳибкорӣ - таваккали ба даст наовардани даромади дарназардошташуда аз фаъолияти соҳибкорӣ вобаста ба вайрон кардани ӯҳдадорӣҳои худ аз ҷониби контрагентҳои соҳибкор ё тағйир додани шarti ин фаъолият вобаста ба ҳолатҳое, ки ба соҳибкорӣ (моддаи 1019) алоқаманд намебошанд.

Моддаи 1016. Суғуртаи амвол

1. Амвол тибқи шартномаи суғурта ба манфиати шахсе (суғурташаванда ё бадастоварандаи фоида), ки мувофиқи қонунҳо ё шартнома барои ба манфиати худ нигоҳ доштани ҳамин амвол асос дорад, ба манфиати молики он, шахсе, ки ба ин амвол ҳуқуқи дигари амволӣ дорад, иҷоракор, пудратчӣ, ниғаҳбон, комиссиянер ва ғайра суғурта шуданаш мумкин аст.

2. Шартномаи суғуртаи амвол ба манфиати бадастоварандаи фоида бидуни зикри ном ё номгӯи бадастоварандаи фоида баста шуданаш мумкин аст.

Ҳангоми бастанӣ чунин шартнома полиси суғурта ба манзурқунанда дода мешавад. Ҳангоми татбиқи ҳуқуқ оид ба чунин шартнома ба суғуртақунанда пешниҳод кардани чунин полис зарур мебошад.

Моддаи 1017. Суғуртаи масъулият барои расонидани зарар

1. Тибқи шартномаи таваккали масъулият оид ба ўҳдадорихое, ки дар натиҷаи расонидани зарар ба ҳаёт, саломатӣ ва амволи дигар ашхос ба миён омадааст, таваккали масъулияти худӣ суғуртақунанда ё шахси дигаре, ки ба зиммаи он чунин масъулият гузошта мешавад, суғурта шуданаш мумкин аст.

2. Шахсе, ки таваккали масъулияти ў барои расонидани зарар суғурта шудааст, бояд дар шартномаи суғурта зикр карда шавад. Агар чунин шахс дар шартнома зикр нашуда бошад, эътироф мегардад, ки таваккали масъулият худӣ суғуртақунанда суғурта шудааст.

3. Шартномаи суғуртаи таваккали масъулият барои расонидани зарар ба манфиати ашхосе, ки ба онҳо зарар расонида шуданаш мумкин аст (бадастоварандагони фоида) басташуда ҳисобида мешавад.

Моддаи 1018. Суғуртаи масъулият оид ба шартнома

1. Суғуртаи таваккали масъулият барои вайрон кардани шартнома нисбат ба масъулияти соҳибқори инфиродӣ ё ташкилоти тиҷоратӣ барои иҷро накардан ё иҷрои номатлуби шартномаи оммавӣ (моддаи 458) ва дар дигар ҳолатҳои пешбиниамудаи қонун иҷозат дода мешавад.

2. Тибқи шартномаи суғуртаи таваккали масъулият барои вайрон кардани шартнома танҳо таваккали масъулияти худӣ суғуртақунанда суғурта карда шуданаш мумкин аст. Шартномаи суғурта, ки ба ин талабот мувофиқ намебошад, қурб надорад.

3. Таваккали масъулият барои вайрон кардани шартнома ба манфиати тарафе, ки нисбат ба он тибқи шартҳои ин шартнома суғуртақунанда бояд ҷавобгарии дахлдор (бадастоварандаи фоида)-ро ба зимма гирад, суғурташуда ба ҳисоб меравад.

Моддаи 1019. Суғуртаи таваккали соҳибқорӣ

Тибқи шартномаи суғуртаи таваккали соҳибқорӣ (банди 2 қисми 2 моддаи 1015) танҳо таваккали соҳибқорӣи худӣ суғуртақунанда ва танҳо ба манфиати вай суғурта шуданаш мумкин аст.

Шартномаи суғуртаи таваккали соҳибқорӣи шахсе, ки суғуртақунанда намебошад, қурб надорад.

Шартномаи суғуртаи таваккали соҳибқорӣ ба манфиати шахсе, ки суғуртақунанда намебошад, ба манфиати суғуртақунанда басташуда ҳисобида мешавад.

Моддаи 1020. Шартномаи суғуртаи шахсӣ

1. Тибқи шартномаи суғуртаи шахсӣ як тараф (суғурташаванда) ўҳдадор мешавад, ки тибқи пардохти дар шартнома қайду шартшуда (муқофоти суғурта), ки аз тарафи дигар пардохта мешавад (суғуртақунанда), дар ҳолати расонидани зарар ба ҳаёт ё саломатии худӣ суғуртақунанда ё шахрванди дигари дар шартнома зикргардида (шахси суғурташуда) бо расидан ба синну соли муайян ё дар ҳаёти ў фарорасии рӯйдоди дигари дар шартнома пешбинишуда (ҳодисаи суғурта) яқдафъаина ё давра ба давра маблағи қайду шартшударо мепардозад.

Ҳуқуқи гирифтани маблағи суғурта ба шахсе тааллуқ дорад, ки ба манфиати вай шартнома баста шудааст.

2. Шартномаи суғуртаи шахсӣ, агар дар шартнома ба сифати бадастоварандаи фоида шахси дигар номбар нагардида бошад, ба манфиати шахси суғурташуда басташуда ба ҳисоб меравад.

Дар сурати ғавти шахси тибқӣ шартнома суғурташуда, агар дар шартнома бадастоварандаи дигари фоида номбар нашудааст, ворисони шахси суғурташуда бадастоварандагони фоида эътироф карда мешаванд.

Шартномаи суғуртаи шахсӣ ба манфиати шахсе, ки суғурта нашудааст, аз ҷумла ба манфиати шахсе, ки суғурташудаи суғуртакунанда намебошад, метавонад танҳо бо розигии хатти шахси суғурташуда баста шавад. Ҳангоми мавҷуд набудани чунин розигӣ шартнома тибқӣ даъвои шахси суғурташуда ва дар сурати ғавти чунин шахс тибқӣ даъвои ворисони он беэтибор эътироф шуданаш мумкин аст.

Моддаи 1021. Суғуртаи ҳатмӣ

1. Тибқӣ қонун ўҳдадорӣ суғуртаи зайл пешбинӣ шуданаш мумкин аст:

- ҳаёт, саломатӣ ё амволи ашхоси дигари дар қонун пешбинишуда дар ҳолати расонидани зарар ба ҳаёт, саломатӣ ё амволи онҳо;

- таваккали масъулияти ҳуди шахрванд, ки метавонад дар натиҷаи расонидани зарар ба ҳаёт, саломатӣ ё амволи ашхоси дигар ё вайрон кардани шартнома бо ашхоси дигар фаро расад.

Ўҳдадорӣ баромад кардан ба сифати суғуртакунанда тибқӣ қонун ба зиммаи ашхоси дар он муайянгардида воғузошта мешавад. Қонун метавонад инчунин дигар навъҳои суғуртаи ҳатмиро муқаррар намояд.

2. Ўҳдадорӣ суғуртаи ҳаёт ё саломатии худ на тибқӣ қонун ва на тибқӣ шартнома ба зиммаи шахрванд воғузошта намешавад.

3. Дар ҳолатҳои пешбиниамудаи қонун ё тибқӣ қоидаҳои муқаррарнамудаи онҳо ба зиммаи ашхоси ҳуқуқӣ, ки таҳти пешбурди хоҷагидорӣ ё идораи оперативӣ амволи марбути моликияти давлатиро доранд, ўҳдадорӣ суғурта кардани ин амвол гузошта шуданаш мумкин аст.

4. Дар ҳолатҳое ки ўҳдадорӣ суғуртаи амвол на аз қонун, балки аз шартнома бо соҳиби амвол ё аз ҳуҷҷатҳои муассисии шахси ҳуқуқӣ, ки молики амвол аст, бармеояд, чунин шартнома тибқӣ муҳтавои ҳамин модда ҳатмӣ ба ҳисоб намеравад ва боиси оқибатҳои пешбиниамудаи моддаи 1023 ҳамин Кодекс намегардад.

Моддаи 1022. Анҷом додани суғуртаи ҳатмӣ

1. Суғуртаи ҳатмӣ бо усули бастани шартномаи суғурта аз ҷониби шахс (суғуртакунанда)-е, ки ба зиммааш бастани чунин суғурта воғузошта шудааст, бо суғурташаванда баста мешавад.

2. Суғуртаи ҳатмӣ аз ҳисоби суғурташаванда анҷом дода мешавад.

3. Объекте, ки бояд суғуртаи ҳатмӣ шавад, таваккале, ки аз он бояд суғурта шавад ва андозаи ҳадди ақали маблағи суғурта тибқӣ қонун ва дар ҳолатҳои пешбинишудаи қисми 3 моддаи 1036 ҳамин Кодекс бошад, тибқӣ қонун ё тибқӣ қоидаҳои муқаррарнамудаи он муайян карда мешавад.

Моддаи 1023. Оқибатҳои вайрон кардани қоидаҳои суғуртаи ҳатмӣ

1. Шахсе, ки тибқӣ қонун бояд ба манфиати вай суғуртаи ҳатмӣ анҷом дода шавад, агар ба ӯ маълум гардида бошад, ки суғурта сурат нагирифтааст, ҳуқуқ дорад тибқӣ тартиби судӣ аз шахси ба сифати суғуртакунанда ба зимааш суғурта воғузошташуда анҷом додани онро талаб намояд.

2. Агар шахси ба сифати суғуртакунанда ба зимааш вазифаи суғурта воғузошташуда суғуртаро анҷом нақардааст ё шартномаи суғуртаро бо шартҳои ба имзо расонидааст, ки вазъи бадастоварандаи даромадро нисбат ба шароитҳои дар қонун муқарраршуда бадтар мегардонад, он дар назди бадастоварандаи фоида ҳангоми фарорасии ҳодисаи суғурта тибқӣ ҳамоно шартҳое, ки дар сурати матлуб анҷом додани суғурта мебоист ҷуброни суғурта пардохта шавад, ҷавобгар намебошад.

3. Маблағи беасос чамъовардаи шахси ба зиммааш вазифаи суғурта гузошташуда вобаста ба он, ки ӯ вазифаи худро анҷом наодоаст ё номатлуб ба ҷо овардааст, тибқи даъвои мақомоти давлатии назорати суғурта бо баҳисобирии фоиз ба ин маблағҳо тибқи моддаи 426 ҳамин Кодекс ба ғоидаи Ҷумҳурии Тоҷикистон ситонида мешавад.

Моддаи 1024. Суғуртақунанда

Ба сифати суғуртақунандагон шартномаи суғуртаро ашхоси ҳуқуқӣ, ки ташкилоти тиҷоратӣ мебошанд ва барои анҷом додани навъи дахлдори суғурта иҷозатнома (литсензия) доранд, баста метавонанд.

Талаботе, ки ташкилотҳои суғурта бояд ба он ҷавобгӯ бошанд, тартиби иҷозатнома (литсензия)-қунонии онҳо ва анҷом додани назорати давлатии фаёолияти онҳо тибқи қонун дар мавриди ташкили фаёолияти суғурта муайян карда мешаванд.

Моддаи 1025. Тибқи шартнома ӯҳдадориро иҷро намудани суғуртақунанда ва бадастоварандаи ғоида

1. Бастанӣ шартномаи суғурта ба манфиати бадастоварандаи ғоида, аз ҷумла ҳангоме ки ӯ худ шахси суғурташуда мебошад, агар дар шартнома тартиби дигаре пешбинӣ нагардида бошад ё ӯҳдадорӣ ба зиммаи суғурташаванда вогузошташударо шахсе анҷом дода бошад, ки ба манфиати ӯ шартнома баста шудааст, суғурташавандаро аз иҷрои ӯҳдадорӣ вобаста ба ин шартнома озод намекунад.

2. Ҳангоми аз ҷониби бадастоварандаи ғоида талаб кардани пардохти ҷуброни суғурта оид ба шартномаи суғуртаи амвол ё маблағи суғуртаи шартномаи суғуртаи шахсӣ суғуртақунанда ҳуқуқ дорад, аз ҷумла ҳангоми шахси суғурташуда будани бадастоварандаи ғоида, иҷрои ӯҳдадориро оид ба шартномаи суғурта, аз ҷумла ӯҳдадорие, ки ба зиммаи суғурташаванда гузошта шудааст, вале иҷро накардааст, талаб намояд. Таваққали оқибатҳои иҷро накардан ё сари вақт анҷом наодани иҷрои ӯҳдадорӣ, ки бояд қаблан иҷро мегардид, ба зиммаи бадастоварандаи ғоида мебошад.

Моддаи 1026. Шақли шартномаи суғурта

1. Шартномаи суғурта бояд дар шақли хаттӣ баста шавад. Риоя накардани ин талабот ба истиснои шартномаи суғуртаи ҳатмии давлатӣ боиси беэътибор дониستاني шартнома мегардад.

2. Шартномаи суғурта метавонад бо роҳи таҳияи як ҳуҷҷат (қисми 2 моддаи 466) ё аз ҷониби суғуртақунанда дар асоси аризаи хаттӣ ё шифоҳии ӯ додани полиси суғурта (шаҳодатнома, сертификат, қвитансия), ки аз ҷониби суғуртақунанда имзо шудааст ва шартҳои шартномаи суғуртаро дар бар мегирад, баста шавад.

Дар ин сурат розигии суғурташаванда дар мавриди бастанӣ шартнома тибқи шартҳои пешниҳоднамудаи суғуртақунанда бо гирифтани ҳуҷҷатҳое, ки дар сарсатри яқуми ҳамин қисм зикр шудааст ва пардохти мукофоти суғурта ё ҳангоми давра ба давра гузаронидани мукофоти суғурта ба пардохти ҳаққи яқум тасдиқ карда мешавад.

3. Суғуртақунанда ҳангоми бастанӣ шартнома ҳуқуқ дорад шақлҳои намуна (стандарт)-и шартномаи суғурта (полиси суғурта)-и таҳиянамудаашро оид ба навъҳои алоҳидаи суғурта истифода барад.

Моддаи 1027. Суғурта оид ба полиси генералӣ

1. Суғуртаи мунтазами қисматҳои мухталифи амволи яқхела (мол, бор ва ғайра) бо шартҳои шабеҳ дар ҷараёни мӯҳлати муайян тибқи созишномаи суғурташаванда ва суғуртақунанда дар асоси як шартномаи суғурта бо роҳи додани полиси генералӣ баста шуданаш мумкин аст.

2. Маблағи суғурта ҳамчун ҳисоби миёнаи муқаррар кардаи солони воридшаванда ва содиршаванда аз қисмати амволи суғурта муайян карда мешавад.

Моддаи 1028. Шартҳои муҳими шартномаи суғурта

1. Ҳангоми бастанӣ шартномаи суғуртаи амвол байни суғуртақунанда ва суғурташаванда бояд дар мавриди зайл созиш ба миён ояд:

- 1) оид ба амволи муайян ё маҷмӯъ ё манфиати дигари амволӣ, ки объекти суғурта мебошад;
 - 2) оид ба хусусияти ҳодисае, ки ҳангоми фарорасии он суғурта анҷом дода мешавад (ҳодисаи суғурта);
 - 3) оид ба андозаи маблағи суғурта;
 - 4) оид ба тартиби муайян намудани ҷуброни суғурта, агар дар шартнома имконияти нисбат ба маблағи суғурта камтар пардохтани маблағ пешбинӣ гардида бошад;
 - 5) оид ба андозаи мукофоти суғурта ва мӯҳлат (мӯҳлатҳо)-и пардохти он;
 - 6) оид ба мӯҳлати амали шартнома.
2. Ҳангоми баستاني шартномаи суғуртаи шахсӣ байни суғурташаванда ва суғуртакунанда бояд дар мавриди зайл созиш ба миён ояд:
- 1) оид ба шахси суғурташуда;
 - 2) оид ба хусусияти ҳодисае, ки ҳангоми фарорасии он дар ҳаёти шахси суғурташуда суғурта анҷом дода мешавад (ҳодисаи суғурта);
 - 3) оид ба андозаи маблағи суғурта;
 - 4) дар бораи андозаи мукофот ва мӯҳлат (мӯҳлатҳо)-и пардохти он;
 - 5) оид ба мӯҳлати амали суғурта.
3. Агар шартномаи суғурта шартҳои дар бар гирад, ки вазъи шахрванд, ки суғурташаванда мебошад, шахси суғурташуда ё бадастовардаи ғоидаро нисбат ба муқаррароти муайяннамудаи қонунҳо бадтар мегардонад, бар ивази чунин шартҳои шартнома муқаррароти дахлдори қонунҳо татбиқ карда мешавад.

Моддаи 1029. Муайян кардани шартҳои шартномаи суғурта дар қоидаҳои суғурта

1. Шартҳои, ки мувофиқи он шартномаи суғурта баста мешавад, дар қоидаҳои намуна (стандарт)-и суғуртаи навъи дахлдори аз ҷониби суғуртакунанда ё идтиҳодияи суғуртакунандагон (қоидаҳои суғурта) қабулгардида маъқул ва тасдиқшуда муайян карда шуданаш мумкин аст.
2. Шартҳои, ки дар қоидаҳои суғурта мавҷуданд ва ба матни шартномаи суғурта (полис) дохил карда нашудаанд, агар дар шартнома (полис) мустақилона оид ба истифодаи чунин қоидаҳо ишора шуда бошад ва ҳуди қоидаҳо дар як ҳуҷҷат бо шартнома (полис) ё дар қисмати ақиби он зикр ё замима гардидааст, барои суғурташаванда (бадастоварандаи ғоида) ҳатмӣ мебошад. Дар ҳолати охири ба суғурташаванда ҳангоми баستاني шартнома супурда шудани қоидаҳои суғурта бояд бо сабт дар шартнома тасдиқ карда шавад.
3. Ҳангоми баستاني шартномаи суғурта суғурташаванда ва суғуртакунанда дар мавриди тағйирот ё хориҷ кардани муқаррароти алоҳидаи қоидаҳои суғурта ва ба шартнома ворид намудани муқаррароте, ки дар қоидаҳо нестанд, метавонанд ба мувофиқа расанд.
4. Суғурташаванда (бадастоварандаи ғоида) ҳуқуқ дорад барои ҳифзи манфиатҳои хеш ба қоидаҳои суғуртаи навъи дахлдоре, ки ба онҳо дар шартномаи суғурта (полис) истинод шудааст, ҳарчанд ин қоидаҳо бо ҳукми ҳамин модда барои ӯ ҳатмӣ набоянд ҳам, истинод кунанд.

Моддаи 1030. Маълумоте, ки суғуртакунанда ҳангоми баستاني шартнома пешниҳод мекунад

1. Ҳангоми баستاني шартнома суғурташаванда бояд ба суғуртакунанда ҳолатҳои барояш маълумеро, ки ҷиҳати муайян кардани имконпазирии фаро расидани ҳодисаи суғурта муҳим мебошад ва андозаи эҳтимолии зарареро, ки бо фарорасии он расонида шуданаш мумкин аст (таваккали суғурта), пешниҳод кунад.

Ҳолатҳои муҳим эътироф мегарданд, ки аз ҷониби суғуртакунанда дар шакли намуна (стандарт)-и шартномаи суғурта (полис) ва қоидаҳои суғуртаи ба суғурташаванда додашуда ё дархости ҳаттӣ дақиқ зикр гардидаанд.

2. Агар шартномаи суғурта ҳангоми мавҷуд набудани ҷавоби суғурташаванда ба ин ё он саволи суғуртакунанда баста шуда бошад, суғуртакунанда наметавонад минбаъд дар асоси он, ки ҳолатҳои дахлдор аз ҷониби суғурташаванда иттилоъ дода нашудаанд, бекор кардани шартнома ё беэтибордонистани онро талаб намояд.

3. Агар баъди бастани шартнома муқаррар карда шавад, ки суғурташаванда ба суғуртакунанда бадқасдона оид ба ҳолатҳои дар қисми 1 ҳамин модда маълумоти бардурӯғ додааст, суғуртакунанда ҳуқуқ дорад безътибор дониستاني шартнома ва истифодаи оқибатҳои пешбиниамудай қисми 2 моддаи 204 ҳамин Кодексро талаб намояд.

Суғуртакунанда, агар ҳолатҳое, ки оид ба онҳо суғурташаванда изҳор накардааст, аз байн рафта бошанд, наметавонад безътибор дониستاني шартномаро талаб кунад.

Моддаи 1031. Ҳуқуқи суғуртакунанда барои аз назар гузаронидани объекти суғурташаванда

1. Ҳангоми бастани шартномаи суғуртаи амвол суғуртакунанда ҳуқуқ дорад амволи суғурташавандаро аз назар гузаронад ва дар сурати зарурат бо мақсади муқаррар намудани арзиши ҳақиқии он, муоина (экспертиза) таъин намояд.

2. Ҳангоми бастани шартномаи суғуртаи шахсӣ суғуртакунанда ҳуқуқ дорад барои муқаррар намудани вазъи воқеии саломатии суғурташаванда муоинаи онро анҷом диҳад.

Моддаи 1032. Сирри суғурта

Суғуртакунанда ҳуқуқ надорад маълумоти дар натиҷаи суғурта оид ба суғурташаванда, шахси суғурташуда ва ба дастоварандаи фоида, вазъи саломатӣ, инчунин вазъи амволии ин ашхос барояш маълумгардидаро ошкор намояд. Барои вайрон кардани сирри суғурта, вобаста ба шакли вайрон кардани ҳуқуқ ва мушаххасоти қонуншиканӣ суғуртакунанда мутобиқи қоидаҳои моддаи 153 ҳамин Кодекс масъулият дорад.

Моддаи 1033. Маблағи суғурта

1. Маблағе, ки дар доираи он суғуртакунанда ӯҳдадор шудааст ҷуброни суғуртаро тибқи шартномаи суғуртаи амвол ё тибқи шартномаи суғуртаи шахсӣ пардозад (маблағи суғурта) бо созишномаи суғурташаванда ва суғуртакунанда муайян карда мешавад.

2. Ҳангоми суғуртаи амвол ё таваккали соҳибкорӣ, агар дар шартнома тартиби дигаре пешбинӣ нагардида бошад, маблағи суғурта набояд аз арзиши воқеии он (арзиши суғуртавӣ) баландтар бошад, ки чунон ба ҳисоб гирифта мешавад:

- барои амвол арзиши воқеии он дар маҳалли мавҷудият дар рӯзи бастани шартномаи суғурта;

- барои таваккали соҳибкорӣ даромад аз фаъолияти соҳибкорӣ, ки суғурташаванда, чуноне ки тахмин карда мешавад, дар ҳолати фарорасии ҳодисаи суғурта аз он маҳрум шуда метавонист.

3. Дар шартномаҳои суғуртаи шахсӣ ва шартномаҳои суғуртаи масъулияти шахрвандӣ маблағи суғурта тибқи салоҳиди тарафҳо муайян карда мешавад.

Моддаи 1034. Баҳс кардани арзиши суғуртавии амвол

Арзиши суғуртавии амволи дар шартномаи суғурта зикршуда, ба истиснои ҳолате, ки агар суғуртакунанда то бастани шартнома аз ҳуқуқи худ дар мавриди нархбандии таваккали суғурта (қисми 1 моддаи 1045) истифода набурда, бадқасдона оид ба ин арзиш гумроҳ карда шуда буд, минбаъд мавриди баҳс қарор дода намешавад.

Моддаи 1035. Суғуртаи иловагии амвол

1. Агар амвол ё таваккали соҳибкорӣ танҳо дар қисмати арзиши суғуртавӣ баста шуда бошад, суғурташаванда (бадастоварандаи фоида) ҳуқуқ дорад суғуртаи иловагии амволро, аз ҷумла бо дигар суғуртакунанда, вале ба шарте ки маблағи умумии суғурта вобаста ба ҳамаи шартномаҳои аз арзиши суғурта бештар набошад, анҷом диҳад.

2. Риоя накардани муқаррароти қисми 1 ҳамин модда боиси оқибатҳои пешбиниамудай қисми 4 моддаи 1036 ҳамин Кодекс мегардад.

Моддаи 1036. Оқибатҳои суғуртаи бештар аз арзиши суғурта

1. Агар маблағи дар шартномаи суғуртаи амвол ё таваккали соҳибкорӣ зикргардида аз арзиши суғуртаи бештар бошад, шартнома дар он қисмати маблағе, ки аз арзиши суғуртаи бештар аст, қурб надорад.

Дар чунин маврид қисмати зиёдатии маблағи мукофоти суғуртаи супоридашуда баргардонида намешавад.

2. Агар мувофиқи шартномаи суғурта мукофоти суғурта давра ба давра пардохта шавад ва то лаҳзаи муайян намудани ҳолатҳои дар қисми 1 ҳамин модда зикргардида он пурра гузаронида нашуда бошад, ҳаққи боқимондаи суғурта бояд ба андозаи мутаносибан ба кам шудани андозаи маблағи суғурта пардохта шавад.

3. Агар баланд кардани маблағи суғурта дар шартномаи суғурта натиҷаи фиреб додан аз ҷониби суғурташаванда бошад, суғуртакунанда ҳуқуқ дорад ҷуброни зарари вобаста ба ин расонидашударо ба андозае, ки аз мукофоти суғуртаи аз суғурташаванда гирифтааш бештар мебошад, талаб кунад.

4. Қоидаҳои пешбининамудаи қисмҳои 1 - 3 ҳамин модда мутаносибан барои суғуртаи дубора татбиқ мегардад.

Маблағи ҷуброни суғурта, ки бояд дар чунин ҳолат ба ҳар як суғурташаванда пардохта шавад, мутаносибан ба кам кардани маблағи ибтидоии суғурта оид ба шартномаи дахлдори суғурта кам карда мешавад.

Моддаи 1037. Суғуртаи дубора

1. Қоидаҳои пешбининамудаи моддаи 1036 ҳамин Кодекс мутаносибан инчунин дар ҳолатҳои татбиқ мегардад, ки агар маблағи суғурта дар натиҷаи суғурта намудани ҳамон як амвол ё таваккали соҳибкорӣ аз тариқи ду ё якчанд суғуртакунанда (суғуртаи дубора) аз арзиши суғуртаи бештар гардида бошад.

2. Ҳангоми суғуртаи дубораи амвол ё таваккали соҳибкорӣ ҳар як суғуртакунанда ўҳдадори пардохти ҷуброни суғуртаро дар доираи шартномаи басташуда ба зимма дорад, вале маблағи умумии ҷуброни суғурта, ки аз ҳамаи суғуртакунандагон гирифта шудааст, наметавонад аз зарари воқеӣ бештар бошад.

Дар айни замон суғурташаванда (бадастоварандаи фоида) ҳуқуқ дорад аз ҳар кадом суғуртакунанда дар доираи маблағе, ки дар шартномаҳои бо он басташуда пешбинӣ гардидааст, ҷуброни суғуртаро гирад. Дар ҳолате, ки агар ҷуброни суғуртаи гирифташуда зарари воқеан расонидашударо пӯшонидани натавонад, суғурташаванда (бадастоварандаи фоида) ҳуқуқ дорад қисмати нокифояи маблағро аз дигар суғуртакунанда гирад.

3. Ҳангоми суғуртаи дубораи шахсӣ ҳар як суғуртакунанда ўҳдадори худро дар назди суғурташаванда, шахси суғурташуда ва бадастоварандаи фоида мустақиман, сарфи назар аз иҷрои ўҳадорӣ аз ҷониби дигар суғуртакунандагон, анҷом медиҳад.

Моддаи 1038. Суғуртаи муштарак

Объекти суғурта метавонад тибқи як шартнома аз ҷониби якчанд суғуртакунанда якҷоя суғурта карда шавад (суғуртаи муштарак). Агар дар чунин шартнома ҳуқуқ ва ўҳадорихоӣ ҳар кадоме аз суғуртакунандагон муайян нагардида бошад, онҳо дар назди суғурташаванда (бадастоварандаи фоида) барои пардохти ҷуброни суғурта оид ба шартномаи суғуртаи амвол ё маблағи суғуртаи шартномаи суғуртаи шахсӣ масъулияти муштарак доранд.

Моддаи 1039. Мукофоти суғурта ва ҳаққи суғурта

1. Тахти мафҳуми мукофоти суғурта маблағе дар назар дошта шудааст, ки суғурташаванда (бадастоварандаи фоида) бояд барои суғурта тибқи тартиб ва мўҳлатҳои дар шартномаи суғурта муқарраргардида ба суғуртакунанда пардозад.

2. Суғуртакунанда ҳангоми муайян кардани андозаи мукофоти суғуртаи тибқи шартномаи суғурта пардохташаванда ҳуқуқ дорад нақшаҳои тарифии таҳиянамудаашро, ки бо назардошти объекти суғурта ва хусусияти таваккали суғурта мукофоти аз воқиди маблағи суғурта ситонидашавандаро муайян менамояд, истифода барад.

3. Агар дар шартномаи суғурта давра ба давра пардохтани мукофоти суғурта пешбинӣ гардида бошад, дар ҳамон шартнома оқибатҳои дар мӯҳлати муайянгардида напардохтани ҳаққи навбатии суғурта низ пешбинӣ шуданаш мумкин аст.

4. Агар ҳодисаи суғурта то пардохтани ҳаққи навбатии суғурта, ки мӯҳлати он гузаронида шудааст, фаро расида бошад, суғуртақунанда ҳуқуқ дорад андозаи ҷуброни пардохташавандаи суғуртаро тибқи шартномаи суғуртаи амвол ё маблағи суғуртаро тибқи шартномаи суғуртаи шахсӣ мутаносибан ба қисми ба ӯ пардохташудаи мукофоти суғурта маҳдуд созад ва маблағи ҳаққи мӯҳлаташ гузаронидашудаи суғуртаро ба ҳисоб гирад.

Моддаи 1040. Безътибории шартномаи суғурта

Шартномаи суғурта дар ҳолатҳои заил қурб надорад:

1) агар дар лаҳзаи бастании шартнома объекти суғурта вучуд надошта бошад;

2) агар тибқи шартномаи суғуртаи амвол амволе суғурта шуда бошад, ки бо роҳи ҷиноят ба даст оварда шудааст, ашёи ҷиноят мебошад ё бояд мусодира гардад.

Шартномаи суғурта инчунин дар ҳолатҳои пешбиниамудаи моддаи 1041 ҳамин Кодекс ва ҳолатҳои дигари пешбиниамудаи ҳамин Кодекс ва қонунҳои дигар қурб надорад.

Моддаи 1041. Иваз намудани шахси суғурташуда

1. Дар ҳолате ки агар тибқи шартномаи суғуртаи таваккали масъулият барои расонидани зарар (моддаи 1061) масъулияти шахси нисбат ба суғуртақунанда дигар суғурта шуда бошад, охири ҳуқуқ дорад дар ҳар лаҳзаи то фаро расидани ҳодисаи суғурта ин шахсро ба дигар шахс иваз намояд ва суғуртақунандаро ба таври хаттӣ огоҳ созад, зеро дар шартнома тартиби дигаре пешбинӣ нашудааст.

2. Шахси суғурташудае, ки дар шартномаи суғуртаи шахсӣ зикр шудааст, аз ҷониби суғуртақунанда танҳо бо розигии ҳуди суғурташаванда ва суғуртақунанда ба дигар шахс иваз карда шуданаш мумкин аст.

Моддаи 1042. Иваз намудани бадастоварандаи фоида

Суғурташаванда ҳуқуқ дорад бадастоварандаи фоидаро, ки дар шартномаи суғурта зикр гардидааст, ба шахси дигар иваз намояд ва ба таври хаттӣ суғуртақунандаро огоҳ созад.

Бадастоварандаи фоида наметавонад, баъди он ки ӯ ин ё он ӯҳдадориро вобаста ба шартномаи суғурта анҷом додааст ё ба суғуртақунанда дар мавриди пардохти ҷуброни суғурта ё маблағи суғурта талабот пешниҳод кардааст, ба дигар шахс иваз намояд.

Моддаи 1043. Оғози амали шартномаи суғурта

1. Шартномаи суғурта, агар дар он тартиби дигаре пешбинӣ нагардида бошад, аз лаҳзаи пардохти мукофоти суғурта ё саҳми нахустини он эътибор пайдо мекунад.

2. Суғуртаи дар шартнома қайду шартшуда ба ҳодисаҳои суғуртае, ки баъди эътибор пайдо кардани шартномаи суғурта ба вуқӯъ пайвастанд, татбиқ мегардад.

Моддаи 1044. Пеш аз мӯҳлат қатъ гардидани шартнома

1. Шартномаи суғурта то фаро расидани мӯҳлати барои он басташуда қатъ мегардад, агар:

1) несту нобуд гардидани амвол бо сабабҳои нисбат ба фарорасии ҳодисаи суғурта фарққунанда;

2) тибқи тартиби муқарраргардида аз ҷониби шахсе, ки таваккали соҳибкорӣ ё таваккали масъулияти шахрвандиро вобаста ба ин фаъолият анҷом медод, қатъ шудани фаъолияти соҳибкорӣ;

3) ғайри қобили амал ё қобили маҳдуди амал эътироф кардани шахсе, ки таваккали масъулияти шахрвандиаш суғурта шуда буд.

2. Суғурташаванда (бадастоварандаи фоида) ҳуқуқ дорад дар ҳар лаҳза аз шартномаи суғурта даст кашад, агар то лаҳзаи даст кашидан мувофиқи ҳолатҳои пешбининамудаи қисми 1 ҳамин модда имконияти фарорасии ҳодисаи суғурта аз байн нарафта бошад.

3. Ҳангоми пеш аз мӯҳлат қатъ гардидани шартномаи суғурта вобаста ба ҳолатҳои пешбининамудаи қисми 1 ҳамин модда, агар ин ҳодисаҳо бо сабабҳои ба миён омада бошанд, ки ба суғурташаванда (бадастоварандаи фоида) алоқаманд намебошанд, суғуртақунанда мутаносибан ба вақте ки дар қараёни он суғурта амал мекард, ба як қисми мукофоти суғурта ҳуқуқ дорад ва бояд маблағи изофагии қисми мукофоти суғуртаи гирифтаашро баргардонад. Дар ҳолатҳои дигари қатъ гардидани шартномаи суғурта тибқи ҳолатҳои дар қисми 1 ҳамин модда зикргардида суғуртақунанда ҳуқуқи худро барои ҳамаи маблағи мукофоти суғурта нигоҳ медорад.

Ҳангоми пеш аз мӯҳлат аз шартномаи суғурта даст кашидани суғурташаванда (бадастоварандаи фоида), агар дар шартнома тартиби дигаре пешбинӣ нагардида бошад, мукофоти суғуртаи ба суғуртақунанда додашуда баргардонида намешавад.

Моддаи 1045. Оқибатҳои зиёд кардани таваккали суғурта дар давраи амали шартномаи суғурта

1. Дар давраи амали шартномаи суғуртаи амвол суғурташаванда (бадастоварандаи фоида) вазифадор аст ба суғуртақунанда оид ба ошкор гардидани тағйиротҳои муҳими ҳолатҳои, ки ӯ ҳангоми бастанӣ шартнома ба суғуртақунанда баён карда буд, агар ин тағйиротҳо тавонанд ба таври муҳим ба афзудани таваккали суғурта таъсир расонанд, бетаъхир иттилоъ диҳад.

Дар ҳар ҳолат тағйиротҳои муҳим он тағйиротҳои эътироф мегарданд, ки дар шартномаи суғурта (полиси суғурта) қайд шудаанд ва дар қоидаҳои суғуртаи ба суғурташаванда додашуда зикр ёфтаанд.

2. Суғуртақунанда, ки оид ба ҳолатҳои, ки метавонанд боиси афзоиши таваккали суғурта шаванд, огоҳ гардидааст, ҳуқуқ дорад тағйир додани шартҳои шартнома ё мутаносибан ба афзоиши таваккали суғурта пардохтани мукофоти иловагии суғуртаро талаб намояд.

Агар суғурташаванда (бадастоварандаи фоида) ба иваз намудани шартҳои шартнома ё пардохти мукофоти суғурта эътироз намояд, суғуртақунанда ҳуқуқ дорад мувофиқи қоидаҳои пешбининамудаи боби 28 ҳамин Кодекс бекор кардани шартномаро талаб намояд.

3. Ҳангоми аз қониби суғурташаванда ё бадастоварандаи фоида иҷро накардани ўҳдадорӣҳои пешбининамудаи қисми 1 ҳамин модда суғуртақунанда ҳуқуқ дорад бекор кардани шартномаи суғурта ва қуброни зарари вобаста ба бекор кардани шартномаро (қисми 5 моддаи 485) талаб кунад.

4. Суғуртақунанда, агар ҳолатҳои ки метавонистанд боиси афзудани таваккали суғурта гарданд, бартараф шуда бошанд, ҳуқуқ надорад бекор кардани шартномаро талаб намояд.

5. Ҳангоми суғуртаи шахсӣ оқибатҳои тағйир додани таваккали суғурта дар давраи амали шартномаи суғурта, ки дар қисмҳои 2 ва 3 ҳамин модда зикр гардидаанд, метавонанд танҳо вақте фаро расанд, ки агар онҳо мустақиман дар шартнома пешбинӣ гардида бошанд.

Моддаи 1046. Ба шахси дигар гузаштани ҳуқуқ ба амволи суғурташуда

Ҳангоми аз шахси ба манфиати он шартномаи суғурта басташуда ба шахси дигар гузаштани ҳуқуқ ба амволи суғурташуда, ба истиснои ҳолатҳои тибқи асосҳои дар қисми 2 моддаи 259 ҳамин Кодекс зикргардида маҷбурӣ кашида гирифтани амвол ва радди ҳуқуқи моликият (моддаи 260), ҳуқуқ ва ўҳдадорӣҳо оид ба ҳамин шартнома ба шахсе мегузарад, ки ба ӯ ҳуқуқ ба амвол гузаштааст.

Шахсе, ки ба ӯ ҳуқуқ ба амволи суғурташуда гузаштааст бояд фавран дар шакли хаттӣ суғуртақунандаро огоҳ намояд.

Моддаи 1047. Огоҳ намудани суғуртақунанда аз фарорасии ҳодисаи суғурта

1. Суғурташаванда тибқи шартномаи суғуртаи амвол баъди ба ӯ маълум гардидани фарорасии ҳодисаи суғурта вазифадор аст фавран дар мавриди фарорасии он ба суғуртақунанда ё намояндаи вай хабар диҳад. Агар дар шартнома мӯҳлат ва (ё) усули огоҳонӣ пешбинӣ гардида бошад, он бояд дар мӯҳлати муайяншуда ва усули муқарраргардида анҷом дода шавад.

Чунин ўҳдадорӣ инчунин ба зиммаи бадастоварандаи фоида, ки ба манфиати ӯ баста шудани шартномаи суғурта барояш маълум аст, агар ӯ ният дошта бошад, ки ҳуқуқи қуброни суғуртаи тибқи шартномаи ба манфиати ӯ басташударо истифода барад, гузошта мешавад.

2. Иҷро накардани ўҳдадориҳои пешбиниамудаи қисми 1 ҳамин модда, агар исбот карда нашавад, ки суғуртақунонда оид ба фарорасии ҳодисаи суғурта огоҳ буд ё дар натиҷаи надоштани маълумот наметавонист ба ўҳдадориҳои суғуртақунонда вобаста ба пардохти ҷуброни суғурта таъсир расонад, ба суғуртақунонда ҳуқуқ медиҳад пардохти ҷуброни суғуртаро рад намояд.

3. Агар ҳодисаи суғурта фавти шахси суғурташуда ё расонидани зарар ба саломатию бошад, қоидаҳои пешбиниамудаи қисми 1 ва 2 ҳамин модда мутаносибан ба шартномаи суғуртаи шахсӣ низ татбиқ мегардад. Дар айни ҳол мўҳлати дар шартнома пешбинигардида оид бо огоҳсоии суғуртақунонда аз бист рӯз камтар буда наметавонад.

Моддаи 1048. Кам кардани зарар аз ҳодисаи суғурта

1. Ҳангоми фарорасии ҳодисаи суғуртаи пешбиниамудаи шартномаи суғуртаи амвол суғурташаванда вазифадор аст барои кам кардани зарари эҳтимолии ҳодиса тамоми тадбирҳои имконпазирро андешад.

Чунин тадбирҳоро андешида, суғурташаванда бояд тибқи дастури суғуртақунонда, агар онҳо ба суғурташаванда иттилоъ дода шуда бошанд, амал кунад.

2. Харочоти бо мақсади кам кардани зарар масрафгардида, ки бояд суғуртақунонда ҷуброн намояд, агар чунин харочот зарурӣ бошад ё он барои иҷрои дастури суғуртақунонда анҷом дода шуда бошад, ҳатто агар тадбирҳои дахлдор натиҷа надода бошанд ҳам, бояд аз ҷониби суғуртақунонда пардохта шаванд.

Чунин харочот мутаносибан ба маблағи суғурта ва арзиши суғурта, сарфи назар аз он ки дар яқоягӣ бо ҷуброни дигар зарарҳо метавонад аз маблағи суғурта бештар бошад, ҷуброн карда мешавад.

3. Суғуртақунонда аз ҷуброни зараре, ки дар натиҷаи аз ҷониби суғурташаванда дидаю доништа чиҳати кам кардани зарари имконпазир наандешидани тадбирҳо расонида шудааст, озод карда мешавад.

Моддаи 1049. Оқибатҳои фаро расидани ҳодисаи суғурта бо гуноҳи суғурташаванда, бадастоварандаи фоида ё шахси суғурташуда

1. Суғуртақунонда, агар ҳодисаи суғурта дар натиҷаи кирдори бадқасдонаи суғурташаванда, бадастоварандаи фоида ё шахси суғурташуда рух дода бошад, аз пардохти ҷуброни суғурта озод карда мешавад.

2. Дар қонун ҳолатҳои аз пардохти ҷуброни суғурта оид ба шартномаи суғуртаи амвол озод кардани суғуртақунонда ё кам кардани андозаи ҷуброн ҳангоми фарорасии ҳодисаи суғурта дар натиҷаи беэҳтиётии дағалонаи суғурташаванда ё бадастоварандаи фоида пешбинӣ гардидаш мумкин аст.

Моддаи 1050. Асосҳои барои аз пардохти ҷуброни суғурта ва маблағи суғурта озод кардани суғуртақунонда

1. Агар дар қонун ё шартномаи суғурта тартиби дигаре пешбинӣ нагардида бошад, суғуртақунонда аз пардохти ҷуброн суғурта (маблағи суғурта) озод карда мешавад, агар ҳодисаи суғурта вобаста ба натиҷаҳои зайл фаро расида бошад:

1) таъсири таркиши **силоҳи ядроӣ**, радиатсия ё захролудшавии радиоактивӣ; (**ҚҶТ аз 22.07.2013с.№977**)

2) амалиётҳои ҷангӣ, инчунин ҷанги шахрвандӣ.

2. Агар дар шартномаи суғуртаи амвол тартиби дигаре пешбинӣ нагардида бошад, суғуртақунонда аз пардохти зарари бо фармоиши мақомоти давлатӣ дар натиҷаи кашида гирифтани, мусодира, реквизиция, тавқиф ё несту нобуд кардани амвол расонидашуда озод карда мешавад.

Моддаи 1051. Радди пардохти ҷуброни суғурта ё маблағи суғурта

1. Суғуртақунонда ҳуқуқ дорад ба суғурташаванда (бадастоварандаи фоида) пардохти ҷуброни суғуртаро вобаста ба шартномаи суғуртаи амвол ё маблағи суғуртаро оид ба шартномаи суғуртаи шахсӣ дар ҳолатҳои зайл рад намояд:

1) агар амали шартномаи суғурта то фаро расидани ҳодисаи суғурта, аз ҷумла тибқи асосҳои дар моддаҳои 1043 ва 1044 ҳамин Кодекс зикргардида қатъ шуда бошад;

2) агар шартномаи суғурта тибқи асосҳои пешбининамудаи ҳамин Кодекс ё дигар қонунҳо, аз ҷумла тибқи асосҳои дар моддаи 1040 ҳамин Кодекс зикргардида қурб надошта бошад;

3) агар суғуртақунанда аз пардохти ҷуброни суғурта ё маблағи суғурта тибқи асосҳои зикрнамудаи моддаҳои 1047 - 1049 ҳамин Кодекс озод карда шуда бошад;

4) агар суғуртақунанда дар мавриди безътибор донистани шартномаи суғурта тибқи асосҳои пешбининамудаи ҳамин Кодекс, дигар қонунҳо ё дар бораи бекор кардани шартнома дар натиҷаи он, ки суғурташаванда (бадастоварандаи фоида) барои тафтиши ҳолати ҳодисаи суғурта ё муайян кардани андозаи зарари расонидашуда монеа шудааст, даъво пешниҳод карда бошад.

2. Қарори суғуртақунанда дар мавриди радди пардохти ҷуброни суғурта ё маблағи суғурта бояд ба суғурташаванда (бадастоварандаи фоида) дар мӯҳлати на дертар аз понздаҳ рӯзи баъди мурочиати онҳо барои пардохти ҷуброни суғурта ё маблағи суғурта иттилоъ дода шуда, раддия бояд сабаби дақиқ асоснокшударо дар бар гирад.

3. Раддияи пардохти ҷуброни суғурта ё маблағи суғурта аз ҷониби суғуртақунанда бо усули нисбат ба ӯ пешниҳод кардани даъво ба суд мавриди баҳс қарор дода шуданаш мумкин аст.

Моддаи 1052. Пардохти маблағи суғурта оид ба шартномаи суғуртаи шахсӣ

1. Маблағи суғурта тибқи шартномаи суғуртаи шахсӣ сарфи назар аз маблағи ба суғурташаванда, шахси суғурташуда ё бадастоварандаи фоида оид ба суғуртаи иҷтимоӣ, таъминоти иҷтимоӣ, оид ба дигар шартномаҳои суғурта ё тибқи ҷуброни зарар тааллуқдошта ба шахсе пардохта мешавад, ки ба манфиати вай шартнома (қисми 2 моддаи 1020) баста шудааст.

2. Маблағи суғурта тибқи шартномаи суғуртаи шахсӣ, ки ба ворисони шахси суғурташуда мувофиқи асосҳои қисми 2 моддаи 1020 ҳамин Кодекс пардохта мешавад, ба таркиби мероси шахси суғурташуда дохил намешавад.

Моддаи 1053. Ба суғуртақунанда гузаштани ҳуқуқи суғурташаванда барои ҷуброни зарар (суброгатсия)

1. Агар шартномаи суғуртаи амвол ё қонун тартиби дигареро пешбинӣ накарда бошанд, ба суғуртақунандае, ки ҷуброни суғуртаро пардохтааст, дар доираи маблағҳои пардохташуда ҳуқуқи талаби суғурташаванда (бадастоварандаи фоида) нисбат ба шахсе, ки барои расонидани зарари дар натиҷаи суғурта ҷуброншуда масъулият дорад, мегузарад.

2. Ҳуқуқи талаби ба суғуртақунанда гузашта аз ҷониби ӯ бо риояи қоидаҳои, ки муносибати байни суғурташаванда (бадастоварандаи фоида) ва шахси масъули зарарро танзим менамояд, татбиқ карда мешавад.

3. Суғурташаванда (бадастоварандаи фоида) вазифадор аст ба суғуртақунанда тамоми ҳуҷҷат ва далелҳоро супорида, ба ӯ тамоми маълумотеро, ки ҷиҳати татбиқи ҳуқуқи талаботи гузашт барояш зарур мебошанд, иттилоъ диҳад.

4. Агар суғурташаванда (бадастоварандаи фоида) аз ҳуқуқи талаби худ нисбат ба шахси масъули зараре, ки суғуртақунанда ҷуброн кардааст, даст кашад ё анҷом додани ин ҳуқуқ бо гуноҳи суғурташаванда (бадастоварандаи фоида) имконнопазир гардад, суғуртақунанда аз пардохти ҷуброни суғурта пурра озод мегардад.

Моддаи 1054. Аз нав суғурта кардан

1. Таваккали пардохти ҷуброни суғурта ё маблағи суғурта, ки суғуртақунанда мувофиқи шартномаи суғурта ба зиммаи худ қабул кардааст, метавонад аз ҷониби ӯ пурра ё қисман дар назди дигар суғуртақунанда (суғуртақунандагон) тибқи шартномаи бо охири басташуда аз нав суғурта карда шавад.

2. Нисбат ба шартномаи аз нав суғурта кардан, қоидаҳои ҳамин боб, ки бояд нисбат ба суғуртаи фаъолияти соҳибкорӣ истифода бурда шавад, татбиқ мегардад. Дар айни замон суғуртақунанда оид ба шартномаи суғурта (шартномаи асосӣ), ки шартномаи аз нав суғурта карданро бастааст, дар ҳамин шартнома охири суғурташаванда ба ҳисоб меравад.

3. Ҳангоми аз нав суғурта кардан оид ба шартномаи асосии суғурта чиҳати пардохти ҷуброни суғурта ё маблағи суғурта суғуртақунанда дар назди суғурташаванда масъул боқӣ мемонад.

Вале ҳангоми барҳам додани ташкилоти суғурта, ки оид ба шартномаи асосӣ суғуртақунанда ба ҳисоб меравад, то фаро расидани ҳодисаи суғурта ҳуқуқ ва ўҳдадории ӯ оид ба ҳамин шартнома дар қисмати аз нав суғуртакардашуда ба зиммаи суғуртақунандаи шартномаи аз нав суғурта кардан мегузарад.

4. Ба таври муттасил бастанӣ як ё якчанд шартномаи аз нав суғурта кардан иҷозат дода мешавад. Ҳар яке аз чунин шартномаҳо нисбат ба шартномаи минбаъдаи аз нав суғурта кардан шартномаи асосии суғурта ба ҳисоб меравад.

Моддаи 1055. Суғуртаи мутақобила

1. Шаҳрвандон ва ашхоси ҳуқуқӣ метавонанд амволи худ ё дигар манфиатҳои амволии дар қисми 2 моддаи 1015 ҳамин боб зикршударо дар асоси мутақобила, бо роҳи дар ҷамъиятҳои суғуртаи мутақобила муттаҳид намудани маблағҳои барои ин зарурӣ суғурта кунанд.

2. Ҷамъиятҳои суғуртаи мутақобила суғуртаи амвол ва дигар манфиатҳои амволии аъзои худро анҷом дода, ташкилотҳои ғайритиҷоратӣ мебошанд.

Мушаххасоти вазъи ҳуқуқии ҷамъиятҳои суғуртаи мутақобила ва шартҳои фаъолияти онҳо мутобиқи ҳамин Кодекс, қонуни суғуртаи мутақобила муайян карда мешавад.

3. Аз ҷониби ҷамъиятҳои суғуртаи мутақобила суғурта кардани амвол ва манфиатҳои амволии аъзои худ, агар дар ҳуҷҷатҳои муассисии ҷамъият дар чунин ҳолатҳо бастанӣ шартномаи суғуртаи пешбинӣ нагардида бошад, мустақиман, дар асоси узвият анҷом дода мешавад.

Қоидаҳои ҳамин боб нисбат ба суғурта байни ҷамъиятҳои суғуртаи мутақобила ва аъзои он истифода бурда мешавад, зеро дар қонуни суғуртаи мутақобила, ҳуҷҷатҳои муассисии ҷамъияти дахлдор ё қоидаҳои тибқи он муқарраргардидаи суғурта тартиби дигаре пешбинӣ нашудааст.

4. Анҷом додани суғуртаи ҳатмӣ бо роҳи суғуртаи мутақобила танҳо дар ҳолатҳои пешбининамудаи қонуни суғуртаи мутақобила иҷозат дода мешавад.

5. Ҷамъияти суғуртаи мутақобила метавонад ба сифати суғуртақунанда суғуртаи манфиати ашхосеро, ки узви он намебошанд, агар чунин фаъолияти суғурта дар ҳуҷҷатҳои муассисии он пешбинӣ гардида бошад, агар ҷамъият дар шакли ташкилоти тиҷоратӣ таъсис ёфта бошад, барои анҷом додани суғуртаи навъи муайян иҷозатнома (литсензия) дошта бошад ва ба дигар талаботи муқаррарнамудаи қонун оид ба ташкили фаъолияти суғурта ҷавобгӯ бошад, анҷом диҳад.

Суғуртаи манфиатҳои ашхосе, ки узви ҷамъияти суғуртаи мутақобила намебошанд, аз ҷониби ҷамъият тибқи шартнома мувофиқи қоидаҳои ҳамин боб анҷом дода мешавад.

Моддаи 1056. Суғуртаи ҳатмии давлатӣ

1. Бо мақсади таъмини манфиатҳои иҷтимоии шаҳрвандон ва манфиатҳои давлат тибқи қонун суғуртаи ҳатмии давлатии ҳаёт, саломатӣ ва амволи гурӯҳҳои муайяни маъмури (хизматчиён)-и давлатӣ пешбинӣ шуданаш мумкин аст.

Суғуртаи ҳатмии давлатӣ аз ҳисоби маблағҳои, ки барои чунин мақсад аз буҷети давлат ҷудо карда мешаванд, сурат мегирад.

2. Суғуртаи ҳатмии давлатӣ мустақиман дар асоси қонунҳо оид ба чунин суғурта, ки дар ин ҳуҷҷатҳо аз ҷониби ташкилотҳои суғуртаи давлатӣ дигар мақомоти давлатӣ (суғуртақунандагон) зикр намудаанд ё дар асоси шартномаи суғурта, ки мутобиқи ҳамин ҳуҷҷатҳо байни суғурташаванда ва суғуртақунанда баста мешавад, сурат мегирад.

3. Қоидаҳои ҳамин боб нисбат ба суғуртаи ҳатмии давлатӣ таъбиқ мегардад, зеро дар қонун оид ба чунин суғурта тартиби дигаре пешбинӣ нагардидааст ва аз моҳияти муносибатҳои дахлдори вобаста ба суғурта барнамеояд.

Моддаи 1057. Истифодаи қоидаҳои умумии суғурта нисбат ба навъҳои махсуси суғурта

Қоидаҳои пешбининомудаи ҳамин боб нисбат ба суғуртаи инвеститсияҳои хориҷӣ аз таваккали ғайритиҷоратӣ, суғуртаи баҳрӣ, суғуртаи тиббӣ, суғуртаи пасандозҳои банк ва суғуртаи нафақаи истифода бурда мешаванд, зеро дар қонун оид ба чунин навъи суғуртаҳо тартиби дигаре пешбинӣ нагардидааст.

БОБИ 52. Фаъолияти якҷоя (ширкати оддӣ)

Моддаи 1058. Шартномаи фаъолияти якҷоя (ширкати оддӣ)

1. Тибқи шартномаи фаъолияти якҷояи ширкати оддӣ (шартнома оид ба фаъолияти якҷоя) ду ӯ зиёда ашхосе, ки шарикон номида мешаванд, ӯҳдадор мегарданд ҳиссаҳои худро муттаҳид намуда, якҷоя, бидуни таъсиси шахси ҳуқуқӣ барои ба даст овардани фоида ӯ ноил шудан ба мақсади дигар, ки хилофи қонун намебошад, амал кунанд.

2. Шартномаи фаъолияти якҷоя бояд дар шакли хаттӣ баста шавад.

3. Тарафҳои шартномаи фаъолияти якҷоя, ки ҷиҳати анҷом додани фаъолияти соҳибкорӣ баста мешавад, танҳо соҳибкорои инфиродӣ ва (ӯ) ташкилотҳои тиҷоратӣ буда метавонанд.

Моддаи 1059. Ҳиссаи шарикон

1. Ҳиссаи шарик ҳамаи он чизе, ки ӯ ба манфиати кори умум гузаронидааст, аз ҷумла пул, амволи дигар, дониши касбӣ ва дониши дигар, малака ва маҳорат, инчунин эътибори корӣ ва робитаҳои корӣ ба ҳисоб мераванд.

2. Агар аз шартнома ӯ ҳолатҳои воқеӣ тартиби дигаре барнаояд, ҳиссаи шарикон баробар тахмин карда мешавад. Арзёбии арзиши пулии ҳиссаи шарик тибқи созишномаи байни шарикон анҷом дода мешавад.

Моддаи 1060. Амволи умумии шарикон

1. Амволи додаи шарикон, ки онро тибқи ҳуқуқи моликият соҳиб буданд, инчунин маҳсулоти дар натиҷаи фаъолияти муштарак истехсолгардида, маҳсул ва даромади аз чунин фаъолият бадастовардашуда моликияти умумии ҳиссагии онҳо эътироф мегардад, зеро дар қонун ӯ шартнома тартиби дигаре пешбинӣ нагардидааст.

Амволи таҳти моликияти умумии ҳиссагии шарикон қарордошта, инчунин талаботи умумии онҳо ва ҳуқуқҳои мустаснои умумии онҳо амволи умумии шариконро ташаккул медиҳад. Амволи умумӣ ба манфиати ҳамаи шарикон истифода бурда мешавад.

2. Пешбурди баҳисобгирии муҳосибавии амволи умумӣ метавонад ба яке аз шахси ҳуқуқии иштирокчиёни ширкат супурда шавад.

3. Истифодаи амволи умумии шарикон бо мувофиқаи умумии онҳо ва дар сурати ба мувофиқа нарасидан, тибқи тартиби муқаррарнамудаи суд сурат мегирад.

4. ӯҳдадори шарикон оид ба эҳтиёти амволи умум ва тартиби ҷуброни хароҷоти вобаста ба иҷрои ин ӯҳдадориҳо дар шартнома пешбинӣ карда мешавад.

Моддаи 1061. Пешбурди корҳои умумии шарикон

1. Пешбурди корҳои умумии иштирокчиёни шартнома оид ба фаъолияти якҷоя тибқи тартиби пешбининомудаи шартнома анҷом дода мешавад.

2. Ҳангоми пешбурди корҳои умумӣ, агар дар шартнома муқаррар нагардида бошад, ки ҳамаи иштирокчиёни он корро якҷоя пеш мебаранд ва ӯ пешбурди кор ба иштирокчиёни алоҳида супурда шудааст, ҳар як шарик ҳуқуқ дорад аз номи шарикони худ баромад кунад.

Ҳангоми пешбурди яҷояи кор барои анҷом додани ҳар як аҳд розигии шарикон талаб карда мешавад.

3. Дар муносибат бо ашхоси сеюм салоҳияти шарик дар мавриди аз номи шарикон бастанӣ аҳд тибқи ваколатномае, ки ба ӯ шарикон додаанд, тасдиқ карда мешавад ё аз шартномаи ширкати оддӣ чунин аён мегардад.

4. Дар муносибат бо ашхоси сеюм шарикон наметавонанд ба маҳдуд будани ҳуқуқ оиди пешбурди корҳои умумии шарике, ки аҳдро анҷомдода, ба истиснои ҳолате ки агар онҳо исбот намоянд, ки ҳангоми бастанӣ аҳд дар мавриди мавҷудияти чунин маҳдудият шахси сеюм медонист ё бояд қаблан медонист, истинод намоянд.

5. Шарике, ки аз номи тамоми шарикон аҳдҳо бастааст ва нисбат ба онҳо ҳуқуқи ӯ барои пешбурд маҳдуд гардида буд ё ба манфиати шарикон аҳдро аз номи худаш бастааст, агар зарурати ин аҳд дар мӯҳлатҳои қобили қабул аз ҷониби иштирокчиёни дигар мавриди баҳс қарор нагирифта бошад, ба ҷуброни маблағҳои хароҷоти аз ҳисоби худ масрафнамудааш ҳуқуқ дорад.

Агар бо чунин аҳдҳо ба шарикони дигар зарар расонида шуда бошад, онҳо ҳуқуқ доранд ҷуброни зарарро талаб намоянд.

6. Агар дар шартнома тартиби дигаре пешбинӣ нагардида бошад, қарорҳои марбут ба корҳои умумӣ аз ҷониби шарикон бо мувофиқаи умум қабул карда мешаванд.

7. Иштирокчиёни шартномае, ки барои пешбурди корҳои умумӣ ваколатдор шудаанд, агар дар шартнома тартиби дигаре пешбинӣ нагардида бошад, ба подошпулии алоҳида ҳуқуқ доранд.

Моддаи 1062. Ҳуқуқи шарик ба маълумот

Ҳар як шарик, сарфи назар аз он ки барои пешбурди корҳои умумӣ салоҳият дорад ё на, ҳуқуқ дорад бо ҳамаи ҳуҷҷатҳои пешбурди кор шинос шавад. Рад кардани чунин ҳуқуқ ё маҳдуд кардани он, аз ҷумла бо мувофиқаи шарикон, иҷозат дода намешавад.

Моддаи 1063. Хароҷоти умумӣ, зарар ва масъулияти шарикон

1. Тартиби пӯшонидани хароҷот ва зарари вобаста ба фаъолияти якҷояи шарикон тибқи созишномаи байни онҳо муайян карда мешавад. Ҳангоми мавҷуд набудани чунин созишнома ҳар як шарик хароҷот ва зарари худро мутаносибан ба арзиш ҳиссаи ӯ дар кори умумӣ ба зимма дорад.

Созишномае, ки яке аз шариконро аз иштирок дар пӯшонидани хароҷот ё зарар озод мекунад, иҷозат дода намешавад.

2. Агар шартномаи фаъолияти якҷоя бо фаъолияти соҳибкории анҷомдодашавандаи аъзои он иртибот надошта бошад, дар он сурат вобаста ба ўҳдадорӣ шартномавии умумӣ ҳар як шарик мутаносибан ба арзиши ҳиссаи он дар кори умумӣ ҷавобгӯ мебошад.

Оид ба ўҳдадориҳои умумӣ, ки аз шартнома ба миён наомадааст, шарикон муштарак ҷавобгар мебошанд.

Агар шартномаи фаъолияти якҷоя бо анҷом додани фаъолияти соҳибкорӣ аз ҷониби иштирокчиёни он алоқаманд бошад, оид ба ўҳдадориҳои умумӣ шарикон муштарак ҷавобгар мебошанд.

Моддаи 1064. Тақсими фоида

Фоидаи дар натиҷаи фаъолияти якҷоя бадастовардаи шарикон, агар дар шартнома ё дигар созишномаи шарикон тартиби дигаре пешбинӣ нагардида бошад, мутаносибан ба арзиши ҳиссаи шарикон ба кори умумӣ тақсим карда мешавад. Созишнома дар мавриди аз иштирок дар фоида бартарф кардани яке аз шарикон иҷозат дода намешавад.

Моддаи 1065. Чудо кардани ҳиссаи шарик бо талаби кредитори он

Кредитори иштирокчиӣ шартномаи фаъолияти якҷоя ҳуқуқ дорад оид ба чудо кардани ҳиссаи ӯ дар амволи умумӣ тибқи моддаи 303 ҳамин Кодекс талабот пешниҳод намояд.

Моддаи 1066. Қатъи шартномаи фаъолияти якҷоя

1. Шартномаи фаъолияти якҷоя дар ҳолатҳои зайл қатъ мегардад:

1) дар натиҷаи бедарак ғоиб шуда, ғайри қобили амал ё қобили маҳдуди амал эълон кардани яке аз шарикон;

2) дар натиҷаи ғайри қобили пардохт (муфлис) эълон кардани яке аз шарикон;

3) дар натиҷаи ғавти яке аз шарикон ё барҳам додан ё аз нав ташкилшавии шахси ҳуқуқии иштирокчии шартнома, агар дар шартнома ё созишномаи минбаъда нигоҳ доштани шартнома дар муносибат байни шарикони дигар ё иваз кардани шарикони ғавтида (шахси ҳуқуқии аз нав ташкилшуда) бо ворисони он (ворисони ҳуқуқӣ) пешбинӣ нагардида бошад;

4) дар натиҷаи аз иштирок дар шартномаи бемӯҳлати фаъолияти якҷоя даст кашидани яке аз шарикон;

5) дар натиҷаи бекор кардани шартномаи фаъолияти якҷоя бо зикри мӯҳлат басташуда, тибқи талаби яке аз шарикон дар муносибати байни ӯ ва шарикони дигар;

6) дар натиҷаи бекор кардани шартномаи фаъолияти якҷоя бо созишномаи тарафҳо;

7) дар натиҷаи гузашти мӯҳлати шартномаи фаъолияти якҷоя;

8) дар натиҷаи ноил шудан ба мақсадҳои шартномаи фаъолияти якҷоя ё фарорасии шароите, ки ноил шудан ба ин мақсадҳоро имконнопазир мегардонад;

9) дар натиҷаи ҷудо кардани ҳиссаи шарик бо талаби кредитори он;

10) тибқи асосҳои дигаре, ки ҳамин Кодекс ё шартномаи фаъолияти якҷоя пешбинӣ намудаанд.

Дар шартномаи фаъолияти якҷоя ё созишномаи минбаъдаи иштирокчиён дар ҳолатҳои дар бандҳои якум, дуюм, чорум, панҷум ва нухуми ҳамин қисм зикргардида нигоҳ доштани шартнома дар муносибат байни дигар шарикон пешбинӣ шуданаш мумкин аст.

2. Ҳангоми қатъи шартномаи фаъолияти якҷоя ашӯе, ки барои соҳиби умум ва (ё) истифодаи шарикон дода шуда буд, бидуни подошпулӣ ба шарикони онҳоро фароҳамоварда баргардонидани мешавад, зеро дар созишномаи тарафҳо тартиби дигар пешбинӣ нагардидааст.

Аз лаҳзаи қатъи шартномаи фаъолияти якҷоя иштирокчиёни он вобаста ба иҷро накардани ўҳдадорихои умумӣ дар назди ашҳоси сеюм масъулияти муштарак доранд.

Тақсими амволи таҳти моликияти умумии шарикон қарордошта ва ҳуқуқҳои умумии талаби байни онҳо бамиёномада тибқи тартиби муқаррарнамудаи моддаи 302 ҳамин Кодекс анҷом дода мешавад.

Шариконе, ки ба моликияти умумӣ ашӯи инфироди муайяншударо фароҳам овардааст, ҳуқуқ дорад ҳангоми қатъи шартномаи фаъолияти якҷоя, бо шартҳои риояи манфиатҳои шарикони боқимонда ва кредиторон ба ӯ баргардонидани ин ашӯро талаб кунад.

Моддаи 1067. Радд кардани шартномаи бемӯҳлати фаъолияти якҷоя

Ариза дар мавриди шартномаи бемӯҳлати фаъолияти якҷояро радд кардани шахс бояд аз ҷониби ҷунин шахс дар мӯҳлати на дертар аз се моҳ то лаҳзаи эҳтимолии аз шартнома баромадан, агар дар шартнома мӯҳлати дигар пешбинӣ нагардида бошад, арз карда шавад.

Созишнома дар хусуси маҳдуд кардани ҳуқуқи радди шартномаи бемӯҳлати фаъолияти якҷоя иҷозат дода намешавад.

Моддаи 1068. Бекор кардани шартномаи фаъолияти якҷоя бо талаби тарафҳо

Дар баробари асосҳои дар банди 1 қисми 2 моддаи 482 ҳамин Кодекс зикргардида тарафи шартномаи фаъолияти якҷояе, ки бо зикри мӯҳлат ё бо зикри мақсад ба сифати шартҳои бекор сохтан баста шудааст, ҳуқуқ дорад бо сабабҳои узрнок дар муносибати байни худ ва дигар шарикон бекор кардани шартнома бо ҷуброни зарари воқеии вобаста ба бекор кардани шартнома ба шарикони боқимонда расонидашуда, талаб кунад.

Моддаи 1069. Масъулияти шариконе, ки аз шартнома даст кашааст ё бекор кардани онро талаб кардааст

Дар сурате ки агар шартномаи фаъолияти якҷоя дар натиҷаи аризаи яке аз иштирокчиёни он вобаста ба радди иштироки минбаъда дар он ё бекор кардани шартнома бо талаби яке аз шарикон қатъ нагардидааст, ё иштироки он дар шартнома қатъ гардидааст, ӯ дар назди ашхоси сеюм оид ба ўҳдадорихои умумӣ, ки дар давраи иштирокаш дар шартнома ба миён омадааст, ҳамон тавре, ки агар вай ҳамчун иштирокчиӣ шартномаи фаъолияти якҷоя боқӣ монад ҳам, ҷавобгар мебошад.

БОБИ 53. Озмунӣ оммавӣ

Моддаи 1070. Ташкили озмунӣ оммавӣ

1. Шахсе, ки ба таври оммавӣ дар мавриди пардохти подошпулӣ ё додани дигар мукофот (оид ба пардохти мукофот) барои иҷрои беҳтарини кор ё ба даст овардани натиҷаҳои дигар (озмунӣ оммавӣ) эълон кардааст, бояд ба шахси тибқи шартҳои гузаронидани озмун ғолиб эътирофгардида мукофоти қайду шартшударо пардозад.

2. Озмунӣ оммавӣ, ҳангоме ки пешниҳоди ташкилкунандаи озмун дар хусуси иштирок дар озмун ба ҳамаи иштирокчиён нигаронида шудааст ва он бо роҳи эълон дар матбуот ё дигар воситаҳои ахбори умум дастрас гардидааст, озмунӣ кушода ва агар пешниҳоди иштирок ба озмун ба гурӯҳи муайяни ашхос тибқи интихоби ташкилкунандаи озмун фиристода шавад, пӯшида буданаш мумкин аст.

Озмунӣ кушода метавонад бо дарназардошти дараҷаи тахассусии (маҳорати) қаблии иштирокчиёни он, ҳангоме, ки ташкилкунандаи озмун интихоби қаблии ашхоси барои иштирок дар озмун хоҳишмандро муайян месозад, қайду шарт карда шавад.

3. Эълони озмунӣ оммавӣ бояд шартҳои, ки моҳияти вазифа, меъёр ва тартиби арзёбии натиҷаҳои кор ё дигар комёбиҳо, маҳал, мӯҳлат ва тартиби пешниҳоди он, андоза ва навъи мукофот, ҳамчунин тартиб ва мӯҳлати эълони натиҷаҳоро пешбинӣ менамояд, дар бар гирад.

4. Нисбат ба озмунӣ оммавӣ, ки бо ғолиби он бастанӣ шартномаро пешбинӣ менамояд, қоидаҳои ҳамин боб истифода мегарданд, зеро дар моддаҳои 479-481 ҳамин Кодекс тартиби дигаре пешбинӣ нагардидааст.

Моддаи 1071. Тағйир додани шарт ва бекор кардани озмунӣ оммавӣ

1. Шахсе, ки дар бораи гузарондани озмунӣ оммавӣ эълон додааст, ҳуқуқ дорад танҳо дар ҷараёни қисмати аввали мӯҳлати барои пешниҳоди корҳо муқарраргардида шартӣ озмунро тағйир диҳад ё онро бекор кунад.

2. Огоҳинома дар мавриди тағйир додани шарт ё бекор кардани озмун бояд бо ҳамон усуле, ки озмун эълон карда шуда буд, сурат гирад.

3. Дар сурати иваз кардани шартӣ озмун ё бекор кардани он шахси озмунро эълоннамуда бояд хароҷоти ҳар шахсеро, ки пурра ё қисман кори дар огоҳиномаи озмун пешбинишударо анҷом додааст, ҷуброн намояд.

4. Агар ҳангоми тағйир додан ё бекор кардани озмун талаботи дар қисмҳои 1 ва 2 ҳамин модда вайрон карда шуда бошанд, шахсе, ки дар бораи гузаронидани озмун эълон додааст, бояд зарари дар натиҷаи он ба иштирокчиёни озмун расонидашударо ҷуброн намояд.

5. Шахсе, ки дар бораи гузаронидани озмун эълон додааст, агар исбот карда тавонад, ки кори зикргардида баръало ба шартҳои озмун мувофиқ набуд, аз ҷуброни хароҷот ва зарари пешбининамудаи қисмҳои 3 ва 4 ҳамин модда озод карда мешавад.

Моддаи 1072. Қарор дар бораи пардохти мукофот

1. Қарор дар бораи пардохти мукофот ба ғолиби озмун бояд бароварда шуда, тибқи тартиб ва мӯҳлати дар эълони озмун муқарраргардида ба иттилои иштирокчиёни озмунӣ оммавӣ расонида шавад.

2. Агар комёбиҳои дар эълон зикргардида дар коре ба даст оварда шуда бошад, ки онро ба таври муштарак ду ё зиёда ашхос анҷом дода бошад, мукофот тибқи созишномаи байни онҳо баробар тақсим карда мешавад. Агар чунин созишнома ба мувофиқа нарасида бошад, тартиби тақсими мукофотро суд муайян мекунад.

Моддаи 1073. Истифодаи асарҳои илмӣ, адабӣ ва санъат, ки ғолиби озмуни оммавӣ гардидаанд

Агар мавзӯи озмуни оммавӣ асарҳои илмӣ, адабӣ ва санъат бошанд, шахси озмунро эълоннамуда барои бастанӣ шартнома бо муаллифи асар дар хусуси истифодаи асар бо пардохти ҳаққи қалам, агар дар шартҳои озмун тартиби дигар пешбинӣ нагардида бошад, ҳуқуқи афзалиятнокро пайдо мекунад.

Моддаи 1074. Ба иштирокчиёни озмун баргардонидани қорҳои пешниҳодшуда

Шахсе, ки оид ба озмуни оммавӣ эълон додааст, агар дар шартҳои озмун тартиби дигаре пешбинӣ нагардида бошад ва аз хусусияти қорҳои иҷрошуда барнаояд, ўҳдадор аст, ки ба иштирокчиёни озмун асарҳои сазовори мукофот донистанашударо баргардонад.

БОБИ 54. Ба таври оммавӣ эълон кардани мукофот

1. Муқаррароти умумӣ

Моддаи 1075. Ўҳадорӣ пардохти мукофот

1. Шахсе, ки барои ҳар қаси амали қонунӣ дар эълон зикргардида дар муҳлати дар он зикршуда анҷом додани супоридани подошпулӣ ё мукофоти дигар (дар бораи пардохти мукофот)-ро ба таври оммавӣ эълон намудааст, вазифадор аст ба ҳар қаси чунин амалро анҷом дода, аз ҷумла ашёи гумшударо пайдонамуда ва ё ба шахси эълоннамуда мукофот маълумоти заруриро иттилоъ дода, мукофоти ваъдашударо пардозад.

2. Агар дар эълони оммавии мукофот андозаи он муайян нагардида бошад, он тибқи созишнома бо шахсе, ки эълонро додааст ва дар сурати баҳс аз тариқи суд муайян карда мешавад.

3. Ўҳадорӣ пардохти мукофот, сарфи назар аз он ки амали дахлдор вобаста ба эълон анҷом дода шудааст ё бидуни он, ба миён меояд.

4. Дар ҳолатҳое ки амали дар эълон зикршударо яқчанд шахс анҷом додаанд, ҳуқуқи гирифтани мукофотро шахсе ба даст меорад, ки аввалин шуда амали дахлдорро иҷро кардааст.

Агар амали дар эълон зикршударо ҳамзамон ду ё зиёда ашхос анҷом дода бошанд, мукофот байни онҳо баробар ё тибқи тартиби дигари дар созишномаи байни онҳо пешбинигардида тақсим карда мешавад.

5. Агар дар эълон тартиби дигаре пешбинӣ нагардида бошад ва аз хусусияти амали дар он зикршуда барнаояд, мутобиқати иҷрои амал бо талаботи дар эълон ҷойдошта аз ҷониби шахсе, ки ба таври оммавӣ мукофотро эълон намудааст ва дар сурати баҳс аз ҷониби суд муайян карда мешавад.

Моддаи 1076. Бекор кардани эълони оммавии мукофот

1. Шахсе, ки ба таври оммавӣ дар бораи пардохти мукофот эълон кардааст, ба истиснои ҳолатҳое, ки дар ҳуди эълон пешбинӣ гардидааст ё дар он имконнопазирии радди он зикр шудааст ё барои иҷрои амал, ки барои он мукофот ваъда шудааст, муҳлати муайян муқаррар гардидааст ё то ларҳзаи эълони рад як ё яқчанд шахс аллақай амали дар эълон зикршударо анҷом додаанд, ҳуқуқ дорад бо ҳамон усул аз ваъдаи худ даст кашад.

2. Бекор кардани ваъдаи оммавии мукофот шахси дар бораи мукофот эълондодаро аз ҷуброни хароҷоти шахсе, ки вобаста ба амали дар эълон зикргардида масраф намудааст, озод намекунад. Андозаи хароҷот дар ҳар сурат наметавонад аз мукофоти дар эълон ваъдашуда бештар бошад.

2. Хусусиятҳои гузаронидани бозиҳо ва шартҳо

Моддаи 1077. Талаботи вобаста ба ташкили бозиҳо, шартҳо ва иштирок дар онҳо

Талаботи шахрвандон ва ашхоси ҳуқуқӣ вобаста ба ташкил намудани бозиҳо ва шартҳо, ки ба таваккал асос ёфтаанд (бозиҳои сархушкунанда ва шартҳо) ё иштирок дар онҳо, ба истиснои талаботи ашхоси дар ин бозиҳо ё шартҳо таҳти таъсири фиреб, зӯрварӣ, таҳдид ё созишномаи риёкоронаи намоёндагони онҳо бо ташкилотчиёни бозиҳо ё шартҳо иштироккарда ва талаботе, ки аз муносибатҳои дар моддаи 1098 ҳамин Кодекс бармеояд, таҳти ҳимояи судӣ қарор дода намешаванд.

Моддаи 1078. Хусусиятҳои гузаронидани лотерея, тотализаторҳо ва бозиҳои дигар аз ҷониби давлат ва мақомоти ҳокимияти маҳаллӣ

1. Муносибати байни давлат, сохторҳои маъмурию марзӣ ё шахсе, ки аз мақоми ваколатдори давлатӣ барои гузаронидани лотерея, тотализаторҳо (шартҳои байниҳамдигарӣ) ва дигар мусобиқоти ба таваккал асосёфта бо иштирокчиёни бозиҳо иҷозатнома (литсензия) гирифтааст, ба шартнома асос меёбад. Чунин шартнома бо додани лотерея, қвитансия ё ҳуҷҷати дигар ба расмӣ дароварда шуда, аз лаҳзаи аз ҷониби иштирокчи пардохтани арзиши билети лотерея ё шакли дигари пардохти маблағи бозӣ басташуда эътироф мегардад.

2. Ба ашхосе, ки мутобиқи шартҳои гузаронидани лотерея, тотализатор ё дигар бозиҳо ғолиб эътироф мегарданд, ташкилотчи бозӣ бояд бурди дар шартҳои бозӣ пешбинишударо тибқи андоза, шакл (бо пул ё дар шакли асл) ва дар муҳлатҳои муайяншуда ва агар муҳлат зикр нагардида бошад, дар муҳлати на дертар аз даҳ рӯз аз лаҳзаи ҷамъбасти натиҷаи бозиҳо пардозад.

3. Дар сурати аз ҷониби ташкилотчи бозӣ риоя накардани ўҳдадорихои дар қисми 2 ҳамин модда зикргардида иштирокчӣ, ки дар лотерея ё тотализатор ё бозии дигар бурд кардааст, ҳуқуқ дорад пардохти бурд, инчунин ҷуброни зарари вобаста ба вайрон кардани шартнома аз ҷониби ташкилотчи бозӣ расонидашударо талаб намояд.

БОБИ 55. Ўҳдадорихо вобаста ба расонидани зарар

1. Муқаррароти умумӣ

Моддаи 1079. Асосҳои умумии масъулият барои расонидани зарар

1. Зараре, ки бо амал (беамалӣ)-и ғайриқонунӣ ба шахс ё амволи шахрванд, инчунин ба шахси ҳуқуқӣ, давлат расонида шудааст, бояд дар ҳаҷми пурра аз ҷониби шахсе, ки зарар расонидааст, ҷуброн карда шавад.

Қонун метавонад ўҳдадорию ҷуброни зарарро ба зиммаи шахсе гузорад, ки зараррасон намебошад.

Мувофиқи қонун ё шартнома масъулияти баландтари зараррасон ё андозаи баландтари ҷуброни зарар муқаррар шуданаш мумкин аст.

2. Зараррасон, агар исбот намояд, ки зарар бо гуноҳи ӯ расонида нашудааст, аз ҷуброни зарар озод карда мешавад. Қонун метавонад ҷуброни зарарро дар сурати гуноҳ надоштани зараррасон низ пешбинӣ намояд.

3. Зарари бо амали қонунӣ расонидашуда дар ҳолатҳои пешбининамудаи қонун бояд ҷуброн карда шавад.

Моддаи 1080. Пешгирии расонидани зарар

1. Хатари дар оянда расонидани зарар барои арзи даъво ҷиҳати манъи амале, ки боиси расонидани зарар мегардад, асос буда метавонад.

2. Агар зарари расонидашуда аз оқибатҳои истифодаи корхона, иншоот ё дигар фаъолияти истеҳсоли ба миён омада бошад, ки зараррасониро идома медиҳад ё бо зарари нав таҳдид мекунад, суд ҳуқуқ дорад ҷавобгарро бар замми ҷуброни зарар, инчунин ба қатъи фаъолияти дахлдор ўҳдадор созад.

3. Суд, агар қатъи гардонидани фаъолият хилофи манфиати ҷомеа бошад, метавонад даъворо вобаста ба фаъолияти дахлдор рад намояд. Ради қатъи чунин фаъолият ҷабрдидагонро аз ҳуқуқи ситонидани ҷуброни зарари вобаста ба фаъолият расонидашуда маҳрум намесозад.

Моддаи 1081. Расонидани зарар дар ҳолати мудофиаи зарурӣ

Зарари дар ҳолати мудофиаи зарурӣ расонидашуда, агар дар айни замон гузаштан аз ҳадди мудофиа сурат нагирифта бошад, ҷуброн карда намешавад.

Моддаи 1082. Расонидани зарар дар ҳолати ниҳояти зарурат

Зарари дар ҳолати ниҳояти зарурат, яъне рафъи хатари ба худ зараррасон ё дигар ашхос таҳдидкунанда расонида шуда, агар рафъи ин таҳдид дар ҳамин ҳолат бо усули дигар имконнопазир бошад, бояд аз ҷониби шахси зараррасон ҷуброн карда шавад.

Бо назардошти ҳолате ки вобаста ба он чунин зарар расонида шудааст, суд метавонад ӯҳдадориҳои ҷуброни зарарро ба зиммаи шахси сеюм, ки ба манфиати он зараррасон амал кардааст, гузорад ё ҳам зараррасон ва ҳам шахси сеюмро пурра ё қисман аз ҷуброни зарар озод кунад.

Моддаи 1083. Масъулияти шахси ҳуқуқӣ ё шахрванд барои зараре, ки корманди он расонидааст

1. Шахси ҳуқуқӣ ё шахрванд зарареро, ки корманди он ҳангоми иҷрои ӯҳдадориҳои меҳнати (хизматӣ, вазифавӣ)-и худ расонидааст, ҷуброн менамояд.

2. Дар иртибот бо муқаррароти ҳамин Кодекс оид ба ӯҳдадориҳои вобаста ба ҷуброни зарар кормандон он шахрвандоне эътироф карда мешаванд, ки корхоро дар асоси шартномаи меҳнатӣ (қарордод), инчунин дар асоси шартномаи ҳуқуқи граждани ба ҷо меоранд, агар дар айни ҳол онҳо тибқи вазифа ё тахти назорати шахси дахлдори ҳуқуқӣ ё шахрванди масъули пешбурди бехатари корҳо амал кардаанд ё мебоист амал кунанд.

Ширкатҳои хоҷагидорӣ ва кооперативҳои истеҳсоли зарареро, ки иштирокчиён (аъзо)-и он ҳангоми аз ҷониби охири анҷом додани фаъолияти соҳибкорӣ, истеҳсоли ё навъи дигари фаъолияти ширкат ё кооператив расонидаанд, ҷуброн менамоянд.

Моддаи 1084. Масъулият барои зараре, ки мақомоти давлатӣ, мақомоти ҳокимияти маҳаллӣ, инчунин ашхоси мансабдори онҳо расонидаанд

1. Зарари дар натиҷаи аз ҷониби мақомоти давлатӣ баровардани санади ба қонунҳо номувофиқ расонидашуда сарфи назар аз гуноҳи мақомот ё ашхоси мансабдоре, ки санадро баровардааст, бо қарори суд ҷуброн карда шавад. Зарар аз ҳисоби хазинаи давлат (моддаи 151) ҷуброн карда мешавад.

2. Зараре, ки тавассути амал (беамалӣ)-и ғайриқонунии ашхоси мансабдори мақомоти давлатӣ дар соҳаи идораи маъмури расонида шудааст, тибқи асосҳои умумӣ (моддаи 1100), аз ҳисоби маблағҳои пулии дар ихтиёри ин мақомот қарордошта, ҷуброн карда мешавад. Ҳангоми нокифоя будани онҳо зарар ба таври субсидиарӣ аз ҳисоби бучети давлат ҷуброн карда мешавад.

Моддаи 1085. Мақомот ва ашхосе, ки ҳангоми ҷуброни зарар аз ном ва ҳисоби хазина баромад мекунанд

Дар ҳолатҳое ки мутобиқи ҳамин Кодекс, дигар қонунҳо ҷуброни зарар аз ҳисоби хазинаи ҷумҳурӣ ё хазинаи сохтори мақомоти ҳокимияти маҳаллӣ анҷом дода мешавад, аз номи ин хазина мақомоти дахлдори молиявӣ баромад мекунанд.

Моддаи 1086. Масъулият барои зараре, ки бо амали ғайриқонунии мақомоти таҳқиқ, тафтиши пешакӣ, прокуратура ва суд расонида шудааст

1. Зараре, ки дар натиҷаи ғайриқонунӣ маҳкум намудан, ғайриқонунӣ ба ҷавобгарии ҷиноятӣ кашидан, ғайриқонунӣ ба сифати ҷораи пешгирикунанда истифода бурдани баҳабсгирӣ ё забонхат барои ба ҷое нарафтан, ғайриқонунӣ андешидани ҷазои маъмури дар шакли ба ҳабс гирифтани ё корҳои ислоҳи меҳнатӣ ба шахрванд расонида шудааст, сарфи назар аз гуноҳи шахси мансабдори мақомоти таҳқиқ, тафтиши пешакӣ, прокуратура ва суд, тибқи тартиби муқаррарнамудаи қонун аз ҷониби давлат ба андозаи пурра ҷуброн карда мешавад.

2. Зарари ба шахрванд ё шахси ҳуқуқӣ дар натиҷаи фаъолияти дигари ғайриқонунии мақомоти таҳқиқ, тафтиши пешакӣ, прокуратура ва суд расонидашуда, агар дар қонун тартиби дигаре пешбинӣ нагардида бошад, дар асосҳои умумӣ (моддаи 1104) ҷуброн карда мешавад.

3. Зараре, ки дар натиҷаи баровардани қарори ғайриқонунӣ оид ба парвандаҳои граждани расонида шудааст, дар ҳолате ҷуброн карда мешавад, ки агар гуноҳи судя тибқи қарори эътибори қонунӣ пайдокардаи суд муқаррар гардида бошад.

Моддаи 1087. Ҷуброни зарар аз ҷониби шахси масъулияти худро суғуртанамуда

Шахси ҳуқуқӣ ё шахрванде, ки масъулияти худро тибқи тартиби суғуртаи ихтиёрӣ ё суғуртаи ҳатмӣ суғурта кардааст, ҳангоми чиҳати пурра ҷуброн намудани зарар нокифоя будани маблағи суғурта фарқи байни маблағи суғурта ва андозаи воқеии зарарро мепардозад.

Моддаи 1088. Масъулият барои зараре, ки ноболиғони то синни чордаҳсола расонидаанд

1. Барои зараре, ки ноболиғони ба синни чордаҳсолагӣ нарасида (хурдсолон) расонидаанд, волидайн онҳо (фарзандхондагон), ё васиён, агар исбот карда натавонанд, ки зарар бо гуноҳи он расонида нашудааст, ҷавобгар мебошанд.

2. Агар хурдсоли мӯҳточи васоят дар муассисаи дахлдори тарбиявӣ, муассисаи муолиҷавӣ, муассисаи ҳифзи иҷтимоӣ ё дигар муассисаи шабеҳ қарор дошта бошад, ки бо ҳукми қонун васии он ба ҳисоб меравад, агар исбот карда натавонанд, ки зарар бо гуноҳи ӯ содир нашудааст, ин муассиса вазифадор аст зарари расонидаи хурдсолро ҷуброн намояд.

3. Агар хурдсол ҳангоми таҳти назорати муассисаҳои таълимӣ, тарбиявӣ, муолиҷавӣ ё дигар муассиса қарор доштани гуноҳ содир карда бошад ва он муассиса вазифадор буд назорати ӯро анҷом медод, инчунин хурдсол таҳти назорати шахсе буд, ки дар асоси шартнома ӯро назорат менамуд, ин муассиса ё шахс, агар исбот карда натавонанд, ки зарар бо гуноҳи онҳо расонида нашудааст, барои ин зарар ҷавобгар мебошанд.

Агар волидайн (фарзандхондагон) ё васиён ғавтида бошанд ё онҳо, инчунин шахрвандони дигаре, ки дар қисми 3 ҳамин модда зикр шудаанд, барои ҷуброни зарари ба ҳаёт ё саломати ҷабрдида расонидашуда маблағи кофӣ надошта бошанд ва ҳуди зараррасон, ки пурра қобили амал гардидааст ва дорои чунин маблағ бошад, суд бо назардошти вазъи амволии ҷабрдида ва зараррасон, инчунин дигар ҳолатҳо ҳуқуқ дорад дар бораи пурра ё қисман аз ҳисоби ҳуди зараррасон ҷуброн намудани зарар қарор қабул кунад.

Моддаи 1089. Масъулият барои зараре, ки ноболиғони аз синни чордаҳсола то ҳаҷдаҳсола расонидаанд

1. Ноболиғони аз синни чордаҳсола то ҳаҷдаҳсола барои зарари расонидашон мустақилона, дар асосҳои умумӣ ҷавобгар мебошанд.

2. Дар сурате, ки агар ноболиғи аз чордаҳсола то ҳаҷдаҳсола барои ҷуброни зарар амвол ё манбаи дигари даромад надошта бошад, зарар бояд пурра ё дар қисмати нокифояи он аз ҳисоби волидайн (фарзандхондагон)-и ӯ ё парасторон, агар исбот карда натавонанд, ки зарар бо гуноҳи онҳо расонида нашудааст, ҷуброн карда мешавад.

Агар ноболиғи аз синни чордаҳсола то ҳаҷдаҳсола, ки мӯҳточи сарпарастӣ мебошад, дар муассисаи дахлдори тарбиявӣ, муассисаи муолиҷавӣ ё муассисаи ҳифзи иҷтимоӣ ё дигар муассисаи шабеҳе қарор дошта бошад, ки бо ҳукми қонун парастори ӯ ба шумор мераванд, ин муассисаҳо, агар исбот карда натавонанд, ки зарар бо гуноҳи онҳо расонида нашудааст, ӯҳдадоранд пурра ё дар қисмати нокифояи он зарарро ҷуброн намоянд.

3. Ҷаҳадори волидайн (фарзандхондагон), парасторон ва муассисаҳои дахлдор вобаста ба ҷуброни зарар баъди ба синни балоғат расидани зараррасон ё баъди он ки то ба синни балоғат расидан дорои амвол ё дигар манбаи даромаде мегардад, ки барои ҷуброни зарар кифоя мебошад ё то расидан ба синни балоғат қобили амал гардидааст, қатъ мегардад.

Моддаи 1090. Масъулияти волидайн аз ҳуқуқи волидайн маҳрумшуда барои зарари расонидаи ноболиғон

Суд метавонад ба зиммаи падар ё модари аз ҳуқуқи волидайн маҳрумшуда масъулияти ҷуброни зарареро, ки фарзандони ноболиғи онҳо дар ҷараёни се соли баъди аз ҳуқуқи волидайн маҳрум гардидани онҳо расонидаанд, агар рафтори кӯдаке, ки боиси расонидани зарар гардидааст, оқибати ба таври муносиб анҷом надодани ӯҳадори тарбияи фарзанд аз ҷониби волидайн бошад, гузорад.

Моддаи 1091. Масъулият барои зарари расонидаи шахрванди ғайри қобили амал эътирофгардида

1. Зарари расонидаи шахрванди ғайри қобили амал эътирофгардидаро (моддаи 30) васӣ ё ташкилоте, ки вазифадор аст назорати ўро анҷом диҳад, агар исбот карда натавонанд, ки зарар бо гуноҳи онҳо расонида нашудааст, ҷуброн менамоянд.
2. Ўҳдадори васӣ ё ташкилоти ҷубронкунандаи зараре, ки аз ҷониби шахрванди ғайри қобили амал эътирофгардида расонида шудааст, инчунин дар ҳолати барқарор шудани қобилияти амали ў низ қатъ намегардад.
3. Агар васӣ фавтида бошад ё барои ҷуброни зарар маблағи кофӣ надошта бошад ва ҳуди зараррасон дорои чунин маблағ бошад, суд бо дарназардошти вазъи амволи ҷабрдида ё зараррасон, инчунин ҳолатҳои дигар ҳуқуқ дорад оид ба қисман ё пурра аз ҳисоби амволи ҳуди зараррасон ҷуброн намудани зарари ба ҳаёт ё саломати ҷабрдида расонидашуда қарор қабул кунад.

Моддаи 1092. Масъулият барои зарари расонидаи шахрванди қобили маҳдуди амал эътирофгардида

Зарари расонидаи шахрванди дар натиҷаи истеъмоли машрубот ё маводи нашъадор қобили маҳдуди амал эътирофгардида (моддаи 31) аз ҷониби ҳуди зараррасон тибқи асосҳои умумӣ ҷуброн карда мешавад.

Моддаи 1093. Масъулият барои зарари расонидаи шахрванде, ки қобилияти дарки амалҳои худро надорад

1. Шахрванди қобили амал, инчунин ноболиғи аз синни чордаҳсола то ҳаҷдаҳсола, агар дар ҳолате зарар расонида бошад, ки моҳияти кирдори худро дарк ё идора карда наметавонист, барои зарари расонидааш ҷавобгар намебошад.
2. Зараррасон, агар худро ба чунин ҳолат дар натиҷаи истифодаи машрубот, маводи нашъадор ё бо усули дигар расонида бошад, аз масъулият озод карда намешавад.
3. Агар зарар аз ҷониби шахсе расонида шуда бошад, ки дар натиҷаи бемории рӯҳӣ ё камақлӣ моҳияти амали худро дарк ё идора карда наметавонист, ўҳдадори ҷуброни зарарро суд метавонад ба зиммаи шахси қобили меҳнати бо ў яқоя зиндагикунанда: ҳамсар, волидайн, фарзандони болиғ, ки дар бораи чунин ҳолати зараррасон огоҳ буданд, вале оид ба ғайри қобили амал эътироф шудан ва таъини васояти ў масъала нагузоштаанд, вогузорад.

Моддаи 1094. Масъулият барои расонидани зарар тавассути фаъолияте, ки барои атрофиён хатари калонро ба миён меоварад

1. Манбаи хатари калон гуфта қувваҳои физикӣ, физикӣ-химиявӣ ва биологиро меноманд, ки субъектҳои ҳуқуқи граждани дар асоси ҳуқуқи ба онҳо тааллуқ доштаи моликият, пешбурди хоҷагӣ ва идораи оперативӣ ё бо асосҳои дигари иҷозатдода (шартнома, қонун, санадҳои маъмури ва ғайра), ки барои атрофиён хатари калон дорад.
2. Ашхоси ҳуқуқӣ ва шахрвандоне, ки фаъолияти онҳо бо хатари калон барои атрофиён алоқаманд мебошад (ташкilotҳои нақлиётӣ, корхонаҳои саноатӣ, сохтмон, моликони воситаҳои нақлиёт ва ғайра), агар исбот карда натавонанд, ки зарар дар натиҷаи қувваи рафънопазир ё нияти бадқасдонаи ҷабрдида рух додааст, вазифадоранд зарари тавассути манбаи хатари калон расонидашударо ҷуброн намоянд.
Ўҳдадори ҷуброни зарар ба зиммаи шахси ҳуқуқӣ ё шахрванде гузошта мешавад, ки манбаи хатарро дар асоси ҳуқуқи моликият, ҳуқуқи пешбурди хоҷагидорӣ ё ҳуқуқи идораи оперативӣ ё тибқи ҳама гуна асосҳои дигари қонунӣ (шартномаи кироия амвол, эътимоднома барои идораи воситаи нақлиёт, бо ҳукми фармоиши мақомоти салоҳиятдор оид ба интиқоли манбаъ ва ғайра) соҳибӣ менамоянд.
3. Соҳибони манбаъҳои хатари калон барои зарари дар натиҷаи амали мутақобилаи манбаъҳо (бархурди воситаҳои нақлиёт ва ғайра) ба ашхоси сеюм расонидашуда тибқи асосҳои пешбининамудаи қисми 1 ҳамин модда масъулияти муштарак доранд.

Зарари дар натиҷаи амали мутақобилаи манбаъҳои хатари калон ба соҳибони он расонидашуда тибқи асосҳои умумӣ ҷуброн карда мешавад. Дар айни замон:

- зарари бо гуноҳи як тараф расонидашуда дар ҳаҷми пурра аз ҷониби ҳамин тараф ҷуброн карда мешавад;
- зарари бо гуноҳи ҳарду тараф ё якҷанд тараф расонидашуда мутаносибан ба гуноҳи ҳар кадоме аз онҳо ҷуброн карда мешавад.

Ҳангоми имконнопазирии муқаррар намудани андозаи гуноҳи ҳар кадоме аз тарафҳо масъулият байни онҳо баробар тақсим карда мешавад.

Ҳангоми мавҷуд набудани гуноҳи тарафҳо дар зараррасонӣ ҳеҷ яке аз онҳо ҳуқуқ надоранд ҷуброни зарарро талаб намоянд. Ҳар яке аз тарафҳо дар чунин ҳолат таваккали зарари расонидашударо ба ўҳда дорад.

4. Соҳиби манбаи дорои хатари калон барои зараре, ки ин манбаъ расонидааст, агар исбот карда тавонад, ки манбаъ дар натиҷаи амали ғайриқонунии ашхоси сеюм аз ихтиёри ў баромадааст, ҷавобгар намебошад. Дар чунин ҳолат масъулият барои зарари расонидаи манбаи дорои хатари калон ба зиммаи ашхосе воғузошта мешавад, ки зиддиқонунӣ манбаи дорои хатари калонро тасарруф намудаанд. Ҳангоми дар зиддиқонунӣ тасарруф намудани манбаи дорои хатари калон мавҷуд будани гуноҳи соҳиби он масъулият ҳам ба зиммаи соҳиби манбаъ ва ҳам ба зиммаи ашхоси манбаъро ғайриқонунӣ тасарруфнамуда воғузошта мешавад.

Моддаи 1095. Масъулият барои якҷоя расонидани зарар

Ашхоси якҷоя зараррасонида дар назди ҷабрдида муштарак ҷавобгар мебошанд.

Тибқи аризаи ҷабрдида ва ба манфиати ў суд ҳуқуқ дорад ба зиммаи ашхосе, ки якҷоя зарар расонидаанд, масъулияти ҳиссаӣ гузорад.

Моддаи 1096. Ҳуқуқи даъвои мутақобила (регрессӣ) ба шахсе, ки зарар расонидааст

1. Шахсе, ки зарари расонидаи шахси дигарро ҷуброн намудааст (зарари расонидаи корманд ҳангоми иҷрои ўҳдадориҳои меҳнатӣ (хизматӣ, вазифавӣ), шахсе, ки воситаи нақлиётро идора менамуд ва ғайра) ҳуқуқ дорад нисбат ба ҳамин шахс ба андозаи ҷубронпулии пардохташуда, агар дар қонун андозаи дигар пешбинӣ нагардида бошад, талаботи мутақобила пешниҳод намояд.

2. Зараррасоне, ки зарари якҷоя расонидашударо ҷуброн намудааст, ҳуқуқ дорад аз ҳар як зараррасон пардохти ҳиссаи ба ҷабрдида пардохташударо дар ҳаҷме, ки ба андозаи гуноҳи ба ҳамин зараррасон муносиб мебошад, талаб намояд. Ҳангоми имконнопазирии муайян кардани дараҷаи гуноҳ ҳиссаҳо баробар эътироф карда мешаванд.

3. Давлат, агар он зарари расонидаи ашхоси мақомоти таҳқиқ, тафтиши пешакӣ, прокуратура ва судро (қисми 1 моддаи 1086) ҷуброн намуда бошад, дар ҳолатҳои бо ҳукми эътибори қонунӣ пайдокардаи суд муқаррар гардидани гуноҳи онҳо, ҳуқуқ дорад нисбат ба чунин ашхос даъвои мутақобила (регрессӣ) пешниҳод кунад.

4. Мақомоти давлатии ҳифзи иҷтимоие, ки зарари ба ҷабрдида расондари ҷуброн кардааст ҳуқуқи даъвои мутақобилаи ба ҷавобгари зарар расондари дорад.

5. Ашхосе, ки зарарро тибқи асосҳои дар моддаҳои 1088-1091 ҳамин боб зикр гардида ҷуброн намудаанд, ҳуқуқ надоранд нисбат ба шахси зараррасон талаботи мутақобила (регрессӣ) пешниҳод намоянд.

Моддаи 1097. Ҳаҷм ва андозаи ҷуброни зарар

1. Ҳаҷми зарар баробари андозаи зарари расонда шударо, ки ба камшавии ҳолати амволии ҷабрдида вобаста аст, дар бар мегирад.

2. Андозаи ҷуброни зарар – ин миқдори муайяни товоне мебошад, ки ҷабрдида ба он талабгор аст.

Моддаи 1098. Усулҳои ҷуброни зарари амволий

Барои ҷуброни зарар қарор бароварда, суд мутобиқи ҳолатҳои парванда шахси барои расонидани зарар масъулро ўҳдадор менамояд, ки зарари расонидашударо пурра ҷуброн намояд (қисми 2 моддаи 15) ё онро дар шакли асл баргардонад (ашёи ҳамон навъ ва дорои ҳамон сифатро пешниҳод кунад, ашёи зарардидаро барқарор намояд ва ғайра).

Моддаи 1099. Баҳисобгирии гуноҳи ҷабрдида ва вазъи амволи шахсе, ки зарар расонидааст¹.

Зараре, ки дар натиҷаи қасди ҷабрдида расонида шудааст, ҷуброн карда намешавад.

2. Агар беэҳтиётии дағали худи қабрдида боиси ба миён омадан ё афзоиши зарар гардида бошад, дар чунин сурат вобаста ба дараҷаи гуноҳи қабрдида ё зараррасон андозаи қуброн кам карда мешавад.

3. Ҳангоми беэҳтиётии дағали қабрдида ва мавҷуд набудани гуноҳи зараррасон дар ҳолатҳое, ки масъулият он сарфи назар аз гуноҳ фаро мерасад, агар дар қонун тартиби дигаре пешбинӣ нагардида бошад, андозаи қуброн бояд кам карда шавад ё қуброни зарар рад карда шавад.

Ҳангоми расонидани зарар ба ҳаёт ва саломатии шахрванд радди қуброни зарар иҷозат дода намешавад.

4. Гуноҳи қабрдида ҳангоми қуброни хароҷоти иловагӣ (қисми 1 моддаи 1101), ҳангоми қуброни зарар вобаста ба ғавти саробон (моддаи 1104), инчунин ҳангоми қуброни хароҷоти маросими дафн (моддаи 1110) ба инбат гирифта намешавад.

5. Суд метавонад қуброни зарари ба шахрванд расонидашударо ба истисноӣ ҳолатҳое, ки зарар вобаста ба амали бадқасдона расонида шудааст, бо назардошти вазъи амволии ӯ кам кунад.

2. Қуброни зараре, ки ба ҳаёт ва саломатии шахрванд расонида шудааст

Моддаи 1100. Қуброни зараре, ки ба ҳаёт ё саломатии шахрванд ҳангоми иҷрои ўҳдадориҳои шартномавӣ ё дигар ўҳдадориҳои расонида шудааст

Зарари ба ҳаёт ё саломатии шахрванд ҳангоми иҷрои ўҳдадориҳои шартномавӣ, инчунин ҳангоми иҷрои ўҳдадориҳои хизмати ҳарбӣ, хизмат дар милитсия ва дигар ўҳдадориҳои дахлдор расонидашуда, агар дар қонун ё шартнома андозаи баландтари масъулият пешбинӣ нагардида бошад, мутобиқи қоидаҳои пешбининамудаи ҳамин боб қуброн карда мешавад.

Моддаи 1101. Андоза ва хусусияти қуброни зараре, ки ба саломатӣ осеб расонидааст

1. Ҳангоми осеб расонидан ба шахрванд ё дигар зарар ба саломатии ӯ бояд музди меҳнат (даромад)-е, ки ӯ дошт ё баръало гирифта метавонист, инчунин хароҷоти вобаста ба осеб дидани саломатӣ (барои муолиҷа, хӯроки иловагӣ, истеъмоли доруворӣ, протезкунонӣ, нигоҳубини шахси дигар, муолиҷаи санитарияи курортӣ, ба даст овардани воситаҳои махсуси нақлиёт, омодагӣ ба омӯхтани касби нав ва ғайра), агар эътироф гардида бошад, ки қабрдида ба чунин навъи кӯмак ва нигоҳубин мӯҳтоҷ аст ва барои гирифтани кӯмаки ройгон ҳуқуқ надорад, қуброн карда мешавад.

2. Ҳангоми муайян кардани музди меҳнат (даромад)-и аздастрафта нафақаи маъҷубӣ, ки ба қабрдида вобаста ба осеб ё зарари дигари ба саломатии ӯ расонидашуда таъин гардидааст, ҳамчунин дигар навъи нафақаҳо, кӯмакпулиҳо ва навъи дигари пардохт, ки то расонидани осеб ба саломатӣ ва ҳам баъди он аз ҳисоби қуброн таъин гардидаанд, ба ҳисоб гирифта намешавад. Ба ҳисоби қуброни зарар инчунин музди меҳнате, ки қабрдида баъди расонидани зарар ба саломатӣ мегирад, дохил карда намешавад.

3. Қонун ё шартнома метавонад мутобиқи ҳамин модда андоза ва ҳаҷми бештари қуброни зарари ба қабрдида тааллуқдоштаро муайян кунад.

Моддаи 1102. Муайян кардани музди меҳнат (даромад), ки дар натиҷаи ба саломатӣ расонидани зарар аз даст рафтааст

1. Андозаи музди меҳнат (даромад)-и дар натиҷаи ба саломатӣ расонидани зарар аздастрафта бо фоиз нисбат ба музди миёнаи меҳнат (даромад) то бардоштани осеб ё зарари дигар ба саломатӣ ё то фарорасии гум кардани қобилияти меҳнат, дараҷаи дахлдори гум кардани қобилияти кори касбӣ ва дар сурати мавҷуд набудани он қоршомии умумӣ муайян карда мешавад.

2. Ба таркиби музди меҳнат (даромад)-и аздастрафта ҳама гуна навъи пардохти музди меҳнат оид ба шартномаҳои меҳнатӣ (қарордод) ва ҳуқуқи граждани чӣ дар қои қори асосӣ ва чӣ дар якҷанд қои қор, ки тахти андозбандӣ қарор мегирад, дохил карда мешавад. Пардохтҳои дорои хусусияти яқдафъаина (қубронпулӣ барои истифода набурдани рухсатӣ, кӯмакпулӣ ҳангоми рафтани аз қор ва ғайра) ба таркиби музди меҳнат (даромад)-и аздастрафта ба ҳисоб гирифта намешавад. Дар давраи қорношомии муваққатӣ ва рухсатии вобаста ба ҳомилидорӣ ва ҳамл кӯмакпулии пардохтшуда ба инбат гирифта мешавад. Даромад аз ғавҷи соҳибқорӣ, инчунин ҳаққи муаллифӣ ба таркиби музди меҳнате аздастрафта ба ҳисоб гирифта шуда, дар айни замон даромад аз ғавҷи соҳибқорӣ дар асоси маълумоти бозрасии андоз ба он дохил карда мешавад.

Ҳама навъҳои музди меҳнат (даромад) ба андозаи маблағе, ки то ситонидани андоз аз он ҳисоб карда шудааст, ба ҳисоб гирифта мешавад.

Музди миёнаи меҳнат (даромад) бо усули ба дувоздаҳ тақсим кардани ҳамаи маблағи музди меҳнат (даромад)-и дувоздаҳ моҳи кор, ки то ба саломатӣ расонидани зарар гузаштааст, ҳисобу китоб карда мешавад. Дар сурате ки агар ҷабрдида дар лаҳзаи расонидани зарар ба саломатӣ камтар аз дувоздаҳ моҳ кор карда бошад, музди миёнаи меҳнат (даромад) бо усули тақсими маблағи умумии музди меҳнат (даромад)-и моҳҳои воқеии кор, ки то расонидани зарар ба саломатӣ гузаштааст, ба маҷмӯи ин моҳҳо ҳисобу китоб карда мешавад.

Дар ҳолатҳое ки агар ҷабрдида дар лаҳзаи расонидани зарар кор намекард, бо хоҳиши ӯ музди меҳнати то озодшавӣ аз кор ё андозаи оддии подошпулии корманди дорои таҳассуси ӯ дар ҳамин маҳал, вале на камтар аз андозаи **даҳ нишондиҳанда барои ҳисобҳо** муқаррарнамудаи қонун ба ҳисоб гирифта мешавад. **(ҚҶТ аз 03.07.2012с., №849)**

3. Агар дар музди меҳнат (даромад)-и ҷабрдида то ба саломатии ӯ расонидани осеб ё зарари дигар тағйироти устуворе рух дода бошад, ки вазъи амволии ӯро беҳбуд мебахшад (вобаста ба вазифаи хизматӣ моҳона баланд шуда бошад, ба кори нисбатан сердаромад гузаронида шуда бошад, баъди хатми муассисаи маълумоти рӯзона ба кор қабул гардида бошад), инчунин дар дигар ҳолатҳое, ки устувории тағйирот исбот карда мешавад, ҳангоми муайян намудани музди миёнаи меҳнат танҳо музди меҳнат (даромад)-е, ки ӯ гирифтааст, ба ҳисоб гирифта мешавад.

Моддаи 1103. Чуброни зарар ҳангоми расонидани осеб ба саломатии шахси ба балоғат нарасида

1. Дар сурати расонидани осеб ё ба таври дигар расонидани зарар ба саломатии ноболиғ, ки ба синни чордаҳсолагӣ нарасидааст ва музди меҳнат надорад, ашхоси барои расонидани зарар гунаҳкор вазифадоранд хароҷоти вобаста ба зарар дидани саломатиرو чуброн намоянд.

2. Ҳангоми ба синни чордаҳсолагӣ расидани ҷабрдида, инчунин ҳангоми расонидани зарар ба ноболиғи аз чордаҳ то ҳаҷдаҳсола, ки музди меҳнат (даромад) надорад, ашхоси барои расонидани зарар масъул вазифадоранд ба ҷабрдида ба ғайр аз хароҷоти вобаста ба зарари ба саломатӣ расонидашуда, инчунин зарари вобаста ба гум кардани қобилияти меҳнат ё кам гардидани онро, бо назардошти андозаи **даҳ нишондиҳанда барои ҳисобҳо** муқаррарнамудаи қонун чуброн намоянд. **(ҚҶТ аз 03.07.2012с., №849)**

Агар то лаҳзаи расонидани зарар ба саломатӣ ҷабрдида дорои музди меҳнат бошад, дар ин сурат зарар бо назардошти андозаи ин маблағ, вале на камтар аз андозаи панҷкаратаи маоши ҳадди ақали муқаррарнамудаи қонун чуброн карда мешавад.

Баъди оғози фаъолияти меҳнатӣ ҷабрдида ҳуқуқ дорад, бо назардошти маоши гирифтааш, вале на камтар аз мукофотпулие, ки тибқи мансаби ишғолнамудааш муқаррар гардидааст ё музди меҳнати корманди дорои ҳамин дараҷаи таҳассуси ҷои кораш афзоиши чуброни зарарро талаб намоянд.

Моддаи 1104. Чуброни зарар ба ашхосе, ки вобаста ба марги шахрванд расонида шудааст

1. Дар ҳолати марги шахрванд ашхоси ғайри қобили меҳнати таҳти таъмини шахси фавтида қарордошта ё то рӯзи марги ӯ ба гирифтани таъминоти ӯ ҳуқуқдошта, фарзанди фавтида, ки пас аз марги ӯ ба дунё омадааст, инчунин яке аз волидайн, ҳамсар ё дигар аъзои оила, сарфи назар аз қобилияти меҳнатӣ, ки кор намекунад ва фарзандон, наберагон, бародарон ва хоҳарони шахси фавтидаро, ки ба синни чордаҳсолагӣ нарасидаанд ё ҳарчанд ба синну соли зикршуда расида бошанд ҳам ва тибқи хулосаи мақомоти тиббӣ вобаста ба саломатӣ мӯҳтоҷи нигоҳубини дигаронанд, нигоҳубин менамоянд, ба чуброни зарар ҳуқуқ доранд.

2. Ҳуқуқи чуброни зарарро инчунин ашхосе, ки таҳти таъминоти шахрванди фавтида буда, дар тӯли панҷ соли баъди фавти ӯ ғайри қобили меҳнат гардидаанд, доро мебошанд.

Яке аз волидайн, ҳамсар ё аъзои дигари оила, ки кор намекунад ва фарзандон, наберагон, бародару хоҳарони шахси фавтидаро, ки дар қисми 1 ҳамин модда зикр гардидаанд, ниғаҳбонӣ менамоянд ва дар давраи нигоҳубин ғайри қобили меҳнат гардидааст, баъди адои нигоҳубини ин ашхос ҳуқуқи чуброни зарарро нигоҳ медорад.

3. Зарар чунин чуброн мегардад: ба ноболиғон то расидан ба синни ҳаҷдаҳсолагӣ, ба хонандагони ҳаҷдаҳсола ва болотар аз он - то хатми таҳсил дар муассисаҳои таълимии рӯзона, вале на бештар аз синни то бисту сесолагӣ; ба занони аз синни панҷоҳу панҷ боло ва мардони аз синни шастсола боло умрбод; ба маъюбон - ба мӯҳлати маъюбӣ; ба яке аз волидайн, ҳамсар ё дигар аъзои оила, ки ба нигоҳубини фарзандон, наберагон, хоҳару бародарони таҳти таъмини шахси фавтида қарордошта машғул аст, то ба синни чордаҳсолагӣ расидани онҳо ё тағйир ёфтани вазъи саломатӣ.

Моддаи 1105. Андозаи ҷуброни зарари дар натиҷаи фавти шахрванд расонидашуда

1. Ба ашхосе, ки вобаста ба марги шахрванд ба ҷуброни зарар ҳуқуқ доранд, зарар ба андозаи ҳамаи қисми музди меҳнат (даромад)-и фавтида ҷуброн карда мешавад, ки мувофиқи қоидаҳои моддаи 1102 ҳамаи Кодекс ба ҳисоб гирифта шудааст ва онҳо онро ҳангоми дар ҳаёт будани ӯ барои таъминоти худ мегирифтанд ё ҳуқуқи гирифтани онро доштанд. Ҳангоми ба ин ашхос муайян намудани ҷуброни зарар ба таркиби даромади шахси фавтида ҳамзамон бо музди меҳнат, инчунин нафақаи ҳангоми дар қайди ҳаёт мегирифтааш, таъминоти умрбодӣ ва дигар чунин пардохтҳо дохил карда мешаванд.

2. Ҳангоми муайян кардани андозаи ҷуброни зарар нафақае, ки ба ашхос вобаста ба марги саробон муқаррар шудааст, инчунин нави дигари нафақаҳои то фавти саробон ё пас аз фавти ӯ таъингардида, инчунин музди меҳнат, ротиба (стипендия) ба маблағи ҷуброн ба ҳисоб гирифта намешавад.

3. Маблағи ҷуброни вобаста ба марги саробон, ки ба ҳар як шахси барои ҷуброни зарар ҳуқуқдошта ба ҳисоб гирифта шудааст, ба истиснои ҳолатҳои зайл аз нав ҳисобу китоб карда намешавад: баъди фавти саробон таваллуд шудани тифл; таъин (қатъ)-и пардохти ҷубронпулӣ бо ашхосе, ки ба нигоҳубини фарзандон, наберагон, бародарон ва хоҳарони саробони фавтида машғуланд.

Тибқи қонун ё шартнома ҳаҷм ва андозаи ҷубронпулӣ зиёд карда шуданаш мумкин аст.

Моддаи 1106. Тағйир додани андозаи ҷуброни зарар

1. Ҷабрдидае, ки қисман қобилияти меҳнатро гум кардааст, ҳуқуқ дорад дар ҳар лаҳза аз шахси ба зиммааш ӯҳдадори ҷуброни зарар вогузошташуда, агар қобилияти меҳнати ӯ вобаста ба расонидани зарар ба саломатӣ нисбат ба оне, ки ӯ дар лаҳзаи таъини ҷубронпулӣ дошт, камтар гардида бошад, дар ҳаҷми дахлдор баланд кардани ҷубронпулиро талаб намояд.

2. Ашхосе, ки вобаста ба расонидани зарар ба саломати ҷабрдида ба зиммаашон ҷуброни зарар вогузошта шудааст, агар қобилияти қорӣ ҷабрдида нисбат ба оне, ки ӯ дар лаҳзаи таъини ҷубронпулӣ барои зарар дошт, баландтар гардида бошад, ҳуқуқ доранд ба таври дахлдор кам кардани андозаи ҷубронпулиро талаб намоянд.

3. Агар вазъи амволии шахси ба зиммааш ҷуброни зарар вогузошташуда беҳбуд ёфта бошад, вале ҷубронпулӣ мутобиқи қисми 5 моддаи 1099 ҳамаи Кодекс кам карда шуда бошад, ҷабрдида ҳуқуқ дорад баланд кардани андозаи ҷуброни зарарро талаб намояд.

4. Суд метавонад бо талаби шахрванди зараррасон, агар вазъи амволии ӯ дар натиҷаи маъҷубӣ ё расидан ба синни нафақа нисбат ба оне, ки дар лаҳзаи ҷуброни зарар дошт, бадтар гардида бошад (қисми 5 моддаи 1099), андозаи ҷуброни зарарро камтар кунад.

Моддаи 1107. Баланд кардани андозаи ҷуброни зарар вобаста ба боло рафтани арзиши рӯзгузаронӣ ва афзудани нишондиҳанда барои ҳисобҳо

Маблағи ҷуброни зараре, ки шахрванд вобаста ба расонидани зарар ба саломатӣ ё марги ҷабрдида мепардозад, бояд ҳангоми боло рафтани арзиши рӯзгузаронӣ тибқи тартиби муқаррарнамудаи қонун индексатсия карда шавад.

Ҳангоми тибқи тартиби муқаррарнамудаи қонун баланд бардоштани **нишондиҳанда барои ҳисобҳо** ҷуброни музди меҳнат (даромад)-и аздастдодашуда ва дигар пардохтҳои вобаста ба расонидани зарар ба саломатӣ ва марги ҷабрдида таъингардида мутаносибан ба баланд шудани андозаи маоши ҳадди ақал (моддаи 341) меафзояд. **(ҚҶТ аз 03.07.2012с., №849)**

Моддаи 1108. Пардохтҳо оид ба ҷуброни зарар

1. Ҷуброни зарари вобаста ба паст гардидани қобилияти меҳнатӣ ё марги ҷабрдида ҳар моҳ пардохта мешавад.

Ҳангоми мавҷуд будани асосҳои мӯътамад суд бо назардошти имконияти зараррасон метавонад бо талаби шахрванди ба ҷуброни зарар ҳуқуқдошта дар хусуси яқдафъаина анҷом додани ҳамаи пардохтҳо, вале на барои бештар аз се сол, қарор барорад.

2. Ҷуброни хароҷоти иловагӣ метавонад дар доираи мӯҳлатҳои дар асоси ҳулоаи (экспертиза)-и тиббӣ муқарраргардида, инчунин ҳангоми зарурати пардохти пешакии арзиши хизматрасонӣ ва амвол (ба даст овардани роҳхати истироҳатгоҳ, роҳкиро, пардохти воситаҳои нақлиёти махсус ва ғайра) барои мӯҳлати оянда сурат гирад.

3. Дар ҳолатҳое ки агар ҷабрдида мутобиқи қонун ҳуқуқ дорад қатъ ё иҷрои пеш аз мӯҳлати ўҳдадориҳоро талаб намояд, чунин талаб бо роҳи ба сармоя даровардан (капитализатсия)-и пардохтҳои дахлдори вақтбайъ қонеъ гардонида мешавад.

Моддаи 1109. Ҷуброни зарар дар сурати қатъи шахси ҳуқуқӣ

1. Дар сурати азнавташкилшавии шахси ҳуқуқӣ, ки тибқи тартиби муқарраргардида барои зарари ба ҳаёт ва саломатӣ расонидашуда масъул эътироф шудааст, ўҳдадори вобаста ба пардохтҳои дахлдор ба зиммаи ҳуқуққабулқунандаи ӯ гузошта мешавад. Талабот дар мавриди ҷуброни зарар низ ба ӯ пешниҳод карда мешавад.

Дар сурати барҳам додани шахси ҳуқуқӣ, ки тибқи тартиби муқарраргардида барои зарари ба ҳаёт ва саломатӣ расонидашуда масъул эътироф шудааст, пардохтҳои дахлдор барои ҷабрдида бояд тибқи қоидаҳои муқаррарнамудаи қонун, дигар санадҳои ҳуқуқӣ ба сармоя дароварда (капитализатсия) шавад.

3. Дар ҳолате ки агар ба сармоя даровардан (капитализатсия)-и пардохт аз сабаби мавҷуд набудан ё нокифоя будани амволи шахси ҳуқуқии барҳамдодашаванда ғайриимкон бошад, маблағҳои таъингардида аз ҷониби давлат тибқи қоидаҳои пешбиниамудаи қонун пардохта мешавад.

Моддаи 1110. Ҷуброни хароҷот барои дафн

Ашхоси барои зарари вобаста ба марги ҷабрдида масъул вазифадоранд хароҷоти зарурии барои дафн масрафнамудаи шахсеро, ки ин хароҷотро анҷом додааст, ҷуброн намоянд.

Ёрдампулӣ барои дафн, ки шахрванди ин хароҷотро масрафнамуда гирифтааст, ба ҳисоби ҷуброни зарар дохил карда намешавад.

3. Ҷуброни зарари дар натиҷаи каммади

мол, кор, хизматрасонӣ расонидашуда

Моддаи 1111. Асосҳои ҷуброни зарари дар натиҷаи каммади мол, кор, хизматрасонӣ расонидашуда

Зараре, ки ба ҳаёт, саломатӣ ё амволи шахрванд ё амволи шахси ҳуқуқӣ дар натиҷаи камбудии конструктивӣ, дастурӣ (ретсептурӣ) ё дигар норасоии мол (кор, хизматрасонӣ), инчунин дар натиҷаи иттилооти нодуруст ё нокифоя будани иттилоот оид ба мол (кор, хизматрасонӣ) расонида шудааст, бояд аз ҷониби фурушанда ё таҳиякунанда (ичроқунанда), сарфи назар аз гуноҳи онҳо ва он, ки ҷабрдида бо онҳо муносибатҳои шартномавӣ дошт ё на, ҷуброн карда шавад.

Қоидаҳои мазкур танҳо дар ҳолатҳои ба даст овардани мол (кор, хизматрасонӣ) бо мақсадҳои истеъмолӣ истифода бурда мешаванд.

Моддаи 1112. Ашхосе, ки барои зарари дар натиҷаи норасоигиҳои мол, кор, хизматрасонӣ расонидашуда ҷавобгаранд

1. Зарари дар натиҷаи норасоигиҳои мол, кор, хизматрасонӣ расонидашуда тибқи интиҳоби ҷабрдида аз ҷониби фурушанда ё таҳиякунандаи мол ҷуброн карда мешавад.

2. Зарари дар натиҷаи норасоигиҳои кор, хизматрасонӣ расонидашуда аз ҷониби иҷроқунанда ҷуброн карда мешавад.

3. Зарари дар натиҷаи пешниҳод накардани иттилооти пурра ва саҳеҳ оид ба ҳосият ва қоидаҳои истифодаи мол расонидашуда бояд мутобиқи қоидаҳои қисмҳои 1 - 2 ҳамин модда ҷуброн карда шавад.

Моддаи 1113. Мӯҳлатҳои ҷуброни зарари дар натиҷаи норасоигиҳои мол, кор, хизматрасонӣ расонидашуда

1. Зарари норасоғии мол (қор, хизматрасонӣ), агар он дар қараёни мӯҳлати муқарраршудаи қоршоямии мол (қор, хизматрасонӣ) расонида шуда бошад, ҷуброн карда мешавад ва агар ин мӯҳлат муқаррар нагардида бошад, дар қараёни даҳ сол аз рӯзи истехсоли мол (қор, хизматрасонӣ) бояд ҷуброн карда шавад.

2. Берун аз доираи мӯҳлати муқарраргардида зарар бояд дар ҳолатҳои зайл ҷуброн карда шавад:

- агар ҳилофи талаботи қонун мӯҳлати қоршоямӣ муқаррар нагардида бошад;

- агар шахс дар мавриди баъди гузашти мӯҳлати қоршоямӣ анҷом додани амалҳои зарурӣ ва оқибатҳои имконпазир ҳангоми иҷро накардани амалҳои зикршуда огоҳ карда нашуда бошад.

Моддаи 1114. Асосҳои озод намудан аз масъулият барои зарари дар натиҷаи норасоғии мол, қор, хизматрасонӣ расонидашуда

Фурӯшанда ё таҳиякунандаи мол, иҷрокунандаи қор (хизматрасонӣ) танҳо дар ҳолати исботи он, ки зарар дар натиҷаи таъсири қувваи рафънопазир ё аз ҷониби истеъмолкунанда вайрон кардани қоидаҳои истифода ё ниғаҳдошти мол (натиҷаҳои қор, хизматрасонӣ) руҳ додааст, аз ҷавобгарӣ озод карда мешаванд.

4. Ҷуброни зарари маънавӣ

Моддаи 1115. Ҷуброни зарари маънавӣ

1. Зарари маънавӣ, ба истиснои ҳолатҳои пешбининамудаи қисми 2 ҳамин модда дар сурати мавҷуд будан гуноҳи зараррасон аз ҷониби зараррасон ҷуброн карда мешавад.

2. Зарари маънавӣ сарфи назар аз гуноҳи зараррасон дар ҳолатҳои зайл ҷуброн карда мешавад:

- агар зарар ба ҳаёт ва саломатии шахрванд аз манбаи хатари қалон расида бошад;

- агар зарар ба шахрванд дар натиҷаи ғайриқонунӣ маҳкум кардан, ғайриқонунӣ ба ҷавобгариҳои ҷиноятӣ қашидан, ба сифати қораҳои эҳтиётӣ ғайриқонунӣ истифода бурдани баҳабсгирӣ ё забонхат барои ба ҷое наравтан, ғайриқонунӣ андешидани қазои маъмури дар шакли ҳабс ё қорҳои ислоҳи меҳнатӣ расонида шуда бошад;

- агар зарар дар натиҷаи паҳни маълумоте, ки шаъну эътибор ва обрӯи қориро паст мезанад, расонида шуда бошад;

- инчунин дар дигар ҳолатҳои пешбининамудаи қонун.

3. Зарари маънавӣ, ки дар натиҷаи амал (беамал)-и вайронкунандаи ҳуқуқи амволии шахрвандон расонида шудааст, ба истиснои ҳолатҳои пешбининамудаи қонун ҷуброн карда намешавад.

Моддаи 1116. Андозаи ҷуброни зарари маънавӣ

1. Зарари маънавӣ дар шакли пулӣ ҷуброн карда мешавад.

2. Андозаи ҷуброни зарари маънавӣ вобаста ба хусусияти ба қабрида расонидани қорчу азоби қисмонӣ ва маънавӣ, инчунин қараҷаи гуноҳи зараррасон дар ҳолатҳое ки агар гуноҳ асоси ҷуброн бошад, аз ҷониби суд муайян карда мешавад. Қангоми муайян кардани андозаи ҷуброни зарар бояд талаботи оқилона ва одилона ба инобат қорифта шавад.

Мушаххасоти қорчу азоби қисмонӣ ва маънавӣ аз ҷониби суд бо назардошти ҳолатҳои воқеӣ, ки дар натиҷаи он зарари маънавӣ расонида шудааст ва хусусиятҳои инфиродии қабрида баҳо дода мешавад.

3. Зарари маънавӣ сарфи назар аз ҷуброни зарари амволии ситонидашаванда ҷуброн карда мешавад.

Моддаи 1117. Ҷҳдадори баргардонидани дороии беасос

1. Шахсе, ки бидуни асосҳои муқаррарнамудаи қонун ё аҳд аз ҳисоби шахси дигар (ҷабрдида) амвол ба даст овардааст ё нигоҳ дошта аст, ба истиснои ҳолатҳои пешбининамудаи моддаи 1142 ҳамин Кодекс ҷҳдадор аст ба ҷабрдида амволи беасос бадастоварда ё нигоҳ дошташро (дороии беасос)-ро баргардонад.

2. Ҷҳдадориҳои муқаррарнамудаи қисми 1 ҳамин модда инчунин ҳангоми минбаъд аз байн рафтани асосҳои, ки тибқи он амвол ба даст оварда ё нигоҳ дошта шудааст, низ ба миён меояд.

3. Қоидаҳои ҳамин боб, сарфи назар аз он ки дороии беасос натиҷаи рафтори бадастоварандаи амвол ҳуди ҷабрдида ё ашхоси сеюм ва ё оқибати ҳодисаҳо мебошад, татбиқ карда мешавад.

Моддаи 1118. Муносибии талабот дар бораи баргардонидани дороии беасос бо дигар талабот оид ба ҳифзи ҳуқуқҳои граждани

Азбаски дар қонунҳо тартиби дигаре пешбинӣ нагардидаанд ва аз моҳияти муносибатҳои дахлдор барнамеоянд, қоидаҳои ҳамин боб инчунин бояд нисбат ба талаботи зайл татбиқ гарданд:

- 1) дар бораи баргардонидани иҷрои аҳди бевътибор;
- 2) дар бораи аз ҷониби молик талаб карда гирифтани амвол аз соҳиби ғайриқонунии ғайр;
- 3) талаботи як тарафи ҷҳдадорӣ нисбат ба тарафи дигар дар мавриди баргардонидани иҷрои вобаста ба ҳамин ҷҳдадорӣ;
- 4) дар бораи ҷуброни зарар, аз ҷумла ҷуброне, ки тавассути рафтори бевидеонаи шахси дорогардида расонида шудааст.

Моддаи 1119. Баргардонидани дороии беасос дар шакли асл

1. Амволе, ки дороии беасоси бадастоварандаро ташкил медиҳад, бояд дар шакли асл ба ҷабрдида баргардонида шавад.

2. Бадастоваранда дар назди ҷабрдида барои ҳамагуна камомад, аз ҷумла камбудии тасодуфӣ ё фарсуда шудани амволи беасос бадастовардашуда ё нигоҳдошташуда, ки баъди аз ҷониби ӯ фаҳмидани дороии беасос руҳ додааст ё мебоист фаҳмад, ҷавобгар мебошад. То ин лаҳза ӯ танҳо барои қасд ё бевътибии дағалона ҷавобгар мебошад.

Моддаи 1120. Ҷуброни арзиши дороии беасос

1. Ҳангоми имконнопазирии дар шакли асл баргардонидани амволи беасос бадастовардашуда ё нигоҳдошташуда бадастоваранда бояд ба ҷабрдида арзиши аслии ин амволро дар рӯзи ба даст овардани он пардозад, инчунин зарари вобаста ба тағйир ёфтани арзиши минбаъдаи амвол бамиёномадаро, агар бадастоваранда арзиши онро фавран, баъди огоҳӣ ёфтан аз дороии беасос ҷуброн накарда бошад, ҷуброн намояд.

2. Шахсе, ки беасос амволи ғайро муваққатан, бидуни нияти ба даст овардани он ё тавассути хизматрасонии ғайр истифода бурдааст, бояд ба ҷабрдида чизи дар натиҷаи чунин истифода бадастовардашро мувофиқи нархе, ки дар вақти хатми истифода ва дар маҳалли анҷом додани он мавҷуд буд, ҷуброн намояд.

Моддаи 1121. Оқибатҳои беасос ба шахси дигар додани ҳуқуқ

Шахсе, ки бо роҳи гузашт талабот ё ба тарзи дигар ҳуқуқи марбутаашро дар асоси ҷҳдадорию вучуднадошта ё бевътибор ба шахси дигар додааст, ҳуқуқ дорад барқарор намудани ҳолати қаблӣ, аз ҷумла ба ӯ баргардонидани ҳуҷҷатҳои тасдиқкунандаи ҳуқуқи ба ӯ интиқолдодашударо талаб кунад.

Моддаи 1122. Ба чабрдида баргардонидани даромадҳои гирифтанишуда

1. Шахсе, ки беасос амволро гирифтааст ё ниғаҳ доштааст, бояд ба чабрдида тамоми даромадеро, ки ӯ ба даст овардааст ё мебоист аз ин амвол аз лаҳзае, ки беасосии дороиро фаҳмидааст ё мебоист фаҳмад, ба даст овардааст, баргардонад ё чуброн намояд.

2. Ба маблағи дороии беасоси пулӣ бояд аз ҳамон вақте, ки бадастоваранда дар хусуси беасосии ба даст овардан ё ниғаҳдории маблағи пулӣ фаҳмидааст ё мебоист фаҳмад барои истифодаи маблағи ғайр (моддаи 426) фоизҳо ба ҳисоб гирифта шаванд.

Моддаи 1123. Чуброни хароҷоти амволе, ки бояд баргардонидани шавад

Ҳангоми баргардонидани амволи беасос бадастовардашуда ё ниғаҳдошташуда (моддаи 1119) ё чуброни арзиши он (моддаи 1120) бадастоваранда ҳуқуқ дорад чуброни хароҷоти зарурии вобаста ба ниғаҳдошт ва эҳтиёти амволро аз ҳамон вақте, ки он вазифадор аст даромадро баргардонад (моддаи 1122), бо баҳисобгирии даромади гирифта, аз чабрдида талаб намояд. Ҳуқуқи чуброни хароҷот дар ҳолати аз ҷониби бадастоваранда қасдан ниғаҳ доштани амволи баргардонидашаванда аз даст дода мешавад.

Моддаи 1124. Дороии беасосе, ки баргардонидани намешавад

Инҳо ба сифати дороии беасос баргардонидани намешаванд:

- 1) амволи барои иҷрои ӯҳдадорӣ то фарорасии мӯҳлати иҷро додашуда, агар дар ӯҳдадорӣ тартиби дигаре пешбинӣ нагардида бошад;
- 2) амволи чиҳати иҷрои ӯҳдадорӣ бо гузашти мӯҳлати даъво додашуда;
- 3) музди меҳнат ё пардохтҳои ба он баробаркардашуда, нафақа, кӯмакпулӣ, ротиба (стипендия), чуброни зарари ба ҳаёт ё саломатӣ расонидашуда, алимент ё дигар маблағҳои пулие, ки ба шахрванд ба сифати воситаи рӯзгузаронӣ фароҳам оварда шудааст, ҳангоми мавҷуд набудани бевичдонӣ аз ҷониби ӯ ё иштибоҳи ҳисобӣ;
- 4) маблағҳои пулӣ ё дигар амвол, агар бадастоваранда исбот намояд, ки шахси баргардонидани амволро талабкарда дар мавриди мавҷуд будани ӯҳдадорӣ огоҳ буд ё амволро бо мақсадҳои хайрхоҳона ба ӯ додааст.

ҚОНУНИ

ҶУМҲУРИИ ТОҶИКИСТОН

(Ахбори Маҷлиси Олии Ҷумҳурии Тоҷикистон, соли 1999, №12, моддаи 324)

Дар бораи қабул кардани қисми дуюми Кодекси граждани Ҷумҳурии Тоҷикистон

Моддаи 1. Қисми дуюми Кодекси граждани Ҷумҳурии Тоҷикистон қабул карда шавад (минбаъд қисми дуюми Кодекс).

Моддаи 2. Аз 1 июли соли 2000 зерфасли 2 “Навъҳои алоҳидаи ӯҳдадориҳо”-и фасли сеюм, “Ҳуқуқи ӯҳдадорӣ”-и Кодекси граждани Ҷумҳурии Тоҷикистон, ки бо Қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон аз 28 декабри соли 1963 “Дар бораи тасдиқи Кодекси граждани Ҷумҳурии Тоҷикистон” ва қонунҳои Ҷумҳурии Тоҷикистон, ки мувофиқи онҳо ба фаслҳои ишорашудаи Кодекси граждани Ҷумҳурии Тоҷикистон тағйироту иловаҳо ворид карда шудаанд, безътибор доништа шавад.

Моддаи 3. Минбаъд, то мутобиқ гардондани қонунҳо ва дигар санадҳои ҳуқуқии дар қаламрави Ҷумҳурии Тоҷикистон амалкунанда бо қисми дуюми Кодекс қонунҳо ва дигар санадҳои ҳуқуқии Ҷумҳурии Тоҷикистон то вақте истифода бурда мешаванд, ки онҳо хилофи қисми дуюми Кодекс набоянд.

Моддаи 4. Қисми дуюми Кодекс нисбат ба муносибатҳои ҳуқуқи граждани, ки баъди татбиқ гардидани он ба вучуд омадааст, истифода бурда мешавад.

Аз рӯи муносибатҳои ҳуқуқи граждани, ки то дар амал татбиқ гардидани он вучуд омадааст, қисми дуюми Кодекси граждании Ҷумҳурии Тоҷикистон нисбат ба он ҳуқуқҳо ва вазифаҳо истифода бурда мешавад, ки онҳо баъди ба амал татбиқ кардани он ба вучуд меоянд.

Моддаи 5. Меъёрҳои барои тарафҳо ҳатмии қисми дуюми Кодекс оид ба асосҳо, оқибатҳо ва тартиби бекор кардани навъҳои алоҳидаи шартномаҳо, инчунин нисбат ба шартномаҳое, ки баъди татбиқи қисми дуюми Кодекс, сарфи назар аз санаи бастании он, амал мекунанд, татбиқ карда мешаванд.

Меъёрҳои барои тарафҳо ҳатмии қисми дуюми Кодекс дар бораи ҷавобгарӣ барои вайрон кардани ўҳдадорихои шартномавӣ, агар чунин қонуншикани баъди дар амал татбиқ гардидани қисми дуюми Кодекс рух дода бошад, ба истиснои ҳолатҳое, ки агар дар шартномаҳои то 1 июли соли 2000 бастаншуда барои чунин қонуншикани навъи дигари ҷавобгарӣ пешбинӣ шудааст, истифода бурда мешавад.

Моддаи 6. Меъёрҳои қисми дуюми Кодекс дар қисмате, ки ба аҳдҳо вобаста ба қитъаҳои замин марбут аст, то ҳаdde истифода бурда мешавад, ки равиши онро қонунгузори замин иҷозат медиҳад.

Президенти

Ҷумҳурии Тоҷикистон

ш. Душанбе, 11 декабри соли 1999,

№ 884

Э. РАҲМОНОВ

ҚАРОРИ МАҶЛИСИ ОЛИИ

ҶУМҲУРИИ ТОҶИКИСТОН

(Ахбори Маҷлиси Олии Ҷумҳурии Тоҷикистон, соли 1999, №12, моддаи 325)

Оиди мавриди амал қарор додани қисми дуюми Кодекси граждани Ҷумҳурии Тоҷикистон

Маҷлиси Олии Ҷумҳурии Тоҷикистон **қарор мекунад:**

1. Қисми дуюми Кодекси граждани Ҷумҳурии Тоҷикистон пас аз интишори расмӣ аз 1 июли соли 2000 мавриди амал қарор дода шавад.
2. Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон дар мўҳлати шаш моҳ аз рӯзи мавриди амал қарор додани қисми дуюми Кодекси граждани Ҷумҳурии Тоҷикистон:
 - қарорҳои худро бо қисми дуюми Кодекси граждани Ҷумҳурии Тоҷикистон мутобиқ намояд;
 - дар бораи бо қисми дуюми Кодекси граждани Ҷумҳурии Тоҷикистон мутобиқ гардондани қонунгузори Ҷумҳурии Тоҷикистон пешниҳод манзур кунад.

Раиси Маҷлиси Олии

Ҷумҳурии Тоҷикистон

С. РАҶАБОВ

ш. Душанбе, 11 декабри соли 1999,

№ 885